TRACTATUS JURIDICUS,

De

JURIBUS AC PRIVILEGIIS VIDUITATIS,

ut & Discursus

De

JURE CONSILIARIORUM,

D. HEINRICI NEUVENHANI, JC. Celeberrimi, primùm Historiarum ac Poëseos in Universitate Salana Professoris Publici, pòst Perillustris Comitis ac Domini, Domini LUDOVICI GÜNTHERI, Sacri Romani Imp. Quatuorviri, Comitis in Swarzburg & Honstein &c. laudatissimæ memoriæ quondam Consiliarii gravissimi,

Nunc denuò cum Indice locupletissimo editus,

Jenæ 1658.

Impensis Johannis Ludovici Nevvenhani Bibliopolæ.

Typis Caspari Freyschmidii.

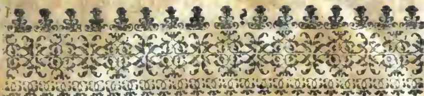

Præclarum, Summâ condignum laude, parentem,
Ecce, vetas morier, IAN-LUDOVICE, virum!
Egregium, lucem Viduarum cernere, scriptum,
Sumptibus ut curas, effigiemq; tuis!
Hinc, vivit, natô, genitor; genitoreq;, natus:
Occipit is vitam; protrahit hicce patris.

Affinit. c. f. Nic. Zapfius, D. Sup. Gen.

C. D. & A. C.

VRA ac Privilegia Viduitatis, materiam multis perplexissimis quæstionibus ac controversiis intricatam, & non nisi sparsim ab interpretibus hactenus pertractatam, exponere dum nobis proposuimus, non accuratam quidem ejus tractationem, sed succinctam tãtummodò delineationem exhibebimus: Quod ut ordine fiat ac methodicè, totam hanc materiam in tria Membra dispescimus. In primo quædam generalia de Viduitate præmittemus; jn secundo ipsa jura ac privilegia Viduitatis pertractabimus; in tertio denique quibus modis eadem amit-

tantur, quoad fieri poteſt, pauciſſimis delineabimus.

MEMBRI PRIMI

Sect. I.

VIduitas a) *quaſi ſine duitate rectius* b) *quam à dividendo* c) *ac iduando* d) *dicta eſt.*

a) Sanè quidam à JCto alienum eſſe putant, de verborum originatione & ſignificatione ſollicitum eſſe, cum præſertim LL. noſtræ Priſciano non ſubjaceant *ut ait Bl. volum* 1. *conſil.* 33. *num* 2. Quorum corrupto Judicio ſuperciliocque nimium elato poſthabito, turpe & ridiculum eſſe putamus, prius determinare velle, quàm terminos intelligere *Fr. Mant. de conject. ult. vol. l.* 1. *num.* 1. *Hering. de fidejuſſ. cap.* 2. *num.* 1. *& aliq. ſeqq.* Proinde & hîc viduitatis juribus paucula quædam de ejus origine & ſignificatione præmittenda eſſe duximus.

b) Ita JCtus *in l. malum.* 242 §. *viduam.* 3. *ff. de V. S.* grammaticâ potius quàm logicâ notatione obſervata. Ea enim eſt apud Latinos hujus conjunctionis encliticæ VE natura, ut privet, prout contingit in voculis hiſce Vecors, quod eſt ſine corde, Veſanus, quod eſt ſine ſanitate & conſimilibus: Quanquam verò notationem hanc pluribus infringere conetur *Alciat. ad d.* §. *viduam.* 3. Illis tamen omnibus abundè ſatisfactum *à Gœdd. ad d. l.* 242. §. 3. *num.* 2. *&* 3. *Rebuff. & noviſſimè Dn: Suevio ibid.* Qui illud hic rectè monet à notatione hac, tanquam Grammaticâ, ad alia non temerè argumentandum, niſi ubi identitas rationis id patiatur.

c) Ut vidua dicatur, quaſi à viro diviſa: Quæ ingenioſa potius nominis alluſio, quàm vera notatio dicenda eſt, cum

cum viduæ tantùm, non etiam viduo, quippe qui non à viro, sed uxore divisus est, conveniat. Cujus generis allusiones non inelegantes passim occurrunt, quomodo Aulicus quasi *αὐτὸς λύκος* ipsissimus lupus; cœmeterium quasi cimen & sterion id est dulcis mansio. *Durand.* & Academia *secundum Middendorp.* quasi ἄκος & δῆμος id est remedium populi dicitur, quod scholæ sint medicina rudis & inepti populi nebulam ignorantiæ abstergens *Matth. Steph. p. 2. de jurisdict. in præfat.*

d) Quod hetruscâ linguâ idem est ac dividere, separare, prout *ex Macrob. & Cornel. Vitellio* probat *Dn. Suev. ad d. l. 242. §. 3.* Veteres enim Tò divido à di & viduo deducebant, & dividuo non divido pronunciabant, unde dividuum & individuum venit *Alciat. in d. l. 243. Gail. 1. O. 1. num. 43.* Quæ ipsa notatio cum adjectæ literæ V, quæ in verbo Iduare exulat, non reddat, non admodum verisimilis videtur. Nisi quis viduitatem à nomine vi & verbo iduo, quod vi seu violentiâ quadam conjuges dividantur, sive potius, viduam quasi valde iduam id est divisam cum *Johan. Baptist. Pio. Syllog. 3. annot. poster.* dictam esse velit, quod liberi erit arbitrii, cum unius vocabuli diversæ possint esse notationes & allusiones *per vulg. Logic.*

Sect. II.

Eaq; specialiter & magis propriè a) *conditionem conjugis dirempto matrimonio superstitis, denotat.* b)

a) Viduitatis enim vocabulum æquivocum est, ac dubiæ significationis; Impropriè enim & metaphoricè pro qualibet privatione seu sterilitate sumitur, sic agrum pecoribus viduum *Columella*; arborem fructibus viduam *Plinius*; nomen fama viduum idem; pectus amoris viduum *Ovid.* & omnium rerum viduitatem *Plaut. in Ruden.* dixit, propriè verò pro personarum extra matrimonii usum viventium conditione accipitur; Quô sensu generaliter omnes, dummodo tamen impuberes non sint *l. quod pupillæ. 30. ff. qu. dies leg.* vidui dicun-

tur, qui nexu matrimoniali, aut vero, ex qualicunque causâ, ejus usu tantùm carent. Sic virgines viduas dicit, non tantùm *Seneca*, sed etiam *JCtus in d. l. 242. §. 3. l. 22. ff. de annuis legat. ac Pontifex in c. 2. extr. de translat: Episc. c. viduas 1. q. 2. Gædd. d. loco. num. 1. & Dn. Suev. ibid.* Sic uxor quoque non marito, sed consuetudine ejusdem destituta, vidua vocatur *apud Plaut. in Sticho. act. 1. scen. 1.* Credo ego, ait, miseram fuisse Penelopen, quæ tamdiu vidua viro suo caruit, & apud *Ovid.*

Ipsa domo vidua votis operosa pudicis
Torqueor, infesto ne vir ab hoste cadat.

Unde etiam iisdem ex justâ commiserationis ratione quædam viduitatis beneficia ac privilegia indulgeri debere *infr. Sect. 6. lit. G.* propugnabimus.

b) Græcis χηρεία dicitur ἀπὸ τῦ χηρεύειν quod est privari, destitui, carere; quæ appellatio etiam Hebræis quàm proximè accedit, quibus, ut ajunt, vidua almanah dicitur, idest, non habens partem in marito, ex al, id est, non, & Manah id est pars. Nostræ vernaculæ viduitas est Witwenstand / Wittenschafft. Unde illæ locutiones enatæ Domus vidua *Ovid.* Lectus viduus *Lucan.* Torus viduus, cubile viduum, Noctes viduæ *Ovid.* & simles.

Sect. III.

Et hoc sensu definitur a) *quod sit violenta* b) *conjugum separatio.* c)

a) Expositâ voculæ Viduitatis Etymologiâ & significatione, ex recepto JCtorum more *l. si is qui 13. § utrum. vers. animadvertendum. ff. de rebus dub. lib. 1. ff. de LL. l. 1. ff. de in jus voc. l. 1. ff. de procurat. l. 1. ff. de dol. mal. l. 1. ff. de cap. dim. l. 1. ff. de tut.* definitio meritò subsequitur, sine quâ, quod firmum ac stabile sit, constitui nihil potest. *Bodin. de Repub. lib. 3. cap. Goclen 5. problem. Logic. 47.*

b) Violentam dicimus duplici modo & ratione; I. ut contradistinguatur à voluntariâ, & ex consequenti superveniente separatione; ut puta si maritus volente uxore, ipsâ relictâ

castra

castra sequitur; Ubi quidem separatio conjugum contingit, sed non talis, quæ viduitatem inducat, cum intactum & inviolatum hoc casu fœdus ac vinculum conjugale maneat, licet conjuges corporibus aliquamdiu sint distincti. *vid. infr. Sect. 5. lit. B. II.* Ut voto contrahentium contrariam esse innuatur; Eô enim novi nupti sunt animo, ut velint vinculo indissolubili sese invicem obligare, quomodo etiam definiuntur nuptiæ in *l. 1. ff. de rit. nupt. §. 1. inst de. P. P. Gell lib. 4. N. A. c. 3.* quod sint viri ac mulieris conjunctio individuam vitæ consuetudinem continens. Contrarium ergo ut sit huic voto, quod vinculum illud indissolubile solvi facit, necesse est.

c) Quod genus cum effectu, ut loquuntur, accipiendum, ut non tantum corporibus fiat separatio, id est, quoad cohabitationem, & ut vulgò ajunt, quoad thorum ac mensam, (cujusmodi separatos non nisi impropriè & secundum quid viduos dicimus *infr. per Sect. 6. lit. E.*) sed vel maximè quoad vinculum illud connubiale.

Sect. IV.

Quæ contingit vel casu, vel culpâ a) *alterutrius.* b) *Et casu quidem bifariam, vel Mortalitatis* c) *vel Inutilitatis.* d) *Ille necessitatis.* e) *Hic arbitrii est ac voluntatis.* f)

a) Methodi lege divisio, quæ definitioni est proxima, hic sequi debebat; Verum cum eadem accuratè hic servari non possit, facilioris tractationis ergò quod dividere non possumus, frangere solummodò annitemur, cùm videlicet Viduitas non specie, sed modo constitutionis tantummodò distinguatur, *per jam dicenda.*

b) Alterutrius dicimus; Quia culpâ seu casu utriusque conjugis rarissimè contingit viduitas: Exempli gratiâ adulterium utriusque neutri nec officit nec proficit; Quia paria delicta compensationem (quoad jus scilicet delinquentium, *per l. fi.*

uxor 13. §. *judex* 5. *ff. ad L. Jul. de adult, l. vira* 39. *ff. sol. matr. c. ecce.* 32. *q.* 6. *c. nihil. ibid.* non vero animadversionem & interesse Magistratus publicum *l.* 1. §. *qui hoc dicit* 4. *d. l. si uxor.* 13. *ff. ad L. Jul de adult. l. si duo* 36. *ff. de dol. mal. Gphan. ad l.* 154. §. 1. *ff. de R. J. VVesemb. in Par. ff. de compensat. Rittershus. lib.* 2. *diff. jur. civ. & can. c.* 11. *ibiq. pl. alleg.*) tolluntur *per. alleg. text.* Id quod etiam in impotentiâ mutuâ obtinet. Quia nemo id, præsertim in contractibus ejusmodi mutuo obligatoriis, ab altero exigere poterit, quod ipse præstare nequit; quod vel ideò hic obtinere debet, quia conjuges, qui communi fidei vinculo conjuncti, & ad mutuas vices præstandas obstricti sunt *argumento* t. 6. *in fin. & tit.* 58. *in princ. F.* 2. ad imparia nunquam judicari debent. *vid. D. Hillig. in Donell Enucl.* 13 *cap.* 18. *lit. LL.* Quod si tamen quandoque utriusque culpâ vel casu eadem contingat, ut fieri potest mutuâ desertione, capitalibus inimicitiis &c. his casibus, (etiamsi communiter vulgi opinione ac usu vidui dicantur) neuter ullo viduitatis jure frui potest. *vid. infr. Sect. 6. lit. D. & G.*

c) Quæ triplex esse statuitur Naturalis, Civilis, ac Spiritualis. Quantum ad naturalem mortem attinet, nemo tam imperfecti est judicii, qui dubitet, an eâ matrimonium solvi possit? Cùm quia mors est ultima linea *Lucan. lib.* 8. & extremum omnium rerum *Cic.* 6. *famil. Epist.* quæ omnia, nulla firmitatis ratione habitâ, solvit ac prosternit *l. in sententiis.* 59. *ff. de re jud. l.* 191. *ff. de R. J. Côler. decis.* 29. *num.* 32. *Gail. de arrest. cap.* 11. *num.* 29. *Sebast. Medic. in tr. Mors omnia solvit.* tum quia id ipsum & divina *Rom.* 7. *v.* 2. & 1. *Corinth.* 7. *v.* 39. ubi, ut etiam alibi 1. *Corinth.* 11. *v.* 30. 1. *Tessal.* 4. *v.* 13. per obdormitionem usitatâ scripturæ phrasi mors intelligenda; & humana testantur jura *l.* 1 *ff. de divort, Nov.* 22. *cap.* 20. adeò ut *Lyranus ad d. c.* 7. *Rom.* annotet, etiamsi vir resurgeret, non tamen uxor ipsum recipere teneretur: Quod tamen annon juri postliminii & rationi *l.* 3. *in fin. ff. de divort.* repugnet, donec casus contigerit, cogitabimus. De morte civili & spirituali major forsan est dubitatio: Et civilem quidem quod attinet, quæ servitute, pœna §. 1. *J. de cap. dim. l. res uxoris,* 24. *C. de donat.* in-

ter

itr vir. & ux. captivitate *l. 1. ff. de divort.* in servitutem ex causâ ingratitudinis revocatione *Novell. 22. c. si v. decretum. 9.* deportatione *§. 1. Inst. quib mod. jus pat. pot. l. verum .63. §. ult. ff. pro socio & c.* contingit, dicendum videtur eam quoque matrimonium solvere, cum ejusmodi damnati, quoad ea quæ juris civil. sunt, verè mortuis æquiparentur, inter quos matrimonium, quod juris civ. est *pr. I. de nupt. §. 1 I. de pat. pot.* durare non potest, *l. 3. C. de incest. nupt. l. si ancillæ 58. ff. de condit. & demonstr. Rittershus. in Nov. p. 4. cap. 7. num. 12.* Id quod etiam velle videntur magni nominis JCti *Felin. in c. significantibus. num. 8. extr. de offic. deleg. Covarruv lib. pract. qq. c. 7. nu. 2. vers. est & in hoc. Menoch. arb. jud. qq. cas. 66. num. 9 Gail. 1. pract. obs 1. num. 44.* & alii ab eodem citati. Verùm posito, olim morte ejusmodi civ. matrimonium dissolutum atque viduitatem inductam esse, prout opinatur *Wesemb. in Parat ff. de. divort. num. 4.* motus per *Novell. 22. c. si vero decretum 9 & d. l. res uxoris. 24 C. de donat. inter vir. & ux. l. consensu 8. §. 2. & 3. C. de repud.* Quod ipsum tamen controversiâ non caret, tum propter *leg. 13. §. 1 ff. de donat. inter vir. & uxor.* tum propter *l. 22 § 7 ff. sol. matr.* Jure tamen novo id correctum esse dicendum erit. *Wesemb. d. loco. per Novell. 22. c. 8. & 13. l. 1. C de repud. d. l 24. C de donat. inter vir. & uxor. Borch. de gradib. p. 122.* cum quo concordat jus canon. *in c. 2. extr. de divort.* adeo quidem, ut secundum quosdam uxor maritum suum bannitum sequi teneatur *per l. 22. §. 7. ff sol. matr. vid. Gail. 2 de P.P. c. 10. num. 18. Ayrer. in process. histor. c. 9. obs. 5. num. 6. V. G Forst. de nupt. c. 11.* de quo *infr. Sect. 6. lit. E.* commodius Spiritualem mortem quantum spectat, eadem ex duplici oritur causâ, & vel ex delicto, ubi quis excommunicationis fulmine percussus, omni sacramentorum & hominum communione abstinere jussus est. De quâ mortis spiritualis specie idem quod de civili est judicium, cum nec jus can. divortium hoc casu agnoscat per *c quoniam multos 100 caus 11. quæst. 5. c. inter alia. 31. extr. de sent. excomm. Ant. Cucchus, lib. 4 Inst. jur. can. tit. 11. circ. pr.* Vel ex voto monastico seu religionis ingressu. Quæ mortis species merè est commentitia & nudum [illegible] superstì.

perstitionis excrementum. Nam quamvis Monachi vanâ ipsorum gloriatione & externâ professione inspectâ mundo veluti supremum vale dixerint, & inde *in Auth. ingressi. C. de S S. E E.* ipso ingressu se suaque Deo dedicasse dicantur; Rei tamen veritate consideratâ Monachi tam sunt extra mundum, loquor verbis Erasmi, quàm renes extra corpus animalis, unde nec hoc simpliciter, sed quadantenus astruxisse *Bellarm. in lib. de Monach. cap.* 38. rectè advertit *Reveren. & Excellentiss. Dn. D. Gerhard. Compater m: colendus in Tom. 7. loc. Theol.* §. 680. ubi, ut & *preced. aliq.* §. §. apertè probat hanc mortem non tantùm juri divino prorsus incognitam, sed & manifesto contrariam esse *ubi vid.*

d) Quæ vel præcessit matrimonium, vel idem subsequitur: De hac nobis hìc nullus est sermo, cum nec eadem ad dissolvendum matrimonium sufficiens sit *per c. quod a. interrogasti.* 27. *q.* 2. cum conjuges utramque fortunam ferre teneantur *l.* 22. § 7. *ff. solu matr.* id quod *Luther. Tom.* 2. *Jenens German. de vit. conjug. fol.* 156. *b.* rectè comprobat his verbis. Wie wenn jemand ein Gemahl hat / das jhm zur ehlichen Pflicht kein Nutz worden ist / mag der nicht ein anders nehmen? Bey leibe nicht; *Excellentiss. Dn. Gerhard. d. loco.* §. 687. Quod si præcessit impotentia, matrimonium omninò dissolvi potest *per text. Gen.* 1. *vers.* 24. *Matth.* 19. *v.* 6. *c. decreta. c. quod autem. causa.* 27. *q.* 2. *add. c. requisivisti.* 33. *q.* 1. *tt. & rubr. extr. de frigid. & malefic. l in causis.* 10. *C. de repud. l.* 5. *v: bis illud. C. de sponsal* quemadmodum omnes interpretes, etiam Theologos (quorum Φωσφόρ☉ *supr. d. tom.* 2. *fol.* 154. idem statuit.) ita sentire docet *P. Gregor. Thol.* 34. *synt. cap.* 5. *v.* 4. Inde enim est, quòd jure nostro civ. quæ virum pati nequit, nec nupta videri *l. quod pupilla.* 30. *ff. qu. dies leg.* nec mulier seu uxor appellari possit *l.* 13. *ff. de V. S. l. pater.* 101. *ff. de condit. & demonstr: Gœdd. ad d. l.* 13. *num.* 6. Impotentia vero illa vel naturalis est, quæ ab ipsâ nativitate inhæret, id quod contingit Frigidis *rubr. & tt. extr. de frigid. & maleficc.* Eunuchis taliter natis, (quos tertium genus inter viros & uxores, semiviros nempe, constituere putat *Alex. Severus Lamprid*

in

in ejus vit. Lactant. lib. 1. cap. 13. & ἄνδρες τι καὶ οὐκ ἄνδρες Clearchus apud Athen, lib. 6. appellat,) quos aliàs spadones propriè ac in specie dicimus *Matth. 19. v. 12. c. 1. 3. & t. t. extr. de frigid. & malef. Aristot. lib. 2. de generat. anim. cap. 5* Et plerumque etiam Androgynis seu Hermaphroditis, qui utrumq; sexum, ad solvendum debitum tamen insufficientem, habent *Galen. lib. 6. de semin. cap. 3. Plin. 7. histor. natur. cap. 2. & 3. Petr. Gregor. lib. 7. syntag. cap. 2. à num 5.* Utrum verò μονόρχις seu unitestis, quo naturæ habitu Syllam ac Cottam fuisse memoratur *in l. 4. in pr. ff. de re milit.* huc referendus sit, dubitari potest: Quod ipsum ubi unitas hæc generationi obstat, affirmabimus *per l. 6. §. fin. ff. de ædilit. edict.* Atque in hac naturali impotentiâ perpetua est divortiendi potestas, cum nec fieri possit, ut defectus ejusmodi naturæ restitui aut compleri possit. Id quod in accidentali secus est, quæ quamdiu ulla restitutionis aut reconvalescentiæ spes superest, ad divortium agi non potest *d. c. ex literis. 3. extr. de frigid. & malef.* Hinc etiam Castrati tantùm & evirati quibus virilia sunt exsecta, Thlasiæ item, quibus testiculi fracti, Thlibiæ quibus attriti sint & contusi *l. spadonum. 128. ibiq; Dn. Suevius ff. de V. S. P. Greg. lib. 7. syntag. cap. 2. num. 28.* ob perpetuum generationis impedimentum à nuptiis arcentur, quod in reliquis de restitutione bene sperantibus non itidem obtinet, unde & ii nuptias contrahere *d. l. si serva. 39. ff. de jur. dot.* adoptare *d. l. 40. in fin. ff. eod. § 4. I. de eod.* & vitio sublato generare possunt *Harmenop. lib. 2. tit. 8.* quod illis præsertim qui fascino ac beneficio inhabiles redditi, totâ die contingere videmus: Licet verò & hoc in casu CCtæ conjugii solutionem, si per triennium duraverit impotentia, concedant *c. fin. extr. de frigid. & malef.* tutius tamen ac consultius facturi essent pii conjuges, si precibus ac spe restitutionis sua damna levarent. Id quod tamen consilii est, non præcepti, & eo præsertim in casu, quo quis viribus alioquin integer, & qui justo errore amplius de facultatibus suis sperat, quàm in illis est, hoc patitur impedimentum, obtinere debet; Nulla enim commisse

ratione illi videntur digni, qui tenuitatis suæ probè sibi conscii, huic oneri, cui ferendo non sunt, periculosæ libidinis causa sese supponunt, & paulo lascivioribus conscientiæ vulnera sinfligunt. Et licet debita ejusmodi matrimonialia, τὴν ὀφειλομένην εὔνοιαν vocat *D. Paulus 1. Corinth. 7. vers. 3.* alio modo solvi ac pecuniæ aliarumque rerum donatione compensari posse arbitretur *Scip. Gentil. lib. 2. de donat. inter vir. & uxor. cap. 3.* Veremur tamen, & admodum veremur, ne uxores, ad rem naturâ pauld avidiores, hanc compensationem non admittant, sed se maritum, non hereditatem, cum Marcella illa ap. *D. Hieronymum. Epist. 16.* sibi comparasse replicando urgeant *vid. Jul. Clar. 4. recept. qq. 11.* Illud veluti in transcursu hic quærere lubet, An in casu impotentiæ maleficialis, anilibus illis benedictionum formulis, ligaturis item, aliisve characteribus superstitiosis & artibus planè magicis uti liceat? Quod asserere licet perquam durum & pietati prohibitionique divinæ apertè contrarium sit, *Levit. 16. v. 31. & 20. vers. 6. Deuteron. 18. v. 10.* tamen jure nostro civili scriptum est *in l. 4. C. de malefic. & Mathemat.* prout communis hæc est opinio, teste *Ampliß. Dn. D. Theodor. in Colleg. crimin. disput. 7. th. 6. lit. C. q. 1. Girland. de sortileg. q. 6. num. 20. 21 Farinac. q. crim. 20. num. 95. add. Wier. de præstig. Dæmon. lib. 3. P. Gregor. lib. 34. syntag. c. 9. & seqq. P. Heig. p. 2. q. 39. n. 73. & seqq.*

e) Et quidem absolutæ; Nec enim vitâ deficiente, alteroque conjugum extincto, matrimonium durare potest; Unde etiam JCtus *in l. 1. ff. de R. N.* & Imp. *in §. 1. I. de P. P.* matrimonium definiunt, quod sit viri ac mulieris conjunctio, individuam vitæ consuetudinem continens. Quam consuetudinem individuam deficere necesse est, quam primum ipsa vita defecerit.

f) Poterit enim conjunx conjugi defectum ac insufficientiam condonare; quod pium & honestum bonisque moribus conveniens videtur, qui nolunt creditorem statim cum sacco paratum venire debere *l. quod dicimus. 105. ff. de solut.*

præ-

præsertim inter conjuges, qui non in solidum, sed tantùm in id quod facere possunt, ob beneficium competentiæ ipsis competens, tenentur *per l. 17. l. 20. ibi: ex aliis quoq; contractibus ab uxore conventus in quantum facere potest, condemnandus est l. 21. l. 23. ff. de re judicat.* Id quod vel ex eo liquet, quod quandoque impotentes ejusmodi ac frigidi volentibus ac præmonitis aliis integræ sanitatis matrimonio conjungi possint, cujusmodi exempla refert *Bidembach. in tr. de causis matrim. c. 7. q. 6.*

Sect. V.

Culpa verò contingit a) *vel adulterando,* d) *malitiosè deserendo,* c) *debitum conjugiale denegando,* d) *vel deniq; insidias vitæ struendo.* e) *Ex quibus singulis quoq; ad instantiam partis innocentis* f) *matrimonium dissolvitur.*

a) in constituendis culpæ hujus speciebus admodum variant interpretes: Quidam enim unam, quidam duas, quidam plures, juxta *l. 8. C. de repud. Novel. 117. cap. 8. & 9.* quidam etiam innumeras, ut passim ex *Cicerone* & aliis apparet, effinxerunt divortiorum causas, quorum opiniones refert & expendit *Rev. Dn. Gerhard. Compater m. col. in tom. 7. loc. Theol. à §. 595. cum pl. seqq Rittershus. in Novell. part. 4. c. 8.* placet hîc nobis, salvis aliorum judiciis, eorum opinio, qui statuunt non ob solum adulterium, sed alia æquè gravia delicta nexum matrimonij rodentia hodie divortium fieri posse. Proinde voculam *πορνείας* in *Matth. 5. v. 32. & 19. v. 9.* generaliter, non specialiter pro sola fornicatione accipiendam putamus *per text. Deuter. 31. v. 16.* cum *Wesenbec. in Parat. ff. de divort. num. 11.* ibique allegatis *Origin. Philip. Melanch. & Beza. Bercb. in tr. de grad. pag. 134. Connan. 8. com. c. 12.*

b) Adulterio matrimonia solvi nemo facilè inficias

 ibi

ibit, nisi cui veterum illud de communione uxorum consilium lenoninâ levitate plenissimum arriserit *Diog. Laert. in Zenon. lib. 7. Chrysipp. de Repub.* Dicitur autem adulterium non q. ad alterius thorum accessio, prout vult *Fest. lib. 1. origin Hostiens. in summ. extr. de adult. §. quid sit adulterium. numer. 1. Farinac. in pract. crim. p. 4 tit. 16. q. 141. num. 2. & seqq.* sed quasi uxoris ad alterum, siue mariti ad alteram accessio *Dn. Gerbard. d. tom 7. §. 611.* Quamvis enim jure civil. adulterium nunquam ex mare sed semper ex fœminâ, conjugata scilicet sit, nec ne ? æstimetur; ac proinde maritus cum solutâ consuescens non adulterium, sed stuprum commisisse *per l. 6. § 1. l. si uxor. 13. § sed & in ea 2. ff. l. eum qui duas. 18. vers. veruntamen. C. ad L. Jul. de adult. l. inter stuprum. 101. ff. de V. S. Valla 6. eleg. 35.* atque sic non adulterii sed stupri pœnam promeruisse dicatur *Jul Clar. 5. sent. §. adulterium. num. 2. Cravett. cons. 165. num. 2 p. 1. Petr. Heig. p. 2. q. 29. num. 6. & 20. & seqq. Berlich. concl. pract. p. 4. concl. 27. num. 46. ibique pl. allegati.* Jure tamen divino *Matth. 5. v. 27. 28. & 32. & 19. v. 9. Marc. 10. v. 11. Luc. 16. vers. 18. 1. Corinth. 7. vers. 4.* ut & Canonico *per c. nemo. 32. q. 4. c. puto. 32. q. 5. & alia pl. allegata à Berlich. concl. pract. p. 4. concl. 27. num. 43.* & maximè Saxonico secus est: *per Constit. Aug p. 4. const 19. vers.* Darüber aber ordnen / *ibi:* Der Ehemann so mit einer ledigen Dirn oder unverehlichtem Weibe seine Ehe bricht item *per Const. Ecclesiasticam Electoris Aug. in c. de causis matrimon. tit. de pœnâ stupri & adult. pag. 117.* ibi mit dieser Straff des Schwerds soll auch ein Ehemann welcher in stehender Ehe eine ledige Weibsperson beschläfft / belegt werden Quod secuti etiam sunt, Fridericus Wilhelmus & Johannes Duces Sax. laudatissimæ memoriæ im Policey und Landsordnung / tit. Von Hurerey und Ehebruch 4. §. Da einer eines andern. Nisi quis pro conciliatione horum jurium verisimiliter dixerit, jus illud civil. antiquum copulam mariti cum solutâ pro adulterio non habere ratione pœnæ publicæ; cum stupri tantùm pœna plectatur *per jam supr. hac. lit. B. text. allegatos.* non verò ratione

pœnæ

pœnæ privatæ seu domesticæ, puta divortii faciendi; cum & eodem jure ab ejusmodi marito impuro & obscœno divortire potuerit uxor *per l. 8. C. de repud. l. ea quæ 57. ff. de donat. inter vir. & u. r.* & etiam eum possit *per Nov. 22. cap. 15. § 1. vers. si igitur.* & *novissimam Caroli V. Constitutionem in* P. H. O. *cap. 120.* Quod & nobis arridet, quicquid etiam *per l. 1. C. ad L. Jul. de adult. l. placet. C. Theod. de repud. Farinac. in pr. crim p. 4. tit. 16. q. 141. numer. 104. & seq. Petr. Heig. p. 2. q. 29. num. 12.. & seq.* & alii dissentiant. Manet ergò hoc, quod maritus, sive cum solutâ sive cum ligatâ, concumbat, adulterium committat, atque sic uxori justissimam divortiendi causam præbeat P. H. O. *c. 20 & 120. Constit. Elect. p. 4. const. 19.* quam in rem sic scribit *D. Luther. Tom. 5. Jenens. Germ. lib. de causis matrim. p. 2. pag. 255.* ibi. Ich kan und mag nicht wehren wo ein Gemahl (quæ vocula utrumque sexum continet.) Die Ehe bricht unnd kan bewiesen werden / daß das ander Theil frey und sich scheiden möge. *Beust. ad l. admonendi. 41. ff. de jurejur. num 961. sub fin. Berlich. d. loc. 27. in fin.* Id quod hodie tantò minus dubium est, cum ejusmodi adulteris indifferenter, non attento veteri simplicis & duplicis adulterii discrimine, pœna gladii dictari soleat & imponi, P. H. O. *art. 120. Const. Elect. p. 4. const. 19. Monner. tr. de matr. p. 5. cap. 2. num. 4. Menoch. 2. arb. jud q. cent. 5. cas. 420. num. 106. Berlich. p. 4. concl. pract. concl. 27. n. 45. & seq. ibique pl. alleg.* ut ita non nisi præpostere de divortio deinceps quæri possit, modò Lex illa Julia, ut cum *Juven. sat. 2.* conqueritur *P. Heig p. 2. q. 29. num. 74.* non quandoque dormitet! sed singula hic pertractare non licet.

e) Omni jure, tum divino, per text. expresf. *1. Corinth. 7. vers. 15.* ibi: si infidelis discedit, discedat, non est servituti subjectus frater, vel soror in ejusmodi. Ubi non qui religione, sed qui scelere infidelis est, ita dicitur, per rationes quas adducit *Kling. ad tit. 5. lib. 2. Decretal. num. 7. & 8. & Excell. Dn. D. Gerhard. d. Tom 7. Locor. Theol. § 624.* Tum etiam humano *per l. uxor. 7. C. de repud. l. uxores. 6. ff. de divort. Novell. 22. cap. 7.*

 c. per

5. per latum. 8. extr. qui filii sint legit. quod etiam sequitur Constitutio Ecclesiastica Electoris ac Ducum Sax. *Beust. de matrim. p. 2. cap. 26. Schneidew. de nupt p. 4. num. 37.* ac secundum id in Scabinatibus Sax. sententiæ concipiuntur, cujusmodi & hic Jenæ lata Mens. X*bri Anno* 1616. Et desertione quidem solâ, non quando cum adulterio est conjuncta, prout arbitratur *Alber. Gentil. lib. 6. de nupt. capt.* 14. cui eleganter satisfacit *Dn. Gerhard. d. Thom. 7. §. 625.* Contingit autem desertio hæc non solâ emansione, quomodo quandoque illi, qui mercatum aut militatum abiere, aut legatione susceptâ morbo vel captivitate impediti, diu emanere solent *l. divortium. 3. ff. de divortiis c. in præsentia. extr. de sponsal. c. Dominus. extr. de secundis nupt. Schneidew. p. 4. de nupt. num.* 40. nec tamen ob id pro desertoribus habendi sunt *l. 1. l. 7. & Auth. hodie C. de repud. cap. quoniam. §. si autem 1. gl. ibid. in verb. præsumatur. extr. ut lit. non contest. Schneid. d. loco num.* 14. *Alber. Gentil. lib. 6. de nupt. c. 14. D. Luther. Thom. 5. Jenens. German. lib. de causis matrim. p. 2. fol. 156.* Sed emansione malitiosâ, quâ nulla honesta causa, sed tantùm tædio conjugis, vel levitate, vel impatientia freni conjugalis motus conjunx suum deserit conjugem, prout ita desertionem hanc describit *Philip. Melanch. Schneid. dd. loc. num. 43 add. Dn. D. Gerhard. d. Tom. 7. §. 616. in pr.* Tempus verò, quo quis desertionis damnari potest ac debet, nullibi definitum, imò propter circumstantiarum varietatem nec definiri unquam potest. Hinc etiam in Facultate Theologica Jenensi modò triennium, modò septennium, modò novennium per sententias definitum est, teste *Dn. D. Gerhard. d. loco. §. 632.* Ejus ergò definitionem discreto judicis judicio relinquendam putamus cum *Schneid. d. p. 4. num. 46. Philip. in loco de conjugio de desertore.*

d) Desertioni æquiparatur ac pro ejusdem specie ponitur pertinax constans ac perpetua debiti conjugalis denegatio. Quemadmodum enim is abesse dicitur, qui impotenter adest *Tiraq. in L. connub. gl. 6. num. 20.* & paria sunt non adesse,

&

& debito more ac modo non adesse *argumento* §. *sciendum* 3. *I. de satis d. tut. l. quoties 6. ff. qui satisd. cog.* ita hic quoque conjunx etiamsi corpore præsens sit, animo tamen ac affectu conjugali absit, pro contumaciter absente meritò habetur. *l. 1. C. de repud.* Loquimur tamen de pertinaci ac perpetuâ debiti conjugalis denegatione, non de temporariâ & ex fribusculo seu levi conjugum dissentiuncula orta, quæ vel maritalibus blanditiis ac poppysmate, vel propinquorum admonitionibus, Magistratuum item comminationibus ac coercitionibus mutari vel emendari potest; Illo enim casu innocens divortire poterit, hoc verò minimè, prout ita tenent *D. Luther Tom. Jenens. German. 5. de vit. conjug. p. 156. Hunnius in com. Matth. 19. Bidembach. de causis matrim. c. 7. q. 4.* ubi Stutgardiæ *Anno 1600. 13. Nov.* ita pronunciatum refert.

e) Quod, Deo ita connivente, facilè vel ex quavis litecula inter conjuges subortâ contingere potest, utputa si maritus potestatem suam maritalem in uxorem vel delinquentem, vel eidem canino more oggannientem severiùs aliquantum exerceat, & à verbis ad verbera transeat; Unde odia, inimicitiæ, simultates mutuæ, quæ radicibus actis, vel ad quodvis facinus impellunt, & vel arma, vel venena, ad internecionem conjugis largâ veluti manu subministrant. Quò casu an non ad divortium perveniri possit quæritur? Et sanè tam impatientes & inquieti multi deprehenduntur, ut vel qualibet ex causâ arma, vulnera & homicidia minentur & continuò crepent; Quibus certè casibus si statim divortiendi facultas detur, certè infinita & quotidiana hac nostra ætate forent divortia: Quare reconciliatio hîc ante omnia studiosè tentanda est; quod si iniri nequit, nec tum ad divortia abeundum, sed juratoria aliave cautio de non lædendo & offendendo conjuge à reo exigenda *Schneid. de nupt. p. 4. n. 16.* id quod 25. *Febr. Anno 1602.* observatum refert idem *Bidembach. d. loco Côler. de process. execut. p. 1. c. 2. num. 140. per cap. ex transmissa in verb. recepta sufficienti cautione. extr. de restit. spol.* Quâ si nec tum

satis

satis cautum saluti innocentis, (res enim fragilis est ejusmodi cautio, & admodum periculosa *c. accedens 4. extr. ut lit. non contest. l. qui ita 66. §. 1. ff. ad SCtm. Treb.*) sequestranda vel custodiæ honestæ alicujus matronæ erit committenda *d. cap. ex transmissa. de restit. spol. Cöler. d. loco. num. 104 & seq.* atque sic, quoad reconciliati fuerint, quoad thorum ac mensam separantur. *Dn. Gerbard. d. Tom. 7. §. 637. Schurff. cons. 42. in 1. cent. Philip. in loco. de conjug. in quæst. de divort. propter. sævit. Schneid. d. loco. num. 19.* Quod si nullis ejusmodi mediis reconciliatio fieri potest, tandem, ut innocentis conscientiæ consulatur, divortium omninò concedi debere putamus, *per c literas. in fin extr. de restit. spol. Schneid. d. loco. num. 17. Menoch. cent. 2. arb. qq. cas. 138. vid. Rittershus. lib. 2. diff. jur. civ. & can. c. 12. circ. fin.*

f) Nec enim ulla, sive juris div. sive humani, est constitutio, quæ ex hisce culpæ speciebus ipso jure parte innocente id non exigente & urgente matrimonia solvi dicat; Quin verò in singulis id juris est, ut nisi innocens id sollicitaverit firmum maneat, ac subsistat matrimonium. Hinc, ut singula percurramus, in adulterio tantùm tribuitur voluntati & arbitrio innocentis, ut ad ejus intercessionem ac deprecationem matrimonium sine omni lenocinii crimine vel pœnâ, etiam extraordinaria, per ea quæ habet *Berlich. concl. pr. p. 4. concl. 40. num. 53 Menoch. 2. arb. qq. cent. 6. cas. 574. num. 29.* non tantùm duret, sed & ordinaria pœna in matrimonii honorem remittatur *Cöler. decis. 176. num. 18. Möller. ad Const. Elect. p. 4. const. 15 num. 4.* non solùm in simplici, sed & duplici adulterio *per c. quod autem 6. & c. non erit. 7. causa. 32. q. 1. & in c. si illic. 25 cap. 23. q. 4. Gilhaus. in arb. jud. cap. 2. tit. 18. num. 21. in pr. Böer. decis. 297. num. 1. & 2.* etiam saxonico, prout videre est ex sententiâ post Landr. *tit.* von peinlichen Straffen. König *in process. rubr.* Von dem Ehebruch. *vers.* Wolte aber der Mann. non tamen Electorali jure *per Const. Nov. 19. p. 4. vers* Wenn aber ein Ehemann. *Möller. 2. semestr. c. 36. num. 1 & seq. Cöler. decis. 126. n. 5.*

Berlich.

Berlich. part. 4 concl. 27. num. 100. Unde etiam, priusquam ad pœnam inferendam perveniatur, semper hoc studiosè tentandum, ut alter alteri feloniam hanc condonet, & culpam hāc obliterari patiatur, prout rectè monet *Ampl. Dn. Petr. Theodor. in Colleg. crim. disp. 6. th. 3. lit. m.* atque sic pronunciari quotidie videmus, Hat N. bekandt/ daß sie mit N. Unzucht begangen vnd Ehebrüchig an jhrem Ehemanne worden/ so wird sie mit dem Schwert vom Leben zum Tode gebracht/ es wolte sich dan jhr Eheman wiederumb mit jhr versöhnen/ vnd sie wieder annehmen/ vff diesen Fall würde sie dem heiligen Ehestand zu ehren nur willkührlich gestrafft/ *Schneid. de nupt. p. 4. num. 25.* Quod ipsum etiam est in malitiosâ desertione; Nam & ibi tantum abest, ut Magistratus non imploratus desertorem ulla pœna, vel exilii, vel capitis, vel diremptí matrimonii damnet, ut nec ullam ejusdem absentiæ curam aut rationem habeat. Hinc tum demum de desertione cognoscit, quando desuper conquesta est uxor, & nisi de justâ ac probabili absentiâ constet, citationes ac proclamationes publicas cōtra absentem decernit, quibus neglectis, si adhuc contumaciter emanserit, ad definitivam sententiam pervenit, quo de processu graphicè *D. Luther. tom. 5. Jenens. German. lib. de causis matrimon. p. 2. pag.* 255. In arbitrio ergo deserti conjugis erit, desertorem suum accusare, aut injuriam hanc eidem condonare: Ex quibus etiam apparet, desertionem hanc non esse causam divortii facti, sed faciendi, *vide Magnif. Dn. Andr. Gerhard. in Exercit. Just in. decad. 2. th. 7. in fin.* In debiti conjugialis denegatione hoc tanto magis procedit, quanto minus eadem Remp. lædit, quantoque clandestinius ea contingit. Et quomodo conjux conjugi ejusmodi infideli, si ita potuerit ac voluerit, cohabitare non debeat, cum sciens & volens impotenti conjungi & firmiter copulari possit? *vid. supr. sect. 4. in fin.* Id quod nec in insidiis vitæ structis negandum putamus: Nam quamvis rebus ejusmodi ad Magistratum delatis, omnibusque reconciliationis mediis frustrà tentatis, in majorem vitæ salu-

eisque innocentis securitatem, is conjuges partialiter, & quoad thorum & mensam separare possit, totaliter tamen sine innocentis petitione, ejusque conscientiæ periculo eosdem separare nunquam poterit *per jam supr. sect. hac 5. lit e.* allata. Ut ita divortii hasce causas non merè necessarias, sed maxima ex parte arbitrarias esse rectè dixerimus, *Rev. & Excell. Dn D. Gerhard. in d. tom. 7. §. 113.*

Sect. VI.

Quibus ipsis vidui esse negantur: 1. Qui concubitu nondum subsecuto separantur. a) *2. Qui stante matrimonio casu quodam inhabiles fiunt.* b) *3. Perpetuò cœlibes.* c) *4. Quoad mensam tantum & thorum separati.* d) *5. Banniti.* e) *6. Ut nec concubinatu aliisve injustis nuptiis extrusi.* f) *Quanquam hic quoq., (innocentibus potissimum ac læsis) nonnulla viduitatis jura ex commiseratione indulgeantur.* g)

a) Quod contingit sponsalibus vel de præsenti vel de futuro contractis, & vel culpa, vel casu postea iisdem diruptis: Qui quamvis pro veris conjugibus in quibusdam habeantur tum per *l. Lex Julia 4. ff. de fund. dot. l. item ap. 15. §. sponsi 14. ff. de injur. l. si. uxor 13. §. 3. ff. ad. L. Jul. de adult. l. non sive 5. C. de bon. qualib. l. 2. §. si sponsa ff. de priv. cred sive l. 17. §. 1. ff. de reb. auth. jud. poss.* tum quia cingendus habetur pro cincto *l. pen. ff. de testam. milit.* & destinata ad aliquem finem, eo loco interpretatione juris sunt, atque si suum adepta finem essent, *l. à Div. Pio 15. §. fin. ff. de re jud. l. catera 41. §. sed si paravit. ff. de leg.*

de leg. 1. Br. Bl. & alij in l. pen. ff. de testam. milit. Maximè verò illi, qui de præsenti contraxerunt, *Schurff. cons. 9. cent. 3. gl. in c. quemadmodum 24. verbo teneatur extr. de jurejur. Wesenbec. in parat. ff. de sponsal. n. 7.* Id tamen non nisi latâ quadam significatione & benignâ interpretatione cõtingit *per text. expreß. in c. presbyter dist. 34. §. vidua. l. oratio. ubi Bl. de sponsal.* ac in iis, ubi concubitus pro forma requiritur, ut & in aliis haut obtinet *l. 3. l. 4. ff. ad L. Pompej. de parricid. l. solet 10. ff. de his qui not. infam. l. si à sponso 16. C. de donat ante nupt. Bl. in l. ult. C. unde legit. Bl. Salic. Castrens. in l. 1. C. unde vir & uxor. Bart. in l. nihil ff. rer. amot. Tiraquell. in ll. connub. gloß. 2 num. 2.* jure præsertim Sax. ubi ingressus thori maritalis ac concubitus indistinctè requiritur, *vid. Zobel. gloß. Latin. lib. 1.* Landrecht *art. 31. gl. lib. 3. art 45. num. 6. & art. 77.* adeò, ut nec postquam nuptiarum festivitas apparata, prout sententia hic Jenæ lata *Mens. Jan. Anno 1617.* aut verò benedictio Ecclesiastica subsecuta fuit, (cujusmodi casus funestissimus Erfordiæ *6 Febr. Anno* 609 & horrendior fermè *ibid. Anno* 1584. contigit) sponsorum uno defuncto, aut aliàs repudiato, superstes seu innocens jure viduitatis censeatur. Ubi tamen, sponsalibus scil. de præsenti contractis, jus civ. à jure Sax. recedere videtur. Illo enim sponsos ejusmodi conjugum nomine venire, eorumque jure uti, crebrior est ac verior, usuque fori probatior sententia, teste *Gail. 2. observ. 80. num. 3. Menoch. 4. præsumpt. 147. num. 4. Cöler. decis. 58. num. 2. Gomez. in. L. Tauri 8. num. 21. Boer. decis. 22. num. 23. Alber. Gentil. tr. de nupt. lib. 2. c. 23. Berlich. part 3. concl. pract. 25. num. 10. & pl. alleg. num. 5. per rationes ibi seqq.* Hoc verò secus est *per text.* Landrecht *lib. 1. art. 45. post pr. ibi:* Und tritt in sein Recht/ wenn sie in sein Bett tritt / *& lib. 3.* Landrecht *art. 45. post pr. & art. 76. Beust ad l. 1. ff. de jurejur. num. 166. Cöler. decis. 57. num. 56. & decis. 58. num. 3.* cum consensio thori conjugalis pro forma substantiali ejus (ut sponsi conjugum nomine veniant & eorum jure utantur) expressissimè requiratur *per Const. 19. Elect. Sax. part. 3. Rösa ad Möller.*

d. loc. num. 6. lit. f. in fin. Beust. in tract. de connub. p. 3. c. 5. Idque etiam sequitur Reformatio Francofurtensis ad Mœnum *p. 2. tit. 3. §. 5. ibi:* Wir setzen vnd ordnē auch/ das alle Pact vnd Geding der Heyrathsbrieff anders nicht vor kräfftig gehalten werden sollen/ es seyen den beyde Ehegemahl Christlicher Ordnung nach öffentlich zu Kirchen gangen / ehelichen beygelegen/ darauff einander Beywohnung gethan/ vnd also rechte Eheleut worden: Derwegen ob gleich der Bräutigam oder die Braut nach vollbrachtem Kirchgang (doch vor dem ehelichem Beylager) Todes verschieden/ daß es doch vor keine vollkommene Ehe (so die Erbschafft vnd andere Gewinne belangt) solle gehalten werden. Et consuetudo Franconiæ plerisque in locis, testante *Webner. in pract. observ. verbo* Eheman/ adeo, ut etiam secundùm quosdam sponsam carnaliter revera esse cognitā, ad id requiratur, quod velle etiam videtur d. Reform. Francof. *d. loc. ibi:* Ehelichen beygelegen vnd darauff einander Beywohnung gethan/ vnd also rechte Eheleut worden/ *Schneid. ad §. fuerat. 29. Inst. de act. num. 109. Cothman. consil. 78 num. 8. vol. 2.* de quo tamen vid. *Berlich. d. p. 3. concl. 25. num. 33 cum seqq.* Illud quæsitum memini; Utrum sponsa, cujus sponsus post benedictionem sacerdotalem, ante concubitum tamen, mortuus fuit, uxorio & matronali, an verò virginali veste indui debeat? Quæ quæstio jure canonico quidem expressissimè decisa *per c. laudabilem 5. extr. de frigid. & malef. & c. decreta caus. 27. q. 2* ubi dicitur, sponsam à conjugali congressu intactam se dicentem, tum demum pro virgine habēdam, quando id cum septima manu ejuraverit. *fac. c. requisivisti. causa 33. q. 1. c. fin. extr. de frig. ac malefic.* Verùm quoniam modus ejusmodi purgandi, ex antiquis Germanorum LL. desumptus, usu jam obsoleverit, teste *V. Förster. p. 2. de jurisdict. Roman. lib. 3. nu. 126. pag. 449.* habitu virginali eam adhuc incedere posse, omnino putamus, cum durum foret citra omnem culpam, omneque commodum, tantam & mariti futuri & decoris virginalis jacturam unà facere. Atque pro hac opinione videtur facere *text.*

lib.

lib. 3. Landrecht *art.* 45. *ibi*: Das Weib ist ihres Mannes Genossin/alle der Ehren vnd Würdigkeit die der Mann hat/zuhab alß sie in sein Bett tritt / secundum quam etiam Lipsiæ quondam ita responsum esse testatur *Möller. ad const. Elect. p.* 3. *const.* 19 *num.* 6. Adeo ut nec per vim stuprata, quæ verè vitiata dici nequit *per c. quod autem c. tolerabilius c. rextra* 32. *q.* 5. deposito serto seu virginitatis coronâ pepium capiti imponere (quod impudicarum gestamen esse solet *gloss.* Landrecht *lib.* 1. *art.* 51. *Beür decis.* 297. *Wesenbec. in parat. ff. de adulter. num* 19. *colum.* 1294. *in fin.*) cogi unquam possit *Berlich. part.* 4. *conclus.* 41. *num.* 67. *Fr.* Pfeil *consil.* 147. *concl.* 2. *ubi in fin.* hæc verba subjicit: Diesem allem nach halte ichs darfür/daß die genothzüchtigte/nicht weniger deñ ob solches nicht geschehen/in Jungfräwlichen Schmuck vnd mit dem Krantz offenbarlich gehen / vnd nicht als eine geschwechte Dirne oder Hure/mit dem Schleiger gedeckt werden möge V. R. W. Quod si tamen indicia & suspiciones subsecuti concubitus adsint, aut sponsa pro uxore haberi *c. juvenis* 3. *extr. de sponsal.* aut verò ad ventris inspectionem procedi debet, quæ & hic à Scabinatu Jenensi sponsæ suspectæ pudicitiæ per sententiam imposita fuit *Mens. Jun.* 617. ibi: Wofern Ihr euch der oculari inspection nicht begeben / so wird wieder ewer Braut / die sich verdächtig erzeiget / mit der ventris inspection durch geschworne Hebamen billich verfahren. Atque hæc de desponsatis concubitu nondum secuto; Quid verò si post desponsationem, ante tamen diem publicæ nuptiarum solenitati sacerdotalique benedictioni dictum concumbant sponsi, eorumque alter ante Ecclesiasticam copulationem præmoriatur; Numquid superstes hoc casu viduitatis juribus dignus censendus? Et sanè sponsalia etiam de futuro per concubitum transeunt in veras nuptias *c. is qui fidem* 30. *c. fin. extr. de sponsal. c.* 3. *extr. de spons. duor. Schurff. consil.* 57. *cent.* 1. *Wesenb. in parat. ff. de sponsal. in fin.* secundum quod etjam in Scabinatu hoc Jenensi judicatum *Mens. Jan. Anno* 1617. Quo ipso videtur dicendum, superstitem verè viduum fieri &

C 3 vidui-

viduitatis jure uti: Verum tamen cum iniquissimum sit, eos qui contra bonas ll. contra bonos mores impingunt, melioris esse conditionis, quam eos, qui iisdem parent; Et alioquin nemo ex delicto suo lucrum captare debeat *l. fin. C. de reb. cred. l. 7. in fin. C. de nat. lib.* communiter placuit in ejusmodi casu copulationem vel benedictionem sacerdotalem effectum ingressionis thori conjugalis, ordine inverso ac præpostero, habere. Et sic ante eam peractam cõcumbentes nec conjuges legitimos, nec postea morte divisos viduos esse aut eorum juribus gaudere, *Pensold. in addit. ad Côler. decis. 286. num. 234. Wesenb. in m. s. ad Constit. Sax. p. 3. const. 19. Daniel. Möller. ad constit. Saxon. p. 3. constit. 19. num. 6. sub fin. lit. a.* quos refert & sequitur *Berlich. p. 4. concl. pract. 25. num. 37.*

b) Ubicunque enim nulla matrimonii dissolutio, ibi nec viduitas esse potest; cum impossibile sit, habitum ac privationem uni subjecto simul ac semel in esse. At verò impotentia stante matrimonio superveniens non est sufficiens causa solvendi matrimonii per *jam supr. sect. 4. lit. d. dicta.* Quomodo ergò viduitatem introducet?

c) Hi enim tantum abest, ut beneficiis digni censeantur, ut semper omni odio, variisque pœnis undique fuerint affecti *argumento rubr. C. de infirm. pœn. cœl. Cicer. 3. de ll.* id quod specialiter de Romanis *Valer. Max. lib. 2. c. 3. Gœdd. ad l. 128. num. 1. ff. de V. S.* de Laconibus *Plutarch. in Lycurg.* de Atheniensibus *Stat. 3. poës c. 201.* ac de Corinthiis *Guevara in horol Princip. p. 221.* probatum faciunt, *vid. Schönborn. in Polit. lib. 1. cap. 6.* Et rectè: Ridiculum enim esse, eos nuptiarum gaudere beneficiis, qui nuptias ejuraverint, quive in deliberatione de matrimonio ineundo huc inclinant unde numerus, ut ait ille apud *Car. P. Hartron. lib. de otio pag. 301. & 302.* cum rem proprius intuentibus non ita magnum discrimen sit inter eum qui civem occidit, & qui civem Reip. dare, cum posset, recusat, *Plutarch in Lacon.* Unde etiã verbo Wittiben vnd Waisen/ Monasteria

nasteria venire rectè negat *Meichsner. tom. 1. p. 1. decis. camer. 46 fol. 761. & 789. Webner. in pract. observ. verbo* Waisen.

d) Quæ separatio malè à Pontificiis divortii species appellatur; Cùm solam tantùm cohabitationem, non ipsum conjugii vinculum afficiat, ac proinde nec viduitatem inducat: Equidem salubrem hujus separationis usum in contagionis, sævitiæ ac aliis casibus non negamus, effectum verò divortii inducendi pernegamus: Unde etiam eandem conciliationis ac placationis remedium, non verò delinquentium supplicium esse dicendum est. Neque prius ad eandem confugimus, quam si spes reconciliationis nulla superest, quod si de ea conclamatum est, ad verum divortium pervenitur, *per jam supr. sect. praeced. lit. e. in fin. dicta.* Utrum verò ad hanc separationem ex causa adulterii, desertionis &c. non verò ad verum divortium perveniri debeat? Dubitatur. Et quidem J. Can. affirmativa expressissimis nititur textibus *per. c. literis extr. de praesumpt. caus. 32. quaest. 7. per tot. c. per venerabilem 13. ibi: conjugij violatio vinculum conjugiale non violat. extr. qui filij sint legit. Rittershus. lib. 2. differ. jur. civ. & can. c. 8.* unde etiam Chilian. König *in process. c. de varijs pœnis rubr.* Von dem Ehebruch/ apertè scribit: Nach Ordnung der bewerten Rechte/ scheide der Ehebruch Mann vnd Weib vom Bette vnd Disch: Es muß aber keines bey des andern Leben ein ander Weib oder Mann nehmen/ secundum quem etiam Lipsienses *Mens. Januar. Anno 1552.* respondisse *Coler. decis. 176. num 13.* testis est, pro quibus etiam facit *text. 1. Corinth. 7. v. 11. ibi: si discesserit maneat innupta Bart. in l. rerum num. 1. ff. rer. amot.* Quibus tamen non attentis negativa verior est & receptior, omnique tum divino tum humano juri magis consentanea, ex adulterio nempe, malitiosa item desertione, aliisque justis causis matrimonium non quoad thorum ac mensam, sed in totum, si modo id innocens flagitaverit, *per supr. sect. 5. lit. f. dicta,* solvi; ita ut etiam

etiamnum innocenti marito statim, uxori verò post annum luctûs liberè novas nuptias sequendi (absque pompa tamen ac festivitate solenni *Còler. decis. 3. & decis. 176. num. 14. ibiq. Philip. Melanchi. in Lo. Co.* allegatus; quod tamen Dnn. Scabini Jenenses remisisse videntur per sententiam in puncto desertionis hic latam *Anno 1616. Mens. Decembr. ibi:* Das Beylager mit gewöhnlichen Ceremonien zu vollziehen) facultas data sit ac concessa *per text. Matth. 5. v. 32. & 19. v. 9. l. consensu 8. §. 2. 3. & 4. C. de repud. Wesenbec. in parat. ff. de divort. num.* 11. ubi inter alia hujusmodi fundamenta etiam ad textum *1. Corinth. 7. v. 11.* respondet *vid. Rittershus. lib. 2. de differ. jur. civ. & can. c. 8. Beust. de matrim. c. 4. Beza de divort. fol.* 178. *Nevizan. in sylv. nupt. num.* 106. *& seqq.* quod etiam sequitur *D. Luther. lib. de causis matrim. tom. 5. Jenens. Germ. p. 2. p. 255. in verb.* Ich kan vnd mag nicht wehren / wo ein Gemahl die Ehe bricht / vnd kan bewiesen werden / daß der ander Theil frey sey vnd sich scheiden möge / vnd mit einem andern verehlichen / *Beust. ad l. admonendi 41. ff. de jurejur num. 961. sub fin. Berlich. d. conclus. 27. in fin. p. 4.* Quod in causâ desertionis etiam obtinere *jam supr.* allegata sententia, in Scabinatu hoc Jenensi lata, probat atque confirmat, ibi: Daß Kläger vermög göttlicher vnd weltlicher Rechte von der desertrice loß zu schlě / vnd jhme mit einer andern sich zu verehligen billich nach gelassen V. R. W. id quod adeò verum est, ut nec nocenti, certis sub conditionibus, quas refert *Reverend. & Excellentiß. Dn. D. Gerhard. dict. tom. 7. §. 622. & Rittershus. in differ. jur. civ. & can. lib. 2. cap. 10. & idem in Novell. p. 4. c. 9. num 5.* novis nuptiis interdicatur, prout ita itidem hic Jenæ responsum esse ex *Dn. Virgil. Pingiz. qu. 2.* testatur *Ampliß. Dn. Petr. Theodor in colleg. crimin. disp. 6 th. 3. liter. m. add. B. Luther. de vit. conjug. tom. 2 Jenens. Germ. in. fol. 166. Bidembach. de causis matrimon. c. 5. q. 2. Beza de divort. pag. 169. Treutler. 2. disput. 6. th. ult. lit. b. Wesenb. in parat. ff. de divort. num. fin.*

r) Cum

e) Cum enim bannum seu relegatio matrimonium non solvat, *per supr. dicta Sect. 4. lit. c.* nec conjuges ejusmodi vidui dicendi erunt; Quid ergo num conjunx conjugem suum bannitum sequi tenebitur? Id qui omninò dicendum videbatur, propter arctissimam eorum consociationem & individuam vitæ consvetudinem *l. 1. ff. de rit. nupt. §. 1. Inst. de patr. pot. l. 4. C. de crim. expil. hered. l. 1. ff. rer. amot.* ex quâ pro unâ personâ unaque carne habentur *Genes. 2. vers. 24. Ephes. 5. vers. 23.* Unde etiam est quod uxor domicilium mariti sequi debeat *l. cum quadam. pen. ff. de jurisd. l. exigere 65. ff. de judiciis l. mulieres 13. C. de dignitat.* ita ut nec pactum, quo maritus se certo loco moraturum promisit, tanquam contra bonos mores initum valeat *Covarruv. de sponsal. part. 2. cap. 7. num. 5. Tiraquell. de ll. connub. conclus. 1. numer. 28. Beust. de matrimon. c. 32. in fin.* Ex quo ipso multi asserunt uxorem quoque maritum bannitum sequi teneri, cùm nihil tam humanum sit, quàm fortuitis casibus mulieris maritum, vel uxorem viri participem esse *per l. 22. §. 7. ff. solut. matrimon.* Quod ex JCtis *Hieronym. Gigas de crim. laes. majest. lib. 3. tit. de poenis qu. 19. Johan. Petr. Surd. de aliment. tit. 7. qu. 26. numer. 7.* & ex Theologis indistinctè statuunt *Beza de repud. pag. 218. & seq. Dane, in Ethic. Christian. lib. 2. cap. 14 fol. 233. & Hieronym. Zanch. de matrimon. tit. de divort. p. 745.* quos etiam *D. Lutherus* secutus videtur, cum *in 4. cap. Genes.* ita scribat: Uxorem Caini post fratricidium maritum secutam & partem calamitatum mariti ferre coactam fuisse, prout idem *Joseph. lib 1. antiq. c. 4.* testatur: & clarius *idem Luther. in lib. de causis matrim. tom. 5. Jenens. German. fol. 257. ibi*: Wie wann der Mann oder das Weib gesteupt/ oder des Landes verwiesen würde/ soll das ander auch mit? oder aber bleiben und sich verendern? Resp. Solchem Unfall sollen sie mit einander tragen/ und nicht darumb von einander scheiden: Denn gleich wie sie ein Leib sind worden/ so müssen sie auch gleich ein Leib bleiben/ es komme Ehr oder Schande/ Gut oder Armut/ *add. Philipp. in Loc. de conjug. Schneidew. p. 4. de nupt. num. 45.*

Verùm cùm durum foret & valdè iniqvum unius delicto alterum plecti ac prægravati *l. sancimus C. de pœnis*, & mariti criminis infortunio uxorem adstringi *l. res uxoris 24. C. de donat. inter vir. & uxor.* ideoqve illud hodiè in arbitrium innocentis collatum, ut adseqvendum conjugem qvidem moneri, non verò compelli debeat, qvomodò in Scabinatu hôc Jenensi *Mens. Decembr. Annò 1616.* verbis conceptis ita judicatum: Als wird N. des Landes verwiesen / vnd sein Weib ihm zufolge fleissig vermahnet / kan aber doch wieder jhren Willen darzu nit genöthiget noch gezwungen werden V. R. W. Cui non contrariatur *Constit. Elect. p. 4. const. 19.* & Kirchenordnung / *tit.* Von Ehesachen / *cap.* Von der Straff der Vnzucht / quibus textibus necessitas sequendi innocenti conjugi disertè imponitur: Nam loqvuntur in speciali casu, quo nempe ob preces innocentis nocenti gratia criminis facta est, ubi cùm evidens sit specialitatis ratio, in aliis secus esse, facilè colligere est *add Petr. Heig. p. 2. quæst: 14. in fin.* Interim, etiamsi justa & probabili ex causâ conjunx sequi detrectaverit, ad alias tamen nuptias, quamdiu relegatus superest (quod, donec contrarium probatum fuerit, etiam usque ad centesimum annum præsumitur *l. 23. in pr. vers. sed & C. de SS. Eccles.*) aspirare non potest *c. in præsentia 19. extr. de sponsal. c. Dominus 2. extr. de secund. nupt.* nisi constet deportatum alienos amores sectari, vel maritalem animum penitus abjecisse *per l 1. Cod. de divort. Reverend. Dn. Doctor Gerhard. dict. tom. 7. §. 691. vid. Schneidewin. d. pag. 4. num. 49.*

f) Qui cum jura nuptiarum legitimarum nunquam habuerint, ita ut nec uxorem, nec liberos, nec matrimonium habuisse videantur, qui sic contraxerint *l. 6. C. de incest. ac inutil. nupt. l. 6. C. de interd. matrim. inc. tut. §. pen. Inst. de nupt.* quomodo quæso earundem jura ac privilegia habebunt? Hinc nec stante ejusmodi matrimonio filii in potestate patris sunt *l. legem 7. in fin. C. de natural. lib.* nec eodem finito dotis aut donationis

tionis propter nuptias exactioni aut repetitioni, ullive alii viduitatis privilegio locus est *per d. §. pen. ubi Dd. communiter.* Ex quibus simul quid de iis, quæ virginitatis sunt prostratæ, sentiendum sit; facilè colligere est? Nempe nec eas viduarum nomine aut juribus dignas esse; Sive ex omnibus sese exposuerint, sive uni tantum consueverint, sive etiam pluries, sive semel in castitatis leges impinxerint, & postea meliores mores induerint: Nisi quis æquitate canonicâ, quâ tanto in pretio prostibula ejusmodi habentur, ut etiam meretricem è lupanari in uxorem ducere, meritorium opus existimetur *per c. 20. extr. de sponsal.* hoc temperandum putaverit, & meretrices qvoqve viduarum juribus dignas esse; cum Pontificiis interpretibus asseruerit *Menoch. arb. jud. quæst. cas. 66. num. 25. ibidemq; alleg. add. Petr. Greg. 10. syntag. 2. per tot.*

g) Ex commiseratione dicimus; Strictâ enim juris ratione nullus hic privilegiis viduitatis locus esse potest: Cùm vel omninò nullæ hic præcesserint, aut verò adhuc subsistant nuptiæ *per text. express. in c. presbyteri dist. 34. §. vidua.* Unde rectè post *Rebuff. in l. malum 242. §. viduam in fin. vers. item licet ex communi usu Menochius de arbitr. jud. qq. cas. 66. num. 9.* scribit, benigna hac interpretatione omnes eas personas, in quibus ratio privilegiorum ac jurium viduitatis militat, iisdem quoque arbitrio judicis gaudere; atque sic eam quæ virum habet bannitum, *Felin. in c. significantibus num. 8. extr. de off. deleg.* ut & illam, quæ impotentem habet, jure viduam dici posse putant; cum paria sint; nullum habere maritum, ac perpetuò absentem & impotentem habere *gloss. in l. fin. in verb. orbitates C. ad L. Flaviam, de plagiar. Jason. in l. fin. num. 3. ff. de offic. ejus cui mand est jurisd. Covarruv. pract. quæst. c. 7. num. 2. Alciat. in d. l. malum 242. §. viduam ff. de V. S. Gail. 1. observ. 1. num. 45.* Hinc & iisdem, sicuti etiam virginibus ac cœlibibus fori beneficium *l. un. C. quand. Imp. inter pup.* tribuunt Dd. *Felin. & Covarruv. dd. loc. Menoch. ibid. num. 9. Guid.*

Pap decis. 566. n. 2. Azo in summ. d. t. C. quand. Imp. inter pup. n. 6. A quibus tamen non immeritò dissentit *Magnif. & Amplis. Dn. Ordin. Foman. Compater ac Promotor meus colend. in pral. suis ad l. un. qu fin.* Sic sponsus ac Sponsa in successione mutuâ proximioribus omnibus deficientibus instar conjugum fiscum excludunt *Bald. in l. Deo nobis C. de Episcop. & Cleric. & in l. 1. C. unde vir. & uxor. Nicol de Ubald. in tr. successionum in 4. part. num. 3. Schneidew. de success. ab intest. c. de success. inter vir. & uxor. num* 13. ubi Saliceto dissentienti satisfaciat. Cum præsertim in deferendâ hac successione, proximioribus non extantibus, jure nostro Romano non requiratur consummatum esse matrimonium, sed sufficiat per verba de præsenti idem fuisse contractum. *Petrus Gregor. in syntag. jur. univers. lib. 45. c. 14. num 22. ibidemq; allegati.* Unde etiam Dd. statutum de lucrandâ dote disponens in desponsatis per verba de præsenti, altero sponsorum etiam ante concubitum defuncto, obtinere statuunt; quos vide apud *Gail. 2. observat. 80. num. 3. & seqq. Treutler. volum. 2. disput. 7. thes. 1. lit. d.* Sed de hac controversia & similibus ad dotis materiam pertinentibus in sequentibus visuri sumus.

MEM-

MEMBRUM SECUNDUM.

PRæmiſsis generalibus qvibusdam de Viduitate ac Perſonis, qvibus jura ac privilegia ejusdem competunt ; Proximum nunc erit de juribus ac privilegiis ipſis diſpicere: Ea autem in triplici ſunt differentia; quædam enim Maritis, quædam Uxoribus, quædam Utrisque competunt.

SECTIO I.

D*Efunctâ uxore mariti jura in duobus hisce potiſsimùm, Dote ſcilicet lucrandâ, ac dotalitio recuperando conſiſtunt:* a) *De quibus ſingulis ſingulatim etiam hic agemus.* b)

a) Quemadmodum enim noſtris præſertim moribus, in deliberationibus de matrimonio contrahendo prima omnium

 um

um cura est de dotis amplissimæ constitutione, secundum versum illum inversum, Protinus ad census, de moribus ultima fiat Quæstio; Ita ut non procul à vero absit *Guazz. lib. 3. de civil. convers. dissert. 5. p. 1.* dum ait, pauci sunt, qui ob Dei amorem uxores sibi jungunt, sed omnes potius oculos apertos habent, & carnem absque condimento nolunt vid. *P. Greg. 9. syntag. 17. num. 2.* Nec longius ille, qui dotem olim nuptiarum pedissequam fuisse, nunc v. earundem Dominam factam esse scribit, vid. *Rittershus. in Jur. Justin. part. 5. in præfat.* Sic etiam soluto jam matrimonio unica de lucrandâ eâdem controversia esse solet; Id quod non tantum ex communi observantiâ & praxi quotidianâ, sed & inde apparet, quod ipsi Impp. & Justinianus potissimum in Novellis suis Constitutionibus magis solliciti fuerint circa dotes ac donationes propter nuptias, quam circa ipsa nuptiarum jura, prout videre est ex omnibus ferè *tit. à j. usq. ad 24 lib. 5. Cod & Nov. 19. Nov. 22. Nov. 61. Nov. 91. Nov 97. Nov. 98. Nov. 100. Nov. 119. Nov. 127.* Et hoc lucrum tantò avidius quandoque petitur, quantò turpius & avarius jam antea id aucupati fuerint & stipulati contrahentes, quod iis præsertim usu venire videmus, quibus vita conjugis supplicium, mors verò solatium est, quique malunt esse heredes, quam conjuges, neque mortuo conjuge aliud lugent, quam quod quandoque serò nimis luctu ornentur *Car. P. Hattron. de aul. & otio. lib. 2.* certò persuasi divites se fore ac felices, modò oves habeant diuturnas ac stabiles, uxores verò caducas ac labiles, So ihnen/ut habet nostra vernacula die Schaaffe wol stehen/und die Weiber wol abgehen.

b) Quanquam enim hæc duo dos nempe ac dotalitium, ita sibi subordinentur, ut unum sine altero non satis intelligi possit *Rotschitz in tr.* Vom Leibgeding *art. 1. num. 1. per gl. nov. lit. a. ac gl. ordinar. in verb.* denn ihr Geding *art. 1. 75. lib. 3.* Landrecht/ quod vel ipsa nomina arguunt, quorum uno alterum sæpissimè continetur *c. plerumq. 4. ubi CCta X. de don inter vir. & ux. Guid. Pap. decis 565. n. 4. Nicol. Everhard. cons. 217. num. 6. Car. Molina.*

conf.52.num.31 Bocer.in comm de donat.c.11.num.1.& 8.vid.infr.th. 6.lit.D. Uno tamen loco atque contextu diversa hæc jura, sine manifestissimo confusionis vitio pertractari vix poterunt, primum igitur de dote lucrandâ, & deinceps de dotalitio recuperando agemus.

SECT. II.

Est autem dos a) *res* b) *quæ marito* c) *vel ante vel post nuptias* d) *ad ferenda facilius matrimonii onera datur.* e)

a) Extra oleas vagari forsan videbimur, quod de privilegiis viduitatis acturi ad dotis descriptionem deviemus: Veruntamen rectius rem perpendentes brevem quandam dotis delineationem juribus ejusdem hic præmissam haut fastidient, cum præsertim præpostere de juribus rei alicujus, priusquam de re ipsa, agatur; Dotis autem *vocula* homonyma est *l. 52. §. 2. ff. de fidejuss. c. cum sicut 8. X. de consecrat. Eccles. Gothofred. in l 2 ff. de instr. leg.* & pro diverso subjecto diversæ etiam significationis; Unde quandoque ipsam dationem, ut in illis, doti dare, in dotem dare; aliquando v. rei qualitatem; aliquando etiam titulum & causam acquisitionis significat, ut in *tt. ff. pro dot. l. 47. §. ult. ff. de pecul. § per traditionem. 40. J. de R. D.* Hic pro re ipsa, quæ in dotem datur accipimus, & quidem inæstimato; Ea enim propriè dos est per *l. 1. §. 9 vers. æstimat. & § 15 vers. in fundo. ibi qui dotalis propriè nuncupatur. C. de rei ux. act.* secus ac illa, quæ æstimatò traditur marito, quam ex empto possidet *l. quotiens 5. l. cum dotem 10. C. de jur. dot.* ita ut etiam ejus periculo sit *d. l. 1 §. 9. l. plerunque 10. §. 4. l quotiens 16. l res in dotem 42. ff. de jur. dot. Petr. Greg. 9. synt. c. 18. num. 2 Wesenbec. in parat. ff. de jur. dot. num 3.* Nisi æstimationem hoc casu doti surrogatam, atq; in dotam datem dixerimus

d. l.

d. l. plerunque cum ll. seqq. l. ex conventione ii. C. de pact. Wesenbec. d. loc. num. 10. Bachov. ad Treutler. vol. 2. Disput. 7. thes. 1. lit. B.

b) De genere dotis variant interpretes, quorum opiniones nec refutatione dignas judicat *Duaren. ad tit. de jur. dot. c.* 1. quas & nos ab instituto alienas relinquimus, placet interim *Zasii ad rubr. ff. sol. matr. num. 14.* opinio, quam sequitur *Donell. 14. comm. 4.* & novissimè *Baccov. ad Treutler. d. loc.* qui dotem per *Rem* definiunt, rei vocabulo latissimè sumpto, ut non modò corpora, sed & jura complectatur *l. 23. ff. de V. S. l. un. §. 7. vers. exactio C. de rei ux. act.* Et nostrâ quidem sententia omnium rectissimè, malè enim alioquin *rubr. ff. de jur. dot.* staret, pejus verò dos dari, numerari & vindicari diceretur *tt. C. de dot. caut. non num. l. 30. C. de jur. dot.* & passim. Unde etiam factum putat *Bocer. cl. 2. Disput 18. th. 2. lit. A.* quod actio dotis, prout vocatur *in l. 10. §. 1. l. 21. l. 61. ff. sol. matrim.* seu de dote, ut appellatur *in l. 4. ff. de pact. dot.* rei uxoriæ actio nominari consueverit *rubr. C. de rei ux. act.* Quo ipso illud erroneum esse apparet, quod quidam, *Bartolum ad rubr ff. sol. matrim. num. 16. & seqq. & Alex. consil. 49. num. 7. lib. 3.* secuti, dotem jus universale, ad instar hereditatis, esse statuunt, quorum opinio tamen jamdudum est explosa, quo de vid. *Dn. Hillig. in Donell Enucl. 14. c. 4. lit. A. & Bachov. d. loc. lit. B.*

c) Non ipsi uxori, prout Cantabris in usu fuisse testis est *Polyd. Virg. lib. 1. de invent. rer. c. 7. Pet. Gregor. 9 synt. 18. num. 10.* Nec alii cuidam, quod voluit *Donell. 14. comm. 4.* cùm utrunq; naturam ac finem dotis impugnet & intervertat *per l. si is 56. §. 1. l. si pater. 76. in fin. ff. de jur. dot.* cùm enim uxor se suumque corpus marito submiserit, cur non facultates quoque suas eidem ob onera ipsi subeunda credet? Unde nec pro conservandâ dote fidejussores uxor vel socer exigere, quin imò nec maritus sponte eosdem dare poterit per *l. 1. & 2. C. ne fidejuss. dot. dentur.* Quod posteritis licet plerisque displiceat, quia tamen ratio Imp. *in d. l. 2.* utrobique obtinet, non videmus, quid tantopere pro dissentientibus urgeat *vid. Gæd. de contrab. stip. c. 6. num.*

num.360. & seqq. V. Franc. de fidejuss. c. 4. num. 314. & seqq. Hed ring. de fidejuss. c. 6. num. 104. & seqq. Toming. decis. 58. Nisi forsitan hoc, qvòd pignus pro dotis securitate dari possit l. 7. §. 6. *ff. de donat. inter vir. & ux. l. 5. ff. de pignor. l. 1 ff. qvi potior. in pignor* jam verò qvid refert, sive fidejussoribus sive pignoribus caveatur? Nihil certè per *l. promissor 21. §. ult. ff. de const. pec. & simil.* Verum evidentem diversitatis rationem ex *Scip. Gentil. & Hering.* deducit *Dn. Hillig. in Donell. Enucl. 25. cap. 4 §. lit. F. ubi vid.* & addatur *Connan. lib. 8. comm. 9. Bronch. cent. 3. assert. 13.*

d) De quo jam nullum supereſt dubium propter §. *est & 3. J. de donat. l. fin. in pr. vers. sancimus & §. simili 1. C. de donat. ant nupt.* modò tamen dos post nuptias consummatas ab ipsâ uxore data dotis summam & quantitatem non excedat, atque ita manifestam fraudem Legis, donationes conjugum prohibentis, non incurrat *l. ult. vers. si igitur. C. de donat. ant. nupt. l. 20. C. de pact. conv. vid. infr. sect. 6. lit. G. in fin.*

e) Potissimus finis dotis, in onerum matrimonialium compensatione consistit *l. 76. in fin. ff. & l. pro oneribus 20. C. de jur. dot.* quo cessante dos etiam expirat, & sine nuptiis nulla est *l. 3. & d. l. 76. in fin. ff. jur. dot. l. fin. in pr. vers. quare enim C. de donat ant. nupt. l. 11. in princ. C. de repud.* sed promissio ejusdem semper sub hac conditione facta creditur *l. 21. ff. eod. fac. d. l. 76. in fin.* Unde nec fructus dotis, de quibus onera ejusmodi sustinenda, in alios usus converti, nec (nisi ante nuptias percepti *l. videamus 38. § fin. ff de usur.*) in dotem dari *l. 4. ff. de pact. dot.* nec ab ipsâ uxore, si modò à marito sustentari cœpit *l. si filia 20 § 2. ff famil. hercisc. l. si is qui Stichum, 26. ff. de jur. dot. l. si quis pro uxore 21. §. fin. ff. de donat. inter vir. & ux.* retineri possunt *l. quaris 28. ff. de pactu. dotal. Nov. 22. c. dotes autem 39.* nec in munerum municipalium exactionibus computari

putari debent per *l. Lucius 21 §. Idem respondit 4. ff. ad Municip. Petr. Gregor. 9. synt. c. 18. num. 12. Card. Tusch. in pract. concl. lit. D. concl. 738. & concl. 740.*

SECT. III.

Acquiritur verò dos a) *l. pactis* b) *quæ si legitimè inita* c) *nec legibus bonisvè moribus contraria fuerint* d) *omninò servanda sunt.* e)

a) Irrevocabiliter puta & permanenter? Quamvis enim omnis dos (secus ac voluit *Donell. 14. comm. 4.*) vivâ etiam uxore mariti dicatur propria *per pr. Instit. quib. al. lic. vel non l. 7. §. ult. l. 69. §. 8. l. 75. ff. l. 23. C. de jur. dot. l. 13. §. 2. ff. de fund. dot. l. 21 §. 4. ff. ad Municip. l. 9. C. de rei vind. l. quoties 47. §. ult. ff. de pecul. l. 1. & tt. ff pro dot. §. 40. J. de R. D. & plures similes.* Ita ut nova aliqua acquisitio defunctâ uxore non videatur necessaria: Quia tamen stante conjugio dotis dominium tantùm revocabile, temporale & ad casum finiti matrimonii restrictum apud maritum est, *vid. Bacchov. ad Treutl. vol. 2. Disp. 7. th. 6. lit. C.* Unde etiam in *l. 30. C. de jur. dot.* mulier naturaliter dominadotis mansisse, ipsaque dos ejusdem esse dicitur *in l. quamvis 75. ff. d. t.* Ideoque finito matrimonio, nisi alium acquisitionis titulum docuerit maritus, dos vel ad uxorem, vel ad proximos ejusdem agnatos aliosvè suos auctores redit, *per infr. dicenda sect. 5.*

b) Quemadmodum aliàs, ita hic quoque in captando hoc lucro primùm omnium inspicienda voluntas paciscentium, an sc. pactis ita cautum, ut defunctâ uxore maritus lucretur dotem. Quibus omninò standum *l. 1. L. cum dos 7. de dic. 14 ff. de pact. dot. l. si unus 27. § quod & in specie. ff. de pact. l. legem 10. C. eod.* (seu quæ eadem est) *l. 1. C. de pact. conv. l. unic. §. illud 16. C. de rei ux. act.* his verò deficientibus ad statuta loci & consuetudinem recurrendum. Quod si nec loci observantia

&

& consuetudo quid hac in re definiat, ad juris communis determinationem erit descendendum *per l. ult. §. simplices vers. & siquidem. C. de donat. ant. nupt.* Casus enim pactis ac statutis omissus, nec consuetudine decisus, relinquitur sub dispositione juris communis *l. si extraneus 6. ubi Jason. ff. de condict. caus. dat. l. illam 19. C. de collat. l. commodissimè 10. ff. de lib. & posth. l. si cum dotem in pr. ubi Dd. ff sol. matrimon. Wesenb. cons. 1. n. 58. Gæd. resp. Marpurg. 26. num. 70. vol. 1.* etiamsi in eo eadem vel major ratio vigeret *Joban. Vincent Honded. cons. 8. n. 15 & 16. volum. 1 p. 1. Muscul. de success. convention. memb. 1. cl. ß 1. concl. 1. lit. E num. 28.* Quo loco illud notandum, pacta primarum nuptiarum retrotrahi ad secundas, ita ut etiamsi secundus sponsus nihil de lucrandâ dote pactus fuerit, priori tamen marito dos promissa secundo quoque marito tacite dicta censeatur, *per l. Divus 40. ff. de jur. dot l. in his 66. §. uxor. 5. ff. sol. matrim. quomodo Bart. Castrens. Socin. Curt. Jun. & infiniti alii* id attendunt, quos allegat *Cardin. Tusch. in pract. concl. lit. D. concl 725.* Nunquid igitur pactum ejusmodi, ut post mortem uxoris maritus dotem lucretur, valet? Ubi si pactum est reciprocum ac remuneratorium, hoc est, si vicissim pactis hoc cautum, ut mortuo marito tantidem dotalitii nomine uxor lucretur, omninò dicendum, quod sic per *d. Auth. æqualitas C. de pact. convent. ibi æqualitas omninò servanda in dote & donatione antenuptiali.* De solo vero dotis, non mutuo dotalitii lucro magis dubitabilis est quæstio; Cujus tamen affirmativa adhuc placet, adeò ut etiamsi omnia bona uxoris in dotem sint data, nihilominus tamen subsistat *per l. 72. ff & l. 4. C. de jur. dot. ibi nulla lege prohibitum est universa bona marito in dotem fœminam dare. vid. Cardin. Tusch. in pract. concl. lit. D. concl. 648.* modo liberi aut non supersint *P. Gregor. lib. 45. jur univers. c. 5. num 14. Bocer cl. 2. Disput. 18 thes. 35.* aut tamen in legitima non læsi fuerint; Eo enim casu dos ut in officiosa per querelam annullatur *per l un. in fin. C. de inoffic. dot. & l. hac edictali 6. in pr. C. de secundis nupt.*

 quo-

quomodo ita Witebergæ *Beust. ad l. 1. num. 174. ff. de jurejur.* ac in Salanâ hac inclutâ judicari docet *Magnif. Dn. Ordinar. Foman. Fautor ac Compater meus colendissimus in pral. ad l. un. C. de in off. dot. q. 4. in fin.* Quæ actio de inofficiosâ dote non demum post mortem mariti, quod voluit *Afflict. decis. 86.* sed statim post mortem patris à liberis instituitur *per l. fin. §. 1. ff. quæ in fraud. Cred. Castrens. in l. 1. ff. de inofficios. dot. Tusch. in pract. concl. lit. D. concl. 734.* Quod obtinet, etiamsi priori casu nihil planè ad fratres vel sorores uxoris defunctæ redeat *l. u. C. de inofficios. donat. juncta l. fratres 27. C. de inoffic. testam. Wesenb. in comm. ad tit. J. de inoffic. testam. Magnif. Dn. Foman. d. loc. q. 7.* Quo casu an non, sicut in reliquis donationibus *l. sancimus 34. C. de donat. §. 2. l. eod.* insinuatione opus sit? non abs re quæritur; Sanè *Wesenb. in parat. ff. de pact. dot. num. 4. post Schurff. cons. 6. cent. 1. & Dd. in l. data 27. C. de donat. & in l. fin. C. de donat. inter vir. & ux.* distinguit inter pacta simplicia & in vim ultimæ voluntatis confecta, illoque casu insinuationem requirit, hoc verò non item: Putamus tamen neutro in casu insinuatione opus esse *per l. ult. in pr. C. de jur. dot.* Non hoc, quia nulla ultima voluntas (ratione materiæ, sive summæ excrescentis, non ratione formæ deficientis *vid. infr. sect. hac. 3. lit. C.*) insinuationem exigit *Gail 2. Obs. 126. num. 5 Boër decis. 255. num. 4 Wesenb. d. loc. ibiq. alleg.* Nec illo, quia non cuilibet donationi, hodiè præsertim, insinuatio injuncta, sed simplici tantùm, propriæ ac meræ *Gail. 2. Obs. 39 num. 24. & post. Franc. Aretin. Jason. Bart. Angel. Rom. & alios Cardin. Tusch. in pract. concl. lit. D. concl. 629. num. 9.* Jam vero dos non est simplex donatio, sed potius contractus *per l. 23. ff. de R. J.* datur enim ob causam, sive ob negotium, nempe propter nuptias, ut maritus ex fructibus dotis matrimonii onera sufferat *l. pro oneribus 20. C. de jur. dot. cum simil. Sichard. l. sancimus. 34. C. de donat.* Contractibus autem nullibi insinuationis necessitas imposita, sed sine eâ omninò valent, idque vel ideò, ut tantò major esset commerciorum libertas, quæ per insinuationem, cujus non semper copia haberi

potest

potest, non parum impeditur magno cum Reip. detrimento *Rittersh. in Jur. Justin. p. 5. c. 10. num. 4.*

c) More enim ac forma consveta concepta esse debent, alioquin in totum vitiantur : Ea autem duplex est, vel enim ut dispositio inter vivos, aut verò ut mortis causa valere debent, ubi certus etiam utriusque modus ac concipiendi forma : Hinc priori in casu ubi de dote solùm aut donatione propter nuptias disponitur, nec quicquam de mutuâ vel alterutrius successione in casu mortis alterutri deferendâ cavetur, prout pacta ea describit *Berlich. in concl. pract. p. 2. concl. 51. n. 21.* dotantum parentis & testium aliquot ad minimum duorum interventu opus est, alioquin nihil agitur. *Tiraquell. de LL. Connub. verb. ne penult. num. 2. & aliqq. seqq. Côler. decis. 67 num. 21. per constit. Elect. 15. & const. 43. p. 2.* quæ, cum LL civ. contrarium non inveniatur dispositum, etiam in terris Imperii servari debet, ut haut falsò putat Berlich *d. loc. num. 9.* Posteriori verò ubi verba ejusmodi heredis, relinquere, succedere vermachen/ererben & similia ad ultimas voluntates propriè pertinentia *l. 1. §. si filius 1. de leg. 3. l. 1. §. penult. ff. de tabb. exhib. Scip. Gent. de secundis nupt. c. 2. pag. 11.* in pactis deprehenduntur, oder/ wie habet Constitutio Electoralis 43. *pag. 2* do die Erbschafft uffn Todesfall darinnen vermacht *(vid. Id. Berlich. d. concl. 51. num. 26.* testium ad minimum quinque præsentiâ & attestatione *per l. fin. in fin. C de codicill. l. fin. C. de donat. caus. mort. Rol. à valle 1. consil. 8. num. 21.* ut in reliquis ultimarum voluntatum speciebus *(excepto tamen testamento d. l. fin. § fin. C. de codicill. l. 28. §. 1. C. de testament.)* in quas hæc pacta incidunt *l. tale 40. §. ult. ff. de pact. Jason. in l. nemo. 55. num. 22 ff de leg. 1.* aut verò insinuatione unicè opus est *per d. Constit. Electoral. 43. in fin. ibique Möller. num. 3. & seqq. Coth... vol. 2. cons. 78. num. 175. Berlich. d. concl. 51 num. 16. Wesenb. in parat. ff. de donat. inter vir. & ux. num. 5. Bald. Saucet. Castrens. Jason. in l. si pater. C. de inofficios. testam. vid. supr.*

 hac

hac sect. lit B. vers. putamus tamen. Ubi quæstio oritur haut inutilis, an ex parte Uxoris Curatore quoque hic opus sit? Salvo aliorum judicio putamus distinguendum, an parens vel proximi agnati interveniant, necne? illo casu Curatore haut opus esse dicimus, cum tali in actu omnis fraus abesse censeatur, & parentes seu consanguinei, omnem defectum & uxoris & Curatoris suppleant *gl. latin. ad text. german. in* Landr. *lib. 1. art. 44. lit. B. Cardin. Tusch. tom. 7. pract. concl. verb. statutum. concl. 599. num. 27. & alii quos allegat Berlich. p 2. concl. pract. 17. num. 84.* Hoc vero casu subdistinguitur, an pacta in modum simplicis conventionis, an verò in vim ultimæ voluntatis sint confecta? Si prius, omninò Curatore opus est: Quod quamvis tum Jure Civ. tum Jure Sax. controversum sit: ut apparet ex iis, quæ habet *Wesenb. in parat. ff. de fund. dotal. n. 7. Rotschütz. de dotali. art. 8. à num. 12. & aliq. seqq.* usus tamen id comprobavit, ut authoritas mariti in obligationibus uxorum (utilitatem præsertim illius concernentibus *l. 1. l. 5. ff. §. fin. 1. de auth. tut.*) sine alterius Curatoris interventu non sufficiat, ut testatur *gl. in* Lehnrecht *c. 56. vers.* Was da ledig wird/ *num. 9. vers.* seit aber. *facit art. 43. lib. 1.* Landr *Fach. diff. 6. & Constitut. Elect. p. 2. Constit. 15.* §. gleicher gestalt soll auch den Weibspersonen/ id quod etiam tutius esse asserit *Dn. Schultes ad Rotschütz. de dotal. num. 29.* quicquid etiam jam antea speciosè admodum pro contrariâ opinione *in num. praecedd.* disputaverat. Sin posterius, non item: Quod ipsum quoque licet adeò anceps & dubium sit, ut principis decisione haut immeritò indigere dicatur *Rauchbar p. 1. q. 32. num 3.* attamen constans & ubique recepta opinio est, quod mulier sine consensu mariti vel Curatoris mortis causa donare, aut quovis modo ultimas voluntates componere possit *per text. express. in Nov. Electoral. p. 2. Constit. 15. post. med. vers.* Jedoch mögen Ehefrawen/ Widwen und Jungfrawen. *ubi Möller. num. 68 & seqq.* Lipsiæ, *& Rauchbar. d. q. 23. n. 6. & seqq.* Wittebergæ ita quotidie responderi testantur *vid. Berlich. d. p 2. concl. pract. 17 num. 97. & aliqq. seqq.* Quid verò an pactis hereditas dari poterit? Poterit: Quamvis enim

ex Regulis Juris Justinianei secus sit per l. 5. C. de pact. convent. l. pactum 15. l. licet. 19. l. ult. C. de pact. l. stipulatio. 61. ff. de V. O. & ibi Donell. & Dd. communiter l. ex eo. 4. C. de inutil. stip. l. pactum 3. de collat: & rationem passim subnexam, & quidem tam indubiè, secundum Pet. Heig. p. 1. q. 13. num. 1. & 3 ut nec statuto nec consuetudine aut juramento ejusmodi pacta firmari possint aut vallari, argumento l. non dubium 5 C. de LL. c. non est obligatorium de R. J. in 6. c. si diligenti. X. de for. comp. j. l. ex eo 4. C. de inutil. stip. l. indubitati juris fin. C de non num. pecun. Fachin. 5 contr. 84. Gædd. de contrah. stipul. c. 3. concl. 7. num. 61. cum seqq. Muscul. de success. anom. membr. 3 cl. 1. concl. 3. lit. D. E. n. 53. & seq. Tessaur. decis. 215 in pr. Borcb. de pact. c. 5. num. 69. ob rationem, quam post alios ponit Dn Hilliz. in Donell. Enucl. 12 c. 21. lit. G. Quin tamen certis in casibus id de jure liceat, non dubitemus argum. l. illud 2. C. quando decret, opus non est l. 5. C. de legation. lib. 10. Heig. p. 1. q. 23. num. 24. Gail 2 Obs. 127 n. 5 & seq. Gædd. concl. 7. num. 82. Unde generali quadam ac notissimâ Germaniæ consuetudine pacta hæc nostra successoria invaluisse Schneidw. tit. de success. inter vir. & ux. num 1. Zobel, p. 2. diff. jur. civ. & Sax. diff. 48. num. 10. & ibi cit. sti Mynf. 2. Obs. 33. num. 10. Cöler. decis. 61. num 18. & num. 21 longoque usu in Italia ac Gallia Menoch. lib. 1. cons 1. num. 292. ac ubivis Gentium receptа esse Anton. Fab. lib. 5. C. tit. 9. defin. 6. testis est, quibus et, iam extantibus nec de juris communis, nec de juris Municipalis dispositione quicquam curatur Schneidw. d. loc. Möller. 1. semestr. 13. num. 5. Wesenb. cons. 51. num 4. & cons 56 num 14. Cöler. decis. 61. num. 1. quod Dnn. Scabini Jenenses A1. Sept. Anno 1618. cuidam qui innumeris coacervatis rationibus id operoso, irrito tamen, conamine in dubium vocare contendebat, responderunt.

d) Qualia sunt quæ occasionem delictis præbent l. 5. l. Pomponius. 6 ff. de pact. dotalib. l. hereditas 5. C. d. pact. convent. aut mulieres adhuc superstites indotatas reddunt l. 2. ff. de pact. dotal. votumvè captandæ mortis inducunt l. pen. C. de pact. aut

condi-

conditionem dotis deteriorem faciunt *d. l. Pomponius 6. l. de die 14. cum & seqq. ff. d. t.* aut aliàs summam aliquam iniquitatem sapiunt, *Auth. æqualitas C. de pact. convent.* Ea enim omnia pro infectis prorsus ac nullis habentur *per l. ex morte. 9. C. d. tit. Wesenb. in parat. ff. de pact. dotal. num. 2.* Quod tamen in casu hoc iniquitatis hodie mutatum, ut non in totum secundum *d. l. 9. C. de pact. convent.* sed quoad id, quod æqualitatem excedit, pacta ejusmodi vitientur, majorque pars ad minorem reducatur *per l. 10. C. d. t. l. ult. §. sin autem in fin. C. de donat. ant. nupt. Rol. à Vall. in tr. de dote q. 20. num. 5.*

e) *Per l. legem. 10. C. de pact.* seu quæ eadem est *l. 1. C. de pact. conventis. l. pen. C. de dot. promiß.* cum legis habeant vigorem *l. in traditionibus 48. cum ibi notat. ff. de pact. d. l. 1. d. l. 10. ibi legem quàm dixisti.* Elegans hic & utilissima moveri solet quæstio; An alteruter conjugum (de utrisque enim re adhuc integra non est dubium, cum omnia mutuo consensu inita, novo utriusque dissensu solvantur *l. nihil tam naturale. 35. ff. de R. J.*) pacta ejusmodi dotalia revocare, & id, quod in pactis erat conventum vel minuere, vel in totum tollere possit? Quod quam plurimi magni nominis JCti indistinctè affirmant *Wesenbec. consil. 71. num. 24. pag. 2. Heig. pag. 1. quæst. 23. num 36. Cöler. decis. 37 num. 3. & seqq. Sichard. ad. l. pactum 3. C. de collat. num. 6 Tesaur. decis. 225. num. 13.* Quidam vero indifferenter negant *Gail. 2. Obs. 126. num. 5 Borch. de grad. rubr. de succeß. conjug. sub fin. Pensold. ad Cöler. decis. 286. num. 177. in pr. Mynf. consil. 14. num. 9. decad. 2. Bocr. decis. 3 5. num. 4.* Nobis tamen sine ullius judicii præjudicio lis omnis secundum *supr. hac sect. 2. lit. C.* traditam distinctionem optimè componi posse videtur, si dicamus in pactis, quæ in vim contractus sustineri possunt posteriorem, neg. scilicet, obtinere, cùm tralatitii & brocardici juris sit pacta & contractus, non nisi mutuo utriusque partis consensu dissolvi ac revocari *l. ab Emptione. 58. ff. de pact. l. nihil*

tam

eam naturale 35. ff. de R. J. l. sicut. 5. C. de oblig. & act. c. 2. X. de sponsal. c. mutare 33. c. quod semel de R. J. in 6. In illis verò pactis, quæ non nisi jure ultimæ voluntatis valent, priorem affirmativam nempe obtinere *per §. mortis causa donatio. 1. v. vel si eum. Inst. de donat. l. qui mortis causa 30 ff. de donat. causa mort.* cùm quælibet ultima voluntas ambulatoria sit usque ad extremum spiritum *l. cum hic status 32. §. pœnitentiam 3. ff. de donat. inter vir. & ux. l. quod si 4. ff. de adim. & transf. leg. l. si mihi 12. §. in legatis 3. ff. de leg. 1. l. 1. C. d. SS. EE.* Quâ indistinctione sequimur ductum *Cothman. cons. 78. num. 169. vol. 3.* ubi plurimis in Curiis & Facultatibus ita pronunciari testatur *& Cöler. vol. 1. cons. 40. num. 97. Pruckman. cons. 34. quæst. 3. num. 75. vol 1. Gædd. tr. de contrah. stip. cap. 6. concl. 7. num. 83. & seqq.* quos refert & sequitur *Berlich. d. p. 2. concl. 51. num. 26.* Notandum tamen, quòd si uxor de certâ dotis quantitate testari stipulata fuerit, à pactis ejusmodi per testamentum omninò recedere possit, ita ut etiam ab intestato partem illam dotis stipulatam, excluso marito ad heredes sibi ab intestato succedentes transferat *per l. si mulier 25. C. de jur. dot. l. secundum 4 C. de contrah. stipul. Guid. Pap. decis. 665. n. 3. Pet. Gregor. 9. syntag. 23. num. 5.* Quomodo verò illa revocatio fieri debeat, an nudâ pœnitentiâ, an verò dissensu contraria dispositione declarato? non admodum expediti videtur juris: Putamus tamen solâ ac nudâ pœnitentia eam fieri posse, modo finalis sit ac suprema *per text. expreß. in l. cum hic status 32. §. ait oratio. 2. & §. pœnitentiam 3. ff de donat. inter vir. & ux.* nec refert, tacita sit, an expressa, præsertim cùm omnes voluntatis quæstiones non in jure sed facto consistant ac judicis arbitrio committi soleant *l. voluntatis 7. C. de fidei com. l. 1. §. 3. ff. ad SCtum Turp l. ordine 15. in fin. princ ad Municip. l. asseveratio 10. C. de non num. pecun. l. si is 16. C. de probat.* Et quamvis *in d. l. 32. §. sed ubi 4. ff. de donat. inter vir. & ux. in verb. evidenter appareat* non præsumpta, sed expressa revocatio requiri videatur; Sufficere tamen

men adhuc putamus, si voluntas illa conjecturis colligi possit, cum & illud evidens dicatur *l. licet Imperator. 74. & ibi notat. Gothofred. & Dd. aliorum ff. de legat. 1. l. si locuples 57. ff. de manumiss. testament. Scip. Gentil. lib. 3. de donat. inter vir. & ux. c. 11.* Meritò autem finalis ut sit illa pœnitentia ac suprema requiritur *in d. l. 32. §. 3.* quia facilè fribusculo exorto animi conjugum invicem ita exacerbari possunt, ut vel uno veluti halitu omnem gratiam sibi abdicent, quæ liticulæ tamen ut plurimùm subitaneæ tantum sunt & nubeculæ instar citò transituræ; Et quis nescit illud Ovveno-Terentianum.

Bellum, pax rursum: Vitia hæc in amoribus insunt
Se comitantur enim semper Eros & Eris.

Ita ut verissimum hic sit illud *Plaut. in Amphitr. act. 3. scen. 2. vers. 57.*

In hominum ætate, ait, multa eveniunt ejusmodi:
Capiunt voluptates, capiunt rursū miserias.
Iræ interveniunt, redeunt rursum in gratiā,
Verùm iræ si quæ fortè eveniunt hujusmodi
Inter eos rursum si reventum in gratiam est,
Bis tanto amici sunt inter se, quam prius.

Quæ omnia tamen cum dextrè dicantur, sinistrè accipi & in unius atq; alterius fraudem detorqueri haut debent, ita nempe, ut quamprimùm alterutrâ ex parte res integra esse desierit, nec

revocatio hæc locum habere possit *per l. ab emptione. 58. ibi integris omnibus ff. de pact. l. pacta novissima 12. C. eod. l. fin. in princ. ff. de pact. dotal. Dn. Hillig. in Disput. de bon. fid. jud. th. 28. & in Donell. 14. comm. 22.*

SECT. IV.

Deinde dos acquiritur statuto vel consuetudine a) *loci, ubi maritus domicilium habet.* b)

a) Juri conventionali seu pactitio succenturiatur jus statutarium vel consuetudinarium *per supr. Sect. 3. lit. b.* dicta, quę duo jura æqualibus ambulant passibus, ut idem possit consuetudo, quod statutum, &ècontra. *Cardin. Tusch. in pract. conclus. lit. C. concl. 810. & lit. S concl. 435.* Tota enim die contingere videmus jura ejusmodi localia jura communia modò constringere, modò extendere, modò confirmare, modò abrogare per *§. sed naturalia 11. J. de J. N. G. & C. l. an in totum 3. C. de ædif. priv. l. 1. C. de Emancip. liber. H. Pist p. 1. q. 32. num. 6. Bartol. ad Dd. in l. omnes populi ff. de just. ac jur. Balduin. in l. cunctos populos. C. de summ. Trinit.* idque jure non invito fieri posse post *pl. alleg.* probat *Gail. 2. Obs. 78. num. 2.* Unde quæritur num ubivis locorum licitum sit à juris communis præscripto per statuta vel consuetudines discedere? Quidni? Ubi de civitatibus Liberis ac Imperialibus, quæ neminem præter Imp. recognoscunt superiorem, nulla hac in re est dubitatio, ita ut sine omni Imperatoris comprobatione ad sui utilitatem statuta & consuetudines pro lubitu inducere possint, modo is expresse non contradicat *Floria. à S. Petro consil. 26. num. 21. & seq allegatus à Cardin. Tusch. in pract. concl. lit. S. concl. 430* cùm habeant jura territorialia die Landes Obrigkeit/ Regalia item, non minora tantùm, sed etiam quædam ex majoribus, ut & merum ac mixtum Imperium

fac. text. expreß in l. Antiochensium 37. ff. de privileg. Credit. Matth. Steph. de jurisdict. lib. 2. p. 2 c. 1. Bronch. cent 1. aß. 6. Zasius ad l. de quibus num. 15. & 16 ff. de LL. vid. Vasq. n. contr. 47. num. 9. Dn. Hillig. in Donell. Enucl. 1 comm. 6. lit. C. & post Bartol. in l. omnes populi. num. 4. ff. de just. & jur. Andr. Knich. Encycloped. cap. 16. num. 45. Quanquam haut ignoremus illud ipsum, quod videlicet Civitates Liberæ ac Imperiales jura territorialia habere dicantur, ab *Andr. Knich. in expos. contra Johan. Dath.* in dubium vocari: Quorum tamen dissensio optimè componi posse videtur distinguendo inter jura territorialia Landes Obrigkeit & jura principalia Landes Fürstliche Obrigkeit. Habent siquidem Civitates jura illa realia, ratione territoriorum, quæ immediate ab Imp. Rom. tanquam statûs imperii recognoscunt; At non jura illa personalia Principum habent: Illa sine principis dignitate die Landes Obrigkeit: Hæc vero cum principali ejusmodi præeminentia conjuncta die Landes Fürstliche Obrigkeit vocamus cum *Cluten. in syllog. rer. quotid. sect. 27. lit. C.* Tantò vero minùs de statutis Principum & Electorum summi Imp. authoritate comprobatis dubitandum erit. Major verò controversia de Municipiis, mediatè Imperio subjectis: Quæ ipsa tamen consensu Superioris sive expresso sive tacito interveniente eodem hic cum liberis civitatibus jure utuntur, cum hæc respectu sui Principis idem sint, quod illæ ratione Imperatoris, qualis est quivis in suo territorio, ubi idem quis potest, quod Imperator in Imperio *fac. l. 3. §. Divus. 5. ff. de sepulcr. viol. Baro ad l. 3. ff. quod cujusque un. nom. P. Heig p. 1. q. 23. num. 20. & seqq. Reinkingk de regim secul. & Eccles. lib 1. class. 5. c. 6. Wesenb. cons. 27. num. 28 & seqq Bocer. de collect. c. 4. num. 5. Andr. Knich. de jur. territor c. 1. num. 127. Mensinger. tom. 2. lib. 1. decis. 8. num. 21. fol.* 803. Nobilis & perplexa hic oritur controversia: Num statutum ejusmodi vel consuetudo de lucrandâ dote etiam obtineat in desponsatâ per verba de præsenti nondum tamen traducta vel cognita? Quam Q. in utramque partem eleganter disputat *Bacchov. ad Trentl. vol. 2. Disp. 7. sect. 1. lit. D. vers. Immò amplius.*

amplius. ubi in fine negativam in puncto juris veriorem, affirmativam vero opinionem humaniorem esse concludit: Verùm quod jam *supr. mem br. 1. sect. 6. lit. a. & ibid. lit. g. in fin.* diximus, affirmativam & benigniorem, & de jure etiam veriorem esse *per l. 30. ff. de R. J. l. cui fuerit 15. ff. de condit. & demonstr.* Jure vero Sax. negativam certò obtinere, etiam num statuimus *per text. & authoritates d. sect. 6. lit a. allegatos & Novel. Elect. Constit. 19. p. 3.* ibi: Unsere Verordnete halten darfür/ daß der Oerter/ da Sachsenrecht gehalten / das Beylager oder das Bett beschreiten erfolgen muß. Cui convenit Reformatio Francofurtensis ad Mœnum *pag 2. tit. 3. § 5.* ib: Daß kein Heyrathsbrieff vor krefftig gehalten werden soll/ es seyen denn beyde Ehegemahl öffentlich zu Kirchen gangen / Ehelich beygelegen/darauff einander Beywohnung gethan/unnd also rechte Eheleuth werden. *vid. d. membr. 2. sect. 6. lit. a.*

b) Quamvis vero hîc alii aliter sentiant, & consuetudinem vel statutum loci, in quo contractum est, attendi debere velint *per l. si fundus 6. ff. de evict. l. 2. C. quemadmod. testament. aper. l. heres absens. 19. §. 1. & l omnem. 20. ff. de judiciis.* Alii vero distinguant inter res dotales mobiles ac immobiles, & in illis consuetudinem loci, in quo domicilium habet maritus, in his verò consuetudinem loci, ubi sitæ sunt servari velint, post *Bartol. in l. exigere. 65 ff. de judiciis. in l. cunctos populos. C. de summa Trinitat. & in l. 1. quæ sit long. consuet.* Veriùs tamen dicendum videtur, consuetudinem loci, in quo maritus habitat, in lucrandâ hâc dote solùm attendendam esse: Exempli gratia. Nuptiæ inter civem Jenensem & Virginem Torgaviensem contrahuntur Lipsiæ nullis de lucrandâ dote pactis initis: Jam verò ponamus secundum statutum Lipsiense uxore prædefunctâ dotem ejus agnatis restitui; secundum Torgaviense eandem inter Maritum & agnatos uxoris dividi; juxta Jenense verò eam totam marito superstiti cedi debere: Quæritur quodnam hic servari debeat, & pro Jenensi respondendum esse omninò putamus *propter expreß. text. in l. exigere 65. ff. de judiciis.* tum quia cen-

setur contractum matrimonium in loco ubi solutio & repetitio dotis (quod fit in loco domicilii mariti) facienda *per l. contraxisse. 21. ff. de O. & A. l. 1 l. 2. l. 3. ff. de bon. auth. jud. poss. Boer. cons. 50. n. 22. & Bl. vol. 1 cons. 229.* Tum quia idem quoq; domicilium uxor sortitur, & actiones & munera ibidem suscipit & exercet *l. fin. §. item rescripserunt, 3. ff. ad Municip. l. fin. C. de incol.* quæ eadem est cum *l. mulieres 13. C. de dignitat. l. pen in pr. de jurisdict. omnium jud. l. un. C. de mulier. & in quo loc.* atque ita pluribus rationibus ac authoritatibus per multas ampliationes hoc diducit *Cardin. Tusch. in pract. concl. lit. D. concl. 756. & lit. S. concl. 512. Socin. de Reg. Jur. Reg. 68. fallentia. 1* Quod tamen verum esse limitatur eo in casu, quando maritus de lucro dotis agit. Si enim aliis restituenda, loci consuetudo, ubi contractum est, inspici debet, prout rectè *Felin. in c. 1. num. 27 de sponsal. & Bald. in rubr. de privileg. c. 2. vers statim quæro Petr. Gregor. in syntag. Jur. univers. lib. 45. c. 14. num. 6.* Et plures ejusmodi limitationes ponunt *Jason in l. cunctos populos in 1. lect. in 6. col. cum seq. C. de summa Trinit. & Campeg. de dote in 5. part. q. 20.* Ex quibus egregia & perplexa illa propullulat controversia, an consuetudo & statuta ejusmodi ad incolas quoque privilegiatos, ut puta Clericos, & qui horum nomine veniunt, Professores, Doctores, Magistros & Studiosos extendantur? Ubi notandum non quæri hic eo in casu, ubi communi Clericorum consensu statuta confecta, aut vero usu eorum promiscuo consuetudo introducta fuit; Tunc enim planè indubitabilis redderetur hæc Quæstio, cum ea quæ semel placuerunt, amplius displicere nequeant *l. 8. in fin. pr. ff. de neg. gest rubr. & tit. ff. quod quisque jur. in ali. stat.* Sed de statutis & consuetudine prorsus Laicâ; Exempli gratia. Statutis Jenensibus (de quibus infra commodiùs forsan & uberius) *art. 2.* cavetur, ut alter conjugum alteri sine liberis præmorienti in bonis immobilibus stante matrimonio quæsitis una cum mobilibus ex asse succedat, verba habent, Was die gewonnene Güter weren/ sampt der fahrenden Haab/ das erbet das Erstverstorbene auff

das

das ander Ehegatten: Quæritur jam an statuto hoc oppidano Academici quoque teneantur? Sunt qui simpliciter affirmant, sunt qui indifferenter negant, quorum rationes recenset *Dn. Virg Pingiz. in quæst. Sax. 29. à num. 24. usque ad fin. Cöler. in process. Execut. p. 1 c. 3. n. 230. & seqq. & idem in c. quod Clerici 9. X. de for. comp. num. 10. & seqq.* Alii duplici distinctionis remedio utuntur. I. Inter statutum generaliter sine certarum personarum mentione loquens; & statutum specialiter de Laicis tantùm verba faciens, ibi Clericos quoque venire putantes, hic vero non item, prout voluit *Bart. in l. cunctos populos. num. 28. & 29. C. de summ. Trinit. per Auth. cassa & irrita. C. de SS. EE.* II. Inter statutum personale, quod in personam; ac reale, quod in rem est conceptum; In illo negativam; In hoc vero affirmativam procedere *post Bald. lib. 1 cons. 245. Alexandr. consil. 16 sol. 1. & alios pl. à Tiraquell in tr. de jur. primog. quæst. 46. allegatos* multis firmat *Cöler. in process. exec. d. loc. n. 229.* quodammodo sibi contrarius *in d. c. quod Clerici 9. num. 11. & Dn. Pingiz. d. q. 29. num. 51. & seqq.* quos novissimè secutus *Berlich. p. 3. concl. pract. concl. 26. num. 11. & 12. post Goldbecc. de success. gerad. rubr. de primo ordine succedendi. num. 6. & seqq.* Nos neutri subscribimus, cùm utraque distinctio apertè principium, ut loquuntur, petat: Quid ergò tantis in difficultatibus certi statuendum? Certè haut multùm abest, quin cum Veteribus Romanis nostro pro suffragio duas has literas N. L. (quas certissimas ignorantiæ notas *ex Cic. pro Cecin. & Gell. 1. N. A. 14 Franc. Polletus in histor. jur. Rom. lib. 4. c. 14* vocat) ponamus. Verùm quia in re difficili & ardua vel conatus laudabilis, negantium partes hîc tenebimus, secuti *Bald. in c. cum venissent. X. de eo qui mitt in poss. caus. rei serv. Alex. cons. 210. per tot. lib. 2. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gl. 13. num. 2. & seqq. & in LL. connub. q. 18. n. 168. quos cum pl. aliis refert. Cardin. Tusch. in pract. concl. lit. S. concl. 582.*

SECT.

SECT. V.

Denique jure communi a) *quo dos adventitia* b) *marito* c) *profectitia vero patri* d) *regulariter cedit.* e)

a) Quod in locum pactorum, statutorum, item ac consuetudinis succedere jam *supr. sect. 2. lit. B.* diximus; Est enim hoc generale, cui per specialia illa jura optimè derogari potest *per l. in toto 80. ff. de R. J. c. generi. 24. de R. J. in 6. Dn. Suev. ad l. semper 147. d. t. vid. supr. sect. 4. lit. a.* proinde etiam de eo rectè ultimo hoc loco quæritur,

b) Inter alias dotis divisiones (quas vid. apud *Wesenb. in parat. ff. de jur. dot. num 2.* & novissimè apud *Cardin. Tusch. in concl. pract. lit. D. concl. 717. à num. 8.*) facilè principatum tenet hæc, qua alia dicitur adventitia, alia profectitia *Ulp. in fragm. tit. 7. §. 1.* Illa est, quam quivis extraneus (etiamsi parens sit *per l. 5. §. 5. 6. 9. & 11. ff. de jur. dot.*) exsolvit *l. 4. C. de collat. Treutl. vol. 2. Disput. 7. thes. 3. lit. A.* Hæc verò est quam parens, ut parens, de bonis suis constituit *d. l. 5. §. 11. ibi. sicut parens ff. de jur. dot. l. 2. §. 1. ff. sol. matrim. l. 7. § ult. ff. de in rem vers. Vult. ad § 12. num. 6. J. de nupt.* Cui divisioni alioquin receptissimæ vel hoc dicam impingere posse videtur, quod suo diviso paulo angustior sit, nec dotem, quam ipsa sponsa affert, sub se complectatur *Bacchov. ad Treutler. vol. 2. Disp. 7. thes. 1. lit E. per §. 1 Inst. per quas person.* Sed vel unica illa *l. 5. §. 11. ff. de jur. dot.* huic Bacchovii satisfaciat dubio, non scilicet jus potestatis, sed parentis nomen dotem profectitiam facit; Unde etiam *in fin. d. lit. E.* fateri cogitur, dotem cuicunque ab extraneo datam adventitiam dici posse. Falsum ergò hoc est Bacchovii præsuppositum, statuentis, quòd dos profectitia & adventitia ad eundem modum dicatur, quo bona profectitia & adventitia, in persona scilicet illorum, qui sunt in potestate *per d. l. 5. §. 11.* Sed hæc velut in transcursu,

c) Per

c) *Per l. mortis caus.* 31. §. *sed & dos* 2. *ff. de donat. causa mort. Ulpian tit.* 7. §. *mortua.* 2. modò non aliter convenerit *per l. un.* §. *accedit.* 13. *C. de rei ux. act. l.* 22. *ff. de relig. & sumpt. fun. l.* 20. *ff. de condit. instit. l. si ab hostibus* 10 §. 1. *ff. sol. matrimon. Cujac.* 9. *obs* 4. Nec eam solam, sed & omnes ejusdem fructus *l. dotis fructus.* 7. *l.* 10 § 3. *in fin. ff. l* 20. *C. de jur. dot. l.* 4. *l.* 11. *ff. de pact. dotal.* adeò, ut à quocunque etiam ab ipsa uxore occupatos soluto matrimonio repetere possit *l.* 22. *ff. de pact. dot. l.* 21. §. 1. *ff. de donat. inter vir. & ux.* nec juramentum *Jason. in l. divortio.* 8 §. *si fundus ff. sol. matrim.* nec pactum, nec statutum de non lucrandis fructibus valeat *per l.* 4. *ff. de pact. dot. Johan. Baptist. Pontan. in tr. de aliment. c.* 2. *num.* 3. & 4. *Martin. Cöler. de aliment. lib.* 4. *c.* 9. *num.* 27. *& seqq.* Quod & in aliis emolumentis extrinsecus doti supervenientibus obtinet: Hinc, si res dotalis furto ablata & deinde cum quadrupli pœna restituta sit, illud quadruplum instar reliquorum fructuum marito debetur *Bald. de Bartholin. de dotib. p.* 2. *num.* 4.

d) *Per l.* 17. *ff. ad SCtum. Maced. l. jure* 6. *in pr. ubi Gothofr. ff. de jur. dot. l.* 5. *ff. de divort l* 4. *C. sol. matrim. l.* 26. §. *cum inter* 2. *ff de pact. dot.* nisi liberi ex filia defunctâ supersint, tunc enim apud maritum remanet, quicquid etiam contrariam sententiam Evangelii verba continere clamitet *Cyn. in l. dos à patre.* 4. *C. solut. matrim.* & operosè eandem defendere conetur *subtilissimus Sabaudus* 13. *conject.* 1. *& seqq.* Tum quia ratio constituendæ dotis, onera nempe matrimonii, defunctâ uxore liberis extantibus adhuc durat *l. si maritus.* 46 *ff. famil hercisc. E. per l. si u qui* 56. §. *ibi dos* 1. *ff. de jur. dot.* Tum, quia nepotes avo successuri dotem maternam conferre compelluntur *l. illam* 19 *C. de collat.* quod fieri non posset, si avus dotem repetiisset. Tum etiam, quia pacto demum pater filiâ mortuâ & liberis extantibus dotem sibi reddi cavere potest *l. pater* 23. *ff. de pact. dot.* Jure ergò communi secus esse consequens erit. Tum denique ob *l. un.* §. *illo procul dubio.* 6. *C. de Rei Uxor. act.* ubi dicitur, quod mortua in matrimonio muliere dos quæratur illius heredibus:

 Jam

Jam verò proximi matris heredes sunt liberi, etiam in lucris nuptialibus *per l. sancimus fin.C. communia de success.* Ipsis ergô non avo dotem deberi sat firmiter seqvitur: Id quod notorium & receptæ consuetudinis esse *Anton. Fab. 1. conject.* 16. & in toto terrarum orbe servari testantur *Guid. Pap. cons.* 12. *num.* 8. *Tessaur. decis.* 190. *ibique pl. allig. quibus add. Petr. Gregor.* 9. *syntag.* 22. *num.* 9. *Cardin. Tusch. in pract. concl. lit. D. concl.* 777. *Covar. ad l.* 48 *ff. sol. matrim. Tiber. Decian.* 2. *respon.* 55. *num.* 1. *Treutler. vol.* 2. *Disp.* 7. *th.* 11. *lit. C. ubi Bacchov. admodum fusè & operosè in contrarium* utitur. Jure Sax. porro dos indistinctè sive adventitia sive profectitia fuerit uxore defunctâ marito debetur *per text. Landr. l. b.* 1. *art.* 45. & *lib.* 3. *art.* 45. facit Constitutio Electoralis *p.* 3. *Const.* 19. quod in dote rerum mobilium eò certius est, cum ea omnia ad maritum devolvantur, legitima tamen liberorum salvâ *Schurer. tr. de success. ab intest. tit.* 16. *pag.* 300. & rebus ad geradam pertinentibus proximæ cognatæ relictis *d. Constit. Elect.* 19. *p.* 3. *Treutler. vol.* 2. *Disput.* 16. *th. fin. lit. D.* In dote verò in immobilibus consistente non simpliciter id procedere putamus, sed tantùm in terminis Q. nostræ, ubi liberi sunt superstites, secus enim si fuerit, ea omnia proximis defunctæ heredibus restituenda sunt *Landr. lib.* 3. *art.* 36. *in pr. Toming. decis.* 3. *num.* 8. *Wesenb. in not. ad Schneidw. §. est & aliud in fin. Inst. de donat. Bocer. de donat. c.* 8. *num.* 61. Sic eodem Jure Sax. maritus ejusvè heredes indifferenter lucrantur dotem, si uxor neglecta dote dotalitium elegerit *per Const. Elect.* 42. *p.* 2. *Wesenb. in not. ad Schneidw. d. rubr. de success. jur. Sax. inter vir. & ux. num.* 44. & *consil.* 6. *num.* 26. *p.* 1. *Bocer. de donat. c.* 11. *num.* 29. *Hart. Pist. q.* 4. *lib.* 1. *num.* 20. de quo tamen *infrà*

e) Dicimus regulariter: Nam si pactum vel consuetudo est in contrarium, aliter servatur per jam sæpius *in præced. sect.* dicta: Quemadmodum etiam regulare illud tum fallit, quando non casu, sed culpâ alterutrius conjugis à matrimonio receditur, tum enim innocenti dos cedit *l. si dotem* 24. *C. de jur. dot. l. consensu* 8. *§. hac nisi vir.* 4. *C. de repud. l. Lucius* 38. *l. Viro* 39. *ff. sol.*

ff. sol. matr. Bocer de donat. c. 8. num. 64. sed & de hoc infra commodius & prolixius.

SECT. VI.

Et tantum de Dote: sequitur nunc de dotalitio videre a) *quod est donatio quædam propter nuptias* b) *ex parte mariti* c) *uxori* d) *in quacunq; re* e) *compensandæ* f) *dotis* g) *causa facta.*

a) Dotalitium alii victilitium seu victalitium è Latinis *Schurff. cons. 24. num. 5. cent 1. Cothmann. resp. 50. num. 59. & seqq. l. 1.* Nostrates Leibgeding/Leibzucht/Leibgut/Wiethumb vocant *Hart. Pistor. 1. quæst. jur. q. 4. & 14. Rauchbar. p. 1. q. 47. n. 21. Ruding. cent. 3. obs. 46.* Et varia pro varietate linguarum apud interpretes sortitum est nomina, ut post *Rauchbar. d. num. 21. & Cothman. d. loc. num 50.* ostendit *Bocer. d. donat. c. 11. num. 6.*

b) Et sanè quin nuptiæ sine dotalitio & dote consistere possint, nemo dubitat *l. ult. in pr. vers. quare enim. C. de donat. ant. nupt.* Et veteres præsertim amorem honestum solis animis sine fece hac liberalitatis constare existimarunt *Ulp. in l. 3. in princ. ff. de don. inter vir. & ux. l. 11. in pr. C. de repudiis.* quippe qui (tanquam spirituale quippiam) simoniam ejusmodi vel gratiam promercalem haud admittit, ut notat *Panormitan. in c. quanto X. de judiciis.* Verùm cùm huc moribus nostris deventum sit, ut vel nullæ vel raræ tamen sine re ac solo amore constent nuptiæ *vid. supr sect. 1. lit. a.* tantò minus hæc donatio jam tandem improbabitur, præsertim cùm non tam amoris conciliatrix, quàm dotis illatæ compensatrix jure meritoque judicetur *vid. infr. lit. g.* Est autem donatio, non propriè sic dicta, sed prorsus impropria *per text. expreß. in l. fin. in pr. vers. quiaq. antipherna, & in fin. pr. & §. simplices vers. si igitur. C. de donat. ant. nupt. Nov. 119. c. 1.* eleganter admodum *Cardin. Tusch. in practic.*

 concl.

concl. lib. D. concl. 629. & 634. ibi alleg. Alex. lib 2. consil. 85. num. 13. Jul. Clar. in §. *Donatio. q. 2. num. 2. & q. 3. in pr.* & quæ magis contractus, quàm veræ donationis naturam sapiat *per rubr. & c. 1. d. Nov. 119.* Quin nec donationi propter nuptias per omnia convenit. *Bocer. de donat. c. 11. num. 1.* unde particulam hanc, *Quædam*, quæ improprietatem quandam innuit *l. 1. §. 6 ff. de superfic.* §. 1. *J. de legat. Aristot. 4. Ethic. 9. in pr.* apposuimus.

c) Quia non solus maritus, sed & pro eo quilibet alius hanc donationem conferre potest *d. Nov 119 in pr. l. si constante 19. C. de donat. ant. nupt.* ita ut vigore Constitutionis Sax. successores feudales viduæ dotalitium in feudo constituere cogantur *Hart. Pistor lib. 1. q. 4. num. 1. & alii quos refert & sequitur Cothman. lib. 1. respons. 50. num. 124.* sive maritus id promiserit, sive non. *Johann. Schneidew. tit. de success. jur. Sax. inter mar. & ux. num. 43. vers. & regulariter inter nobiles. n. 45. Rosenthitz. in tr. de dotal art. 1. num. 16.* quos cum pl. aliis refert & sequitur *Dn. Jacob Schultes in addit. ad Mod. Pistor. q. 122. num. 113. p. 3.*

d) Uxori dicimus hanc donationem conferri, non sponsæ, quo ipso à sponsalitiâ largitate, quæ non dotis, ut dotalitium, sed tantùm futuri matrimonii intuitu peragitur, discerni potest *Duaren. ad tit. ff. sol. matrim. cap de sponsalitia donatione Bocer. de donat. c. 7. n. 8.* Quemadmodum enim dos (à quâ dotalitium præter nomen substantiâ rei nihil differt, *l. ult. in pr. vers. si igitur. C. d don. ant. nupt. Donell. 14. com. 9.*) sine nuptiis non est, nec esse potest *l. 48 ff. de jur. dot.* sic nec donatio propter nuptias. *§. 3. I. de donat.* Hinc cum Albertus Wandaliæ Dux puellâ impubere sibi desponsatâ diem suum obiisset, donatio propter nuptias, quam de oppido Wittenburgo cum pertinentiis sponsæ futuræ fecerat, pro irrita habita fuit, eò quod in sponsalibus res hæserit, nec ad nuptias perventum fuerit *Albert. Crantz. in Wandalia. c. 1.*

e) Justæ tamen & legitimæ quantitatis; quo de *infr.* Quæ quantitas, si 500. solidos excedat, num insinuatione opus sit? haut abs re quæritur: In quô varia est pro varietate temporum juris deci-

decisio, & quidem triplex notante *Bart. in Nov. 119. in pr. n. 1.* Olim enim hæc donatio ab omnibus indiscriminatim insinuenda erat, præterquam in uno hoc casu, quo ea in matrem f. 25. annis minorem collata fuit *l. minoribus 17. C. de donat. ant. nupt. l. ult. §. simili quoq; C. de jure dot.* Quæ tamen exceptio deinceps in Regulam immutata, ita ut nullo omninò casu insinuatione hic opus fuerit *p. Nov. 119. c. 1.* Donec tandem hæc juris diversitas in constantem redacta est consonantiam *p. Nov. 127. c. 2.* quâ ex parte mariti omninò insinuatio requiritur, ita ut eâ omissâ nihil ex dote lucri capere possit, secus verò ex parte uxoris *Auth. eo decursum C. de donat. ant. nupt. vid. Rittershus. in Jur. Justin. p. 5. cap. 10. n. 6.* Nec (ut ad rem redeamus) interest, allodialis illa res sit *Toming. consil. 14. numer. 37.* & novissimè *Berlich. p. 2 conclus. 50. numer. 9. per text.* Landrecht *lib. 3. art. 75. ibi* an eignem Gab ist rechte Gab und Leibzucht. *Beust de jur. connub cap. 9. post pr. Moller. ad Const. Elect. p. 2. const. 42. numer. 13.* sive feudalis, qualis recepto hodierno usu plerunque in dotalitium dari consuevit Rotschitz von Leibgeding/ *art. 1. num. 22.* præcipuè verò à viris equestris dignitatis, à quibus etiam jura dotalitii primitùs introducta *Hartman. Pistor. lib. 1. quæst. 4. numer. 1.* & tandem etiam ad cives translata sunt *Matth. Coler. decis. 60. num. 17.* Ubi hæc agitari solet Q. an ad dotalitium in re feudali constituendum consensus agnatorum simultaneè investitorum necessarius sit? Et videbatur dicendum, quod sic *per gl. in* Landrecht *cap. 31 colum. 2. numer. 2. ibi.* Ihr sollet wissen/daß ein Leibzucht oder Leibgeding sey eine Gabe/ die der Mann seinem Weibe thut/ oder gibt am Früchten oder Zinsen (es weren denn fahrende Haab) mit der Erben Urlaub und Bewilligung geben und mit des Herrn Willen bestätigen muß/ quæ descriptio placet *Beust. de jur. connub. part. 3. cap. 9. de dotalitio in pr. Schurer. in tr. de hered. quæ ab intest. tit. de bon. diff 4. pag. 27. vers. ex consuetudine hujus patriæ post gl. nov. in* Landrecht/ *lib. 3. artic. 74. sub lit. D. & lib. 1. art. 34. lit. C.* Verùm authoritatibus hisce, quanti etiam alioquin meritò habeantur,

tur, haut attentis rectiùs distinguitur, an dotalitium dotis quantitatem exæquet? An verò eandem superet? Priori casu nullo agnatorum consensu opus est, posteriori vero omninò is necessarius per gl. nov. in Landrecht c.31. sub lit. C. in verb. mit Wissen und Willen seiner Söhne gl. in Weichbild/ art. 22. quam sententiam magis veritati consentaneam amplectitur *Toming cons. 4. numer. 73. vers. secundo non sequitur lib. 1. Schneidew. ad tit. Instit. de hered. quæ ab intest. def. rubr. de success. int. vir. & ux. num. 43. & 44.* atque secundum eandem ubique pronunciari Rotschitz *in tr.* von der Mitgifft/Leibgeding / &c. *artic.1.numer. 20.* & olim etiam Lipsiæ sic judicatum testatur *Hartman. Pistor. lib. 1 q.4. num. 6. & num. 7.* his verbis. Und operirt also das jus agnationis nicht mehr denn also viel / dieweil sie in das Leibgeding nicht gewilliget haben / daß sie præcisè der Frawen uff den Gütern dorauff sie ohne ihre Bewilligung beleibdinget ist / und ob sie höher verleibdinget were / denn sich vermöge ihres Einbringens gebührte / das Leibgeding nicht halten und die Ubermaß nicht tragen dürffen: Sie sind aber gleichwol schuldig / sie in andere Wege uff andern gelegenen Gütern / die des Verstorbenen gewest / ihrem Einbringen gemeß und nach Landes Gewohnheit zu vorleibdingen. Von Rechts wegen. Rotschitz. *d. loc. num. 20. Schurff. consil 51. num. 2. vers. tamen prædictis omnibus cent.3* ubi notanter hoc addit, quod etsi in vita sua maritus non constituisset uxori dotalitium: Tamen uxorem eo defuncto posse à Domino feudi petere, ut dotalitium sibi constituatur, Dominumque constituere posse etiam reclamantibus ac millies protestantibus ipsis agnatis: Hæc ille.

f) Id quod plerumque intenditur *Hartman. Pistor. 1. quæst. jur. 4. in pr. & numer. 4. & seqq. Modest. Pistor. q. 122. numer. 121. pag. 3.* & *Johann. Rudieg. observ 46. cent. 3. numer. 1.*

licet

licet quandoque etiam assecurandæ dotis causa fiat *l. ult. §. sancim. C. de donat. ant. nupt. Nov. 119. in pr. Bocer. cap. 10. de donat. numer. 5.* unde etiam pignus dotis vocat dotalitium *Henning. Gœden. consil. de dote. 6. numer. 7. pag. 551. & cons. 99. numer. 30. pag. 546.* & ὑπόβολον appellat *Harmenop.* id est, suppositum seu subjectum, cum doti velut pignus & hypotheca subjiciatur *Scip. Gentil. de donat. int. vir. & ux. lib. 1. cap. 1.* Et hoc ipso dotalitium à sponsalitiâ largitate, ut jam *hac sect. 6. lit. D.* dictum differt. *l. si à sponso. 16. C. de donat. ant. nupt. P. Greg. 8. synt. cap. 7. num. 17. Duar. ad tit. ff. sol. matr. cap. de sponsalit. donat. Bocer. de donat. cap. 7. numer. 8.*

g) Quæ vocula hic utroque significatu, & proprio pro rebus marito ad sustinenda matrimonii onera datis *ut supr. sect. 2. lit. E.* & improprio pro qualitate & conditione sponsæ commodè usurpari poterit, prout hoc sensu *Alcumena apud Plaut. in Amphitru. act. 2. scen. 2. vers. 209.*

Non ego, ait, illam mihi dotèm duco esse, quæ dos dicitur;
Sed pudicitiam & pudorem, & sedatum cupidinem,
DEUM metum, parentum amorem, & cognatûm concordiam.

Et Megadorus ad Euclionem in Aulular. act. 2. scen. 2. vers. 62. Dummodò morata rectè venit, dotata est satis. Itemque *Horat. 3. carm. 24.* Dos est magna parentium Virtus & metuens

alterius viri certò fœdere castitas. Sic quandoque contingit, ut dotalitium non in retributionem bonorum dotalium, sed in compensationem ac præmium virginitatis marito consecrandæ constituatur *per l res uxoris 24 ibi pudicitia præmio cessit C. de donat. inter vir. & ux. ubi Bald. n. ult ibi idem nota hac Lege. Cardinal. Tuschus tom. 2. lit. D. conclus 634. num. 10.* Atque ex hac ratione etiam donationem inter Virum & Uxorem subsistere, *post Jason. & Dd. in l. 21. ff de V. O.* affirmat. *Scip. Gentil. lib. 2 de donat. inter vir. & ux. cap. 3. in pr.* & post eum novissimè *Cardinal Tuschus in pract. concl. lit. D. concl 691. n. 24. per l. 4. C. de dot. promiss.* quod tamen veremur, ut non undiquaque subsistat, cum alioquin vel omnis inter conjuges donatio hoc prætextu in fraudem Legis manifestissimam stabiliri possit ac sustineri. Certis ergò in casibus, non simpliciter id verum credimus, ubi nimir. per donationes ejusmodi accipiens non locupletior, nec donans pauperior fit *l. de hic. 17. C. de donat. inter vir. & ux. l. 6. l. 7. cum suis §§. ff. eod. l. fin. §. simplices etiam. C. de donat. ant. nupt.* Cum enim, ut habet antiqua paroemia, porri foliis amantium marsupia ligentur

—— Ei plerumq; invenit artem
Fœmina quâ cupidi captet amantis opes.

Proinde Lex illicitas ejusmodi donationes justè prohibuit, & lubricas in paupertatem vias obsepsit. *Petr. Gregor. 9 comm. 25. num. 5. & seqq.* Quid ergò, an valet dotalitii const tutio sine dotis constitutione? Sanè hic tam Græcis, quàm Trojanis sui sunt Dii tutelares, ita ut in quorum castra abire tutò possimus, non satis videamus: Ut tamen, quid & hic sentiamus, aperiamus, negativam regulariter veriorem esse *per Auth. sed jam nec esse C. de donat propter nupt. & §. est aliud Institut. de donat & gl. in Auth. æqualitas. C. de pact. convent.* quam opinionem etiam post *Angel. Bald. Afflict.* & alios multis propugnat *Johann. Bernardinus Pandus in tr. de dotario. p. 2. quest. 1.* Eandem autem certis

in

in casibus, potissimùm verò, ubi dispar conjugum conditio, fallere putamus. Unde etiam Dd. communiter tradunt, quod si maritus in dotalitii constitutione non ad dotem illatam respexerit, etiam nullâ dote constitutâ dotalitium nihilominus viduæ debeatur *Hart. Pistor. p. 1. q. 4. num. 8. & seqq* quem sequitur *Dn. Schultes in addit. ad Mod. Pistor. q 121. num. 116.* quicquid etiam heredes contra nitantur, cum pacti id omnino fieri possit *gl. in L. Leonis. 10. C. de pact. convent. Hart. Pistor. d. loc. num. 5.* Quæ tamen tantummodò in heredibus allodialibus *Beust. de jur connub. p. 3. c. 10. post pr. Berlich. p. 2 concl. 50. num. 18* non verò in feudalibus obtinere notandum est, hi enim nisi dos revera feudo fuerit illata, ad dotalitii, quomodocunque etiam constituti, præstationem non obligantur, per rationem, quam assignat *Hart. Pistor. d. q. 4. num. 11. & Dn. Schultes d. loc. num. 117. vid. Ern. Cothman vol. 2. consil. 92. num. 4. & aliq. seqq.* Equidem est & alia donationis hujusmodi species, quæ vulgo morgengaba seu morganatica & primæ noctis pretium *Cujacio lib. 2. Feud. cap 9.* græcis ἀνακαλυπτήριον vocatur, quæ tamen quid à nostro hoc dotalitio differat *infr.* monstrabimus,

SECT. VII.

Idq; maritus jure communi mortuâ uxore semper recipit a) *nisi consuetudo loci aut pactum fuerit in contrarium* b) *quibus casibus dotalitii restitutio quandoq; differtur* c) *quandoq; aufertur: Et hoc vel jure communi* d) *vel conventionali.* e)

a) Quemadmodum enim dos marito defuncto ad uxorem regulariter pertinet *per infr.* dicenda, ita quoque dotali-

tium

tium uxore mortuâ ad maritum ejusvè successores redit *per text. Landr. art. 31. lib. 1 Johann. Schneidvv. tit. de hered. qua ab in est. def. rubr. de success. jur. Sax inter vir. & ux. num. 43. Beust. de jur. connub. p. 2. cap. ult vers. quarto debetur. Hart. Pistor. lib. 1. q. 4. num. 1 Bocer. de donat. c. 11. num. 43.* Quomodocunque enim id ipsum uxori sit constitutum, naturâ tamen ipsi hoc inest, ut uxore defunctâ ad maritum ejusve heredes redeat *Berlich. p. 2. concl. pract. 50. num. 59. & 73. ibique allegat Rotschitz. de dotalit. art. 18 num. 19 Colter decis. 53. num 61. & seqq.* cum in eo usufructuariæ loco quodammodo sit *Hart. Pistor d. loc. num. 1 & 21. Schneid. ibid. num. 46. Bocer. ibid num. 14.* qua mortuâ usumfructum quoque interire nemo [illegible] quam dubitaverit *propter l. pen C. de usuf. uct. § finitur pen. Instit. cod. l. 3 §. fin. ff. quib. mod. usufruct. Wesenb. in parat. de usufr. num. 9 in fin.* Nec poterit uxor [illegible] ratione proprietaria dici *vid. infr. lit. D. & E.* cum hæc donatio solâ fictione rem faciat uxoris, non rei veritate, & [illegible] hypotheca quædam sit, quam vera donatio *per l. fin. C. de donat. ant. nupt. Nov. 61. Wesenbec. in Instit §. ult. de donat. & in parat. ff. de jur. dot. num. 12. lit. E.* Mortuâ uxore diximus: An verò illâ adhuc vivâ maritus dotalitium nunquam repetere repetitumque alienare poterit? Qua de quæstione *in seq.* uberius.

b) *Per supr. sect. 2. lit. B. dicta.*

c) Quemadmodum alioquin pacta in contractibus vel sunt detrahentia vel adjicientia *per l. 72. in pr. ff de contrahend. empt.* ita hic quoque modò extenditur natura dotalitii modò coarctatur, aut perimitur: Extenditur, si contra naturam ejusdem mortuâ uxore non statim ad maritum redit, sed aliquantisper vel ad certum tempus, vel certum eventum apud uxoris heredes manet.

d) Utputa in casu *Nov. [illegible] quia [illegible]* ubi vidua secundis abstinens nuptiis præter usumfructum rerum donatarum habet etiam earundem virilem portionem pleno jure, scilicet pro numero liberorum *Auth. si tamen. C. de secundis nupt.*

Quemad-

Quemadmodum & tunc, quando uxori dotalitium in allodialibus constituitur, & liberi postea moriuntur: Tunc enim mulier tanquam mater ejusmodi bona hereditaria jure successionis meritò etiam quoad plenam proprietatem consequitur. *Beust. in tr. connub. c. 71. p. 2. pag. 243.* quem sequitur *Berlich. in d. p. 2. concl. 50. num. 64.*

r) Pactis nimirum conventis, si scilicet ita convenerit, ut dotalitium non usufructuariè, sed proprietariè apud uxorem maneat: Idque vel tacitè, vel expresse; Tacitè, si pro dotalitio pecunia uxori traditur, & liber ejusdem usus illi relinquitur, quo ipso præsumitur etiam proprietas eidem concessa; Id quod pleriq; volunt interpretum, quanquam verius dicatur, nec hoc, nec illo casu dotalitium proprietariè uxori constitutum esse; Non illo; quia proprietatem dotalitii non jure dotalitii, sed jure successionis ex mero accidenti obtinet: Nec hoc, quia ibi non tàm dotalitium constituitur, quàm donatio simplex celebratur; Quæstio hic oritur haut incelebris: An feudo, in quo dotalitium erat constitutum, ob æs urgens alienum vendito, uxorique certâ pecuniâ in vicem ejus numeratâ, ea pecunia hereditariè an usufructuariè concessa dicenda sit? Quâ in quæstione pugnant invicem Cti satis præclari, quorum auctoritas licet meritò magni æstimanda, nobis tamen opinionibus utrisque collatis, salvis singulorum judiciis, verius videtur etiamnum usufructuariè tantùm pecuniam illam concessam, atque ad hoc exolutam videri, ut cum consensu agnatorum, vel etiam Creditorum, sub sufficienti cautione, ad certum aliquem locum mutuò exponatur, indeque usura annua viduæ, quamdiu vixerit exolvatur, eaque defunctâ, vel Creditoribus, vel hisce deficientibus heredibus proximis restituatur *Berlich p. 2. concl. 50. num. 59.* vel ideò potissimùm, quia hic pretium succedit in locum rei, quemadmodum vice versâ res in locum pretii *text. & gl. notab. in l. ex pecunia. 12. C. de jur. dot. & in l. [illegible] stante. 24. ff. sol. matrim. Bald. de Barthol. tr. de dot. p. 2, num. 5.* Quæ enim iniquitas foret, facto heredum tantùm Cre-

 ditoribus

ditoribus præjudicari? *l. nemo 68. ff. pro socio.* Imò quid magis contrarium, quàm in tam odiosis consensum heredum extra intentionem & voluntatem eorum tanto cum damno extendere *l. 7. §. 2. ff. de supell. leg.* cùm certè nemo suum jactare *l. cum indebito 25. vers. qui enim ff. de probat.* nec donare *l. Campanus 47 ff. de oper. l. si cum aurum. 50. ff de solut. d. l. 25. &c probat VVesenb. in parat. ff. de O. & A. num 7. in fin. ibique pl. allegata.* aut verò juribus suis renunciare præsumatur, nisi expressè probetur *l. si unus 27. §. 4. vers. ante omnia ff de pact. l. si Domus 21. ff de S. U. P. l. ex pluribus 89. ff. de solut. Dn. Virg. Pingiz in quæst. Sax. 53. num* 8. atque pro hac nostra assertione in supremo Electorali Appellationum judicio 31. *Decembr Anno* 1606. responsum est hisce verbis. So viel aber die Gebrüder von N. belanget / haben dieselben jhrer liquidirten Häuptsumm halber uffm Gut Gröbitz gleichsfalß ein dinglich Recht erlanget / darumb sind sie von N. Widebens jetzo N. Eheweibs Leibgeding uffm Ruckfall zubefriedigen V. R. W. *Modestin. Pistor. q. 52. num. 1. sub fin. Bertich. d. loc.*

MEM-

MEMBRUM III.

ATQUE hæc ſunt potiſſima illa Viduitatis jura, quæ ſolis Maritis competunt: Sequuntur nunc ea, quæ Uxoribus tantùm tribuuntur.

SECT. VIII.

Defuncto itaq; marito Uxoris a) *jura ac privilegia circa hæc ſequentia potiſſimùm verſantur: I. Circa dotem,* b) *quæ viduæ dotalitium relinquenti omninò reſtituenda* c) *cum omni cauſa* d) *etſi ne pilus quidem aliis mariti Creditoribus relinquatur;* e) *Quod ſi tamen pacta vel ſtatuta fuerint in contrarium, ſervanda ſunt:* f)

a) Permagnum eſſe in jure noſtro fœminarum favorem, nemo [illegible] peregrinus in jure hoſpes eſt, qui neſciat, ill[illegible] [illegible]ertim, qui hoc nomine laudatiſſimum Imp. Juſtian. ſugillant, [illegible]que conviciis immeritum lancinant, quos inter

 haut

haut postremus est *Bodin. 1. de Rep. 5. p. 26. & 5. de Rep. 2. p. 836.* quasi sc. uxoris planè *Ant. Fab. 8. conj. 11.* stolidus item ac mulierosus uxori superbæ arbitrio in quamcunque partem, maximè verò in immeritos fœminarum favores, potuerit flecti, *Petr. Greg. 47. syntag. 11. num. 2.* quo nomine ipsum irridet *Forcatul. de occult. jurispr. Dial. 2. num. 5.* ita ut miretur *Henr. Breul. in tr. sing. de renunc. fi. iar. c. 4. num. 7.* locum illum Papiniani *in l. in multis. 9. ff. de stat. homin.* nobis illæsum à Justiniano relictum *add. Muscul. de success. anom. mem. b. 2. cl. . concl. 4 lit. B. num. 125. Gothofred. in Nov. 8. c. 1 lit. N. Ampliss. D. Arum. in Disc. Juris publ. 34. vol. 1. th. 3. Scip. Gentil lib. 2. de donat. inter. vir. & ux. c. 2. pag. 156.* Tantò verò major hic fœminarum est favor, quantò majori deprehenduntur dignæ misericordiâ, quam quæ magis mereantur, quàm viduæ hæ nostræ, non videmus: Quis enim earum non misereatur, tùm ob obsequia maritis præstita, tùm ob pericula in puerperiis exantlata, tùm verò maximè ob fata mariti peracerba? prout iisdem ferè verbis loquitur Imp. *in l. assiduis. 12. §. 1. vers. quis enim. C qui pot. in pig. fac. l. ult. in fin. pr. C de jur. dot.* Jure succursum esse patri, ait JCtus *in l. 6. in pr. ff de jur. dot.* ut filiâ amissâ soluti loco dos ipsi cederet, ne & filiæ & pecuniæ damnum sentiret. Multò verò justiùs misellis hisce viduis succurri putamus, quæ maritis amissis tantam faciunt jacturam, quanta vix unquam excogitari poterit, prout vivis veluti coloribus miseriam hanc depingit *Anton. de Guevara in horol. princ. l. . 3 cap. 39.* Nec interest hic, an naturali, an civili morte eosdem amiserint. Nam quamvis hæc (omnibus tamen maximæ cap. diminutionibus, præter pœnæ servitutem, exceptis *Nov. 22. cap. 8. & 9.*) matrimonium non solvat *per d. Nov. 22. c. 7. & 23 Nov. . c. 11. l. 24 C. de don inter vir. & ux.* quia tamen horum uxores eodem, quo viduæ, habentur loco *Felin. in c. significantibus num. 8. extr. de offic. jud. delegat.* meritò idem favor quoque iisdem debetur. Unde etiam, non secus ac reliquæ, aut dotem repetere, aut dotalitia & reliqua sibi donata exigere possunt,

per

per l. sed si alia 5 in pr. ff. de bon. damnat l. si quis 9. C de bon. proscript. l. 24. ubi gl. verbo dissolvitur. C de don. ant. nupt. ibique Dd. facit etiam l. § pen ff. de bon. p. ff. contr. tab. l. actione. 65. §. publicatione. 12 ff pro so. 10. Bald. in auth Habita. num. 7. C. ne fil. pro patr. Cart. & Castrens. in l. si constante. 24. ff sol. matr. Gail 2. de P. P. c. 10. num. 2. & 11. Rittersh. in J. r Justin. p. 4. c. 7. num. 12.

b) De dote hic acturi cramben bis coctam haut apponemus, sed ea tantummodo, quæ viduas potissimum spectare videntur, huc afferemus, si prius de æqualitate dotis ac dotalitii quædam præmiserimus: Et sanè quibusdam populis omnis dotium usus prohibitus, id quod de Sopitis, populo Indico Diodor. Sicul. Bibliothec. anno 9. rer. gestar. de Græcis ex lege Solonis Plutarch. in vit ejusd. De Spartanis ex instituto Lycurgi Ælian lib. 6. var. histor. c. 6. Justin. lib 3. Lacedæmoniis Plutarch. in Lacon. apoph. & de aliis alii referunt, de quibus vid. Petr. Greg. 9. synt. g. 18. num 13 & seqq. Anton de Guevar. in horol. Princip. lib 1 c. 11. Tiraquell. in L connub. 5 num. 10. Quibusdam verò populis immensus dotium usus & nimia observantia recepta, Bodin l. . de Repub. 2. pag. 837. Alex. l. 4 c. 3. Gothofr. ad l. jubem u n C. de repud. Mus. ul. de [illegible] an m. n. 2. cl. 1. concl. 4. lit. B. n. 130. Arist lib 2. pol. c 7. Neutrum rectum & ex usu Reip. Consultius ergò putamus. Aut certis Legibus dotis quantitatem definire; id quod juri divino, quo dos quinquaginta siclis, Deut 22. vers 29. hoc est, trecentum circiter aureis nostris Bodin. d. loc. pag. 838. Camerar. 1. medit. Hor. 43 Mascul. d. l. n 130. Et civili convenit per Nov. 22 cap. 18 & Nov. 117. cap. 5. qua dos maxima centum auri libris æstimabatur. Et olim Massiliensibus & etiamnum Venetis certas dotium quantitates in usu esse post Strabon. 4. Geograph. Platon. 3. de Republ. Bodin. d. pag 837 testatur Schönborn lib. 1. polit. c. 6 pag 26. Mascul. d. loc. num. 127. Idemque de Norinbergensibus & Argentinensibus refert Giphan. ad L. 1. C. de dot promiss pag. 388. col. 1. Sic etiamnum in amplissimis quorundam familiis

dotium

dotium quantitatem, non sine insigni earundem utilitate & conservatione certissima, pactis definitam esse videmus: *Covarruv. in Epit. de Sponsal. c. 3. §. 9. num. 3 & seqq.* Aut verò æqualitate dotalitii dotium immediatatem cohibere, quo de exactissime *Alb. Gentil. lib. 4. [illegible] de nupt. c. 13.* testante id ejus fratre *Scip. de don. inter vir. & ux. lib. 2. cap. 3.* & illud ipsum moderatè tentavit Justin. *in Nov. 97. ubi Cujac. & in Nov. 22. Auth. æqualitas. C. de pact. conv. l. ult. §. [illegible] vers. si igitur dote. C. de don. ant. nupt.* ipsumque secutus Pontifex *in cap. Donatio. fin. extr. de don. inter vir. & ux.* Jurisque Saxonici Compilator, *per text. Landr. lib. 1. art. 20. ibi gl. in vers.* Die Gewehr aber *vers.* Die dritte Gabe *& art. 21. ibi gl. not. a. sub lit. D. & gl. ordinaria in verb.* Leibzucht Weichbild. *art. 22. ibi gl. n. 2 vers.* Die dritte Gab. *[illegible] p. 1 q. [illegible] num. [illegible] 34.* Kotschius *in tr.* vom Leibzeding *art. 1 n. 3.* & jam [illegible] *Platonis. de Rep.* Gallici quae [illegible] æquum visum fuisse, *Cæsar. lib. 6. de Bell. Gall. pag. 124.* [illegible] est: Quæ tamen æqualitate, nisi de Geometrica accipiatur, nihil inæqualius foret: Quemadmodum enim injusta est inter alias personas societas pecuniarum & industriæ contributio, & plerunq; tanta est industria socii, ut plus societati conferat quàm pecunia, ut si solus naviget, solus peregrinetur, pericula solus subeat, teste JCto *in l. si non fuerint 29. §. 1. ff. pro socio*: Ita quoque in hac conjugum societate (nec enim matrimonium malè species societatis constituitur *à Don. ll. 13. com. 15. in pr.*) idem contingit, ut maritus pro operis ac oneribus matrimonialibus dotem sine ullâ remuneratione jure habere debeat, *per l. pro oneribus 20. C. de jur. dot. l. 21. §. 1. ff. de don. int. vir. & uxor. & simil.* Et quidni? Cum dotalitium quoque non semper dotis [illegible], sed [illegible] pro virginitate consecrandâ uxori [illegible] *per l. res uxoris 24. [illegible]* pudicitiæ præmio cessit. *C. de don. int. vir. & uxor.* Quid ergò prohibet dotis & operarum maritalium, si non in totum, ex parte tamen, compensationem quoque fieri? Nihil profectò: Id quod nostra

hæc

hac ætate generali quadam omnium ferè locorum consuetudine increbuit, ita, ut nunc non tantùm in Ditionibus Saxon. *Gaden consil.99.incipit.* Die Frag vnd nach geschriebener Rathschlag *Coler. decis.* 192. *num.* 2. *& 3. ubi ex gl. art.* 20. *incipit:* Nun vernehmet *in verb.* die Gewehr *num.* 10. *vers.* die dritte Gab. in practica ita servari docet *add. à D.* Schultes *in addit. ibid. allegati.* Sed etiam in terris imperii disparia pacta non solùm quoad constitutionem & præstationem, verùm etiam quoad lucra fieri soleant, *teste Gail.* 2. *observ.* 78. *num.* 2. cujusmodi pacta, ante nuptias tamen inita, jam olim esse valida judicaverunt ac firma *Angel. & Salicet. in d. Auth. æqualitas. Castrens. cons.* 383. *num.* 1. *p.* 2. & alii quos refert ac sequitur *Bocer. de donat. c.* 10. *num* 13. *Panorm. in c. donatio. extr. de don. int. vir. & ux.* Post eas enim inita aliud est, cum ita LL. donationem conjugum prohibentibus facilè fraus fieri possit *per l. cum multa.* 20. *§. simplices. C. de donat. ant. nupt. l. ex morte.* 9. *de pact. conv. Scip. Gentil. de donat int. vir. & ux. lib.* 4. *c.* 16. *pag.* 462. prout ita in supremo Cameræ judicio responsum esse testatur, *Gail. d. loc. n.* 5. Ex quo facilè colligere est, hodiè non adeô magnum *Auth. æqualitas C. de pact. conv.* esse usum, cum ubique ferè in desuetudinem abierit, prout post *gl. in d. Auth.* rectè monet *Coler. d. loc. n.* 4. *& Guid. Pap. decis.* 565. *nu.* 4. id quod tamen, nisi ex actibus contrariis apertè appareat, nullibi obtinere haut malè putat *Corbman. lib.* 1. *resp.* 48. *nu.* 42. *&* 96. *cum seqq. per l. sancimus* 27. *in pr. C. de testam. l. præcipimus* 27. *in fin. C. de appell.* Expresè autem dum dicimus, omnem præsumptionem & conjecturam excludimus: Hinc si de dotis, nullum verò de dotalitii lucro pactum sit initum, nisi hic quoque in terminis probetur desuetudo, utrobique lucro locum fieri dicimus *per d. l.* 20. *§. simplices. vers. sin autem. l.* 9. *&* 10. *cum Auth. utrisq; intermixtis. C. de pact. conv.* id quod & *Scip. Gent. lib.* 4. *de don. int. vir. & ux. c.* 16 *pag.* 464. *& Gothofred. in not ad Auth. dos dat a. C. de donat. ant. nupt. lit. C. post Schneid. in tit. de donat. rubr. de donat. propter nupt. nu.* 4. *vers. Quod si dos*

data. sensisse deprehendimus. Ubi tamen sibi cautè caveant proci, ne dum doti affectanter & avarè nimis inhiant, uxoribus sese nupsisse potiùs, quàm easdem duxisse, vereque asininum illud ex Asinaria Plauti, *act. 1. scen. 1. vers. 74.* de se dici posse; argentum accepi, dote imperium vendidi; serò nimis, ut Phryges, aut post ictum, ut Piscatores, experiantur; Facinus enim, ait *idem in Aulul. act. 3. scen. 4. vers. 1.* audax incipit, qui cum opulento pauper homine cœpit habere negotium, aut rem: *vid. Arnis. de jur. connub. c. 3. num. 31. Petr. Greg. 9. syntag. 17. n. 2.*

c) Viduæ dotalitium relinquenti, seu eidem renuncianti demum dotem restituendam esse dicimus; quod secus est in marito, qui utrumque, cæteris tamen paribus, exigere potest: Cum enim dotalitium in dotis potissimùm compensationem constituatur *Modestin. Pistor. quæst. 121. n. 121. p. 3. Ruding. obs. 46. cent. 3. nu. 1.* ut aliàs in compensationibus, hic quoq; alterutrum tantùm peti potest, *per l. si compensandi. 6. C. de hered. instit. c. officii. 14. extr. de testamentis. Dd in Auth. præterea. C. unde vir. & ux. Hartm. Pistor. quæst. 4. n. 21. sub fin p. 1. Dn. Virg. Pingitz. in quæst. suis Sax. quæst. 50. nu. 2. Coibman. d. resp. 48. n. 55.* Ubi si dotem eligit, eandem sibi suisque pleno jure recuperat; sin verò dotalitium, dos omninò expirat, nec enim solâ dotalitii constitutione, prout erroneè videtur voluisse, *Bachov. ad Treutl. vol. 2. disp. 7. th. 7. lit. A. vers. ex quâ doctrinâ*, malè id probans *per Novell. Elect. Const. 42. p. 2.* sed ejusdem petitione & electione dos amittitur. Parùm autem refert qualisnam dos sit, adventitia, an profectitia? Nisi hoc, quòd profectitiam cum patre simul repetat vidua; quomodo pater adjunctâ filiæ persona eandem repetere passim dicitur; Id quod de profectitia notissimi est juris *per l. 2. §. 1. in fin. l. 22. §. 1. & 3. & aliqq. seqq. ff. sol. matr. l. 7. C. eod. Vinc. Cabot. lib. 1. disp. c. 28.* De adventitia verò adhuc dubitatur; putamus tamen hanc quoque, non tantùm ratione exactionis *per §. divortio. 3. & tit. 7. in frag. Ulpian. l. ult. §. ubi autem 6. in fin. C. de bon. quæ lib.* sed & ratione acquisitionis inter patrem ac filiam esse communem, ita ut pater ejus-

dem.

dem usumfructum habeat, §. 1. *verf. quod autem. l. per quas perfon. cuiq; acquir l. cum oportet. 6. Cod. de bon. qua lib Cujac. tr. 8. ad African. ad l. 34. ff. sol. matr.* Quicquid etiam *Robert. 3. animadv. 17. per l. 3. ff. sol. matr.* dissentiat: Præterquam enim quod argumentum à contrario sensu deductum, quale est illud Roberti, non jus exorbitans aut exceptionem inducat. *d. l. præcipimus. 32. in fin. C. de appell. l. sancimus 27. in pr. C. de test. m.* Dicendum est cum *Cujacio d. loc.* verba hæc leg s, dotem quæ communis est patri ac filiæ, non αἰτιολογίαν sed αἰτιολογίαν continere, ut ita pronomen istud rationem demonstret, non differentiam seu distinctionem inducat, quomodo etiam ponitur *in l. 5. ff. de transact. l. heres. 51. in fin. ff. de hered. petit. Hann. in resol. ad Treutl. vol. poster. disp. 7 th. 10. lit. C. qu. 52.* Hæc omnia tamen eatenus vera sunt, quatenus vidua patriæ adhuc subest potestati, quatenus verò emancipata fuit, eatenus ipsa sola dotem, sive adventitia sive profectitia fuerit, *Bachov. ad Treutl. d. disp. 7 thes. 11. lit. C. circa fin. vers. ex his efficitur.* repetit *per d. §. divortio. 3. in fragm. Ulpian l. sicum 22. §. eo. a. tempore 5. ff. solut. matrim. l. pater. 71. ff. de evict. Treutl. d. disp. 7. th. 10. lit. D.* Restituendam diximus esse dotem: Quamvis enim soluto matrimonio dominium dotis ipso jure ad viduam redeat *per l. in rebus. 30. C. de jur. dot.* possessio tamen absque traditione non redit *Bald. in l. in suis 11. ff. de lib. & posthum.* adeò, ut si vidua propriâ authoritate rei dotalis possessionem ingrediatur, in pœnam *l. extat. 13 ff. quod met. caus. & l. si quis in tantam. 7. C. unde vi* incidat *Bald. in l. 1. C. de serv. pign. dat. Alex. in l. si mora ff. sol. matr. num. 3. Menoch. de recup. poss. remed. 9. q. 1 n. 9. cum seqq. & ibid. allegat. Laur. Tennin. Rudolph. tr. cautel c. 55 n. 8. & 9. vid. Bocer. tr. de donat. c. 11. num. 40.* ubi dissentire videtur *per. quæst. 34. part. 2. Consult. Constit. Saxon. num. 3.* Restitutio autem illa dotis qn. facienda? Olim annuâ bimâ trimâ die, hodie verò intra annum, si res mobilis sit, *l. un. §. cum autem 7. vers. exactio. C. d. rei uxor. act.* ubi tamen, nisi ipsa se exhibere possit, vidua interim ab heredibus defuncti alenda est,

gl. & Part. in d. §. 7. vers. exactio. Jason in §. fuerat. nu. 33. Inst. de act. & in l. divortio. n. 18. ff. sol. matr. ipsis pro hoc onere dotis fructibus interea relictis *Bart. in d. l. divortio. in pr. num. 5 & ibid. Bald. Angel. Imol. & Jason. num. 25. & pl. alleg. à Laur. Tonnim. Sudolph. in tr. cautel c. 54. n. 6.* Quod si verò immobilis sit, statim matrimonio soluto restituenda *d. l. un. §. 7. vers. exactio* quod tamen jure civ. temperamentum capit, ne intra decendium *Auth. sed neq; C. de sepulc. viol. fac. l. promissor. 21 §. 1 ff. de constit. pecun.* Jure Saxon. vero intra 30. dies molestetur Debitor *per text lib. 3. Landr. art. 15.* Quæ tempora semper serventur, nisi pactis conventum, ut citeriore (longiore enim non potest, *l. ut autem. 16. ff de pact. dot.*) die solvatur *l. de die 14. cum 4. ll. seqq. ff. eod. Scip. Gent. lib. 4 donat. inter vir. & ux. c. ubi ratio. add. Giphan. ad d. l. un. §. cum autem 7. C. de R. U. A. pag. 402. col. 1.* Quod nisi fiat, fructus omnes dotis in rebus immobilibus consistentis à tempore sol. matr. viduæ præstandi sunt. Quod si dos in rebus mobilibus consistat, usuræ trientes eidem solvendæ sunt *l. ult. § præterea 2. C. de jur. dot. l. hac edictali. 6. § his illud 1. vers. mobilium vero rerum. Cod. de secundis nupt. Giphan. dict. loc.*

d) Id quod non tantùm de eadem quantitate, ut tantidem recipiat, quantidem numeraverat vidua, modo idem necessariis dotis impensis non fuerit diminutum, *per. l. 1. §. impensæ. 4. ff. de dot. praleg. l. un. §. taceat. 5. vers. cum n. C. de R. U. A. Bachov. ad Treutl. d. disp. 7. th. 1. lit. B. Scip. Gentil. lib. 1 de don. inter vir & ux. c. 37.* Et quidem ipso jure, non ope retentionis: Tùm quia omnes dotium retentiones etiam ex causa harum impensarum *per Const. Justin. in d. l. un §. taceat 5. C. de R. U. A.* sublatæ sunt, prout rectè statuit *Giph. ad d. §. 5. p. 417. col. 2.* quicquid etiam multis dissentiat *Scip. Gentil lib 1. de donat. inter vir & ux. c. 37.* Tùm verò maximè quia retentio non uxori, sed marito datur, secus ac statuit *Bald. tr. de dot. pag. 8. privil. 6. nu 18. & seqq.* eumque secuti *Mynf. cent 6. obs. 82. Goler. de process. exec. p. 1. c. 2. num. 109. & seqq.* qui ob hoc ipsum

malè

malè audiunt apud *Giphan. ad d. l. un.* § *igitur 8. pag.* 420. *col.* 2. *qui vid.* Atque hasce contraria aliter *Scip. Gentil. d. loc.* aliter *Giphan. ad d.* §. 5. *pag.* 418. *col.* 1. *Caspar.* Schifforbecker *p.* 1. *tr.* 6. *q.* 2. 5. & 6. alii aliter conciliant: Sed vel maximè de eadem qualitate accipiendum, hoc est, ut dos non deterior viduæ restituatur; adeò ut omne damnum dolo culpâve latâ ac levi (non item levissimâ) doti datum præstare teneatur maritus *l. contractus* 23. *ff. de R. J. l. etiam filios* 18. §. 1. *l. si filio fam.* 25. §. *maritum* 1. *ff. sol. matr. l. in rebus* 17. *ff. de jur. dot. Dn. Soevius ad d. l.* 23. *Reg.* 3. *exempl.* 5. & *Boeer. ibid. c.* 4. *n.* 101. & 102. & *c.* 5. *nu.* 12. modò ut æstimatò, non æstimatò dos data, in hac enim dote, veluti per quandam venditionem ad maritum translatâ, *l.* 5. *l.* 10. *Cod. de jur. dot.* omne periculum ad eundem redundat, *Scip. Gentil. lib.* 1. *de donat. inter vir. & ux. c.* 12. *in fin.* Melior autem utique potest ac debet reddi, unde etiam novæ istæ dotis meliorationes, extrinsecus eidem supervenientes simul cum dote restituendæ, veniunt, *Bald. de Barthol. de dot. p.* 2. *n.* 4. Numquid verò & fructus dotis viduæ restituendæ? Distinguimus, si propriè dotales, hoc est, stante matrimonio percepti sunt, non uxori, sed marito irrevocabiliter acquiruntur, *l.* 7. §. 1. *ff. l. pro oneribus* 20. *C. de jur. dot.* adeò ut nec pacto contrarium caveri possit per *l.* 4. & *l. pen. ff. de pact. dotal.* quicquid etiam contra probare videatur *l. cum post divortium.* 69. §. *mulier.* 1. *ff. de jur. dot.* ad quam respondet *Scip. Gentil. d. tr. lib.* 4. *c.* 7. *pag.* 434. Et quidni marito acquirantur? cum & fructus ex rebus à conjugibus sibiinvicem donatis donatario acquirantur *per. l. de fructibus* 17. *l. si id* 28. §. *si quis* 2. *ff. de don. inter vir. & uxor. l. fructus* 45. *ff. de usur. Scip. Gentil. d. tr. lib.* 1. *c.* 30. & 21. & *lib.* 2. *c.* 17. Anaphoricè verò & impropriè tales, hoc est, qui vel ante vel post nuptias sunt acquisiti, meritò uxori, ad quam ipsa dos etiam redit, debentur *d. l.* 7. §. 1. *l. si ante* 6. *ff. sol. matr. l. videamus* 38. §. *ante* 12. *ff. de usur.* Nec hic dissentit *Boeer. in tr. de donat. c.* 8. *n.* 67. statuens in dotis inæstimatæ repetitionem non

tantùm

tantùm ipsam rem in dotem datam, sed & ejus fructus, non pedentes tantùm, sed & perceptos venire per *l. 5. l. 6. l. 7. §. interdum 15. l. si filio f. 25. §. ult. ff. sol. matr. l. pen. ff de pact. dotal. l. un. §. cumq; ex stipulatu 9. vers. fœtus autem C. de R. U. A.* quæ ll. tantùm abest, ut aliud probent, ut etiam magnâ ex parte, præsertim *v. d. l. un. §. 9.* nostram ad oculum confirment sententiã, de fructibus ergò vel antè vel post nuptias perceptis percipiendis exaudiri debet *Bocer.* quemadmodum ita explicat *Bachovius Treutl. dict. D. 7. th. 12. lit. A.* idem cum *Bocero* sentientem. Plures hic occurrunt controversiæ & quæstiones, & inter illas vexatissima illa de dividendis fructibus ultimi anni ex *l. fructus 7. §. Papinianus 1. ff. sol. matr.* disceptatio: Illas verò cum examinari instituti nostri ratio jam non siñat, in aliud eas differemus, interim vid. quæ habet acutissimus *Dn. Hilligerus in Don. Enucl. 14. cap. 7. lit. D. ad d. illam l. 7. §. 1. ff. sol. matr. cum. pl. ibid. alleg. Bachov. ad Treutl. vol. 2. disp. 7. th. 12. lit. C.*

e) Quo fine etiam uxor tacitam habet hypothecam pro dote in universis mariti bonis, quâ præfertur omnibus Creditoribus, etiam anteriorem hypothecam habentibus *l. 30. in pr. C. de jur. dot. l. fin. §. 1. C. qui pot. in pign. Nov. 109. cap. 1* quod quidem de tacitâ anteriori indubium planè & certissimi juris est *dd. text. ibidemq; Gothofr. in not.* exinde verò intricatissima hæc propullulavit controversia, an uxor, vi hujus privilegii, illis etiam Creditoribus, qui expressam anteriorem hypothecam habent, præferatur? Id quod primâ fronte durum videtur & iniquum, tùm quia privilegia unius in alterius odium ac præjudicium haut extendi *l. nec avus 4. C. de Emancip. libr. l. auctoritatem 3. C. unde vi. c. ex tenore 11. extr. de for. comp.* nec ex dato dotibus privilegio homines lædi *Nov. 97. c. 2. in fin.* nec jura alteri quæsita auferri debent *§. fin. Inst. de his qui sui vel alien. jur. l. meminerint 6. C. und. vi.* tùm quia fiscus, cui tamen, quoad jus hypothecæ, per omnia similis est uxor. *l. quamvis 2. C. de jur. fiscil. dotis 9. C. de jur. dot.* creditoribus expressam hypothecam habentibus non præfertur *l. si pignus 8. ff. qui pot. in pign. l.*

si fundum. 4. C. eod. quibus & similibus aliis rationibus moti post *Accurs. in gl. ad d. l. fin. verb. licet anteriores Bart. ibid. n. 7. Gul. 2. obs. 25. num.* 10. *Neguzanz. de pignor. p. 5. memb. 2. n. 15. Laur. Tenin. Rudolph: in tr. cautel. c. 27. n. 8. & 9.* & infiniti alii *à Gail. d. loc. & Treutl. vol. 2. disp. 24, th. 7, lit. D.* allegati, negantium arripiunt sententiam. Verùm hisce non attentis, affirmativa adhuc verior videtur & æquior *per d. l. assiduis 12. & fin. C. qui pot. in pign. l. in rebus 30. C. de jur. dot. Nov. 97. c. 2 vers. si autem non utrinq. Nov. 109. c. 1.* Cum enim nostrâ hac ætate ita fascinati sint nubentium oculi, ut ipsis matrimonia absque dote planè sordeant, & hinc Nomothetæ nostri laudatissimi dotes salvas esse ex usu Reip. esse deprehenderint *l. Reip. 2. ff. de jur. dot. l. 1. ff. solut. matr. l. interest. 18 ff. de bon. auth. jud. poss.* tantò earundem impulsi favore, omnis generis privilegia, & inter ea præcipuum hoc πρωτοπραξίας contra quoscunque etiam expressam anteriorem hypothecam habentes creditores iisdem indulserunt; Et rectissimè, prout post Martin. antiquum Juris glossatorem *Cujac. in d. Nov. 97. pag. 320. & in parat. C. de privil. dot. Mynsing. 1. obs. 61. & 4. obs. 13. Vaud. 1. quæst. 21. Wesenb. cons. 50. n. 23. sibi contrarius in Parat. ff. qui pot. in pign. n. 3. Dn. Arum. disp. 15. Parerg. 1. Gothofred. in Nov. 109. c. 1. lit. T. Treutl. vol. 2. disp. 1. thes. 4. lit. F. & disp. 24. th. 7. lit. B.* & utrobiq; hic tamen, quam illic. fusiùs & accuratiùs *Barbov. in not. Bocer. de donat. c. 8. num.* 50. Diximus tacitam hanc hypothecam uxori in universis mariti bonis competere. Numquid ergò & in feudalibus? Jure civili negamus, cum bona feudalia ne quidem expressæ hypothecæ secundum *Sonsbec. de feud. p. 12. n. 100. Wesenb. de feud. c. 11. nu. 5.* per rationes quas allegat *Rittershus. lib. 2. part. cap. 3. num. 46.* quantò minùs tacitæ, sint obnoxia *Mynsing. cent. 6. obs. 45. vid. Berlich. p. 2. concl. pract. 31.* Licet Jure Saxon. aliud obtineat, quo mulier tamdiu habet jus retentionis in bonis feudalibus defuncti mariti, quousque ipsi dotis nomine satisfactum fuerit, *per Constit. Elector. 25. p. 2. in fin. ibi:* Wie denn auch die

Frawe

Frawe solange das Jus retentionis [illegible] Ihre Unterhaltung haben soll [illegible] p. 7. [illegible] c. 1. n. 20. Moller. 2 [illegible] c. 2. nn. 193. & seqq. vid. [illegible] pract. 32. per tot. add. Cothman. vol. 1. [illegible]

dictum autem illud πρωτοπραξίας [illegible] verè & [illegible] ut loquitur JCtus in l. [illegible] naturaliter soluta, locum habet per d. l. [illegible] reipsa fuerint partes mariti data. [illegible] 2. circa med. ibi: Et ut contingat [illegible] tate, sed [illegible] fin. ibi: in sola dote non [illegible] Quæ [illegible] facti sit, non ex instrumentis dotalibus [illegible] verà factam esse, probanda est l. [illegible] C. de [illegible] deò ut nec [illegible] mariti confessio sufficiat [illegible] n. 14. Quo ipso corruit eorum [illegible] dote confessata [illegible] merata [illegible] privilegium [illegible] prout [illegible] C. & [illegible] C. vers. in dote numerata in fin. Ut & illa, quæ bonis [illegible] paraphernalibus idem privilegium tribuunt [illegible] C. de jur. dot. In hisce enim [illegible] tam tantùm hypothecam [illegible] ex d. l. [illegible] 29. [illegible] C. de [illegible] l. T[illegible] 7. n. [illegible] rum. in Exercit. Inst. [illegible] obs. 18. Gail. d. loc. [illegible] Et quidem non semper, sed tùm demum, si vel [illegible] in admi-nistrationem concessit Gregor. Lopus in l. 1. [illegible] quem refert ac [illegible] de [illegible] ad. l. fin. C. de pact. [illegible] pag. 4[illegible] Illud [illegible] non [illegible] controversia, [illegible] privilegium hoc prælationis mulieribus, [illegible] & [illegible] liberis [illegible]

hæredibus

[illegible] Sed de obligationibus conjugum [illegible]

SECT. IX.

Deinde circa dotationem a) quod viduæ dotem relinquendi b) communi de bono, c) nisi aliud conventum probetur. d)

a) [illegible] considerabimus, ut constituendam & constitutam. [illegible] considerationem [illegible] In constituenda autem [illegible] [illegible] Constat [illegible] [illegible] dato, maritus [illegible] necesse habeat? [illegible] [illegible] Sunt qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

hi dotalitium non [illegible] dotem plenariè lucretur. Id autem [illegible] varie & multitudo [illegible] [illegible] tractatu dotalo [illegible] [illegible] *Schard.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Unde est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agit, concurrenteque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dotalitium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ob [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad corporis. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *F.* dotem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dotalitium, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quando dos & dotalitium constitutum est, [illegible] [illegible] Quod verò dos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dotalitii [illegible] constituto,

ex

se, bonisque mariti [illegible] Puta-
mus [illegible]
tum fuerit, nec ne? [illegible] cum id
[illegible] Quando enim maritus ca-
[illegible] dotem, [illegible]
[illegible] pro soluta habetur per
l. [illegible] ff. [illegible]
Castr. [illegible]
Neapol. lib. 3. rubr. 13. [illegible] num. 2. [illegible]
vero de dote solvenda [illegible] habuisse [illegible] præsumitur
Gad. [illegible]
[illegible] Quæ solum
dos oneribus matrimonialibus inservire debeat, *l. dotis fruct.*
7. l. [illegible]
totam [illegible] uxori [illegible] existente, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Cod. [illegible]
[illegible] Hoc [illegible] matrimonio
[illegible] Cum [illegible] opportuno tempore non
[illegible]
[illegible]
[illegible] *[illegible] Neapol.*
[illegible] Quatenus vero [illegible]
[illegible] *num. 5.*
& seq. [illegible]
sed [illegible] *ff. de*
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Nam præterquam quod præsupponendo

tandem

tamen non videntur cum nostra quaestione convenire, quia illi tantum de uno soluto, non de non soluto, & de non constituto dote loquuntur, quae diversa sunt; [illegible] textus & autores allegati non de solutione dotis simpliciter, sed eâ, quae cum protestatione interesse conjuncta est, [illegible] esse, eoque casu [illegible] fuerit, dotalitium [illegible] apud [illegible] respondet [illegible] Dn. Schnitzer in addit. ad Reinking [illegible] n. 120. & seq.

[illegible] Debetur autem dotalitium Viduae statim a morte mariti, [illegible] id quod regulare est, [illegible] certi quidem casus excepti, quibus etiam vivo marito dotalitium una cum dote repetitur & exigitur [illegible] Reinking. [illegible] & seq. [illegible] tempore praestatur, hoc marito defuncto vidua [illegible] Reinkingk [illegible] num. 20. [illegible] Cothm. & Schneidew. [illegible] Hartm. Pistor. [illegible] concl. [illegible] idem uxori promulat[illegible] num. 22. & [illegible] cons. 52. [illegible] num. 1. & seqq. quae refert ad [illegible] Dn. Schnitzer in add. ad Reinking [illegible] dialem, non vero successione [illegible] hil [illegible] debetur, prout [illegible] de [illegible] tit. 1. cap. 8. [illegible] coque incli[illegible] num. 13. [illegible] concordat Jus Saxon. [illegible] num. 10. [illegible] art. 21. [illegible] lit. D. hoc dotalitium illud

fit

[illegible]

[illegible] quod in antiquis matrimonia- [illegible] ... possidet [illegible] ... ex [illegible] cum quibus convenit [illegible] ... [illegible] in [illegible] ... [illegible] in dubio [illegible] ... cum eodem dominium [illegible] ... [illegible] de aur. & arg. leg. [illegible] ... [illegible] Et hanc [illegible] ... [illegible]

pullit,

posse, ut vindicatio directa seu [illegible] hypothecaria concurrat, [illegible] *dest.* [illegible] *J.* ut ita non opus sit ad specialem sexus [illegible] confugere, prout post [illegible] *Auth. permissa. C. de donat.* [illegible] *Gen-* [illegible] *&* [illegible] Proinde verior est [illegible] defuncto marito, tribuunt [illegible] *habeant. Auth. in Donatione.* [illegible] *constante.* [illegible] *C. de donat. ant. nupt.* [illegible] *art.* [illegible] *cap. 31. ibi* [illegible] *& Schneid.* [illegible] quibus addatur [illegible] ubi eleganter. Et hinc recte [illegible] *dot. promiss. pag. 387. col. 2. &* [illegible] *fin. C. de jur. dot.* [illegible] sponsae [illegible] id quod etiam [illegible] [illegible] *post* [illegible] [illegible] & [illegible] *art. 4.* [illegible] quandoque per [illegible] [illegible] casu mentem [illegible] apparet [illegible] ad uxorem [illegible] hic constitutum, sed [illegible] celebratum esse [illegible] [illegible] nulla [illegible] nullum plane [illegible] *num. 5.*

d) Quod

d) Quod ... [illegible] ... Regulæ ac ... [illegible] ... 52. C. ... [illegible]

SECT. III.

Tertiò jura viduarum versantur circa Morgenaticam, a) jocalia item b) [illegible], donationes c) à maritis in ipsas collatas. d)

a) Germanico latinum hoc videtur verbum, quod alii morgengabicum, alii morgengabam, nonnulli [illegible], alii aliter pro suo, ut in ... [illegible] ... vocant. Id quod dupliciter accipitur, [illegible] nunquam late [illegible] improprie, pro certis quibusdam bonis [illegible] ... dotis, quæ morgenatica non est [illegible] ... de qua hic nobis est sermo, [illegible] ... *[illegible] p. 3. [illegible] præd.* [illegible] ... *p.* [illegible] ... *Schneidew.* [illegible] ... [illegible] ... c pro dono [illegible], quod pro [illegible], ut *[illegible]* ad *rubr. C. de donat. ant. nupt.* ... [illegible] ... primi complexus [illegible] ... remunerationem & præmium pudicitiæ & virginitatis [illegible] ... loquitur *C[illegible]* ... [illegible] ... *[illegible]* ... 52. *num.* ... virginitate præ[illegible] ... *d. loc.* [illegible] ... sive [illegible] ... con[illegible] *ad l. 1. C. de don. [illegible]* ... [illegible]. Nostra-

tes eine Morgengab [illegible], & de [illegible] eine Morgengab [illegible] eine solche [illegible] ein [illegible] Wittwe [illegible] Morgens [illegible] *libr.* 1. *art.* 20 [illegible] Morgengab ist [illegible] Weichbild [illegible] *art.* [illegible] Sub [illegible] mane post primam [illegible] aliud aliquid dono dare [illegible] Germanicis [illegible] Savonicis Nobilibus [illegible] *lor.* [illegible] 29. [illegible] & Franco [illegible] *Thar* [illegible] d [illegible] lidi [illegible] dopanatur [illegible] *Sep.* [illegible] *G*[illegible]*b. add.* [illegible] *C* [illegible] [illegible] *lib.* 1. *Spec. Saxon.* [illegible] *num.* [illegible] dem confundi [illegible] [illegible] Quam [illegible] 10 [illegible] [illegible] & [illegible] *l.* [illegible] *C.* [illegible] & [illegible] *Coll.* [illegible] Nihil [illegible] [illegible] *JCti* [illegible]

[illegible]

itidem habet firmitatem *per l. si vir.* [illegible] *ff. de don. int. vir. & ux.* ea verò periclitatur usque dum morte donantis confirmetur, quâ superveniente, nisi de tacitâ vel expressâ revocatione [illegible], donatio, alioquin invalida, [illegible] *Rebuffatus* [illegible] *ff. de don. int. vir. & ux.* [illegible] rum in his L. Falcidia [illegible] *Falcid. l. quod bene* [illegible] *de don. int. vir. & ux.* [illegible]

Quid v. si [illegible] dam vestes, annulos gemmatos, catenasque aureas, aliasque res pretiosas mundo muliebri [illegible], nihilque de donatione expressè apparet [illegible] xori [illegible] heredibus ejusdem restituendus [illegible]. Ex hac distinctione supra [illegible] in usum quotidianum [illegible] casu donatio [illegible] *& ux.* [illegible] *ff.* [illegible] *l. quia* [illegible] *ff. de legat.* [illegible] *interdum 10.* [illegible] non [illegible] *d. l.* [illegible] *l. ex* [illegible] *& ux.* [illegible] donatio non præsumatur [illegible] conjectura, ut [illegible] honoris sui causâ has res uxori suæ [illegible] paraverit, quo comptior & cultior incederet [illegible] *nec* [illegible] *de pallin.* [illegible] communiter [illegible]

[illegible] confiderare

[illegible] *[illegible]* Discretus tamen ac providus Judex ex facultatibus & [illegible] mariti, ac [illegible] uxoris, & dotis ejusdem quantitate, quid ea [illegible] considerare debet *per l. utrum 4. ff. de donat. int. vir & ux. l. [illegible] in pr. ff. de alimen. leg. [illegible] 11. § equum 7. ff. de us. & habit.* [illegible] in arduis causis Camera [illegible] refert. *Gail. [illegible] num. 3. vid. Menoch. 2. arb. jud. quæst. [illegible] & 3 [illegible] num. 5. & 6 [illegible] in Tract. vol. [illegible] 7. [illegible] 9. [illegible]* ibique [illegible] *Barb[illegible] v. vers. an v[illegible]stes & ornamenta.*

c) Cujusmodi [illegible] species recensitas [illegible] comminiscuntur Doctores, ut videre est ex *[illegible] ad l. 1. C. de dot. promiss. pag. 338. col. & seqq.* [illegible] donationum, non jure sed consuetudine introductarum, [illegible] *Gregor. 8. [illegible]. cap. 7. num. 11 [illegible] de donat. int. vir & uxor. lib. 1. c. 1. Bocer. de donat. [illegible] in pr. & [illegible]*; quæ tamen singulæ vel in simplicem donationem, vel in [illegible] largitatem incidunt, *de quibus utrisq. in seq. lit. D.* Quo loco [illegible] observandum [illegible] & donationem propter nuptias male [illegible] quandoque verò [illegible] discerni. Juris enim civilis [illegible], prout [illegible] re conatur *[illegible] ad d. l. 1. C. de dot. [illegible] inpr.* sed differentiam illam inveterata [illegible] lita. [illegible] ergo [illegible] disputamus, differentia illa etiamnum ign[illegible], quod [illegible] observantia, quæ sola dotaliciorum [illegible], diversa [illegible] quidemque vocabula seu nomina: Sponsalitia quoque [illegible] a morgenatica [illegible] [illegible], [illegible] ac voluit *Schn[illegible] de [illegible] rubr. de [illegible] num. 4.* Quæ [illegible] sponsalitiam largitatem [illegible] donum quoque *per l. cum alius 4. C. de [illegible]* ac donationem propter [illegible] complecti *per l. prædia. 8. C. de præd. min. Nov. 22. c. [illegible] 18. & seqq. Bocer. d. num. 4. [illegible].* Ad donationes [illegible] ejusmodi non incongruè [illegible] xenis & munera [illegible]; Quamvis enim accurata vocis significatione a

 dona-

donatione differant *Cuj. 6. obs.* [illegible] veræ tamen donationes sunt, si non [illegible], tamen ob causam *Scip. Gentil. de donat. inter vir. & ux. lib. 2. c. 11.* proinde etiam illa, si immodicæ fuerint, prohibita; Sin verò mediocria & conditionibus conjugum congrua fuerint, omninò concessa sunt *per l.* [illegible] *vir. 8. ff. de donat. inter vir. & uxor.* ex qua etiam *l. 7. §.* [illegible] *ad L. J*[illegible] explicanda erit [illegible] *d. obs.* [illegible] 7 [illegible] 08. Quo etiam [illegible] firmandi matrimonii causa [illegible] quas a muneribus sponsalitiis [illegible] distinguit *Scip. Gentil.* [illegible] *lib. 3. c. 12.* pertinere videntur, de quibus hæc [illegible] dubitatio, an & [illegible] Sponsæ irrevocabiliter acquirantur? Id quod *Alber. in l.* [illegible] *n. 2. C. de donat. ante nupt.* [illegible] *consil* [illegible] *num. 2. vers.* [illegible] *ver.* [illegible] *tom. 2.* [illegible] *p.* [illegible] *quæst. 44.* [illegible] & plures alii [illegible] *de donat.* [illegible] *& uxor.* affirmatur. Quidam [illegible] negarunt, quorum [illegible] *verf* [illegible] *pone antequam* [illegible] *Surd.* [illegible] Aliis ita hic procedendum videtur, aut constat [illegible] esse donatam, aut constat non esse donatam, ubi utrumque res plana est & indubitata. [illegible] neutro constat, atq; sic in dubio [illegible] dum erit *Bart. in l. si* [illegible] *ux.* [illegible] *in d. l.* [illegible] *de donat.* [illegible] Quod si verò [illegible] apparuerit? Hoc [illegible] distinctionem [illegible] Quid verò si [illegible] mentum [illegible] *ex testamento* [illegible] *C. de* [illegible] *conc. 344.* [illegible] *consil. 608. num.* [illegible] sententiam magis communem [illegible] *Ro.* [illegible] Præcipue tamen opinionis [illegible] cit tam [illegible] attachium [illegible] Distinguendum ergò putamus, an nuptiæ [illegible] necne? Si [illegible]

illas, aut restituendæ [illegible], an in donationem propter nuptias imputandæ [illegible] *l. [illegible] L. commissor. l. ex empto. 11. § [illegible]. Cujac. 11. obs. 27.* Si hoc subdistinguitur, an casu, an culpa alterutrius impeditæ fuerint nuptiæ; Priori casu adhuc [illegible] *per d. l. arrhis. 5.* Posteriori verò aliud est in culpa sponsi, qui datas arrhas amittit *d. l. 5. [illegible]*, aliud in culpa sponsæ, quæ easdem duplicatas restituit, hoc est, [illegible] & alterum tantum *d. l. 5.* ita ut in duplo [illegible], id quod exemplo suum ostendit *Scip. Gentil. d. l. lib. 4. c. 12.* sed potius *per §. fin. Inst. de furt. pr. Inst. de vi bon. rapt.* Quibus ita firmatis [illegible] Dd. distinctionem in arrhis non propriè sed impropriè magisque ex usu vulgi [illegible], cum & munera sponsalitia [illegible] in arrharum vicem ad confirmandum matrimonium dari [illegible], quæ tamen ideò arrhæ, nisi impropriè, dici non possunt. *[illegible].* An verò idem dicendum in annulo sponsalitio, qui nostris moribus in ipsa [illegible] benedictione sponsæ offertur, dubitatur, quod de [illegible] *Simon. [illegible] addit. ad [illegible] 4 [illegible]* [illegible] mutua est & reciproca annuli [illegible] donatione [illegible] *per l. [illegible] donatione [illegible] uxor.*

[illegible] Quæ [illegible] nuptias ex merâ liberalitate factæ fuerint, [illegible] *per l. [illegible] 12 in pr. ff. de publ. in rem [illegible] §. 1. ff. de donat. [illegible] in pr. l. [illegible] 2. l. [illegible] l. pen. ff. de donat. [illegible]*, nullâ ratione, [illegible] omnibus veris ac perfectis donationibus [illegible] *l. perfecta. 4. C. de donat. quæ sub m. d. l. cum [illegible] perfectam donationem revocare [illegible] C. de [illegible] ob causam dat.*) revocari possit *per l. [illegible] 11. C. de donat. ant. nupt. Scip. Gentil. [illegible] 4. c. [illegible] simplex.* [illegible] dominium simul in sponsam translatum fuerit, [illegible]

quin ca[illegible] in tempus matrimonii contracti dilatio, in[illegible] *l. quod sponsa 4. C. donat. ant. nupt. l. cum hic. 32. § si [illegible] 22. ff. l. [illegible] marito 18. C. de donat. inter vir. & uxor. Scip. Gentil. d. c. [illegible]* Atque hæc de donationibus antenuptialibus ex merâ liberalitate factis: Quod si verò spe futuri matrimonii fiant, in [illegible] tem intelligat *Bocer. de donat. c. 7. n. 8.* quæ secuto demum matrimonio [illegible] est & valida *d. l. cum veterum 15. C. de donat. ant. nupt.* non secuto verò, quandoque concidit *l. 1. § 1. ff. de donat.* quandoque verò in totum, aut etiam pro parte subsistit *per l. [illegible] sponso 16. C. de donat. ant. nupt.* ita nempe, ut si per sponsum [illegible] parentes [illegible], quo minus nuptiæ sequantur, sponsa omnia donata, etiam nondum tradita sibi acquirat, omniaque sponso donatum repetat, quod [illegible] versâ, si per sponsam steterit, [illegible] [illegible] juris est *per d. l. cum veterum 15. C. de donat. ant. nupt. ubi Scip. Gentil. d. c. 10.* Sin verò non culpâ, sed casu nuptiæ impediantur, refert scire, an osculum intervenerit, nec ne? Illo casu donationis ([illegible]) [illegible] heredes devolvitur: Hoc verò casu, tota donatio infirmatur & annullatur *per d. l. 16. Scip. Gentil. d. loc. c. 11. Castrens. lib. 2. cons. 428. in pr. vers. si non erat dispensata. Bocer. de donat. c. 7. n. 9.* & [illegible] quod non solum in donationibus, quæ [illegible] cifiuntur, obtinere [illegible] *Scip. Gentil. d. loc. c. [illegible]* Quid verò [illegible] donatio ante nuptias facta, etiam defuncto [illegible] [illegible] De simplici, & pura [illegible] dubitavit *per d. l. 10. & 11. C. de don. ant. nupt. [illegible] de donat. quæ sub mod. l. 1. ff. [illegible] Scip. Gentil. [illegible]* De [illegible] quis non item, [illegible] ac modo factis [illegible], donationes quoque [illegible] suspensa, iisdem verò completis, [illegible] perfecta *arg. [illegible] ff. & C. de cond. [illegible] C. de donat. [illegible] 40. l. T[illegible] 71. § [illegible] ff. de cond. & demonstr.* Quid si ob causam? Quam quæstionem [illegible] magis quam juris [illegible] dixit Julianus *in l. si cum [illegible] § fin. ff. de donat.*

nat. Distinguendum autem [illegible] inter causam finalem ac impulsivam: Sub [illegible] statim quidem transit in dominium donatarii causa [illegible] nondum impleta (secus est in conditione) quæ tamen si deinceps non impleatur, actione in personam donatum repetitur *l. cum [illegible] 6 [illegible] 8. C. de [illegible] ob causam [illegible] dedi. fin. [illegible]* Si verò sub [illegible] non impleta, donatum manet donatario *per [illegible] 2. § fin. & l. & generaliter 3. ff. de donat.* dummodo per accipientem non steterit, [illegible] molestatur *per l. pecuniam. [illegible] l. fin. C. de condict. ob caus. dat. ubi Dn. Fom in prælect. l. [illegible] 18 ff. locati. l. 1. § [illegible] 13 ff de var. & extraord. cogn. l. si ea. 3. l. legatum 4. C. de condit. [illegible] lib 28. [illegible] c. 7. n 12* Quando [illegible] verò finalis [illegible] *Bart. ad [illegible] 2 & Salicet. [illegible] l. fire [illegible] & l [illegible] C. de condict. ob causam dat. Petr. [illegible] Wesemb. in Parat. ff. de p [illegible]* [illegible] tamen [illegible] causam [illegible] impulsivam magis quam [illegible] finali accept [illegible] *cum tale 72. § Titius 2 ff. de cond. & demonstr. Bart. [illegible] § 1 ff. de acquir. vel amitt poss. [illegible] Gentil de donat inter vir. & [illegible]* Dubium [illegible] hanc vulgare, an donationes [illegible] debeant, ita ut [illegible] non [illegible], sed [illegible] potere, aut verò donata doti [illegible] Dubitandi [illegible] quod [illegible] aliquicquid vel legati vel donationis causa [illegible] *l. [illegible] dotem 2 [illegible] § si pater 3 [illegible] Cuiac. 3. [illegible]* Verùm aliud & diversum planè est [illegible], ea [illegible] non tantum legatum, & quicquid præterea [illegible] donatum est, sed & [illegible] ipsam [illegible], nisi aliud [illegible] sit, *l. ult. 6. [illegible] C. de [illegible] uxor. act.* D. [illegible] in filiam [illegible] contra voluntatem [illegible]: In [illegible] verò nihil est quod in eandem interpretationem [illegible], cum solutionis & donationis contraria sit natura, [illegible] *14 comm 6. add. P. P [illegible] de testamentu conjug. 32.* [illegible] & hîc in bonis tacita hypotheca obtineat?

 non

non levi [illegible] controversiæ: Et dicendum est, quod [illegible] *de pact. conv. l.* [illegible] *C. de jur. dot.* non tamen [illegible] privilegio *l. assiduis 12. in fin. C. qui pot. in pign. hab.* [illegible] *109. c. 1. Rittershus. in part. feud. lib. 2. c. 3. num. 4* [illegible] à quibus tamen dissentit *Giphan. ad d. l. un. C. de R.* [illegible] *pag. 414. col. 1. & ad l. ult. C. de pact. conv. qui videantur.*

SECT. IV.

Quartò peculiaria viduarum jura versantur circa nomen, conditionem ac dignitatem mariti: a) *Quæ singula quoque vidua retinet.* b)

a) C[illegible] matrimonium [illegible] juris & divini & humani communicatio *l. 1. ff. de rit. nupt. l. adversus 4. C. de crimin. expil. hered.* & τὸ meum ac tuum ab hac vitæ [illegible] exulet, & omnia, usu tamen non proprietate [illegible] *Gentil. lib. 2. de nupt. c.* [illegible] *& uxor.* [illegible] unde etiam uxores [illegible] Dominæ dicuntur [illegible] *ff.* [illegible] *l. uxorem 41. in pr.* [illegible] *19.* [illegible] *qui Marito 1. ff. de* [illegible] *l. fin. §.* [illegible] *arg.* [illegible] *Tiraquell. in L.* [illegible] *n.* [illegible] *& seq.* [illegible] quod [illegible] heredes mariti [illegible] *ad L.* [illegible] aut quod neuter con[illegible] potestatem habeat [illegible] illud 1. *Cor. 7. vers. 4.* [illegible] *Jur.* [illegible] *9. pr.* [illegible] quod [illegible] magis [illegible] *ff. rer. amot.* [illegible] *c. 21.* [illegible] *H.* [illegible] Ideoque etiam uxor [illegible] conditionem ac dignitatem & familiæ mariti jura [illegible] Et Novellæ quidem, quod [illegible]

in mariti familiam transeundo [illegible] *l. pronunciatio* [illegible] *ff. de V. S. l.* [illegible] *C. de re mil.* [illegible] *Instit.* [illegible] *pot.* [illegible] *ibid.* Co[illegible] [illegible] certe eadem esse debet [illegible] corporis, quae capitis est, sive bona sit, sive mala. Unde est [illegible] uxor ille-gitim[illegible], [illegible] *Gail.* [illegible] *32* [illegible] *Rom* [illegible] Di[illegible] vero [illegible] [illegible] nobili[illegible] [illegible] D[illegible] N I T A T E [illegible] *l. mulieres. 13. C. de dign.* [illegible] *de incol.* [illegible] *Nov.* 105 *c. 2 in pr.* [illegible] *10. C. de* [illegible] *Tiraquell. d.* [illegible] *C.* [illegible] adeo ut & uxor plane [illegible] nobilitate mariti illustretur, & novae di[illegible] [illegible] eandem mariti conditionem [illegible], prout [illegible] Caeli, Vita [illegible], scri-bit *Quintil. lib. 6. Epist.* [illegible] *C*[illegible] *lib.* [illegible] *cap.* [illegible] quod [illegible] quo-rundam [illegible] & [illegible] honorem mariti [illegible] etiam pro [illegible] sumptibus & [illegible] pariter. Unde [illegible] est, quae mariti suis honoris causa de jure [illegible] [illegible] *de* [illegible] *Ulpian.* [illegible] *2. de* [illegible] [illegible] vero maritus de uxoris dignitate parti-[illegible] Quo pertinet illud *Owens lib. 2. E-pigrammat.*

Vir quamcunq; Comes duxit Comitissa vocatur,
Non semper, nupsit cui Comitissa, Comes.
Sic à Sole suum derivat Cynthia lumen:
Sola sibi lucem non aliunde petit.

Utrum

Utrum verò nobilitas illa à maritis uxoribus communicata [illegible] sit & legitima, non imputativa tantùm & ficti[illegible]a, adeoque ad liberos quoque transitoria nec ne? Non [illegible] dubitatur. Et sanè si jus scriptum ejusque rationes [illegible]mus, omninò [illegible] uxoris quæ mariti, & quæ horum, eadem & liberorum [illegible] per d. l. fin. C. de incol. l. mulieres, 13. C. de dignitat. ubi [illegible] not. lit. I. Unde & Jure Saxon. [illegible], daß der Ritter[illegible] [illegible] beydessen Vater und Elter Vater Ritter und Ritter[illegible] gewesen sind/ gl. pr. in Landr. lib. 1 art. 20 sub n. 2 [illegible] nach Sächsischen Recht. [illegible] lib. 2. part. 3. diff. 30. Rotschitz [illegible] Leibgeding art. [illegible]2. num. 15. Sin verò consuetudinem ac observantiam secus dicendum. Ubique [illegible] videmus [illegible]nem ad Collegia Canonica superiora zu den [illegible] Stifftern [illegible] ad Ludos Equestres, zu Tornier und Ritterspielen admitti, nisi tàm materna, quàm paternâ ex lineâ per longam seriem suam docuerit nobilitatem, der auß [illegible] Ritterart seine Ahnen mit Schild und Helm [illegible] Stephan. [illegible] li. 2. c. 4. num. 44. [illegible] cap. 18. Sic [illegible] Aucep[illegible] expressè cavit in seiner Tornier Ordnung zu Göttingen Anno 1438. auffgericht. artic. 12. Et clarius in [illegible] Statuum Imperii sub Frideric[illegible] III. Anno [illegible] Vischer. de duel. provis. p. 4. 8. Quod [illegible] nobilitate [illegible] ab Imperatore & concessa. Quæ [illegible] virtuosis tamen, concedi posset, [illegible] hisce paternâ nobilitate jam ante splend[illegible] Vischer. d. loc. pag. 493. Pruckman. §. [illegible] Matth. Stephan. lib. 2. de jurisdict. cap. 1. c. 1. [illegible] num. 79. Fritz. de nobil. [illegible] concl. [illegible]. Sic reliqua maritorum jura [illegible] ratione uxoribus quoque debentur: Hinc [illegible] ad uxorem [illegible] Farin. Sententiar. in q. crimin. [illegible] cas. [illegible] n. 7. Schrader. de feud. par. [illegible] Disceptat. [illegible] Defens. Juris publ. [illegible]. Quemadmodum & injuria mariti ad conjugem redundat: Cùm ex [illegible] l. 1. §. [illegible] & § 2. Inst. de injur. [illegible]

[illegible]

[illegible] inter [illegible] ejusdem in [illegible] [illegible] atque sic [illegible], & quod [illegible] [illegible] [illegible] unum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

b). Cum enim vinculum illud conjugiale, vel altero [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Petr. Gregor.* [illegible] [illegible] *Fab.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *C* [illegible] *[illegible]* [illegible] *Franc.* [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], pro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

SECT. V.

Quinto versatur hoc jus circa judicium, a) Vidua enim forum commune declinare, b) & intermediis judiciis omissis c) rectà ad Principem provocare potest. d)

a) [illegible]

b) [illegible]

SECT. VI.

SECT.

SECT. VII.

EXaminatis ita juribus ac privilegiis, quæ alterutri conjugum competunt, proximum nunc erit de iis, quæ utrisque tribuuntur, videre. Illa autem omnia ad hæc duo commode referri possunt capita, *Successionem nempe* a) ac *Obligationem. Conjugum autem successio triplex est; Pactitia, Statutaria, & Legitima;* a) *Pactitia ex sola contrahentium conventione dependet,* b) *quæ nisi bonis moribus adversetur* c) *omnino valet.* d)

(a) [illegible] procedendo successio duplex est; regularis, quæ vel ex testamento, vel ex lege [illegible]

Et [illegible] quæ vel ex pacto vel [illegible] seu consuetudine [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

adeò ut [illegible] nullus superstit, nec ad naturalem, nec ad legitimam successionem parens ullus, [illegible] *Mü[illegible]* *[illegible] 13.* [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible]* [illegible] *Wann das Weibe* [illegible] *so soll* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Ehe-stifftung* [illegible] [illegible] [illegible].

b) Et ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] Carpz. Jur.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] od [illegible] [illegible] *[illegible] Const. 32.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Wann* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *und die Wittib* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] Const. 16.* [illegible] [illegible] [illegible].

c) Cujusmodi [illegible] est, quod omnem [illegible] successionem liberis & parentibus præripit, omnem [illegible] [illegible] [illegible] naturaliter iisdem debetur [illegible] [illegible] [illegible] naturale [illegible] *l. [illegible] 36 §.* [illegible] *C. de in[illegible] testamento* [illegible] nullo modo cadem tolli potest [illegible] [illegible] [illegible] communem [illegible] *Gail.* [illegible] *obs.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

d) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad naturalem vel legitimam successionem venire pos[illegible] [illegible] [illegible] omninò discedendum videtur [illegible] [illegible] *Const. 20.* [illegible], & plura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

 videtur

videatur ... [illegible] ... Constitut. ... [illegible] ... ubi ... pluribus respondetur ... [illegible]

SECTIO VIII.

Statutaria pro variis locorum statutis ac consuetudinibus varia est. a) Hinc jure nostro Saxonico b) aliter succedunt vidui, aliter viduae; c) illi in mobilia, d) non vero in immobilia. e)

a) [illegible] ... non contenderit & ... [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... à quibus ... [illegible] ... an ... [illegible]

[illegible] successionem, parentes quoad legitimum quoque [illegible] id quod [illegible] debebunt, cum eum [illegible] parentes cum collate[illegible] [illegible] per [illegible] *Bald.* [illegible] [illegible] *Gail.* [illegible] quod etiam [illegible] possit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Contrarium tamen verius est, tum quia nec [illegible] [illegible] quod parentes [illegible] dispositioni [illegible] sive civilis, sive Canonici [illegible] [illegible] hic conveniunt [illegible] reliquis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Tum quia nec [illegible] per *Novell.* [illegible] quod etiam sequitur [illegible] [illegible] Die [illegible] Legitima [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] generali [illegible] jure communi, ne jus tertii ledant [illegible] quod [illegible] strictam interpretationem accipere debeant [illegible] *Gail.* [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] verba ac[illegible] [illegible] quod [illegible]

ff. de [illegible] 1 [illegible] 15. [illegible] [illegible] lem [illegible] acquisitionem importent. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] di possint *argument.* [illegible] *pr.* [illegible] Dicendum ergo hucquoque per [illegible] nis decisioni relictum, quo [illegible] jus locum surrigatur, [illegible] *condit. & demonstr.* [illegible] *p.* 1 [illegible] 22. [illegible] patrimonialibus haberi debent. [illegible] *addit. num.* [illegible] *p.* [illegible] 5. [illegible] 10. [illegible] Num [illegible] bona pretio fundi patrimonialis [illegible] patrimonialia sint, an acquisita? [illegible] intricatur & difficilior, [illegible] quae [illegible] consuetudo [illegible] contra [illegible] quis audeat? *per l. minimè 20* [illegible] *exer. de consuet.* [illegible] *in l* [illegible] *quit. pag.* [illegible]

[illegible] opposition [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Facultate [illegible]

[illegible] respondum [illegible] *Berlich, p. 3. concl.* [illegible]

[illegible] Quamquam [illegible] significatione [illegible] justa [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] ut nulla conjugum [illegible] per benedictionem [illegible] thori conjugalis confirmatorem [illegible] [illegible] [illegible] ist [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] citra [illegible] [illegible] quemadmodum [illegible] *anno* 1519. [illegible] [illegible] proxime [illegible] si alteruter [illegible] [illegible] [illegible] qui tamen, [illegible] quantumvis non [illegible] [illegible] [illegible] impotentia [illegible] [illegible] [illegible] generali [illegible] etiam [illegible] cujuscunque loci [illegible]

[illegible]

post

[illegible] olim [illegible] *Bernard.* [illegible] ... quem sequitur [illegible] ... Quemad-modum & ea, quæ [illegible] ... aut aliunde obvenerant, [illegible] ... etiam si eundum [illegible] ... [illegible] ... quæ ipse maritus ante nuptias ipsi donavit [illegible] ... *Consil.* [illegible] *22.* [illegible] ... [illegible] ... compilonem prædictorum [illegible] ... [illegible] ... Wirtenberg & in [illegible]

[illegible]

decis. 17. n. 37. & [illegible] n. 175. [illegible] hic [illegible] omnia ad mobilia pertinentes, quae [illegible] per aliquot con- cludunt [illegible] mo- bilia [illegible] mariti, [illegible] [illegible] [illegible] *part. 3.* [illegible] *Gabr. de praesc.* [illegible] [illegible] [illegible] non perpetui usus gratia, quemadmodum lecti in diversoriis [illegible] *part. 3.* [illegible] [illegible] Excipi [illegible] tamen [illegible] [illegible] ad [illegible] occupantia, [illegible] mariti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] verbis ita concepta: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] id quod magis in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mediocritas spectanda est, ut nec ex optimis illius generis re- bus, nec ex pessimis, sed mediis hominum bonis praestentur per [illegible] *l. [illegible] 10 [illegible] de leg.* [illegible] *2. C. de* [illegible] [illegible] Deinde & illa quoque a mobilibus mariti de- bent

bitis excluduntur, quæ ad liberorum parentumve legitimam seu constituendam seu supplendam debent *Schneid. ad [illegible] [illegible], & [illegible]. n. 30. Carpz. decis. 7. n. [illegible], & decis. [illegible]. n. [illegible]. & seqq. P. Heig. part. 1. q. 24. nu. 7. & 18. [illegible] ad Const. Elect.* [illegible] 3 *n. 2.* Quid vero de pecunia illa, quam marito [illegible] matrimonio ex dispositione [illegible] sufficiente ibi [illegible] comparaverit, [illegible] mobilium loco habendâ ? [illegible] tum ingenia [illegible], quam in [illegible] ipsis [illegible] satis apparuerit. Unde *Carpz.* [illegible] parum sibi constans modo pro mobilibus *decis.* [illegible] *& seqq.* modo pro immobilibus eandem habendam [illegible] *decis.* [illegible] *& seqq.* [illegible] eandem Electorali decisione [illegible] [illegible] 90. [illegible] tamen sententiam observari [illegible] comprobatam, requisitis tamen illis, quæ [illegible] 29. *nu. 91. & seqq.* exacte adhibitis, hic sequimur, [illegible] in [illegible] *Mev.* [illegible] *Schneid.* [illegible] *num. 90. & seqq. add. De* [illegible] *quæst. Jur. Sax. 17. & seqq.* [illegible] pecuniâ vel aliis mobilibus maritus immobilia comparaverit, an marito illa debeantur, an [illegible] defunctæ hæredibus [illegible] [illegible] controversum est. [illegible] tamen conjugum [illegible] [illegible] videtur, ita, ut si uxoris nomine empta sint, [illegible] quoque ejusdemque hæredibus debeantur [illegible] [illegible] *in l. multum 6. C. si quis alter. vel sibi* [illegible] Quod si [illegible] [illegible] nomine, id quod [illegible] [illegible] [illegible] apparere potest [illegible] [illegible] [illegible] *l. multum & l. ex pecunia* [illegible] [illegible] [illegible] de pretio [illegible] [illegible] *part.* [illegible] *quæst.* [illegible] [illegible] probatum dabimus.

§. 3. Quia hæc omnia ad hæredes uxoris proximiores [illegible] *per* [illegible] *1.* [illegible] *nu. 9. &* [illegible] *17.* id quod [illegible]

etiam, sequitur Elector Saxoniæ in p. 2. Const. 21 [illegible] gilt [illegible] Mod. ad [illegible] num. 17. & Berlich. concl. 19. num. [illegible] [illegible] Schneidewin. d. loc. num. [illegible] [illegible] de matrim. [illegible] 67. [illegible] [illegible] per [illegible] lib. [illegible] lib. 3 [illegible] 14 [illegible] [illegible]. Nisi eo [illegible] [illegible] Moller. d. loc. [illegible] & ad Nov. [illegible] [illegible] ultimatim [illegible] Pessold. ad Coler. decis. 240 num. 241. [illegible] num. 29. & [illegible] Coler. [illegible] pract. [illegible] Mynsing. [illegible] S. [illegible] lib. de ultimat. [illegible] in art. [illegible] quae [illegible] Dn. Hilliger in [illegible] succeß ab intest. [illegible] defunct. [illegible] verò præter immobilia nihil relinquat uxori? Quando maritum inopem esse [illegible] secundum [illegible] pedtura. C. [illegible] ex [illegible] Sibneid. [illegible] de [illegible] n. 51. quem sequitur Pessold. d. loc. num. 239. & seqq. & [illegible] Berlich. p. [illegible] concl. 20. n. [illegible] & seqq. Verum [illegible] quotidiana & notissima pronunciandi consuetudo est in contrarium, prout post Moll. ad Const. Elect. 21 p. [illegible] & Schneidewin. ad [illegible] d. loc. testatur Dn. Hillig. sup. [illegible] loc. [illegible] P. [illegible] in [illegible] communis hanc [illegible] uberiùs, ut in casu quo mariti [illegible] [illegible] alioquin ipsos nihil ex immobilibus, [illegible] per l. [illegible] ff. de impens. [illegible] de [illegible] & in decis. 28 [illegible] Pessold. num. 305. [illegible] etiam hic [illegible] Septembr. Anno 1616. [illegible] nunciatum scimus.

SECTIO IX.

He verò vel succedunt marito nobili ac equestri; vel ignobili ac plebeio: a) Illo casu aut sunt dotatæ, aut indotatæ: Illis bona mensalia b) cibaria c) morganatica item

d) *ac* [illegible]. e) *His verò non nisi certa* [illegible] *maritalis portio debetur.* [illegible]

a [illegible] mariti conditi[illegible] [illegible] quæ[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tueri. Unde etiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible], illaque à germanis [illegible] [illegible] [illegible] dicta, [illegible]

[illegible] quoque [illegible], eandem [illegible] reliqua [illegible] etiam [illegible] agnitione & a [illegible] ad heredes [illegible], *[illegible] C. de secund. nupt. [illegible] & [illegible]* [illegible] *Rol. à Vall. de lucro dot. quaest. 47. num. [illegible]* [illegible] *n. 2. p. 1. Harpm. Pist. lib. 1. q. 31. n. 5. & 10.* [illegible] *n. 1. & seqq.* Dn. Schultes *in addit. ad* [illegible] *num.* [illegible] *p.* [illegible] *allegat.*

c) Vulgò [illegible] dicta, è quibus omnibus [illegible] pars ejus, [illegible] vel in domo [illegible] [illegible] proximis, debetur *per text.* [illegible] *Cothr.* [illegible] *n. 2.* [illegible] omnibus [illegible], non [illegible] tantùm, quae [illegible] *per Const. Elect.* [illegible] *pr. Cothr. de process.* [illegible] *Dn.* [illegible] *addit. ad* [illegible] quicquid [illegible] *tr. art. 18. num. 1.* [illegible] *Zahn* [illegible] A [illegible] quibusvis in locis [illegible] respondetunt [illegible] [illegible]

d) [illegible]

prout *supr.* professi sumus: Illud hoc loco controverti videmus, an vidue ex omnibus [illegible] etiam [illegible], an verò ex eo, quod inhabitavit, gerade, [illegible] ac morgengabe debeatur? Et licet pro posteriori opinione & [illegible] quàm plurimi, ut videre est apud [illegible] num. [illegible] verior & [illegible] videtur [illegible] [illegible] [illegible] *c.* [illegible] *& seqq.* [illegible] *p.* [illegible] *quaest.* [illegible] *& seqq.* [illegible] *de* [illegible] *de* [illegible] [illegible] *num.* 97. *& ibid. alleg.* [illegible] quod etiam [illegible] in Scabinatu *Anno* [illegible]. [illegible] responsum esse [illegible].

e) De quo jam *supr.* [illegible]: Ubi notandum, [illegible] quod etiam hoc [illegible] imponuntur, [illegible] [illegible] viduae non [illegible], quàm legis beneficio deberi [illegible]. [illegible] num. [illegible] [illegible] *c.* 11. *n.* 1. *Praetorian.* [illegible] quaest. [illegible] [illegible] Creditrix esse, ac [illegible] eandem [illegible] [illegible] *part.* [illegible] Quod si [illegible] vidua hisce neglectis [illegible], ipsi hoc liberum est, *per* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sich [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], vice versa Ihrer [illegible] [illegible] und der Succession [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] respondisse invenimus.

f) Cujus in [illegible] [illegible] Interpretes, prout ex [illegible] num. 1. & 4. videre est: Secundum Lipsienses [illegible] succedit vidua in quartam partem [illegible] [illegible] [illegible] *C.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *obr.* [illegible] [illegible] [illegible], qui viduam hanc [illegible] [illegible]

 tertia

tertia parte bonorum [illegible] gerendæ [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] abstinere debere, [illegible] [illegible] [illegible] concordat [illegible] [illegible]

SECTIO X.

Hoc verò casu, quo uxor marito ignobili ac plebejo succedit, refert, an liberi existant, an non? Ubi quadrans a) hic [illegible] [illegible] bonorum mobilium & immobilium in Ditione Electorali [illegible] debetur, b) id quod [illegible] tamen aliter servatur. c)

a) Quæ [illegible] , sive plures, sive e [illegible] [illegible] matrimonii adhuc liberi, viduæ, sive [illegible] [illegible] omnibus tam mobilibus, [illegible] [illegible] *Elect.* [illegible]

b) [illegible] [illegible] *conf. pr.* 27. *num.* 11. & *seqq.* [illegible] bona [illegible] [illegible] hæreditatibus vel [illegible] *de* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] *Rosa* [illegible] hic [illegible] responsum [illegible] Quod verò de [illegible] hæc [illegible] Quod præsuppositum [illegible] [illegible] ut videre est [illegible] & [illegible] [illegible] respons[ionem] hanc [illegible] cum [illegible] & [illegible] [illegible] Quod [illegible] pronunciando [illegible] & *Sax.* 31 [illegible] *Berlich.* [illegible] & [illegible]

[illegible] Quæ [illegible] non [illegible] vide[tur] [illegible] si tres, vel pauciores, vel [illegible] portio, si plu[res] [illegible] collationum [illegible] [illegible] allegatur [illegible] [illegible] judicatum [illegible] [illegible] quoque [illegible]

[illegible]

su, quo mulier [illegible] viro inopi nupsit, & acquisitis [illegible] mis divitiis defuncto eo superstes mansit, jure [illegible] pro numero liberorum vel quadrantem vel trientem obtinet [illegible] *q. 1. quæst. 30. num. 27.* Jure verò communi Sax. vidua hæc dimidiam omnium bonorum, altera dimidia defuncti heredibus relicta, accipit *Schurer. de [illegible] tit. de [illegible] marit. & ux. success. [illegible] pag. 21. [illegible] num. 23.* Diximus inopi viduæ hæc dari. Numquid ergo inopia ac paupertas adeo strictè hic attenditur, ut viduæ [illegible] idem obtingat? Ita voluit *[illegible] 61. nu. [illegible] & seqq. [illegible] & seq.* [illegible] habeat vidua, quâ se exhibere possit, [illegible] solâ contenta esse debeat: Id quod [illegible] nimis & iniquum [illegible] detur, unde etiam teste Dnn. Scabini huius [illegible] casu [illegible] stentum [illegible] virilem portionem, [illegible] eidem, quartam [illegible] inopiæ [illegible] venit *[illegible] 1617, & [illegible]* commodius.

SECTIO XI.

Et tantùm etiam de statutaria Conjugum successione: Sequitur legitima, quæ vel est testamentaria, quâ testamento facto conjunx conjugi vel totam hereditatem, a) aut verò partem ejusdem quocunque titulo relinquit. b)

a) Quod [illegible] ascendentibus [illegible]

[illegible]

C. [illegible] donat. l. [illegible] C. [illegible] donat. [illegible] 17. [illegible] *ff. quæ in fraud. cred.* Quid vero si [illegible] vel [illegible] alive Cujus [illegible] adsint? [illegible] [illegible] liberalitatem [illegible], dare, [illegible] ipsa quidem [illegible] *[illegible]*. [illegible] enim, [illegible]. [illegible] legitima, [illegible] in honestæ personæ [illegible], [illegible] *tres 17. C. de in[illegible]. testam. [illegible]* *pessime. C. de [illegible] donat. [illegible] Wissenbach. Par. Cod. [illegible] Wesenb. [illegible]. Gratian. [illegible] in pr. [illegible].*

[illegible] sive institutionis, sive legati, sive donationis [illegible] *super [illegible]*. *[illegible]*. Ubi tamen [illegible] quæ sua forma servari debent, [illegible]. [illegible] [illegible] jure debita, [illegible] ejusmodi voluntatibus [illegible] *[illegible]* *l. cum [illegible] ff. ad L. Falcid.* *L. [illegible] Tr. [illegible] 14. [illegible].* Quemadmodum & alia debita omnia [illegible] efficaciter relinquere poterit, si vel plus sit in specie relicti, quam in debito *[illegible]* *ex contrario 14. [illegible]* vel debiti modus [illegible] *ff. ad L. Falcid.* aut emolumentum a debito amplius *[illegible] ff. de liberat. leg.* aut verò actio inde præstetur [illegible] *[illegible] in pr. [illegible]*, aut denique debitum conditionale vel in diem purè legetur, propter [illegible] commodum *[illegible]* *ff. ad L. Falcid. [illegible] in p. [illegible]* [illegible] & ea, quæ alias jure [illegible] ac invalida, per legatum relicta, reconvalescant, cujusmodi sunt donationes inter virum & uxorem factæ *per l. uxori 31. §. uxori 1. de leg. [illegible] ff. de [illegible]. & arg. leg. [illegible] Gentil. lib. [illegible] de [illegible] c. [illegible].* Minus tamen [illegible] tolli [illegible], [illegible] debent, per ultimam ejusmodi voluntatem [illegible] vel pactis, [illegible] debentur *[illegible] & [illegible]* quod enim [illegible]

[illegible]

[illegible] vel lex [illegible], id nullo [illegible] potest *arg. l. [illegible] § merito 10. & §. si quis 16 [illegible] C. de Eman. [illegible] c. quamvis 8. [illegible] in l. [illegible] 40. [illegible] P. [illegible] lib. 2. c. 1. n. 2. [illegible] p. 3. [illegible] de [illegible] Treutl. vol. 1. [illegible] 10. [illegible] D. [illegible] ubi [illegible]* Ratio rationis [illegible] hæc, quia [illegible] cum a testatore nec [illegible] nec tolli potest *l. nemo potest [illegible] de leg. 1. l. si quando 35 [illegible] C. de inoff. testam.* Idque non tantum in dispositione [illegible] causa, sed & in dispositione inter vivos, donatione puta, vel alia quadam alienatione [illegible] [illegible] putat *Dn. [illegible] Pingitzer in [illegible] & seqq. Coler. [illegible] num. [illegible] P. [illegible] p. 2. [illegible] tr. de succ. ab intest. [illegible] cap. [illegible] num. 1 [illegible] cumulatq. ubi rationes.* [illegible] Elector Saxon. *p. 3. Constit. [illegible]* [illegible] gemein [illegible] Weib [illegible] Theil / oder anders / so ihr nach seinem [illegible] / vermöge einer Willkühr / oder [illegible] gebrachten Gewohnheit / aus deß Mannes Güter [illegible] gar oder zum theil zuentwenden / [illegible] Weibe [illegible] nicht [illegible] / [illegible] Gütern [illegible] / durch ein Testament oder andern letzten Willen [illegible] / *vid. [illegible] b. part. 3. conclus. 9. per tot.* Idem quoque de quarta seu virili portione, quam pro numero liberorum [illegible] Lex Justiniani [illegible] fere, dicendum per ea quæ jam [illegible] dicta, & [illegible] fert *V. Fürster. de success. ab intest. [illegible] & 5 [illegible] n. 24 & 31. Modest. Pist. p. 1 [illegible] in addit. n. 15. [illegible] 27 28 & seqq. [illegible] p. [illegible]* Quid verò an electione [illegible] testamentariæ conjux portioni suæ statutariæ renunciasse dicendus est? Quære *vid. Petr. Pe[illegible] lib. 1. cap. 1. & [illegible] Treutl. volum. 2. [illegible] 16 [illegible] D. [illegible]*

SECTIO XII.

Vel verò intestata; Eaq; aut allodialis, aut feudalis: Illa inter conjuges a) *Jure nostro civili fermè nulla est,* b) *cum omnibus deficientibus agnatis ac cognatis demum locum habeat.* c)

a) Conjuges dicimus, nec enim ulla hic sexus differentia, sed quæ de uno [illegible] disposita, eadem etiam de altero disposita esse intelliguntur *per Nov. [illegible] in pr. [illegible] de [illegible] inter. vir. & ux. [illegible] conc. 2[illegible]. n. 1 [illegible] n 32.*

b) De jure quidem veteri [illegible] conjugum genera, sic distincta quoque successionis jura: Nam alii *confarreatione conveniebant*, quorum uxores omnium bonorum [illegible], instar [illegible] ex asse, si nulli liberi extarent, sin aliqui, ex æquo cum ipsis succedebant *Dionys. Halicarnass. lib. 2 pag. 145. [illegible] de [illegible] lib. 9. c. 1. n. 5 & [illegible] seqq.* *Alii coemptione* [illegible] *teste Agell. 18. N. Att. A. c. 6. P. Greg. [illegible] 2[illegible] & aliis. ab Hill. in Don. Enucl. 7. c. 2. lit. F.* eadem [illegible] jura cum ipsis habuisse, consequens est *a g. l. [illegible] 32 [illegible] ad L. Aquil. c. à Titto [illegible] in pr. ff. de verb. oblig. [illegible] obs 2. Tiraq. de LL. connub. [illegible] 4. nu. 5. [illegible] in §. 1. I ff. de SCto Tertul.* *Alii vero tantum* [illegible], quorum [illegible] nullo, nisi usucapionis jure habebantur, successionis quoque incapaces erant *[illegible] ad l. 30 ff de R. J. V. Förster. d. lib. 9. c 2 n. 25 & seqq.* Sed generibus hisce conjugum (quibus diutius [illegible]) obsoletis, conjuges nullo nec [illegible], nec [illegible] jure sibi invicem [illegible] succedebant, [illegible] maritus ab uxoris, & hæc ab illius successione per fiscum excludebatur [illegible] *de success. conjug. [illegible] 30. Bald. in l. [illegible] 5 num. 16. C. [illegible]*, donec tan-

dem. Praetor eundem [illegible] [illegible] hilcum [illegible] *l. 1.* [illegible] *unde vir. & ux.* [illegible] *Bart. Bald. Salic. Castr.* [illegible] *n. 2.* [illegible] *& seqq.* [illegible] inceps Imp. etiam justum & aequum [illegible] dignum visum fuit, ut ex seqq. apparebit *ad l. Cons.* [illegible] 16. & [illegible] *C.* [illegible]

c) Tunc enim [illegible] omnis parentum liberorumque [illegible] naturalis successio deficit, *ex* [illegible] *C.* [illegible] *ux.* id quod in infinitum, non ad decimum [illegible] secundum quosdam, extendend[illegible] *l.* [illegible] *§. si vero 1. & §. caeterum 3.* [illegible] bus cognatis omnibus [illegible] ne, successio defertur; [illegible] *§.* [illegible] *2. circ. med. vers.* [illegible] tum dies utiles [illegible] *Fers.* [illegible] *c. 16.* [illegible] *3.* [illegible] *p.* [illegible] *n. 3.* quartoq; loco inter reliquas [illegible] fertur *per l. 1. §. 1.* [illegible] *si tabb. test. null. ext. l. 1. in pr.* [illegible] *p.* [illegible]. Atque haec successio soli conjugi [illegible] beat, adeo ut & tempore mortis [illegible] [illegible] *de* [illegible] *in* [illegible] *de* [illegible]. Qui ipso [illegible] socerum quoque ab eadem excludi, [illegible] quia lex de conjug. [illegible] *un.* [illegible] *C. unde vir. & ux.* [illegible] successionem [illegible] *l. vitrico 3. l. affinitati 7. C. comm. de success.* [illegible]

SECTIO XIII.

Nisi quod jure novissimo a) *conjunx superstes pauper* b) *conjugi* [illegible] [illegible]

c) *cum tribus vel paucioribus in quartam*
d) *cum pluribus vero liberis in virilem*
omnium bonorum portionem succedat. e.)

a) Non *Nov.* 53. c. *quoniam* [illegible] 2. nec *Nov.* 74. c. *quartam* [illegible] quarta hereditatis [illegible] plures, [illegible] pleno jure superstiti assignatur: Sed *Nov.* 117. [illegible] C. *unde vir. & uxor.* ubi Imp. [illegible] illud temperavit, *per seqq.*

b) Sive maritus sit, sive uxor *per d. Nov.* 53. c. 6. § [illegible] 91. n. 5. [illegible] num. 17. [illegible] pag. 20. qui tamen in marito [illegible] *Dn. Emol.* [illegible] 9. c. 1. *lit. N.* [illegible] quicquid etiam [illegible] *d. Nov.* 53. [illegible] deceptus per *d. Nov.* 117. [illegible] Et post eundem [illegible] Hac controversia [illegible] pauperius dicatur, [illegible] is hujus [illegible] *Joh. Vincent. Hondedeus* [illegible] expresse statuens [illegible] mendicandum [illegible] *loc. lit. O.* [illegible] Verumtamen [illegible] providi & circumspecti [illegible], cui qualitas ac conditio personarum [illegible], [illegible] prædefuncti conjugis, aliæ, [illegible] consideranda veniunt & attendenda [illegible] *l. quaro* 61. § [illegible] num. 16. [illegible] num. 1. & à *Dn.* [illegible] *lit. O. alleg.* Quamvis enim de indotata

 Justin.

Justin loquatur, cum tamen & indotata illa dicatur, quæ exiguam habet dotem *Alex. & Jason in d. l. Auth. præterea Coler. decis. 61 num. 46.* non tàm ad doris dationem, quam ad verisimilem constitutionis rationem, ne scilicet in opprobrium & dedecus defuncti locupletis superstes inedia vitam suam miserabiliter transigere cogatur, respiciendum esse *Nov. d. 53 cap. 6 Berlich. in Trevoler. volum 2. disput. 16. thes. ultim. lit. D. vers. locus etiam.* Hinc si inops qui puellam dotatam duceret, & deinceps summis honoribus ac divitiis impetratis obiret, vidua dote illa haut contenta esse cogitur, sed quartam suam jure petere potest, licet dos illata olim honoribus nondum obtentis ... congrua fuerit: Cum enim mariti radiis coruscare debeat, *l. ... ff. ad Macedo. l. fœmina 8. ff. de senator.* ad quod exigua illa dos haut quaquam sufficiet; Majus ergò ut quid habeat ex hereditate mariti necesse est; Interim tamen dos, quantula etiam fuerit, in quartam illam imputatur *Berlich. ... 26. nu. 18. ... Trevoler. volum. 2. disput. 16 thes. ultim. lit. D. in pr.* Quid vero si inops ejusmodi conjunx prædivites habeat parentes aut agnatos, quorum hereditatem in dies sperat, num ideò portione hac cadere debet? Minime gentium, cum hic non tàm spei successionis, quam quantitas possessionis consideretur, nec enim illud nostrum dici potest, cujus nudam acquirendæ spem habeamus *l. naturalem 1. §. nihil. 1. in fin. l. rem in bonis 12. ff. de acquir. rer. dom. l. pretia ... in fin. pr. ff. ad L. Falcid.* sed sufficit causam ac rationem legis tempore ... subesse, etiamsi deinde cesset *Bald. in l. generaliter col. ... C. de Episc. & Cler.* cum post effectum consummatum, causa cessans effectum cessare haud faciat *l. si pullæ ... fin. ff. unde liber. Tiraq. in tr. cessant. caus. ... 4 num. 2. ... part. 7 ... num. ... decis. 40.* ubi Lipsiæ ita responsum testatur *add. ... d. consil. ... n. 19.* Paupertatis tamen & inopiæ hac ratio in Saxonica successione haut attenditur *Schneidew. de ...*

ceff. inter vir. & uxor numer. 17. [illegible] 38. numer. [illegible] part. 3. concil. 29. numer. 92. [illegible] thef. [illegible] C.

c) Dives quis dicitur, eadem [illegible] est dubitationis ratio, quæ de eo, quis pauper [illegible], [illegible] eandem quoque decidendi rationem ad [illegible] putemus, ex natura contrariorum, quorum [illegible] est ratio, unoque eorundem cognito [illegible] cognoscitur & alterum *l. [illegible]endum pen. §. fin. ubi gl. [illegible] cog. l. 1. in pr. ff. & princ. Instit. de his qui sui vel alieni jur. [illegible] Cardin. Tusch in. pr. conclus. [illegible] C. conclus.* 1015.

d) d. Nov. 117. c. quia 5. & Auth. præterea C. unde vir. & uxor quod tamen jus nos[illegible] in *Nov. 53. cap. quoniam 6. & in Nov. [illegible]4. c. quoniam 5.* [illegible] [illegible], quod [illegible] pleno jure, illo verò ac usu hodierno [illegible] liberis suis relictos [illegible] hæc in [illegible] quod si tamen [illegible] aut verò si [illegible] quid [illegible], [illegible] pleno [illegible], pleno jure eadem [illegible] *d. Nov. [illegible] Matthæs. tr. de success. ab intest. [illegible] 4. [illegible] ab intest. lib. 9. cap. 4. [illegible] in [illegible] num. 3.* Quartam verò hanc non [illegible] bonorum quantitatem excrescere, sed centum auri libris contentam esse [illegible], *à nobis 18 [illegible] Mat[illegible] d. loc. n. 10 [illegible] part. 3 conclus. 26. n. 20 ibique alleg.* contra[illegible]. [illegible] & [illegible] notandum in quartam hanc legata imputari *per Nov. 53 cap. ulti[illegible] [illegible] dub. preterea. C. unde vir & uxor. [illegible] de success. lib. 9. cap. 7. & 8. Bacchov. ad T[illegible] 2. disp. 16. thes. [illegible] amplius.* Qui tamen ibidem præter necessitatem notat, [illegible] in eo quod legatum impo-

tari posse scripserit; Cum certè τὸ *posse* non de sola [illegible] imputatione, sed & residui exactione loquatur; Et immò ipsum verbum *posse*, non semper arbitrium ac facultatem, sed sæpissime etiam necessitatem importet *per* [illegible] 55. *ff. de leg.* 1. *l.* [illegible] 15. *ff. de* [illegible] *Gail.* [illegible] 125. *num.* 2. *de* [illegible] *S.* [illegible]

e) *per* [illegible] *text.* & *pl.* quos allegat *Berlich.* [illegible] *concl. pract.* 26. *num.* [illegible] Liberorum [illegible] quoque hic veniunt [illegible] *l.* [illegible] *de* [illegible] ita ut plures [illegible] *V.* [illegible] *lib.* [illegible] *cap.* 4. *num.* [illegible] liberi [illegible] *Angel.* [illegible] *citato* [illegible] deinde omnes sint prole ante patrem vel matrem [illegible] diem obierint, [illegible] erunt [illegible] [illegible] sed in capita [illegible] non alieno per repræsentationem, sed proprio jure succedatur *l. post.* 2, §. *hereditas* 2. [illegible] *leg.* 1. [illegible] 14. §. *in his* [illegible] 1, *l.* [illegible] do [illegible] erus, quo [illegible] pellis [illegible] detur, intentioque Con[illegible] [illegible], [illegible] non in capita succedere [illegible] bere putarunt. [illegible] hoc loco controverti videmus, [illegible] in parentibus & collateralibus, ut [illegible] vel paucioribus quam [illegible] virilis portio [illegible] debeantur. [illegible] nullam parentum & Collateralium [illegible] Quia tamen & hi casus [illegible] nullum est dubium [illegible] *Aut.* [illegible] *præterea* [illegible]

Bald. ibid. num. 3. [illegible] *num.* 18. ita tamen, ut si vel tres sive plures supersint, conjugi tamen semper quarta [illegible] debeat [illegible] *Nov.* 53. *c.* 6. [illegible] tribuens quartam [illegible] *Nov.* 53. *cap.* 5. [illegible] habeat [illegible] collaterales, quibus non [illegible] jure [illegible] *Matth. Matthes.* [illegible] *vers* & [illegible] quod [illegible] communis [illegible] *cap.* 20. [illegible] *cons.* [illegible] Ita ut [illegible] concursu hinc [illegible] verbum est, quod [illegible] quarta non [illegible] liberorum, sed proprietatis [illegible] ratur. [illegible] *per tot.* [illegible] *ibid. numer.* 4 [illegible] *consil.* 26. *numer.* 23. & *sequent.*

SECTIO XIV.
& Ultima.

Feudalis successio itidem inter conjuges perexigua, a) *præterquam uno in casu, si feudum pacto ejusmodi successorio acquisitum sit.* b)

a) Immò regulariter [illegible] nulla *per cap.* 1. [illegible] *numer.* [illegible] *lib.* 1. [illegible] *cap.* 1. [illegible] *à Sempron. lib.* 2. [illegible] descendentes masculos, om[illegible] *cons.* [illegible] *numer.* 48. [illegible] nullo in feudum [illegible] *cap.* [illegible] §. [illegible] *lib.* 1. *feud.* 2. *cap.* 1. [illegible] *lib.* 2. *F.* 11. id quod de natura Feudorum esse ait *Sichard. consil. feud.* 5. *numer.* [illegible] *lib.* 1. *tract. feud. cap.* 9. *num* 171. adeò ut [illegible] in feudis nullum [illegible] videtur locum [illegible] vulgò [illegible], quia Constitutione Impp.

Conta[illegible] [illegible] num. 19. [illegible] & [illegible] Seniore [illegible] c. 1 §. [illegible] autem; [illegible] [illegible]

b) Quæ [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] pars. feud. cap. 16 [illegible] de feud. [illegible] succes. [illegible] de feudo tanquam [illegible] succedere [illegible]

[illegible]

denuum [illegible] *cap.* [illegible] Quan-
quam [illegible] non omni-
no [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] *in* [illegible] *num.* [illegible] quod [illegible],
vbi [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dum erit. Vnde [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] si de
quibuscunque hered [illegible] [illegible] [illegible] tamen
sic [illegible] ordine, idem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] *Iason.* [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] *de* [illegible] *num.* [illegible] *num.* [illegible] Idem-
que [illegible] [illegible] [illegible] con-
[illegible] *in cap.* [illegible] *num.* [illegible]
[illegible] *in capite* [illegible] [illegible] [illegible]
consil. [illegible] *num.* [illegible] *consil.* 125 [illegible] [illegible]
sequitur *Vide d.* [illegible] Quibus verbis [illegible] [illegible]
[illegible] edictum, *eode tit. & num.* [illegible] [illegible]
[illegible] *part.* 7. *cap.* 7. *num.* [illegible] *de feud.* *cap.*
[illegible] [illegible] [illegible] quo tamen
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

SECT. XV.

Et tantum de successione. Sequitur nunc alterum caput, quod est de obligationibus. Illæ verò trium sunt generum: Aut enim solos Conjuges; Aut Conjuges ac Liberos; Aut verò Conjuges ac Extraneos spectant: *Obligationes autem hæ solos Conjuges concernentes, vel superstites favorem concernunt; qualis si quod ali debeat* a) *superstes inops* b) *ex bonis defuncti conjugis,* c) *vel sumtu heredis.* d)

a) Alimenta durante matrimonio, T[illegible] Mager[illegible] *de jure dot.* [illegible] Speculat. [illegible] *num.* [illegible] *tract. de aliment.* [illegible] *tract. de aliment. num.* [illegible] *Anton. Fab. in Cod.* [illegible] Secundum quæ sunt [illegible] Stabinatu Mensa Jod[illegible] producuntur, [illegible] gravi commi[illegible], [illegible] Maritum Uxorem, jubente id Apostolo [illegible] est [illegible] Interpret[illegible] [illegible] *Bald. in l.* [illegible] *c. cum* [illegible] *Baptist.* [illegible] *de aliment. c. 14. num.* [illegible] Novercam, sive dot[illegible] [illegible] 22. §. [illegible] *l. si* [illegible] [illegible] *herede* [illegible]

[illegible] *Cels. & [illegible]* 1. c. 1[illegible], *num.* [illegible]. [illegible] jurejurando non [illegible] [illegible] [illegible] dos non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hoc casu [illegible] non tantum [illegible] debere, sed & domo expel[illegible] [illegible] [illegible] *l. fin. C ad SC* [illegible] [illegible]

[illegible] 2. [illegible] 144. & [illegible] contrarium [illegible] [illegible] [illegible] vel heredes [illegible] 1. c. 10. & 11. [illegible]

B) [illegible] Dominus tamen [illegible]

[illegible] 6. [illegible]

[illegible]

communiter [illegible], [illegible] [illegible] esse, [illegible] [illegible] : [illegible] *per gl. Bart. in l. un. §. 7.* [illegible] *sequitur Laurent.* [illegible] *num. 6.* [illegible] [illegible] 8 [illegible] *Menoc.* [illegible] *Tepir. loc.* [illegible] nonnunquam in eorum locum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] *per gl.* [illegible] *l. 4* [illegible] *l. 4* [illegible] *tract.* [illegible] *in pr. pag.* [illegible] [illegible] eodem res [illegible] [illegible] vendum esse [illegible] [illegible] [illegible] Nec [illegible], quod [illegible] ejusmodi [illegible] [illegible] *l. un. §. 7. vers. exactio, C. de rei ux. act.* [illegible] non posse esse hæredibus, *per l. lecta 40. vers. nec* [illegible] *l. 2.* [illegible] *in omnibus 7.* [illegible] [illegible] *28.* nec ullum [illegible] [illegible] vel obligare posse, [illegible] *l. un. §. 7. vers. exactio.* [illegible] *extr.* [illegible] *Tiraqu.* [illegible] *cert. prior.* Adde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] temporis [illegible] [illegible] possit, [illegible] *num.* [illegible] *C. de* [illegible] [illegible] [illegible] *num. 19.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *l.* [illegible] *25. §.* [illegible] [illegible] hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] *Calv.* [illegible] *plur.* [illegible]
[illegible] modo [illegible], *Tusch. Rudolph.* [illegible] *& plur.* [illegible] quod post [illegible]
[illegible] *Conc.* [illegible]
[illegible] *per l. Curator.* [illegible] *Anno 1592* [illegible]
[illegible] *Calv.* [illegible] Civili [illegible] casus dari possit, quoad [illegible] debeat, [illegible] esse diximus, [illegible], & ad æqualitatem [illegible] juris [illegible] censeri, *arg. l.* [illegible] *§. de* [illegible]

crim. [illegible] *Julio* [illegible] *tum* [illegible], [illegible] 6. [illegible] quoque [illegible] : cum [illegible] [illegible] : Quid [illegible] *Top. loc. à correlat.* [illegible] Weid [illegible] *art.* 2 [illegible] [illegible] Frag [illegible] [illegible] tic Fran [illegible] *Matt.* [illegible] [illegible] Id quod [illegible] [illegible] planè destituti exer[illegible]

c) In [illegible] superstes pro alimentis [illegible] ca [illegible] *C. lib.* [illegible] *num.* 4 [illegible] Camera [illegible] [illegible]

[illegible] Itaque [illegible] *Menoch.* [illegible]

proced. [illegible] VIR [illegible]

[illegible] Quia VIR [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] *Surdum* [illegible]

[illegible] politis ; VIR VERO [illegible]

[illegible] *de aliment.* [illegible] Hinc [illegible] legati [illegible]

[illegible]

[illegible] hoc legato [illegible] est [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Id quod [illegible] *Gail.* [illegible] *num.* [illegible] *Menoch. de præ-sump.* [illegible] *præsump.* [illegible]

[illegible]

[illegible] legetur conjugi,

[illegible]

[illegible] §. [illegible]

§ [illegible] *procons.* [illegible] *l.* [illegible]

[illegible] *plures textus quos citat* [illegible]

[illegible] *num.* 5. [illegible] *Menoch. de præsump.*

[illegible] hic controversias [illegible]

[illegible] sive [illegible]

[illegible] heredis [illegible] non [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] *de ann. legat. num.* 3. Itaque

[illegible] quod morte alterutrius solutum est [illegible]

[illegible] idem dirimatur. [illegible] alter [illegible]

[illegible] §. [illegible]

[illegible]

[illegible] Ex quibus textibus apparet,

illam

[illegible]

[illegible] *vort.* Sic [illegible] hoc [illegible]

[illegible] fin, opartuabit.

41. Quid [illegible]

[illegible] Google

[illegible]

[illegible] Quæ tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] spiciendum hic est quid alimentorum appellatione veniat? Sed pupillarium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum conjuge [illegible] debentur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Cogitabimus.

SECTIO XVI.

Vel defuncti a) *cujusmodi est, quod superstes præmortui conjugis sepulturam curare teneatur*. b)

 [illegible]

23. [illegible] sepulturam [illegible] ... qui dubitat. [illegible]

[illegible] sepulturam in [illegible] ... [illegible]

Hinc multiplicem sepulturam in jure [illegible] ... Quod [illegible] ...

[illegible]

scilicet [illegible] si pro parte, pro qua [illegible] § 1. l. [illegible] 12. l. [illegible] & tantum [illegible] [illegible] 14 quod [illegible] 1517 [illegible] Die [illegible] Theilen (heredibus scil. [illegible]) ta, des was ein jeglicher aus [illegible] [illegible] V. N. W. De suo [illegible] fieri [illegible] 16. l. [illegible] ut etiam [illegible] nihil [illegible] funeris sumptus [illegible] de suo testatorem funerari, [illegible] sequi, per d. l. 14. § 1. [illegible] orat. cap. 8. [illegible] 54. Quid [illegible] que [illegible] hereditate [illegible], cujus erit sepulturae sumptus ferre? Distinguendum videtur, an [illegible] huc habeat defunctus, [illegible] heredes, [illegible] [illegible] [illegible] l. [illegible] 15. [illegible] [illegible] in l. [illegible] 14. l. [illegible] 18. l. [illegible] 12. § 1. ff. de relig. & sumpt. funer. [illegible] cons. 517. [illegible] Gail [illegible] num. 44. Atque hic est [illegible] expensarum [illegible] [illegible] plum defunctum [illegible] separat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per l. [illegible] & sumpt. fun. [illegible] hujusmodi [illegible]

quo animo funeraverit, [illegible] id jubet JCtus *in d. l. 14. §. 7.* Id quod & Jur. Saxonico convenit, quo funeris impensæ non nisi consensu heredum [illegible] repetuntur, [illegible] *lib. 1. art. 22.* [illegible] *in Parat. ff. d. tit. num. 6.* In dubio tamen non donandi sed repetendi animo sumptus quem [illegible] fuisse verius est, *per l. 1. l. 12. §. 2. l. 31. l. [illegible] ff. de relig. & sumpt. fun.* cùm donatio non præsumatur, ubi alia est conjectura, *d. l. 14. §. 7.* tum contrahere cum defuncto præsumatur, qui in funus aliquid impendit *l. 1. & l. 14. §. 1. ff. eod.* nisi propensus funerantis affectus in defunctum aliud præsumi faciat, quod in conjugibus, parentibus ac liberis [illegible] *d. cons. 159. num. 3.* docet, quam conjecturam tamen contraria quandoque elidit præsumptio, si enim [illegible] bona possidet defuncti, ex iisdem potius quàm de suo sumptus fecisse credendus est, *per d. l. 17. & [illegible] ff. de relig. & sumpt. fun. l. [illegible] ff. de petit. hered. Do. Ordin. Foman. in dictat. ad l. [illegible] C. de relig. & sumpt. fun. quæst. 2.* Sumptus autem ejusmodi funebres, quanti etiam apud veteres fuerint, ut videre est ex *Plinio lib. 3. natural. histor. c. 5. [illegible] c. 8. num. 7.* tam exigui ex *LL. 12. Tab.* facti sunt [illegible], adeo ut ne rogum quidem [illegible] polire, cadaver [illegible] ungere, coronas sepulcro imponere, aut funere [illegible] circumportare licuerit, *teste V. Forster. [illegible] Rom. p. 2. pag. 546 num. 26. & pag. 547. num. 34.* adde *Cicer. lib. 2. & Plato lib. ult. de LL.* cujus rationem exponit idem *Cicer. lib. 1. Tusc. q. 3. & ex eodem Gerss. d. cap. 8. num. 5. & 8.* Hodie tamen secundùm dignitatem & facultates defuncti *l. si quis [illegible] §. sumptus 5. l. etsi 14. §. hac actio 6. ff. de relig. & sumpt. fun. [illegible] c. 8. [illegible]* aut si is in bonis non est, secundùm facultates funerantis faciendi, *per l. in patrem [illegible] ff. eod.* [illegible], officio judicis temperandi sunt, *V. Forster. de jurisd. Rom. p. 2. pag. 548. num. 59. & seqq.* Hinc illud enascitur velut corollarium, quòd, qui locupletem magnæ [illegible] hominem modicis plane & exiguis sumptibus funerat, eundem ob ignominiam defuncto illatam non repetat *per l. [illegible] §. 9. [illegible] ff. de relig. & sumpt. funer. [illegible] Do. Foman. d. [illegible] Gerss. ibid. num. 4. in fin.* Id tamen ad eum, qui cadaver [illegible] propter inopiam cum debitis solennibus funeralibus sepulturi non fecit, haut extendendum *Per. [illegible]*

in pract. crim. in 2. part. secunda part. sub rubr. [illegible] *num. 5* quamvis testato funus magnificum sibi fieri jussisset, suasisset vel in paucis conjugi consuluisse, *l. uxor. 2* [illegible] gis [illegible] certim cum conjuges invicem hic quoque ultra quam [illegible] possint non tenentur. *l. sic 27 §. praeterea ff. de* [illegible] *l. maritum 2 ff. sol. matrimon. Conr.* [illegible] *part. q. 4 num. 21.* & alias nimis sumptus [illegible] relicti jure coarctentur, *per l. servo* [illegible] *113.* [illegible] *ff.* [illegible] *l. etsi 14. §. non autem 5. hac actio 6. in fin. ff. de relig. & sumpt.* [illegible] *fin. ff. de aur. & argent. legat. fac. l. caveri 4. ff. communia praedior. V. Forster. d. p. 2. pag. 579. Alex. ab Alex. 3 genial. 2. & 6.* [illegible]

SECTIO XVII.

Et eundem justo tempore a) *lugere* b) *& interea à secundis nuptiis* c) *abstinere cogatur.* d)

a) Id quod uxoribus in jure nostro est annuum *l. 1. ff. de his qui not. infam. l. 2. C. de secundis nupt.* & quidem continuum quod etiam ignoranti cedit: *per l. genero 8 ff. d. t.* Unde si qua maritum suum mortuum esse ignoraverit, & annum [illegible] lapsum id cognoverit, uno eodemque die [illegible] & deponere lugubria possit. *l.* [illegible] *de* [illegible] *lib. 3 cap. 17. num. 17. ubi hujus rationem exprimit.* Olim fuit decem Mensium, quod ex *d. l. 2.* [illegible] *& Ovid. 1. Fastorum* apparet, dum scribit:

Quod satis est utero [illegible] *prodeat infans,*
Hic anno statuit temporis esse satis.
Per totidem menses à funere conjugis uxor,
Sustinet [illegible] *tristia* [illegible]

Maritis vero plane nullum [illegible] *infam.*

b) Quod in uxoribus adeo [illegible], ut eo omisso variis poenis subjiceantur [illegible]. *D* [illegible]; In maribus non item, *per d. l. 9.* Cujus rationem reddi [illegible] *Seneca Ep.* [illegible] Viris, [illegible], nullum tempus legitimum lugendi uxores, [illegible] Quam iisdem verbis sequitur *P. Greg.* [illegible]

[illegible]

c. 14 num. 11 in fin. & Gothofr. in not. ad d. l. 9 lit. l. quæ ratio ne [illegible] videatur aut absurda, [illegible] cujusque affectas de eo tantum lucta, qui plorando fit ac [illegible] tudo, non vero de eo, qui vestitu lugubri, aliisque tam internis tum externis mœstitiæ signis declaratur, accipiendum esse, *cum Sup. [illegible] de secundis nupt. c. 18 pag. 24.* Laniabant quippe genas ac [illegible], id quod deinceps *LL 12. Tab.* prohibitum *Plin. lib. 11 c. 37. Forster. de jurisd. Rom. p. 2 p. 54. num. 31.*) miserèque & horrendum fermè in modum ejulabant, quemadmodum Anna Didonis soror, de qua *Virgil. 4. Æneid.*

Audiit exanimis trepidoque exterrita cursu,
Unguibus ora soror fœdans, & pectora pugnis
Per medios ruit; ac morientem nomine clamat.

Quo de *plangend. apud. P. Fab. 2. semestr. 10 & 3. semestr. [illegible] Augerium Busbeq. in Legat. Turcic. Ep. 1 pag. mihi 21. in fin. & seqq.* Qui luctus certè viros dedecet, cùm muliebris planè & effeminati sit viri tantoperè lacrymari; Ingemiscere namque *ait Plato Repub.* [illegible] concessum est, flere non item, cum nihil turpius sit viris muliebri fletu. Unde etiam viri a virtute, quod omnia adversa forti ac [illegible] animo ferre ac perferre debeant, dicti creduntur. *Augustin. lib. 5. [illegible]* Moderatus tamen luctus, qui in maritis quoque incumbat, nemo nisi totus ferreus, impius & [illegible] negabit. Nec enim amici ad obitum, *ait rectè Seneca d. Ep. 63. in pr.* Sicci debent esse oculi, nec fluere, sed lacrymandum quidem non plorandum, *vid. Magnif. & admodùm Rev. Dn. D. Gerh. Tom. 8. Loc. Theol. § 93 & 96.* Quibus nec resistit *d. l. uxores [illegible] qui not. infam.* tum per jam dicta; tum quia ex subjecta materia de Prætorum scil. compulsione explicanda videtur, honestatis & naturæ jure salvo, id quod ex collatione *d. l. liberorum 11. in pr. ff. de his qui not. infam. cum l. sæpe 17. ff. de sponsal.* evidentissimè apparet *Marq. Freher. de fama l. 3 c. 17. n. 5. in fin.* Eadem est ratio in sponso & sponsâ, qui licet se invicē jure nostro civili lugere non [illegible] per rationes *a Frebero d. c. 17. n. 10.* allegatas, contra tamen honestatis leges, & commune DEI præceptum *Rom. 12. v. 15. Syrach. cap. 38. v. 16.* faciunt, si non condolentis & contristatæ

mentis ediderint indicia, *vid. Treutler. vol. 1. disp. 8. th.* [illegible] *Freber. d. loc.* Ratio autem indicti hujus annui luctus consistit primum in nefanda sanguinis, *d. l. liberorum* 11 *§.* [illegible] *de his qui not. infam.* sive seminis turbatione & con[illegible] *sancimus* 53. *in fin. C. de Epist. & Cler. Mercer. lib. 2 opin. c.* [illegible] deinde in honestatis publicæ violatione, cùm res sit indecora plane suspectæque pudicitiæ plena, statim & vix elato & humato marito ad secunda vota transvolare, *Nov.* 39. *c.* [illegible] 2. *in fin pr.* Quæ duæ rationes, etiamsi non semper concurrant, sed quandoque una earum deficiat, non ideò tamen & nuptiarum iterationem statim indultam esse dicendum est. Duabus enim prohibitionis causis concurrentibus non una, sed utraque cessans prohibitionem cessare facit *per § affinitatis 6.* [illegible] *communiter inst. de nupt. l. si non* 83. *in pr. ff. de hered. instit. l.* [illegible] 13. *§. regula 1. ff. de liberis & posth.* Sic ubi nulla turbati seminis superest suspicio, ut puta si jam statim à morte mariti peperit uxor, aut ubi decrepitus planè fuit defunctus, inter [illegible] tamen adhuc sunt nuptiæ ejusmodi præcipitatæ, ne publica honestas offendatur ac violetur, [illegible] *Gent. de secundis nupt. c.* 8. *p.* 126. *Gothofr. in not. ad d. l. liberorum* 11. *§. Pomponius 2. ff. de his qui not. infam. ad verb. verum lit. V.* Dissentiunt hic Dd. & interpretes fermè omnes *per d. l.* 11. *§.* 2. statuentes, statim edito partu secundas nuptias licitas esse [illegible] *Paul.* [illegible] *ad d. l.* 11 [illegible] *& ib. Ant. Fab. in ration.* Quod tamen salvis tantorum virorum judiciis, nobis non placet. Distinguendum igitur putamus inter maritos defunctos, qui vel more majorum lugeri debent, vel non *l. 1 §. 1. & §. 3. ff. de his qui not. infam.* ([illegible] qui sint, refert *P. Fab. 2. semestr. 9. Freber. de* [illegible] *nu. 6. Dn.* [illegible] *D. E. 18. c. 7. lit. C.*) Illo casu etiamsi de vacuo uteri certò constet, veluti si maritus per decem menses [illegible] tentus fuerit, ut generare non posset, vel [illegible] mensibus abfuerit ab uxore, *l. filium 6. ff. de his qui sui vel alien.* [illegible] *§. idem 14. ff. de agnoscend. & alend. liber.* [illegible] uxor statim à morte mariti pepererit, aut semper [illegible] : Adhuc tamen honestas publica nuptiis impedimento est, vi cujus ultro debet esse [illegible] lugere virum, *ut recte Pompejus apud Lucanum* [illegible]

ad

ad Cor[illegible]eliam uxo[illegible]em dix[illegible] l[illegible]r. H[illegible]c v. casu cum hon[illegible] luctum prohibitum cesset, & v[illegible] pr[illegible]gnantem non esse [illegible]pareat, cessabit quoque [illegible] nuptiarum prohibitio, atq[illegible]e h[illegible]ce in termin[illegible] *d. l. 11. §. 2. l. con[illegible] 8 §. [illegible] 4. in fin. C. de repud. l. 2. C. d[illegible] secundis nupt. & W[illegible]esenb. in Par[illegible]. [illegible]. n. 5. col. 230. & ibid. de divort. n. 1[illegible]. ubi adult[illegible]rum q[illegible]od, lugendum [illegible]ribit:* accipiendum esse statuimus, quam interpretationem *p[illegible]st Johannem antiquum Juris glossatorem* expres[illegible]e sequitur *Marqu. Freher. 2. cap. 17. n. 14. in fin. Gothofr. in n[illegible]t. ad d. l. [illegible]. hac nisi 4. in fin. lit. c. C. de repud. Cujac. 6. obs. 32. [illegible] n. [illegible]. in D. E. lib. 18. c. 7 lit. C. pag. 295. Treutl. vol. 1. d[illegible]. 8. th. 5. lit. a.* Loquimur autem eo de casu, ubi obiit maritus, non de eo, ubi divortio facto idem abiit; Hic enim cùm lugeri nullo jure præcipiatur, nulla honestatis, sed sola [illegible]ationis ratio nuptias ulteriores contrahi vetat, quæ u[illegible] defecerit, omninò liberæ erunt ac concessæ, *Cujac. in Nov. 22. & de pr[illegible]script. c. 20. & idem d. 6. obs. 37.* quo sensu etiam *l. si constante 9. C. de. repud. post eundem dd. loc. Gothofr. in not. ibid. lit. O.* accipit. Hinc abducta Neroni uxore prægnante consultia [illegible]iberio Pontifices, an concepto, [illegible] d[illegible]m [illegible] p[illegible]rite nuberet, responderunt, si dubitetur an sit prægnans, nō [illegible], si certu[illegible] esse prægnantē ritè ips[illegible] nubere, *Tac. l. 1. Ann. & Dion. l. 48. [illegible] Treut. ad. l.* [illegible] *c.* Non numer[illegible], sed proximè defic[illegible]entis matrimonii ratione ita dictis *per g[illegible] tit. de secundis nupt.* cum & [illegible]d secundum dicatur, qu[illegible]d [illegible]mum s[illegible]itur sive mediatè, sive immediatè, *Rol. à Vall. infr. cons. 7[illegible] num. 30 & seqq. Gothofr. in not. ad rubr. C. de se[illegible]un[illegible]is nupt. lit. C.* quas q[illegible]d[illegible]m per plures de[illegible]tel[illegible]ntur, &, si non pro stupro *cum Tertu[illegible] lib. [illegible] Monogamia,* aut fornicatione *cum Chry[illegible] ca[illegible]. hac rati[illegible]one [illegible] 2. seq. 31. q. 1.* pro omin[illegible]sis tamen & [illegible]m[illegible]rob[illegible]s h[illegible]be[illegible]t; quod t[illegible]men contra sacr[illegible]s literas, non tantùm *Deuter. 25. v. 5. Ezechiel 44. v. 22. 1. Co[illegible]. 7. v. 8. & 39. 1 ad Tim. 5. v. 14 Magn. [illegible]. & R[illegible]ver. Dn. D. Gerhard. T[illegible]m. 7. Loc. Theol. a §. 178. cum pl. seqq.* [illegible]d & [illegible]sa Pontificu[illegible] [illegible] *aperiant, c. Deu[illegible] mascu[illegible]um, c. quod si [illegible] rit 31. q. 1.* Imp[illegible]torumque sancita apertissimè currit *per t[illegible]t. tit. C. de secundis nupt.* ade[illegible], ut non injuriâ eos, qu[illegible] n[illegible]miu in secūdas nuptias invehuntur, iisdemque omnia primarum nuptiarum

privilegia denegant, boves appellat *Scipio Gent. de secund. nuptiis* [illegible] *8. n.* [illegible] *post Decium & Albericum* [illegible] *l. boves 89. ff. de V. S.* Quamvis priores nuptias reiteratis longè favorabiliores esse, Imperatoresque nostros illis magis quam hasce, præsertim ubi liberi [illegible] ex matrimonio superstint, *d. l. Ritter sb.* [illegible] *n. p.* [illegible] favisse, negari non possit, id quod ex variis secundarum nuptiarum pœnis, quibus easdem cum prohibere palam non possent, coërcuerunt, apparet, *Scip. Gent. d. l. c. c. 1. in pr.* Unde forsan & illud Pontificium, quod secundis ejusmodi nuptiis non benedicatur à Sacerdote per *c. 1. c. vir a. & mul. 3. X. de* [illegible] *dis nupt.* id quod à Divis Patribus mutuarunt, sic enim [illegible] *tom. 4. sup. c. 3 prior. Ep. ad Tim.* Homini, *ait*, unam uxorem decrevit Deus, cum quâ benedicatur, nemo enim cum secunda benedicatur; Verum singularia odium nuptiarum ejusmodi secundarum introducta, hic recensere nimis longum foret, eadem ergo commodiori reservavimus tempori ac loco, *vid. interim. Scip. Gent. de secund. nupt.* [illegible] *c. 26 Dn.* [illegible] *g. Rittersh. in diff. jur. Civ. & can. l. 2.* [illegible] *1. & in* [illegible] *Jus. d.* [illegible] *4. Schneidevv. in § fuerat l.* [illegible] *de act. on. n. 94. Gail. 2. obs. 98.* [illegible] *in* [illegible] *lib. 1. c. 142 per tot.* Illud hoc loco quæri potest, numquid maritus uxorem suam, aut vice versa hæc illum ad perpetuam viduitatem, vel pactis dotalibus, vel etiam legato hac sub conditione relicto, obligare possit? Quâ de re pro temporum varietate jura quoque variant. Olim n. L. Julia Miscella conditio hæc viduitatis conjugi remittebatur, si intra annum nubat, idque se liberorum suscipiendorum causa facere jurasset [illegible] Quod si post annum nuptias iret, [illegible] Mutiana [illegible] debebatur, *l. sed* [illegible] *2. §. ult. l. cum* [illegible] *d. donat.* [illegible] Quas LL. Justinianus deinceps planè sustulit, [illegible] etiam [illegible] jurejurando, [illegible] annum [illegible] post annum [illegible] relictum [illegible] *l. 2. & 3. C. de* [illegible] Id quod tamen [illegible] novissimis suis constitutionibus [illegible] *& c. unde* [illegible] *44. &* [illegible] In tantum variantes, [illegible]

juxa

jonx [illegible] conditione [illegible] intra annum nec [illegible], nec post annum, nisi [illegible], de non nubendo, suc- [illegible] restituendo [illegible] pusi, *Gothofr. ad tit. Cod. de ind.* [illegible] *in* [illegible] *Dowill. lib. 8. cap. 32. ubi Dn.* [illegible] *L.* Quod tamen jus novissimum ad virgines [illegible] statuit, cum tota Nov. de pœnis secundar. [illegible] quas ad primas detorquere [illegible] *Parat. C. de inutil.* [illegible] *Subard.* [illegible] *nupt. n. 11.*

d) In quo potissimus luctus effectus consistit, [illegible] *de* [illegible] *3.* [illegible] *7.* Cum enim interna animi commotio, non nisi per externa cognosci possit, & sæpissime lugubri [illegible] velle cor exultet ac lætetur. [illegible] *63. in med.* [illegible], nisi [illegible] cum perdiderunt, [illegible] tunc [illegible] indicia illorum [illegible] aliter occurri non [illegible], nisi prohibitione [illegible] quibusdam illius effectibus: [illegible] quidem videas [illegible] ab immaturis ejusmodi nuptiis, prout vocantur [illegible] *nupt. & apud Plin. 4. Epist.* [illegible] rum quinque recenset *Ruterst* [illegible] censetur [illegible] *C.* [illegible] *l.* [illegible] *5.* [illegible] *C. de Episc. & Cler.* [illegible] *4.* [illegible] *seqq. C.* [illegible] Cum enim mulier non [illegible] *l. Gallus 29. in pr. ff. de lib. &* [illegible] *ff. de* [illegible] *§. pen. ff. de* [illegible] Nam [illegible] secundum quorundam [illegible] (quorum opinio [illegible] LL. improbata [illegible] *Cal. mar.* [illegible] *2. Inst.* [illegible] *2.* [illegible] etiam longius uterum gerere posset, *Gell. lib. 2. Noct. Attic. c. 16. Arist. lib. 7. de hist. anim. c.* [illegible] *P. Greg. lib.* [illegible] *c. 26. n. 22. & seqq.* [illegible] *in D. E. 9. c. 2. tit. C.* contractis intra tempus hoc nuptiis, liberorum incertitudo orietur certissima, [illegible] satis constare non possit, an liberi ita nati priori an posteriori [illegible] marito, *l. consensu 8. §.* [illegible]

post

post annum, *ne quis de prole dubitet*, *ubi Gothofr. [illegible] C. de repud.* & idem eosdem ad neutrius hereditatem admittendos [illegible] b[illegible] *[illegible] lib. 9. parerg. c. 12. & 3. [illegible] [illegible] de liber. & posth. [illegible] Sc[illegible]. [illegible] par. 1[illegible]5.* quamvis in dubio [illegible] eosdem adscribat *Grass[illegible]* [illegible] exemplo res erit clarior; Mevia [illegible] mense nubit Titio, fit utique [illegible] id quod [illegible] contingere videmus, [illegible] Hi[illegible] *d. l.* [illegible] *ff. de jure [illegible] legit. d. [illegible] c. [illegible]* & [illegible] mense nasci [illegible] infans, *l. septimo [illegible] ff. de stat. hom. [illegible] b. l. 2. [illegible] lib. 2 de arbit jud. quæst. cent. 1. cas. 89. n. 52. [illegible] Jost. 1. th. 29.* dubium certe inextricabile [illegible] hic [illegible] sit parens? Rectissimè ergo [illegible] rito, non tantum vidua sed & novus ejusdem Sponsus [illegible] notantur, aliisque pœnis, quæ [illegible] junguntur, *per d. l. 1. [illegible] quibus causis infam. [illegible] [illegible] des nupt. c. 8. pag. 12[illegible]. [illegible] in Par. [illegible] de his qui not. infam.* [illegible]

5. Nonnullis tamen casibus exceptis, quibus [illegible] luctus impune [illegible] licet, *de quib. [illegible] Rosenthal [illegible] Justin. p. 4. c. 3. n. 17. & seqq. Capon. [illegible] 3[illegible]*, [illegible] quod [illegible] que C[illegible] omnes [illegible] [illegible] nuptiarum [illegible] sublatæ credantur, *per c. pen. [illegible] de secundis nupt. [illegible] apertant can. 31. q. 1 c. [illegible] chard. ad l. 1. C. de secundis nupt. n. 16* quod [illegible] literis convenire dicimus *cum [illegible] lib. 13. [illegible] 7. v. 39.* ut vel contrarium [illegible] *Dn. [illegible] ibid. lit. Z. & [illegible] fin. [illegible] de his qui not. infam. [illegible] G[illegible] [illegible] in [illegible] C[illegible] [illegible] c. 17. num. 15.* [illegible] b[illegible] ad Pontificiorum [illegible] *[illegible] in Par. [illegible] de his qui not. infam.* & [illegible] [illegible] nova quædam [illegible] & [illegible]

pœnam

[illegible] Rei-
publ. [illegible]
[illegible]
[illegible] non item, [illegible]
[illegible] 18.

SECT. XVIII.

*[illegible]: Quomodo ex con-
tractibus [illegible] in id quod facere
possint c) non in solidum [illegible]. d)*

a) [illegible] & quasi contractu [illegible] *Duaren. ad l.* [illegible] *de re
jud.* [illegible], in solidum
[illegible] matrimonio agere possunt coniuges, [illegible]
[illegible] *Cujac. lib.* [illegible] *Per.*
[illegible] Sic [illegible]
[illegible] est in [illegible]
[illegible] poena [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] ad L.
[illegible]
[illegible] posse, [illegible]

 debere

fuerit [illegible] [illegible]

[illegible]

SECT. XIX.

ATque hæ potissimum obligationes solos conjuges spectant; Sequuntur nunc illæ, quæ eosdem cum liberis concernunt, e quibus quatuor [illegible] in considerationem venire hic possunt ac debent, quarum priores duæ reciprocæ sunt, & tam viduis quam liberis eorundem communes; utpura, *Successio* & *Alimentatio*: Reliquæ verò solis liberis propriæ, *Educatio*, scilicet, & *Tutela* eorundem [illegible]. *Successio autem hic vel aliter considerari potest*, [illegible] (a) [illegible] (b) *in bona defuncti parentis succedunt*: *Hæc aut liberi parenti viduo, aut hic illis succedit*, c.

a) [illegible] & communione [illegible] *De Ecclef. in Decis.* [illegible] *lib.* [illegible]

N. [illegible] Quæ [illegible] matrimonii [illegible] perpetuæ [illegible] fuer, [illegible] admittuntur, [illegible] ubi vel propriæ, vel [illegible] redditæ [illegible]

[illegible] regula [illegible]

[illegible]

vel [illegible]

[illegible]

Ibi com[illegible] conclu[illegible], quod pater [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Schm*[illegible] [illegible] quod pater [illegible] [illegible] quæ ad filium [illegible] quam [illegible] parentis [illegible] ad filium [illegible] [illegible] an etiam in [illegible] bonis, quæ ex [illegible] neat? Sive, an [illegible] [illegible] pater [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] idem, quod [illegible] parte abelset. [illegible] quia enim [illegible] [illegible] in [illegible]

[illegible]

[illegible] Non infrequens enim est [illegible]

[illegible] quae sic diversarum matrimoniorum [illegible]

[illegible]

[illegible] intricatissima, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *par. 4. c. 4. & 5.*

SECTIO XX.

Atque ea, quæ liberi ex [illegible] *ejusmodi* [illegible] *a)* *Parenti vero per filii* [illegible] *runtur, b) quamdiu* [illegible] *testati c) aut alimentis* [illegible] *d)*

a) [illegible]

[illegible]

63 Cum enim jure veteri [illegible] nihil planè [illegible] sed ampla pars [illegible] per [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] per quas person. [illegible] 20, [illegible] [illegible] [illegible] ac [illegible] (nam [illegible] homines [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in unum subjectum si-mul accedant, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Constitutione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], constitu-it, ut profectitia [illegible] [illegible], [illegible] ac Q. [illegible] [illegible] [illegible] vero quoad [illegible] [illegible], quoad [illegible] [illegible] patri acquiri [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] pro filii [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], exclusis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] secundum quod etiam Dno. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Anno [illegible] pronuncia-tum, [illegible] [illegible] liberorum bona profectitia (quia tan-tum quasi pars vel [illegible] bonis profectum [illegible] [illegible] [illegible] & quae [illegible] patri sub [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cavillatio [illegible], quasi inepte [illegible] [illegible] patri, quae ejus jam antea semper fuerant) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quod [illegible] etiam de [illegible] ac Q. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

b) Cum enim jure civili filius, [illegible] plane sibi, sed omnia patri acquirebant, per [illegible] in [illegible] per quas person. [illegible] (nam [illegible] homines [illegible] 4. [illegible] per [illegible] unum [illegible] Constantinum l. 1. C. de bon. matern. Theodosium aliorumque Imperatores [illegible] C. [illegible] tandem Imp. Justinianus per Constitutionem l. cum oportet 6. C. de bon. [illegible] & parentum honori, & liberorum [illegible] consuluit, constituitque, ut profectitia patri in solidum, Castrensia et Quasi-castrensia [illegible] in totum, adventitia vero quoad proprietatem [illegible], quoad ususfructum autem patri acquirerentur. [illegible] Hinc est, quod [illegible], quam [illegible] dederat, [illegible] excluso [illegible] secundum quod etiam Dnn. Scabini Salani Mens. XI. Anno 1601 pronunciaverunt, ut [illegible] liberorum bona profectitia non tantum quae a patre [illegible] bona [illegible] profectitia [illegible] quae occasione patris [illegible] acquirantur, [illegible] quae ipso [illegible] qui [illegible] cavillatio cessat, quasi inquit Imperator, dicat, acquiri patri, quae ejus jam antea semper fuerant, sibi [illegible]. Quod idem etiam de Castrensibus ac Q. [illegible] post alios [illegible] Jurispr. [illegible] 50.

[illegible] ... quandam [illegible] partis [illegible] ... *p. quo person.* sui [illegible] ... *bilem* 13 [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... quod vero [illegible] ... [illegible] ... *ff de* [illegible] ... [illegible] ... ternorum liberis debetur, *Nov.* 118, [illegible] ... [illegible] ... ad [illegible] ... [illegible] ... [illegible] *& seqq.*

cum segq. [illegible] parent omnia bona materna [illegible] [illegible] [illegible] ff. de [illegible]

d) Hac quoque [illegible] cum parentibus [illegible] [illegible] [illegible] Quid [illegible] Hinc est, quod si quis [illegible] [illegible]

SECTIO XXI.

Successionem sequitur alimentatio, ad quam communi jure a) tenentur parentes b) & liberi c). Has aut [illegible] d) nec illos viduitatis onus ab eadem liberabit. e)

a) Jure divino. Quod vel naturam [illegible] [illegible]

Tiraq. [illegible] [illegible] *Rom.* [illegible] [illegible] hoc [illegible] [illegible] rum [illegible] [illegible] tamen quo [illegible] [illegible] [illegible] haut [illegible] [illegible] [illegible] quod quidem [illegible] [illegible] delinquentes [illegible] [illegible] [illegible] rit. Distinguendum ergo inter [illegible] [illegible] [illegible] sed tractu temporis [illegible] [illegible] sunt & introducta, [illegible] [illegible] [illegible] & eiusdem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Novell.* 150. [illegible] Unde parentem alimenta liberis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Id [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fulmine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

X [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quod [illegible] [illegible] [illegible] liberi, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debentur, [illegible] [illegible] Quem [illegible] [illegible] [illegible]

alimenta

[illegible] juris [illegible] quicquid [illegible] ... [illegible] sit [illegible] liberis [illegible] non quidem [illegible] parte, qui plane incestuosus est, [illegible] ... multis alendi sunt, [illegible] ... Communem [illegible] reliqui naturales parentem ... [illegible] alendi sunt. [illegible] ... [illegible] alimenta denegare posse, [illegible] ... quandocunque etiam liberis [illegible] ... Quin & debitum [illegible] liberis [illegible] ... [illegible] Quid in re nostro hoc tempore [illegible] ... [illegible] quid de rebus magis [illegible] ... [illegible] nonnunquam [illegible] matrimonio [illegible]

solvere

N. 50. Quae, ubi unius [illegible] superfunt [illegible] [illegible] sunt, [illegible] omnes admittunt, nisi [illegible] vel parentum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vero [illegible] [illegible], intrigatiores hae sunt & obscuriores, quibus [illegible] [illegible] regula [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ibi communis est [illegible] conclusio, quod [illegible] [illegible]

b) Non enim pater [illegible] sibi, sed omnia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (nam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Constantini [illegible] Theodosii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & parentum bonor, [illegible] [illegible] ac Q. liberis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] secundum quod etiam Dnn. Scabini [illegible] Anno [illegible] pronuncia-runt [illegible] [illegible] [illegible] cavillatio cessat, quasi inepte [illegible] [illegible] [illegible] Quod idem etiam de Castrensibus ac Q. [illegible] [illegible]

cum seqq. [illegible] parentes omnia bona materna [illegible] restituere cogatur, [illegible] contrahendum magis, quam [illegible] [illegible] *lib. 1.* [illegible] *art.* [illegible] [illegible] *§.* [illegible] *3. & seqq.*

d) Hac quoque ex ratione [illegible] cum parentibus debent [illegible] alimenta, qui [illegible] Quod [illegible] alimentorum [illegible] habent, [illegible] Quid [illegible] educationis labores & alimentorum sumptus [illegible] Hinc est, quod si quis alicui bona [illegible] [illegible] *pag.* [illegible]

SECTIO XXI.

Successionem sequitur alimentatio, ad quam communi jure a) tenentur parentes b) & liberi c). Hos nec ambitio (d) nec illos viduitatis casus ab eadem liberabit. e)

a) Tam divino: Quod [illegible] nobilissimum [illegible] [illegible] naturale, [illegible]

[illegible] ac libere [illegible] non quidem à patre, qui plane incertus est, [illegible] à matre alendi sunt, [illegible] Cum [illegible] quique naturales parentem [illegible] alendum [illegible] qui alendi sunt. [illegible] recipiendus est [illegible] Ex quibus [illegible] dictis [illegible] tur [illegible], patrem [illegible] pacto, [illegible] juramento [illegible] alimenta denegare posse, per l. [illegible] Cum [illegible] pensal [illegible] liberis [illegible] solvere [illegible] Qui in [illegible] nostro [illegible] [illegible] juramento [illegible]

 solvere

solvere plus quam [illegible] [illegible]. Quod [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

b § [illegible]

[illegible] que infanti [illegible] cum & natura [illegible] [illegible]

[illegible] mater in [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] & cap. 20. num. 2. [illegible]

[illegible] Cumque [illegible] [illegible] possidere.

[illegible]

[illegible] abfoluta [illegible] minime [illegible] [illegible] *& nam.* [illegible] [illegible] tamen [illegible] hic [illegible] *§ 3.* [illegible] [illegible] *num. 36.*

[illegible] Quemadmodum [illegible] liberis [illegible] [illegible] *lib. 8.* [illegible] [illegible] *Exod. 20. vers. 12.* [illegible] *vers. 4. Ephes.* [illegible] brevitatis [illegible] hic omittimus [illegible] naturam est, quam illorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Aristot. lib. 9. de histor. animal. c. 13.* [illegible]

Aerio insignis pietate ciconia nido
Investes pullos pignora grata fovet.

Tali-

Taliaque expectat sibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia spem soboles fallit, sed fessa parentum
Corpora fert humeris praestat & ore cibos.

[illegible] *in Polyh.* [illegible] *c. 23.* [illegible] *de aliment.* [illegible] qui de ciconiis [illegible] *in histor. animal. pag. 309.* [illegible] 158. [illegible] qui [illegible] *Bart. in* [illegible] *parent.* [illegible] non [illegible] tribuunt, [illegible] *p. 2. cap.* [illegible] *de aliment.* [illegible] *lib. 3.* [illegible] nec, prout jam dictum [illegible] *lib. 4. Decretal. p. 2. cap.* [illegible] pro nobis [illegible] pro quibus facit, [illegible] Magis ergo est, ut dicamus, [illegible] jure [illegible] civili esset [illegible] humanitate [illegible] deprehendi- mus, [illegible] *an. lib. 4. var. histor.* [illegible] *cap.* [illegible] *lib. 1.* [illegible] *pag. 13.* & [illegible] gratia [illegible] parentibus [illegible] ratae, [illegible] *l. fin.* [illegible] *C. de* [illegible] 72. §. [illegible] & [illegible] *Nov. 117. c.* [illegible] 7. [illegible] *de alim.* [illegible] *ibid. cap. 9. num. 1.* [illegible] *Coler. lib. 1. c. 5. num. 13.* Sic lege Solonis infamia notati sunt illi, qui parentibus aegris opem non tulissent. *Diog. Laert.* & *Plutarch. in Solon.* [illegible] *pag.* [illegible] Quid vero ubi quis & patrem & [illegible] habet divites, nam adhuc

 [illegible]

[illegible]

[illegible]

SECT. XXII.

Alimentationi succedit liberorum educatio a.) quæ iisdem superstiti conjugi b) nisi

filii erit alimentorum onus [illegible] quod non : [illegible] falsò [illegible]

[illegible] Illa enim quæ [illegible] debentur, [illegible] [illegible] [illegible] quæ ingenuus [illegible] Hinc [illegible] propterea [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] videtur [illegible] Enid.

Ergo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Similia [illegible] exempla plura, quibus liberi parentibus [illegible] gloriosa [illegible] *[illegible] lib. 5. cap. 4. [illegible] Mattb. pag. [illegible]*

[illegible] *Cùm [illegible]* [illegible] obligatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible]* [illegible]

[illegible]

SECT. XXII.

Alimentationi, succedit liberorum educatio a) quæ itidem superstiti conjugi b) nisi

b) *nisi is mali in liberos affectus fuerit, deferatur.* c)

a) Quantum [illegible] & Reip. [illegible] diligentem educationis liberorum habere rationem [illegible] sunt & experti [illegible] suggerit, [illegible] & probe educationis curam [illegible] adeo ut [illegible] non minus quam [illegible] omine & [illegible] vera & [illegible] praeceptori [illegible] quantum [illegible] & [illegible] in se [illegible] [illegible] illorum [illegible] Nam [illegible] intelligentes [illegible] de prolixa pupillorum educatione [illegible] citi fuerunt, [illegible] Legibus [illegible] integros aliquot titulis eandem suis inculcaverint [illegible] ut videre [illegible] C. [illegible]

b) Quod [illegible] in hac educationis materia nobis [illegible] pro regula: Ita ut si pater [illegible] matre [illegible] si mater [illegible] liberos suos educare, cum certe [illegible] [illegible] affectus [illegible] in liberos [illegible] ut & [illegible] amori [illegible] ducuntur, [illegible] [illegible] *l. de noxa.* [illegible] Hinc patrem pro [illegible] re *l.* [illegible] *§. com*[illegible] *l. [illegible] F[illegible] & C[illegible]* [illegible] ac incrementorum [illegible] *N. de* [illegible] optimum pro iisdem consilium capere, [illegible] ac tantopere [illegible] diligens [illegible] [illegible] locum habe[illegible] [illegible] Idem etiam de matre [illegible] pollicentur [illegible] liberorum [illegible] [illegible] imo plerique [illegible] magis [illegible] liberos suos amare [illegible]

[illegible] *quæ fin.* [illegible] *rationem* [illegible] [illegible] *Gomez* [illegible] 24. reddit hanc, quod illa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *& ullo* [illegible] *conservari!*

[illegible] Atque hæc de regula, sequitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non apud hanc, sed apud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel conditione, vel tempore [illegible] aut vero [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quid si cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tur? Quid si uxori sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] educatum [illegible] id quod [illegible]

[illegible]

[illegible] Non solum patris quoque liberorum educationem [illegible], ut [illegible] haut obscure colligitur. [illegible] id tamen ex circumstantiis [illegible] oriuntur [illegible] quod honesto [illegible] fidei [illegible] omni iure communi [illegible] Id quod, etiam [illegible] modo [illegible] ubique [illegible] quod liberi [illegible] relinquuntur, quamvis [illegible] *[illegible] in Jure [illegible] 4 cap. [illegible] num. 2.* [illegible] modo de [illegible] maris [illegible] sanguinem [illegible] [illegible] cap. [illegible] male ducunt [illegible] *[illegible] Schultes [illegible]*

Quid vero [illegible] pater [illegible] [illegible] [illegible] ipsum novercae nomen [illegible] legimus in illo vulgato [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] judicium [illegible] [illegible] *[illegible] 4 [illegible]* [illegible] & quod [illegible] [illegible] nuptiales, ut *[illegible]* vocat, [illegible] [illegible] [illegible] malum [illegible] [illegible] jura [illegible] de [illegible] optimatum, sed plus [illegible]

pro-

[illegible] ... apud matrem educarentur ... [illegible] ... Id quod deinceps ... [illegible] ... pater divortio causam praebuerit ... [illegible]

SECT. XVIII.

Tutela denique pro sexus diversitate viduis quoque diversimode imponitur; a) Patri quidem necessariò, b) Matri verò non nisi petenti ac volenti. c)

a) [illegible] ... & commodè educationi prospectum ... [illegible]

[illegible] lis & [illegible] Quem [illegible] in [illegible] sunt [illegible] ad [illegible] *C. de* [illegible] hoc quoque in parentum [illegible] [illegible] apparebit.

[illegible] Cùm enim tutela sit munus publicum [illegible] quod [illegible]

[illegible]

[illegible] Qu[illegible]

[illegible]

[illegible] ... hunc [illegible] prætereundum esse omnino [illegible] *Nov.* [illegible] *in Calv.* [illegible] volentibus ac [illegible] committitur [illegible] ... [illegible] ... non tantum [illegible] ... per [illegible]

[illegible] bona [illegible] ... ideo ut [illegible] casu succedat, [illegible]

Quid si [illegible] ... [illegible] adhuc secunda [illegible] denegabunt 2 [illegible], cùm legis publicæ [illegible] utilitas magis considerari debeat, quàm defuncti voluntas, quippe qui de [illegible] nec cogitasse credendus est, [illegible] *cap. 9.* Quamvis vero [illegible] ... [illegible] rectè administrare [illegible], prov-

 liquet

liquet [illegible] *l. no* [illegible] compræterea hic quoque [illegible] [illegible] *ibid. sup. thes. 2* [illegible] C [illegible] [illegible] *Menoch. lib. 2. de præsumpt.* [illegible] *Gerhard.* [illegible] *Jason. decad. 3. quæst. 5.* Qua tamen hoc contractarum [illegible] [illegible] secundarum [illegible] de viduis opinantur [illegible] [illegible] dicendum est. Illud hoc loco [illegible] [illegible] videamus, an [illegible] [illegible] testamento non datis, tamen [illegible] [illegible] liberorum [illegible] [illegible] quod negat *Mejer. d. loc.* [illegible] [illegible] [illegible] *ff. de* [illegible] Si vero hic [illegible] [illegible] *de tutel. cap. 25. num. 47.* [illegible] *conjug.* [illegible] *lib. 2.* [illegible] *thes. 3. Dn. Hilliger.* [illegible] *cap.* [illegible] *D.* Modo recte & juste suspicandum [illegible] matrem non repelli [illegible] [illegible] [illegible] Marta. d. tom. 3.* [illegible] *Tutor. c. 37.* Atque hæc quidem jure [illegible] dubitatione carent [illegible] [illegible] dubitari potest; Pro cujus negativa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] Verum hæc [illegible]

[illegible] quendam admittere debere, [illegible] & sequitur [illegible]. [illegible] Quæ tamen [illegible] in feudalibus [illegible]

[illegible] docuit Do. [illegible]

[illegible] par. 1. [illegible]

[illegible]

SECTIO

SECT. XXIII.

Atque hactenus de prioribus [illegible] obligationis [illegible]: restat nunc ultimum, quid est inter Viduos ac Extraneos. Ubi autem omnia notanda sunt: Maritum pro uxore nec uxorem pro marito defuncto nec ex contractu a) nec ex delicto obligari. b)

a) Quam [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] *Menoch.* [illegible] *Cravett.* [illegible] [illegible] [illegible] *Tiraq. in* [illegible] [illegible] quoniam pro altero [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Bartol.* [illegible] Quæ [illegible] tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agnatus pro agnato [illegible] non dubitamus [illegible] [illegible] quemadmodum Coloniæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *anno* [illegible] [illegible] idque [illegible] Jurisprudentiæ [illegible] *Mynsing.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nec [illegible] [illegible] [illegible] magnum [illegible] favorem privilegia [illegible] [illegible] *l.* [illegible] *C.* [illegible] *p. 7. de donat.* [illegible] Quoniam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] maritus & uxor [illegible] personam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

SECT. XXII.

Alimentationi, succedit liberorum educatio a) quæ itidem superstiti conjugi

b) nisi

b) *nisi is malè in liberos affectus fuerit, defeceratur.* c)

a) Quantum [illegible] & [illegible] & [illegible] educationis [illegible] rationem [illegible] [illegible] & expetti [illegible] fugerit, multum [illegible] [illegible] & probæ educationis curam [illegible] adeò ut verissime non minus quam [illegible] omine & nomine [illegible] parentibus [illegible] vero & [illegible] [illegible] [illegible] Ideo [illegible] [illegible] de proba pupillorum educatione [illegible] fuerunt, ut Legibus non tantum, sed [illegible] lis eandem suis [illegible] *C. [illegible]*

b) Quod ipsum in hac educationis materia nobis [illegible] pro regula. Ita ut si pater [illegible] *[illegible]* si mater, [illegible] liberos suos educare, [illegible] tantum affectui [illegible] in liberos tribuant, ut & [illegible] amori [illegible] haut dubitent, *[illegible]* *[illegible]* Hinc patrem pro salute filiorum [illegible] re *[illegible]* [illegible] ac incrementum ardenti desiderio [illegible] *[illegible]* optimum pro [illegible] consilium [illegible] *[illegible]* ac tantopere eos diligere [illegible] ut [illegible] contrarium [illegible] habere posse, *[illegible]* [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible] C. [illegible]* [illegible] necessitatem ipsi imponente, *[illegible]* *[illegible]* [illegible] pictique [illegible] magis quam patrem liberos suos amare [illegible]

[illegible] [illegible] *ad interrogationem* [illegible] *fuerit.* [illegible] *reddatur bene quod illas* funt bene [illegible] educationem concredi!

13. Atque haec de regula [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apud hunc, sed apud [illegible] educandi fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] suspicandi causa vel ex persona vel conditione, vel tempore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] liberis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quid si uxori [illegible]

 [illegible]

[illegible] Sunt olim virginis quoque [illegible] educationem [illegible], [illegible] haut obscure colligitur. [illegible] id quod [illegible] quod honesto ac probo [illegible] [illegible] *[illegible]* Id quod [illegible] modernis ubique fere receptum [illegible] relinquuntur, quamvis [illegible] *[illegible]* idque [illegible] [illegible] [illegible] Quid vero nonnunquam [illegible] [illegible] credibile solet esse [illegible] ipsum [illegible] legimus in [illegible] [illegible] *[illegible]* [illegible] majus malum [illegible] [illegible] educationem [illegible] de parentibus, [illegible]

non-

[illegible] indubitanter [illegible] quibus [illegible] quoque [illegible] apud matrem educarentur, atque [illegible] Id quod deinceps [illegible] [illegible] Quod si mater, [illegible]

SECT. XXIII.

Tutela denique pro sexus diversitate viduis quoque diversimodè imponitur; a) Patri quidem necessariò, b) Matri verò nonnisi petenti ac volenti. c)

a) [illegible] quoque [illegible]

pillo

[illegible] Quamdiu [illegible] tutela certi [illegible] ad [illegible] ingentur, [illegible] *C. de* [illegible] [illegible] quoque in parentum tutela idem contingi [illegible] apparebit.

(b) Cum enim tutela sit munus publicum, [illegible] *l.* [illegible] 27. §. [illegible] 2. [illegible] tutela [illegible] jure parens [illegible] ad [illegible] aequum & [illegible] est, [illegible] tutelam [illegible] gens [illegible] [illegible] tutelam [illegible] aequitate ac [illegible] conveniat, [illegible] *de le-gi. par. tut.* [illegible] & legitimus [illegible] [illegible] [illegible] dicimus, non [illegible] intelligimus, [illegible] tutelam [illegible] honestatis [illegible].

(c) Quamvis enim [illegible] [illegible] mulieribus [illegible] civilibus [illegible] [illegible]

[illegible] ... Nov. 94. c. 5. vers. hoc enim servantes ... [illegible] ... Colleg. ... [illegible] ... & 7. ... [illegible] ... communitatur, ... [illegible] ... ita tamen, ... [illegible] ... Nov. 94. ... [illegible] ... per rationem quam ... [illegible]

Sed & pro ... [illegible] ... omnia mariti bona ... [illegible] ... per ... [illegible]

Quod vero ... [illegible] ... jusserit, num adhuc ... eandem derogabunt? ... [illegible] ... cùm legis publicæ ... [illegible] ... magis considerari debeat, quam defuncti voluntas, quippe qui ... [illegible] ... cogitasse credendus est, argumento l. ... [illegible] ... ad L. Falcid. ... [illegible] ... cap. 9. Quamvis vero fatendum, ... [illegible] ... recte administrare posse, ... [illegible]

ligunt

liquet [illegible] *C. de* [illegible] *l. nonnunquam* [illegible] cum pro [illegible] hic quoque [illegible] pro [illegible] ac liber [illegible] [illegible] *vid. sup. thes. 2. lit. C* [illegible] ut [illegible] [illegible] *Menoch. lib. 2. de praesumpt.* [illegible] *Gerhard.* [illegible] *Justin. decad. 3.* [illegible] Quia tamen hoc contra [illegible] pillorum secund [illegible] de viduis opinantur [illegible] [illegible] hoc [illegible] convenit videmus [illegible] pater [illegible] dem testamento non [illegible] nihilominus matri tutela liberorum [illegible] quod negat *Mager. d. loc.* [illegible] hoc argument [illegible] quod defunctus [illegible] cautelam voluit, id debet [illegible] *ff. de* [illegible] At vero [illegible] tutela [illegible] [illegible] *Mager. de tutel. cap.* [illegible] *Petr.* [illegible] *de* [illegible] *conjug.* [illegible] *Trentler. volum. 2. Disput. 8. thes. 3. Dn. H*[illegible]*er.* [illegible] *cap. 3. lit. D.* Modo recte & justae [illegible] matri [illegible] [illegible] vel [illegible] bona [illegible] [illegible] tutela [illegible] *Mager.* [illegible] *& ex eodem Mar* [illegible] *Tutor. c. 37.* Atque haec quidem jure nostro [illegible] dubitatione carent: An vero idem [illegible] dubitari potest, Pro [illegible] videntur [illegible] [illegible] ubi in [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] absque [illegible] obligatus [illegible] adimplendi, ager [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & eodem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & eodem tertio ac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quinimò [illegible] per adstipulatur, [illegible] [illegible] [illegible] ubi dicitur agnatum proximum non [illegible] [illegible] [illegible] sed & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quo ipso [illegible] plus quam manifesto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Verùm [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quemque [illegible] [illegible] [illegible] admonuisse posse, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quendam admittere debere. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] *Maria*. [illegible] *in Dig.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quæ tamen in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *Schrad. in addit. ad* [illegible] *Pistor. par. 1. quæst.* [illegible] [illegible]

SECTIO

[illegible] *Mynsing.* [illegible] *Roland. à Consil.* [illegible] [illegible] *Dn. Hillig. in Donell.* [illegible] *Munsterum*, [illegible] [illegible] Que [illegible] de [illegible] unde putetur [illegible] Quin enim [illegible] pro fratre, agnatus pro agnato [illegible], non dubitamus [illegible] [illegible] *part. 5. quæst. 2. num.* [illegible] quemadmodum [illegible] *Colonia*, [illegible] Gothæ lege municipali [illegible] *Dn. Hillig.* [illegible] Jurisprudentia [illegible] *Mynsing.* [illegible] [illegible] *p. 7* [illegible] Quibus non dissimile est & illud, quod [illegible] patria [illegible] [illegible] convincitur [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] *Dissert.* [illegible] *de del.* [illegible] num. [illegible]. Sic corpus illud [illegible] cent, ne dubites, cum [illegible] conventionales quæ [illegible] ad eandem obligatione [illegible] [illegible] nomine [illegible] ad [illegible] tur, interpretare possis. *Gomez* [illegible] [illegible] de quo [illegible] non in [illegible] dubitandum [illegible] [illegible] pro [illegible] non tantum [illegible] [illegible] quod etiam [illegible] [illegible] Atque hæc [illegible] delictis tanto magis vera sunt, cum [illegible] Romuli lege maritum jus animadvertendi in uxorem delinquentem habuisse constet. Sic enim *Dionys. Halicarn. lib.* 2. [illegible] si aliquid peccasset, [illegible] ex marito [illegible] de quibus [illegible] cognoscebant [illegible] idem [illegible] quibus ut [illegible] comparet [illegible] pl. [illegible] *num.* 6. & 14. *cap.* 9. [illegible] *lib.* 1 *de* [illegible] Quid hoc aliud quæri potest, [illegible] hodierni uxorem verberibus [illegible] [illegible] ea qualitate delicti [illegible] putamus, [illegible] qui mulieres [illegible] vel leviter [illegible] [illegible] corrigunt, quam illi, qui [illegible] etiam in gravissimis delictis uxorū [illegible] [illegible]. Sic [illegible] delinquens uxor impunita est,

 inde

[illegible] quod [illegible]

SECTIO XXIV.

Quorum utrumque tamen nonnullis in casibus fallit, ita, ut contractum defuncti conjugis superstitem quoque obligent, quando debuit vel hic pro illo se obligare, a) vel successit in universali, b) non & singulari titulo successit. c)

a) [illegible] Quia com[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] quod non prohibitum est [illegible] quod prohibitum, aliud concessum.
Quidam vero eundem [illegible] absque juramento valere [illegible] [illegible]. Quidam [illegible] alii [illegible] [illegible] alienum sit [illegible] suarum consenserit, juramque privilegiis [illegible] tamen non [illegible] pro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] distinguendum videtur inter [illegible] judicialem & extrajudicialem, illa [illegible] privilegii [illegible] adimonita [illegible] [illegible] [illegible] Quid vero, [illegible] non ad [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] Canonicum [illegible]

[illegible] secundum quem etiam [illegible]

Anno 161[illegible] responderunt, secuti [illegible] non possant [illegible]

[illegible]

[illegible] *de pign. act.* [illegible] fundum suum [illegible] locaverit, quem [illegible] quoque videns serva[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] est, [illegible] cum haec in contractibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Juvalent [illegible] quid [illegible], inquit, [illegible] authoritatem; quorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut ex locatione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], tam de jure Civili [illegible], quam de jure [illegible] [illegible] [illegible] Quibus [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] de jure privi[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contingere videmus, quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ubi haec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quod [illegible] dicendum. Cum enim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Creditorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ergo bono[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Marant. de [illegible] *de* [illegible] Quod tamen ad [illegible] personas extendere, [illegible] seu maior [illegible] [illegible] [illegible] *alleg.* [illegible] [illegible] personas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

6) Ubi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]

[illegible] non tamen & ipsi [illegible] consensu necessitas, pro- [illegible] *l. 2. & [illegible]* [illegible] id quod [illegible] & eo co- [illegible] Atque hactenus [illegible] communi successio, [illegible] quid ve- ro si cum eodem alii concurrant? Distinguendum hic erit, inter obligationes dividuas & individuas. [illegible] *l. 2. §. 1. & seqq. ff. de V. O. l. hereditas 5. [illegible]* [illegible], ita tamen, ut qui solidum praestiterit, a cohaeredibus [illegible] *l. 2. §. 2. [illegible]* [illegible] Illic singuli pro portionibus hereditariis pro defuncto tenentur [illegible] *pro hereditariis* [illegible] *C. de pact. l. [illegible] C. famil. hercisc.* sive ab ipso defuncto, sive quae ejusdem personam repraesentat [illegible] *ff. de hered. [illegible] Inst. [illegible] l. hereditas 34. ff.* [illegible] ab hereditate jacente fuerint contracta [illegible] *ff. de relig.* [illegible] *7. num. 11.* Pro portionibus hereditariis unumquemque haeredem teneri diximus. Quo ipso non tam ad ipsam delationem, quam ad modum ac rationem delationis respicimus. Quia enim alio [illegible] hereditatis [illegible] ad heredum nullum pertinguunt, [illegible] onere apud eundem manent. Sic si quis ex triente institutus praelegato titulo [illegible] quadrantem emolumentum con- [illegible] pro septima, sed [illegible] quicquid enim [illegible] legato habet, quod nec pars hereditatis est [illegible] §. [illegible] *C. de [illegible]* [illegible] nec ullam partem agnoscit [illegible] *de legat. 2.* Quod tamen [illegible] [illegible] legitimam imputentur [illegible] Quid vero [illegible]

 defuncti

[illegible] Cæterum quidem [illegible] Valentin [illegible] tamen [illegible] tum de jure Civili per [illegible] tum de jure Sax. per [illegible] eum [illegible] & seqq. cum præfatio [illegible] Hinc [illegible] quæstione hujus [illegible] Dn. [illegible] Anno 1668 [illegible] marito [illegible] considerando [illegible] prout [illegible] Hinc [illegible] Quæ [illegible] [illegible]

alicui [illegible] sint. [illegible] geradam [illegible] sunt, qui [illegible]. Cum enim uxor [illegible] bonis [illegible] re hereditario, sed ex peculiari jure [illegible] dispositione [illegible] at. [illegible] 1. quaest. [illegible] num. 5. [illegible] in propria [illegible] Modest. Pistor. [illegible] quaest. [illegible] Dn. Schultes [illegible] Beutth. [illegible] 5. [illegible] [illegible] sequi [illegible] videtur, [illegible] viduae deberi [illegible] affirmant, tum ob evidentem juris rationem [illegible] Modest. Pist. [illegible] quaest. 12. num. 2. ubi Dn. Schultes num. 12. tum ob [illegible] nem hanc [illegible] usum ac observantiam. [illegible] 4. [illegible] num. 1. Beutth. [illegible] num. 18. num. [illegible] [illegible] Gerade [illegible] [illegible] [illegible] studium [illegible] quam [illegible] uxori [illegible] [illegible] atem: Atque [illegible] [illegible] nat [illegible] [illegible] [illegible] qui tamen non audet [illegible] vero [illegible] approbant [illegible] [illegible] Pistor. [illegible] [illegible] Quid enim [illegible], quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] facile est [illegible] [illegible] quaestionem [illegible]

tari: sed singulæ rebus [illegible] verò in æquiparatis hæc obtinet regula, quod quæ [illegible] in uno, intelligantur quoque [illegible] *Jason* [illegible] *Dec.* [illegible] num verò maximè, quia [illegible] novissima Electoris Constitutio eadem consuetudine, [illegible] Quid verò in donatione [illegible] illud quoque debuit [illegible] mariti [illegible] Quid si? Cum enim illud ipsum ususfructus [illegible] tum [illegible], [illegible] interea heredibus proprietate, [illegible] Creditoribus mariti [illegible] adeò, ut etiamsi in proprietatem donationem [illegible] maritus, eadem tamen à Creditoribus, tanquam in fraudem ipsorum alienata, revocari possit *l. [illegible] in fraud. credit.* sed ita, ut [illegible] ususfructus, quem [illegible], [illegible] ad Creditores [illegible] *Dn.* [illegible] Sic in subsidium [illegible] legatarii [illegible] *l. [illegible]* [illegible] verò maritus [illegible] causa [illegible] commisisse [illegible] militiam, [illegible] *Gentil. lib. [illegible]* [illegible] quia debentur [illegible] *C. de donat.* [illegible] In subsidium [illegible] in subsidium, prius enim heredi [illegible] condebant [illegible] rum bona [illegible] *C.* [illegible] contrarium [illegible] *C.* [illegible] *& ea quæ supr.* [illegible] Regulæ [illegible] voluntas & intellectus. Cujus exceptionis ratio, quæ [illegible] in fola hac, [illegible] *C. de primipil.* primipilari, non verò etiam [illegible]

 gabitur

publicis [illegible] quaenam sit, dubitatur. Et [illegible] dem [illegible] hic [illegible] [illegible] *Gabriel* [illegible] *pl.* [illegible] [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] Quanquam [illegible] distinguatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] C. *de* [illegible] [illegible] C. *depositi* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] C. *ad L.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

SECTIO XXI.

Sic debita quoque coniugum sibi invicem damno sunt ac praejudicio, quando p. s. alter alterius heres factus, a) aut vero uxor [illegible] b) aut poena ejusdem, [illegible] quit. c) Quibus casibus idem quod de lucro & noxia, de damno quoque & debitis participare debet. d)

a) [illegible]

dicto item unde vi d. l. 1. §. 12. & 13. l. quod [illegible] 3. §. cum [illegible] [illegible]. ff. de vi & vi arm. & quod vi aut clam convenitur l. si quis [illegible] §. [illegible] ff. quod vi aut clam. & plerunque eandem per sententiam [illegible] in [illegible] Beriach. in repert. verb. mandans, vers. mandans [illegible], eadem poena afficitur per l. nihil 15. ff. ad l. Corn. de sicar. l. si quis [illegible] ff. de [illegible] ff. de eo per quem fact. Bart. in l. si per alium ff. ne quis eum qui in jus voc. Decian. [illegible] (Clar. 5. sentent. §. fin. qu. 87. in pr. [illegible] Menoch. [illegible] cas. 353. per tot. ubi quatuor distinguit casus, Dd. [illegible] solum §. si mandato ff. de injur. & [illegible] ff. de offic. deleg. Nec huic refragatur, quod [illegible] ejusmodi, tanquam contra bonos mores, [illegible] obligare §. illud quoq. [illegible] l. mandatu ac [illegible] de jure impossibilis nullum esse dicatur. Vult. ibid. l. si remunerandi §. rei [illegible] ff. mandati. l. quia tamen [illegible] §. non debetur 7. ff. [illegible] arbitr. [illegible] stipulatio l. generaliter 26. & seq. l. stipulatio [illegible] l. Titia [illegible] ff. de V. O. l. 2. C. de inutil. stip. aut v. juramentum adjectum sit, Nov. 51. in praefat cujusmodi accessoria principalis [illegible] [illegible] nulla [illegible] l. non putavit §. hominis ff. de bon. poss. Bald. [illegible] Beriach in repert. [illegible] juramentum p [illegible]. Haec n. tantummodo ratione mandantis ac mandatarii, quibus etiamsi eorum intersit l. quod quis 205. ff. de R. J. [illegible] ff. de [illegible] §. 7. ubi [illegible], R. nulla neque directa neque contraria mandati datur actio d. §. illud 7. l. mandati, d. l. si remunerandi [illegible] §. rei turpis [illegible] l. si mandavero §. quidem [illegible] ff. eod. non v. ratione perfecti mandati vera sunt [illegible] §. 7. [illegible] & Dd. hoc n. poena, tanquam effectus suam causam, sequitur arg. l. [illegible] 57. §. 1. vers. in [illegible] ff. de [illegible], l. [illegible] 47. ff. de R. J. & utrumque individue comitatur, etsi mandatarius idem alias facturus fuisset l. [illegible] §. sed utrum 4. ff. de serv. corrupt. Gomez. ad §. [illegible] n. 10. l. de [illegible] [illegible] n. 39. [illegible] notandum, mandatum homicidii non gratuitum, in aliud delicti nomen, assasinii nempe sortiri c. 1. §. cum [illegible] de homicid. in 6. [illegible] poenam pro sui atrocitate [illegible] promereri d. c. 1. Jul. Clar. in pract. crim. §. [illegible] n. 4. [illegible] in [illegible] l. 30. n. 14. & [illegible] delictum, sed ad actum tantum proximum, perductum [illegible]

 Malgar

tis Luxov. Pegera decis. 15. Quamvis v. hæc jam dicta vivis tantum modo utrumq; conjugibus, non a alterutro eorum mortuo obtinere videantur, præsertim cùm mors tam mandantis quàm mandatarii mandatum [illegible] obligationem per imc_ *per l. inter 2 [illegible] §. inter 2. l. [illegible] 35. l. fi. vers.* [illegible] *& 2. C.* [illegible] *na 20. ff.* [illegible] non [illegible] ponere possint. Nam quæ de mandato per mortem alterutrius finito afferuntur, re tantum adhuc integrâ valent §. recte 9. *I. de mand. l. & quia* [illegible] *ff. de jurisd. l. ante 16 ff. de* [illegible] *d. l. si quis 15. §. qui mandatum 119 mand.* quod ipsum quoque perpetuum non est, ut probat *Fr. Vivius decis.* [illegible] ex eodem *Mattaio Dig. novis tom. 1. tit. mandatum cap.* [illegible] Illa v. de sublato per mortem reatu allegata, non superstitem sed defunctum respiciunt conjugem, à cujus impunitate ad hunc inferre non facit totū fortis ac legale *vid. gl. & Bart. in l. ex judiciorum 20.* [illegible]

c) Cum n. culpa, lata non tantum in omni contractu *l. 1. C.* [illegible] quæ dolo æquiparatur *l. 1. §. 1. ff. si mensor fals. mod.* [illegible] *26. ff. de V. S.* sed & levis ac levissima quandoque præstanda veniat. *contractus 23. ubi Delr* [illegible] *post Regulistas ff. de R. J.* [illegible] 7. inde generale illud juris brocardium [illegible]; Culpam, quæ damno causam præbuit, præstandam esse *l. quod si 31. §. culpam 12. ff. de adil. edict l. cum res 47 §. item si 4 & seq. ff. de leg. 1. fac l. quod quis 203. ff. de R. J.* Id quod non tantum in contractibus & Q. sed & in delictis & Q. *l. in lege 44. ff. ad L. Aqu. §* [illegible] *ff. de liber. caus. l. 1 §. non alias* [illegible] etiam in infamiam [illegible] *l. 1. §.* [illegible] *ad L. Corn.* [illegible] *capitalium. 28. § cæteri 1 ff. de pœn.* vel mortis pœnam inferentibus obtinet *l. nihil.* [illegible] *ad L. Corn. de sicar. Dn. P. Theod. in Collegium* [illegible] *ff. de jur. & fact. ignor. n. 4.* Atque hisce in terminis accipiendum esse putamus *l. observare 4.* [illegible] *2. ff. de off. proconsul.* [illegible] ad suscipiēdum munus in provinciā abiens, eo ipso culpam [illegible], quod uxorem secum duxerit, [illegible] quod pro delicto uxoris sese obstringere, quæ [illegible]

 quare

quere maluerit, *Ant. Fab. in rational. ad* [illegible] Identique [illegible] reliquis, quos secum duxit Proconsul obtinere [illegible] & ex eod. *Paris de Pute. in tr. de syndicat. lit. F.* [illegible] *3. n.* [illegible] *l. 1. C. ad L. Iul. repet.* probat *Dn. Hillig. in Don.* [illegible] *lit. B.* Huc pertinet & illud, quòd uxor, cui maritus [illegible] bitum conjugale solvere [illegible], adulterio se polluens [illegible] non tantùm puniatur *l. omne* [illegible] *qui se vulnerauerit* [illegible] *de re milit.* sed & culpa omnis in maritum rejicienda [illegible] *abstines 27 qu. 2* idemq; arbitrio judicis plectendus erit [illegible] *qui occidit. 30 §. in hac 3. ff. ad L. Aquil. P. Greg. lib. 36* [illegible]

d) Ita ut pro ratione admissi, quandoque [illegible], quandoque mitiori, quandoque item atrociori pœna [illegible] delinquente puniatur. *vid. Menoch. lib. 2. de arbitr. jud.* [illegible] *cent. 4. casu 353. n. 4. &* [illegible] *seqq.*

SECT. XXVI. & finalis.

Quinimo extranei quoq; & successores planè singulares, cujusmodi sunt Donatarii a) *Legatarii* b) *Agnati* c) *& Cognatæ* d) *ex conjugum defunctorum contractibus & delictis* e) *quandoq; obligantur.*

a) Quibus sive in solidum omnium bonorum, id quod jure fieri posse indubium plane est *l.* [illegible] *den. l. si totas 5. C de inoff. donat. l.* [illegible] *§. C. de donat.* [illegible] *§ 1. ff. quæ in fraud. cred. Gail 2. obs.* [illegible] *Coras. lib. 6. misc. c. 17. Faud.* [illegible] *qu. 31. Dn.* [illegible] *quibus add. Card. Tusch. in pract. concl. lit. D. concl.* [illegible] sive pars quæ[illegible] tantummodo donatio facta sit [illegible] men casu [illegible] defuncti donatarius [illegible] tenentur, Et illic quidem simpliciter [illegible] *Coserius* [illegible] [illegible] *Marta Dig.* [illegible] *donatarius* [illegible] cùm nec propriè bona dicantur, nisi quæ deducto ære alieno supersunt [illegible] *S. bona ff. de V. S.* [illegible] Hic [illegible] in subsidium, Unde est, quod non [illegible] donationes ejusmodi [illegible] pro fraudulentis [illegible]

jure habeantur, atq; sic actione Pauliana revocentur *per l. quod a. 4. § simili 11. item si 17. § sciendum ff. quae in fraud. cred.* etiam si aeris alieni plane ignaro ... vel v qui avis justa ex causa factae sunt ... *Tusch. ... concl. 657 ... n 3. & ... F concl. 4 9* quomodo dos quoque in fraudem Creditorum constituta eadem actione revocatur, id quod certo certius esse ait ... *pianus in l. st. 10. § ... 14. ... item si extraneus ... ff. de fac l. ... C. de inoff. dot.* Sed & ipse donator, in id quod facere potest, deducto aere alieno à donatario conveniatur *per l. inter. 1. ... quo-g. 1. ff. de re judicat. Rol. à Valle l 2. cons. 17 n 19 & seq.* ... *n. 8. ... tertia ... ,* cum nec in plus sese obligare voluisse praesumatur *Rol. à Valle d. loc. n. 22. & seq Card. Tusch. d. lit D concl. 315.* adeo ut, quamvis donatarius annua alimenta donatori offerat, cum tamen hoc beneficio non excludat *Vincent. ... Franschu dec. ... Maria Dig. novis ... tit. Donatarii c. 1.*

b) In quibus idem fere, quod est in donatariis. Nam & hi ad onera defuncti sustinenda obligantur; *per l. cum a. ... ff. de legat. 2. l. ... ff. de usufr. & usufr. leg. l. non amplius in pr. ff. de leg. 1.* Hinc sumptus funerarii, ubi aliàs nihil superest, ex legatis deducuntur cum ... testatorem ... funerari, quam legatarium lucrari *per l. ... 14 §. ... 1. ff. de relig. & sumpt. fun. argum. l. si quis 8 § fin. cum. l. seq ff. de legat 2.* Sic si hereditas aeri testatoris alieno non sufficiat, utili Pauliana legata etiam jam soluta revocantur *per l quod autem ... § item si pen. ff. quae in fraud. cred.* Loquimur autem de legatariis propriis, qui bonorum sunt non hereditatis, qui partiarii dicuntur, qui quantum ab illis differant *Turam ... quot. leg. c. 2. n 4. & seqq.* & ex eodem *Dn. Hilig. in Don. Enucl. lib. ... c. 12 lit ...* ... ostendit Partiarii ... ejusmodi ex natura legati aeri defuncti alieno non subjacent *per ... l. si quis ... ff. de leg. 2. l. mulier. 22. §. fin. ff. ad SC. m Trebell. Bart. in l. cum ex ... pr. ff. de usur. ac ...* etiamsi per accidens, conventione se ac stipulatione partis ac pro parte, ad idem se obligare possint *Paul 3. sent. ... §. 1. & Dn. Hilig. ... 2.* Sed deducitur omne aes alienum, ut ei solvendo hic legatarius non sit obnoxius; Quam tamen differentiam ... idem sit, sive aes alienum deducatur ...

venon ad [illegible] verborum [illegible] *Fab.*18. [illegible]

c [illegible] fend [illegible] [illegible] pro [illegible] [illegible] duplum [illegible] [illegible] constituti, non tantum [illegible] bona allodi [illegible] id quod jure Sax [illegible] *Consil.* [illegible] jure communi [illegible] magis [illegible] *addit. ad* [illegible] [illegible] Creditoribus [illegible] satisfacere tenentur. Id quod [illegible] [illegible] Refert [illegible] hereditatem [illegible] [illegible] feudum [illegible] acquirant [illegible] *p. 2. quæst.* [illegible] quisquis sit, indistincte [illegible] [illegible] debet *Gul.* [illegible] 3. [illegible] Hoc [illegible] [illegible] [illegible] & alii docent: in feudo [illegible] [illegible] Agnatos [illegible] [illegible] quæ ob [illegible] quæ [illegible] *Froming. dec.* 26. [illegible] illa [illegible] jure communi [illegible] [illegible] jure Sax. [illegible] [illegible] 29 [illegible] casibus [illegible] [illegible] quod in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] feudum [illegible]

est, indubium plane videtur *per d. Const. Elect.* [illegible] *p.* [illegible]. Wann aber mit ihres Bräutigams, solche Sach [illegible] gemacht [illegible]. Sed tamen nihilominus [illegible] controverti videatur, numquid ad firmitatem ejus [illegible] praeter [illegible] Senioris quoque consensus exigatur, & absque eo in nihilum cadere [illegible]? Quorum posteriorem [illegible] *Schultes* [illegible] *Betschin* [illegible] *n.* 11 *& alii* [illegible] contrariis operose defendit, de cujus tamen opinionis [illegible] pace [illegible] nobis liceat, haut parum dubitamus. Debita [illegible] eo quoque aes defuncti alienum oneri [illegible], quod [illegible] bus expeditionis, quae quales sint, tum jure [illegible] communi, tum feudali, tum municipali, ostendit *Rerfum* [illegible] *art.* [illegible] & ad idem in subsidium solvere tenentur [illegible] [illegible]. *Confiteor* [illegible] Wann [illegible] Morgengab [illegible] und [illegible] in subsidium [illegible] Schulde bezahlet werden müssen. *Die Schultes* [illegible] *ad Mandat. Pr.* [illegible] *p.* [illegible]

[illegible] Quarum gerada similiter isto gravatur aeris alieni onere, [illegible] omnia alia bona deficiunt. [illegible] *lib.* [illegible] 24 [illegible] ab uxore, [illegible] marito defuncta contractum [illegible] [illegible] 28. *n.* 66. [illegible] *lib.* 1. *quaest.* [illegible] excepto [illegible] quo [illegible] gerade contractum [illegible], non subsidiarie tantum [illegible] tenetur [illegible]. *de lib.* [illegible] *c.* 7. *n.* 1. [illegible] *German.* [illegible] *art.* 24. [illegible] *Carpzov.* [illegible] *part.* 2. [illegible] *quaest.* 65

[illegible] Sic donatarii ea quae ipsis [illegible] alteruto post delictum capitale commissum donata sunt, perdunt *per* [illegible] [illegible] ea [illegible] donata sunt [illegible] 14 [illegible] *& a* [illegible] *&* [illegible] quod etiam in donationibus causa mortis [illegible] locum [illegible] ut [illegible] perpetrato [illegible] [illegible] Quo [illegible] quam [illegible]

quod

quod a. 8. hodiè correcta esse dicat [illegible] *in pen.* [illegible] *fin.* Rectiùs tamen hoc negat & Juri Gentium id adversari [illegible] *Dn. Valent. Riemer. in quæst.* [illegible] Si agnati in feudum defuncti successori, [illegible] feudi caducitate luunt. Felonia enim sive in [illegible] à Vasallo commissâ, feudum, [illegible] gnatis ad Dominum seu Seniorem recidit [illegible] *benef. amitt. tit. 24.* [illegible] *F. 2. c. de prohib. feud. alien.* [illegible] 55. §. *callidis insuper. F. 2.* omnemque feudi [illegible] nem & respectum amittit *Afflict. decis. 261.* [illegible] *lit F. concl. 207.* idque extra controversiam esse [illegible] *11. num. 70.* adeò, ut omnes simultaneè investiti [illegible] dantur *argum. l. quisquis 5* [illegible] §. *qui mancipia* [illegible] *collect.* [illegible] *Dn. Svenus in* [illegible] *feud.* [illegible] *Hartmann lib. 2. tit.* [illegible] 38. *num. 24.* [illegible] Quod si [illegible] felonia in Dominum commissa, [illegible] Domino quoque feudum cedit [illegible] *an ille qui interfecit fratrem* [illegible] Et quidem irrevocabiliter *d. c. 24.* §. *fin.* [illegible] *feud. p. 13. num. 13 Gail. 2. de pace publ. 13. n. 13.* [illegible] 155. [illegible] *& num. 27.* ubi [illegible] jure Saxonico [illegible] Posteriori casu feudum ad [illegible] proximos [illegible] gradum constituta devolvitur [illegible] *lib. 2. quæst. 15. num. 9.* [illegible] Numquid ergò [illegible] ad filios? [illegible] quidem feudali communi, filii quoque ob delictum paternum à feudo avito & antiquo privantur [illegible] *F. 2. c.* [illegible] *feud.* [illegible] 26 [illegible] §. [illegible] *Dominum* [illegible] *lib. 2* [illegible] 105. [illegible] alienum est [illegible] communi Sax. quippe quo [illegible] jure tamen Electorali [illegible] ordinariè suo feudo non privantur [illegible]

[illegible]

MEMBRUM TERTIUM

Atque hæc sunt potissima Viduitatis jura ac privilegia, quæ viduis tam diu debentur, donec in casum, quo amitti solent, inciderint. Quibus de casibus, justâ methodi lege, divinâ favente gratiâ, nunc dispiciendum.

SECT. I

Amittuntur autem viduitatis jura ac privilegia vel casu *ut puta, Mortis,* a) *interitu rerum,* b) *& conditionis appositæ existentiâ* c)

a) Cum enim mors omnia solvat, [illegible] jura quoque ac privilegia viduitatis [illegible] Aliud enim est [illegible] aliud in privilegiis viduitatis. Privilegia enim [illegible] quæ certi muneri vel actioni [illegible] tempore [illegible] [illegible] *ff. de* [illegible] [illegible] Sic dotis privilegium, quod uxor [illegible] [illegible] & non [illegible] [illegible]

heredibus quoque denegatur per [illegible] *Bart.* quo idem bonorum possessoribus contingere [illegible] O[illegible] hic controversia [illegible] Nam [illegible] condictio furtiva in solidum, an vero pro parte, quod ad heredem pervenit, in eundem detur? [illegible] haut postremi nominis [illegible] *intr.* 10. *lib.* 1. *quæst.* [illegible] *Compate* [illegible] *meus* [illegible] stinus tamen magis placet, cum [illegible] dem, nec fortissimo adversariorum fundamento [illegible] 9. *ff. de condict. furt.* omissis aliis [illegible] allegatis, obstante, [illegible] [illegible] *Lyckiam. lib.* 1, [illegible] *Cujac.* [illegible]

(b) Nam & is qui [illegible], quodammodo delinquit [illegible] *ff. quod jussu.* [illegible] *Cujac.* [illegible] *Idem* [illegible] *C.* [illegible] *Donell.* [illegible] cum id, quod quis per alium facit, ipse fecisse putetur [illegible] 72. [illegible] [illegible] Nam [illegible] ipse delinquit, & alium ad delinquendum impellit [illegible] *Pomponius* [illegible] *Menoch.* [illegible] mentum in delinquendo utitur? [illegible] Unde etiam in libello [illegible] delinquente [illegible] *C. de* [illegible] [illegible] *C.* [illegible] publica vel privata [illegible] *C. ad L. Jul. de vi publ.* [illegible]

dicta

ſſo item unde [illegible] *l.* 1. §. 10. & 13. *l. quod ſi* §. *cum prorem* [illegible] *ff. de vi & vi arm.* & quod viatu etiam convenit *l. n* [illegible] §. [illegible] *ff. quod vi aut clam.* & plerunque eandem per ſententiam [illegible] *in Nov.* [illegible] *in* [illegible] *mandans,* [illegible] *mandans* [illegible], eadem [illegible] *per l. nobilis* [illegible] *ad L. Corn. de ſicar.* [illegible] *ff. de* [illegible] *de eo per quem factum. Bart. in l. ſi per alium* [illegible] *Decian.* [illegible] *Jul. Clar.* [illegible] §. [illegible] *qu.* 89. *in pr.* [illegible] *Menoch.* [illegible] *caſ.* 373 *per tot. ubi quatuor diſtinguit caſus, Dd.* [illegible] *ſolent* §. *ſi man*[illegible] *ff. de injur.* [illegible] *de* [illegible] *delic.* Nec hic intelligetur, quod juſſus ejusmodi, tanquam contra bonos mores non obligare §. *illud quoq;* [illegible] *l. mandat.* [illegible] mandatum rei de jure impoſſibilis nullum eſſe dicatur, [illegible] *l. ſi remunerandi.* §. *rei* [illegible] *ff. mandati, l.* [illegible] §. *non debemus* 7. *ff. de recept. arbitr.* [illegible] ſtipulatio *l. generaliter* 26. & *ſeq. l. ſtipulatio* [illegible] *l. Titius* 134. *ff. de V. O. l.* 2. *C. de inutil. ſtip.* aut v. juramentum adjectum ſit, *Nov.* [illegible] *præfat.* cujuſmodi acceſſoria principali annullatum nullaſs [illegible] *in l. non putavit* §. *hominis ff. de bon. poſſ. Bald. in l.* [illegible] *C.* [illegible] *Bertach in repert. jur.* [illegible] *pag.* 84. *in pr.* [illegible] *juramentum p* 183. Hæc n. [illegible] ratione mandantis [illegible] quibus etiam ſi eorum interſit *l.* [illegible] *ff. de R. J.* [illegible] *ff. de* [illegible] *d.* §. 7. *ubi* [illegible] *B.* nulla neque directa neque contraria mandati datur actio *d.* §. *illud* [illegible] *l. mandati, d. l. ſi remunerandi* [illegible] §. *rei turpis,* [illegible] *l. ſi mandavero* §. *qui adem* [illegible] *ff. eod.* [illegible] ratione perfecti mandati vera ſunt *d.* §. 7. [illegible] *gl.* & *Dd.* hoc n. pœna, tanquam effectus ſuam cauſam, ſequitur *arg.* [illegible] §. 1. *verſ. in delictis ff. de* [illegible] *l.* [illegible] 47. *ff. de R. J.* & utrumque individue comitatur, etſi mandatarius idem aliàs facturus fuiſſet *l.* [illegible] §. *ſed non* [illegible] 4. *ff. de ſerv. corrupt. Gomez. ad* §. *pœnales n.* 12. *I. de act.* & *tom.* 3. [illegible] *n.* 59. Ubi notandum, mandatam homicidii non gratuitum, in aliud delictum [illegible], aſſaſinii nempe ſortiri *c.* 1. §. *cum igitur de homicid. in* 6. [illegible] pœnam pro ſui atrocitate [illegible] promereri [illegible] *Jul. Clar. in pract.* [illegible] §. [illegible] *n.* 4. [illegible] *caſ.* 130. *n.* [illegible] & [illegible] etiam [illegible] effectum, ſed adactum tantum proximum, perductum [illegible]

Mascar. de prob. concl. 1;8. *n.* 10. & *seqq. Bald. in l.* 1. §. [illegible] *quod quisq; jur. Jul. Clar. d. loc n.* 7 *Tusch. ib. n.* 41. & *seqq.* [illegible] *Pet. Theod. in Colleg. crim. disp.* 7. *th.* 4. *lit. A.* Atque hæc in mandato ac jussu expresso indubiè certa sunt ac plana: Cum [illegible] per etiam in maleficiis ratihabitio mandato æquiparetur per *l. semper* 60 *l. hoc jure* 152. §. *in maleficio ff. de R. J.* [illegible] *nem* 10. *de R. J. in* 6. *l.* 1. §. *sed &* 14. *l. quod est* 3. §. *cum* [illegible] 10. *ff. de vi & vi armat.* Quæstionis hic est an conjunx [illegible] delictum ratihabens itidem pœnæ paritate [illegible] Uxor sciente & connivente maritô aliis se prostituit, [illegible] patientia ejusmodi & præsumptus mariti consensus [illegible] lenocinii reum facit! Omninò *per l. fin* 17. *in fin. C. ad l. Jul. de adult. l. auxilium* 37. *in fin. ff. de minor.* [illegible] *Jul. de adult. l.* 2. *in pr. ff. de nox. act.* [illegible] *l. quod* [illegible] *rator* 10. *ff. de vi & vi arm.* cum is, qui quid [illegible] mandare, *l. remunerandi* 6. [illegible] *fin.* [illegible] 6. *C.* [illegible] qui nec [illegible] quod potest, [illegible] approbare videatur [illegible] *in re judic. l. q* [illegible] 23. [illegible] *qui* 1. *ff.* [illegible] *qui not. infam. l. in omnibus* [illegible] *in pr. ff. de noxal. act.* [illegible] *ff. de furt. adv. naut.* [illegible] *Theod. in d. Colleg. crim. disp.* [illegible] 6. [illegible] Exploland[illegible] est [illegible] Lycurgi constitutio, quâ [illegible] commendare, & veluti [illegible] admissarios [illegible] *Lycurg. P. Greg.* [illegible] Sed & id, quod in Regno [illegible] conjugi adultero convicto & damnato [illegible] nec nisi met[illegible] alla ve pœna [illegible] *Gama. decis.* 273. & *Mores in* [illegible] a jure & moribus Romano Germanicis alienum est [illegible] [illegible] *C. ad L. Jul. de adult.* [illegible] Quæ [illegible] Sedcta nostrorum temporum [illegible] *decad.* [illegible] quadantenus tamen [illegible] *per* [illegible] 19. *n.* 4. § Jedoch [illegible] *com* [illegible] 27 [illegible] Quibus haut [illegible] §. [illegible] *ad L. Jul. de adult.* Aliud [illegible] gratis remittere, aliud adulter[illegible] retinere *per d. l. mariti* 29. *in pr.* & §. 2. [illegible]

tit Luxem. [illegible] decis. 15. Quamvis v. hæc jam d. [illegible] tantummodo utrisque conjugibus, non a alterutro eorum mortuo obtinere videantur, præsertim cum mors tam mandantis quam mandatarii mandatum solvat, ejusque obligationem perimat *[illegible] l. inter 2. [illegible] 6. [illegible] 3. l. qui negotia 4. [illegible] ff. vers. [illegible] mandat. [illegible] l. 2. & 15. C. [illegible] mand. [illegible] pro socio [illegible] ff. de pœnis.* [illegible] tamen tacite non licet, ut id ambiguum ducere possim. Nam quæ de mandato per mortem alterutrius finito afferuntur, re tantum adhuc integra valent *§. recte 9. I. de mandat. [illegible] & [illegible] ff. de jure [illegible] l. inter 16. ff. de [illegible] d. l. si quis 27. §. qui mandatum ff. mand.* quod ipsum quoque perpetuum non esse, [illegible] probat *Fr. Vivius decis.* 94. [illegible] ex modern. *[illegible] Dig. novissi. tom. 1. tit. mandatum cap.* 77. [illegible] de sublato per mortem reatu allegata, non superstitem sed defunctum respiciunt conjugem, a cujus impunitate ad hunc inferre, non satis tutum foret ac legale *vid. gl. & Bart. in l. ex judiciorum* 20. *ff. de accus.*

c) Cum n. culpa, lata non tantum in omni contractu *l. 1. C. [illegible]* quippe quæ dolo æquiparatur *l. 1. §. 1. ff. si mensor fals. mod. [illegible] l. quod Nerva 30. ff. depositi l. magna 226. ff. de V. S.* sed & levis ac levissima quandoque præstanda veniat, *[illegible] 23. ubi Delrio post Regulistas ff. de R. J. [illegible]* 7. inde generale illud juris brocardum evidens est; Culpam [illegible] quæ damno causam præbuit, præstandam esse *l. quod si 31. §. culpam 12. ff. de ædil. edict. l. cum res 47. §. item si 4. & seq. ff. de leg. 1. [illegible] l. quod quis 203. ff. de R. J.* Id quod non tantum in contractibus & Q. sed & in delictis & Q. *l. in lege 44. ff. ad L. Aquil. §. ac ne [illegible] L. Aquil. l. illud 13. ff. de liber. caus. l. 1. §. non autem 2. ff. [illegible] qui test. [illegible]* etiam in infamiam *[illegible] 11. §. [illegible] ff. de his qui not. infam. l. ejusdem 3. §. adjectio 2. [illegible] ff. ad L. Corn. de sicar. [illegible] capitalium 28. § ca-[illegible] 1. ff. de pœn.* vel mortis pœnam inferentibus obtinet *l. [illegible] ff. ad L. Corn. de sicar. Dn. P. Theod. in Collegio [illegible] disp. 7. th. 4. lit. C. [illegible] in par. ff. de jur. & fact. ignor. n.* 4. Atque huc in terminis accipiendum esse putamus *l. observare 4. [illegible] proficisci 2. ff. de off. procons.* Proconsul n. ad suscipiendum munus in provinciam abiens eo ipso culpam incurrit, quod uxorem secum duxerit, sibi imputare quod pro delicto uxoris sese obstringeret, quam nunc domi relinquere

quere

quære malu[illegible] *Ant. Fab. in rational. ad* [illegible] [illegible] reliquis, qu[illegible] secu[illegible] n d[illegible] Proconsul obtinere, [illegible] & ex eod. *Paris de Puteo. in tr. de syndicat. lit. F.* [illegible] *3. n.* [illegible] *l. 1. C. ad L. Iul. repet.* probat *Dn. H*[illegible]*g. in D*[illegible]*n.* [illegible] *ult lit. B.* Huc pertinet & illud, quod uxor, cui [illegible] bitum conjugale solvere [illegible], adulterio se polluens, [illegible] non tantum puniatur *l. omne* [illegible] *quis se vuln*[illegible]*erit* [illegible] *de re milit.* sed & culpa omnis in maritum rejicienda [illegible] *abstines 27 qu. 2* idemq; arbitrio judicis plectendus erit [illegible] *qui occidit. 30 §. in hac 3. ff ad L. Aquil. P. Greg. lib. 3* [illegible]

d) Ita ut pro ratione admissi, quandoque [illegible] quandoque mitiori, quandoque item atrociori pœna [illegible] delinquente puniatur *vid. Menoch. lib. 2. de arbitr. jud.* [illegible] *cent. 4. casu 353 n. 4. & casibus aliq. seqq.*

SECT. XXVI. & finalis.

Quinimo extranei quoq; & successores planè singulares, cujusmodi sunt Donatarii a) *Legatarii* b) *Agnati* c) *& Cognatæ* d) *ex conjugum defunctorum contractibus & delictis* e) *quandoq; obligantur.*

a) Quibus [illegible] solidum [illegible] bonorum, id quod jure fieri posse indubium plane est *l.* [illegible] *C. de* [illegible] *don. l. si totas 5. C de inoff. donat. l.* [illegible] *argentum* [illegible] *§* [illegible] *C. de donat.* [illegible] *ff. quæ in fraud. cred. Gail* [illegible] *Coras. lib. 6. misc. c. 7. Vaud. lib.* [illegible] *qu. 31. Dn.* [illegible] *quibus add. Card. Tusch. in pract. concl. lit. D.* [illegible] parte quarundam tantummodo donatio facta [illegible] rum casu [illegible] defuncti donatori [illegible] [illegible], Et illic quidem simpliciter [illegible] *don*[illegible] *cap. Tholosan. 387* [illegible] *donatarius* [illegible] 7 cum nec proprie bona [illegible] [illegible] superfuit *l. subsignatum 39. §. bona ff. de V. S. Dn.* [illegible] [illegible] tantummodo in subsidium. Unde est quod non tantum donationes ejusmodi ab obærato factæ pro fraudulentis [illegible]

jur[illegible]

jure habeantur, atq; sic actione Pauliana revocentur *per l. quod a. 6. § simili 11. [illegible] 17. § [illegible] ff. qua in fraud. cred.* etiamsi [illegible] æris alieni plane ignaro [illegible] § 11. vel v. quavis justa ex causa factæ sint *Card. Tusch. d. l. [illegible] 657. a n. 3. & lit. F. concl. 49.* quomodo dos quoque in fraudem Creditorum constituta eadem actione revocatur, id quod certo certius esse [illegible] *Ulpianus in l. [illegible] 10 § [illegible] 14. [illegible] item si extraneus 2 ff. d. t. fac. l. un. C. de inoff. dot.* Sed & ipse donator, in id quod facere potest, deducto ære alieno à donatario convenitur *per l. inter. [illegible] g. 1. ff. de re judic. [illegible] Rol. à Valle l. 2. cons. 17. n. 19 & seq. [illegible] n. 8. vers. tertio quia,* cum nec in plus sese obligare voluisse præsumatur *Rol. à Valle d. loc. n. 22. & seq. Card. Tusch. d. lit. D. concl. 755.* adeo ut, quamvis donatarius annua alimenta donatori offerat, eum tamen hoc beneficio non excludat *Vincent. [illegible] Maria Dig. [illegible] Donat. [illegible] c. 1.*

b) In quibus idem fere, quod est in donatariis: Nam & hi ad onera defuncti subsidiarie obligantur; *per l. cum a. [illegible] ff. de legat. [illegible] ff. de usu & usufr. leg. l. non amplius in pr. ff. de leg. 1.* Hinc sumptus funebres, ubi alias nihil superest, ex legatis deducuntur [illegible], testatori [illegible] funerari quam legatarium lucrari *per l. [illegible] 14 §. [illegible] ff. de [illegible] sum. argum. l. si quis 8 § fin. cum l. seq. ff. de legat. 2.* Sic si hereditas æri testatoris alieno non sufficiat, [illegible] Pauliana legata etiam jam soluta revocantur *per l. quod autem [illegible] §. item si. pen. ff. qua in fraud. credit.* Loquimur [illegible] de legatariis propriis, qui bonorum sunt, non hereditatis, qui partiarii dicuntur; qui quantum ab illis differant *Turam [illegible] leg. c. 2. n. 4. & seqq.* & ex eodem *Dn. Hillig. in Don. Enucl. l. b. 2. c. 11. lit. S* remississime ostendit Partiarii [illegible] legaci æri defuncti alieno non subjacent *per [illegible] 2. l. mulier. 22. §. fin. ff. ad SC. m Trebell. Bart. in l. cum ex filio in fin. ff. de vulg. ac pup. [illegible]* etiamsi per accidens, conventione se ac stipulatione partis [illegible] pro parte, ad idem se obligare possint *Paul. 3. sent. 5. §. 1. & Dn. Hillig. [illegible]*. Sed deducitur omne æs alienum, ut ei solvendo [illegible] non fiat obnoxius; Quam tamen differentiam [illegible] idem sit, sive [illegible] alienum deducatur [illegible]

 74

re non ad [illegible] verborum [illegible] [illegible] [illegible] *Tab.* 18. [illegible]

c) Quae ex feudo ad se devoluto pro dote [illegible] vidua superstiti duplum ejusdem [illegible] dotis [illegible] etiam [illegible] to non constituti, non tantum solvere, etiamsi bona allodialia [illegible], id quod jure Sax. Electorali [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magis verum [illegible] [illegible] *addit. ad Modest. Pistor. quaest.* 122. [illegible] sed & ipsum Creditoribus defuncti satisfacere tenetur: Id quod tamen certas recipit distinctiones. Referendo in hac [illegible] feudum hereditarium sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] feudum absque hereditate acquiri non possit [illegible] *p.* 2. *quaest.* [illegible] quisquis sit, indistincte aes alienum a defuncto relictum solvere debet *Gail.* 2. *obs.* [illegible] 3. *Berlich.* [illegible] Hic [illegible] dum novum & antiquum [illegible] quod in feudo [illegible] [illegible] & alii docent: in feudo antiquo [illegible] [illegible] Agnatus [illegible] [illegible] [illegible] quae ob onera Vasalli contracta sunt. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illa agnati jure communi [illegible] [illegible] tamen jure Sax. [illegible] indistincte solvere tenentur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] haec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] casibus tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] indistincte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] feudum [illegible]

est, indubitata planè videtur *per d. Const. Elect. ad. p. 2.* [illegible] Wann aber mit ihres [illegible] [illegible] gemacht / Il-lud tamen nihilominus [illegible] controverti videmus, nunquid ad firmitatem ejus [illegible] quoque consensus exigatur, & absque eo [illegible] ea-dem [illegible] ? Quam [illegible] *D.* Schultz [illegible] Kot-[illegible] *d. de [illegible] 26 n. 11. & alij [illegible]* contrari-is operosè defendit, de cujus tamen opinionis [illegible], pace tanti viri id nobis liceat, haut parum dubitamus. De inde [illegible] quoque [illegible] defuncti alienum onus est agnatis, quid [illegible] [illegible] quales sint tum jure [illegible] communi, tum feudali, tum [illegible], ostendit [illegible] *in d. tract. [illegible] art. [illegible].* Idem in [illegible] [illegible] *[illegible] Const. [illegible]* Wann vest der [illegible] / Morgengab / [illegible] und [illegible] [illegible] ver-storbenen [illegible] [illegible] [illegible] *ad Mode[illegible], Pisto[illegible] p. [illegible] 82.*

At quatenus gerada similiter isto gravatur æris alieni onere, ita tamen, ut non nisi [illegible] alia bona deficiunt. *Müller. [illegible] 24 n. [illegible] & seqq.* [illegible] non mari-to [illegible] contractum [illegible] [illegible] *[illegible] 28. n. 56. Harem Pisto. Lib. 1, quæst. [illegible]* [illegible], quo [illegible] contracta [illegible] [illegible], non [illegible] agnata tenetur *Müller. de [illegible] c. 7. n. 1. & seqq. per gl. [illegible]* [illegible] *art. 24 lit. P. & art. [illegible] lit. C. [illegible] ad [illegible] num. 187. part. 2. [illegible] 67.*

21 [illegible] quæ ipsa [illegible] alteri [illegible] post delictum [illegible] [illegible] *l. [illegible] 1. [illegible]* [illegible] ea quæ ante eidem donata fuere *[illegible] 4.* [illegible] *& a quib. [illegible] & ad [illegible]* Id quod [illegible] circa mores [illegible] [illegible] ut ea etiam ante [illegible] perpetrantur [illegible] *[illegible] l. [illegible] C. [illegible].* Quam-quam [illegible]

quod

quod a. 8. hodiè correcta esse dica[illegible] *in pr.* [illegible] *fin.* Rectius tamen hoc negat & [illegible] *Dn. Valent. Riemer* [illegible] *quæst.* [illegible] gnatis in feudum defuncti successuri, ejus [illegible] ducitate luunt: Feloniâ enim [illegible] à Vasallo commissâ, feudum, [illegible] gnatis ad Dominum seu Seniorem rec[illegible] *benef. amitt. tit.* 24. §. *fi. F.* 2. *c. de pr*[illegible] 55. §. *callidis insuper. F.* 2. om[illegible] feudi [illegible], appell[illegible] nem & respectum amittit [illegible] *lit. F concl.* 217. idque extra contro[illegible] 11. *num.* 7[illegible] adeò, ut [illegible] simul[illegible] dantur *argum. l. quæ*[illegible] §. *qui mancipia* [illegible] *Dn. Suevus in* [illegible] *feudal.* [illegible] 38. *num.* 24. *cum al.* [illegible] Quod si antiqu[illegible] in Dominum commissa, [illegible] quoque feudum [illegible] *qui interfec. fratrem* [illegible] *in fin.* [illegible] *F.* 2. Et quidem irrevocabiliter *d. c.* 24. §. *fin.* [illegible] *feud. p.* 13. *num.* 13 *Gail.* 2. *de pace publ.* 1[illegible] *n.* 13. [illegible] 155. [illegible] 4. *p.* 3. *concl.* 57. *num.* 15. & *num.* 27. ubi idem jure Saxonico [illegible] casu feudum ad [illegible] [illegible] quartum gradum constitutos [illegible] [illegible] *lib.* 2. *quæst.* 15. *num.* [illegible] *feud.* [illegible] *ult.* Numquid ergo etiam ad filios? [illegible] quidem feudali communi, filii quoque [illegible] feudo avito & antiquo privantur [illegible] [illegible] *F.* 2. *c.* [illegible] *de feud.* [illegible] *cont.* 26. [illegible] *frat.* 37. [illegible] 2. *d. c.* [illegible] [illegible] communi [illegible] quippe quo [illegible] [illegible] tamen [illegible] filii propter [illegible] [illegible] feudo [illegible] [illegible]

MEMBRUM TERTIUM.

Atque hæc sunt potissima Viduitatis jura ac privilegia, quæ viduis tam diu debentur, donec in casum, quo amitti solent, inciderint. Quibus de casibus, justâ methodi lege, divinâ favente gratiâ, nunc dispiciendum.

SECT. I.

Aboliuntur autem Viduitatis jura ac privilegia vel casu *ut puta, Mortis,* a) *interitus rerum,* b) *& conditionis appositæ existentia* c)

a) Cum enim mors omnia solvat, ut sup. dict. [illegible] per jura quoque ac privilegia [illegible] dicendum est. Ubi tamen aliud est [illegible] aliud item in privilegiis viduarum. Privilegia enim [illegible] personalia sunt, ac viduarum morte finiuntur, [illegible] quæ semel [illegible] [illegible] non transgrediuntur. [illegible] Sic dotis privilegium, quo uxor [illegible] [illegible] & non [illegible] [illegible] ac speciose sequitur [illegible]

22. ff. de usufr. leg. Jura item conditionalia, *Bald. lib. 5, cons.* ... quod tamen multis modis ampliat ac limitat, *Card. Tusch. in pract. concl. lit. T. concl. 369. à num. 6.* Ut & injuriarum actio, nisi ... ubi lis fuit contestata *l. injuriarum. 13. in pr. l. item. 15. §. in ... rum. 14. ff. de injur.* cùm enim ex in animo consistant, cum eo ... quoque extinguuntur, *l. illud 33. §. sanè. 1 ff. d. tit. l. ... qui injuriarum. 2. ff. si quis cantion.* Possessio quoque, ... detentio ejusdem est qualitatis *per l. cum heredes 23. pr. ff. de a... vel amitt. poss. l. qui universas 30. §. quod per colonum.* ... hæc enim cum in animo ac voluntate consistat, *l. possideri 3 ... Neratius 3. ff. d. t.* cum eadem quoq; intercidit. Atq; hæc & ... cum defuncto simul intereunt, reliqua verò quæ cessibi... ad heredes quoque ejusdem transeunt, *Tusch. d. concl. 369. ...* 5.

b) Earum Ic. ex quibus jura ac privilegia illa viduis de... Sic bonis dotalibus deperditis, jura quoque ex iisdem mariti ... ta, deperdita esse consequens est. Et vice versâ bonis dotalitio ... catis intereuntibus, jus ipsum dotalitii, quod in iis habebat ... interit; Duo tamen hîc distinguendi casus; Vel enim culpa interitus rei contingit, vel casu ... ejus erit damnum, cujus fuit culpa; Hic itidem distinguendum. Aut enim in genere bona ... ac dotalitio dicta sunt, aut in specie. Illo casu debitori res perit, ita ut dos marito, ac dotalitium uxori, nihilominus salvum ... ac illæsum *l. quod te. 5 ff. & l. incendium 11. C. si cert. pet.* Hoc ... casu non item, sed res Creditori suo perit, *§. si res. 16. Instit. ... non amplius 26. §. 1 ff. de legat. 1.* præsertim ubi æstimatio d... it, *l. 1. § 1. ff. de æstimat. act. l. plerumq; 10, in pr. & l. res in ... 42. ff. de jur. dot. l. un. §. cumq; 9. in fin. C. de R. V. A. Lagus ... thod jur. p. 2. c. 49. num. 44.*

c) Id quod juris communis est ac regularis, ita ut conditio ... vativè non positivè, sive ut Interpretes loquuntur, resolutivè non suspensivè dispositioni apposita rem vitiet ac tollat *... ff. de cond. & demonstrat. & C. de Condit. insert. Castr. lib. 1 consil. 452 ... 1. & seqq.* Sic donata seu legata conjugi alterutri, ne iterum nubat, sive à conjuge, sive ab extraneo quomodocunque relicta, contractis secundis nuptiis amittuntur, *per Nov. 22. c. quæ vero 43. cum seq. usq; ad c. & quia parum, 45.* Quæ alioquin viduis, præstitâ ...

cæt

cautione Mutiani, deberentur. *Rittershus. part. 4. Juris Justin. c. 6 num 7.* Ubi tamen modum seu formam donationis seu legati exactè curatè attendendum esse putamus. Hinc legatum, si vidua potma nebit, nuptiis contractis una cum fructibus perceptis restituendum, cum conditio ea perseverantiam & continuationem requirat, ita ut pro parte adimpleri non possit. Quod si ita legatum, quamdiu vidua erit. Ea conditio & temporis & legati inducit divisionem, ita ut pro ratione temporis, quo conditioni paruit, legato quoque fruatur. *Gratia. in Digest. noviss. tom. 5 tit. conditio c. 23.*

SECT. II.

Vel culpa, *quæ contingit*, aut matrimonio adhuc durante, *adulterio videlicet*, a) *insidiis vitæ conjugis structis* b) *ejusdemq; occisione*, c) *desertione*, d) *debiti item conjugalis denegatione*, e) *sævitiâ intolerabili* f) *aliisq; similibus* g).

a) Adulterium sufficientissimam divortii causam esse *supr diximus*. cujus pœna duplex est, una privata seu civilis, altera publica seu criminalis, de quibus eruditè *Menoch. de arb. jud. quæst. cas. 419. Jul. Clar. in §. adulterium. num. 7. Card. Tusch. in pract. concl. lit. A. concl. 225.* Hæc, ut brevissimis reddamus, pro diversitate juris diversa est. Et jure quidem divino indistinctè tàm uxori quàm marito adultero pœna mortis infligebatur, *Deuter. 22. vers. 22. Levit. 20. vers 10. Joh. 8. vers. 5.* Jure Canonico Laici de adulterio convicti excommunicantur *c. intelleximus 6. X. de adult.* Clerici verò officiô depositi ad expiandum hoc piaculum in monasterium detruduntur *c. si quis clericus 10. distinct. 81. Jul. Clar. lib. 3. sentent §. adulterium num. 8. Menoch. 2. de arbit. jud. quæst. cent. 5. cas. 4.9. num. 60.* Jure civili ex L. Julia, adulterium ultimo supplicio coercetur *§. Item. 4. Instit. de public. Jud. l. quamvis 10. §. 1. C.*

 ad

ad L. Juli. de adult. l. transigere 18. *C. de transact. Menoch. d. loc. cas.* 290. *num.* 3. *& seqq. Goed. ad l.* 101. *num.* 4. *ff. de V. S.* Id quod Constit. Criminalis Caroli V. *art.* 120. & Electoris D. Augusti *pag.* 4. *constit.* 19. correctione illa Justiniani Pontificiâ, quâ uxores adulteras monasteriis includit *per Nov.* 134. *c.* 10. *Auth. sed hodie C. ad L. Jul. de adult.* planè omissâ, sequitur: Illa v. est *pe...* quâ marito adulterum non tantum *l. nec in ea.* 22. *§. ideo.* 4. *ff. ad L. Jul. de adult.* sed & ipsam uxorem adulteratam ex L. Romulia impunè contumelia afficere & occidere licet, prout *Duarenus in l. si ab hostibus ff. sol. mat. Scip. Gentil. de bon matern. c.* 2. *num.* 9. *Gellius l.* 10. *N. A.* 23. *Bodin. in method hist. c.* 4. *pag.* 78. *&* 1. *de republic.* 3. *pag.* 19. *vid. ILig. p.* 2. *quæst.* 29. *num.* 40. *& seqq.* testatur. Vel *disposition...* qua adulterata divortio facto, universa dote *l. libertatem. pen. vers. sancimus C. l. miles.* 11. *§ socer.* 3. *ff. ad L. Jul. de adult. c. plerumq.* 4. *extr. de donat. inter vir. & ux. Laurent. Tennin. Rudolph. in tr. c.* 6. *num.* 93. non parte tantum ejusdem, ut olim *l. cum mulier* 47. *ff sol. matr.* carere, eandemque liberis, si qui extant, ... minus conjugi innocenti relinquere, bonaque reliqua omnia (non existentibus liberis aut ascendentibus *Nov.* 134. *c. si quando* 10. *vers. de substantia. in fin.*) fisco *Nov.* 117. *c. quia* 8. *§. si de adulterio.* 2. *in fin. d. cap plerumq.* 4. *ubi gl. & Canon. ext. de donat. int. vir. & uxor. vid. Cuj. in Nov.* 22. *& ad d. c. plerumq.* 4. *Covarr. p.* 2. *de matrimon. c.* 7. *th.* 6. *V. Först. de success. lib.* 4. *c.* 17. *Scip. Gentil. de secundis nupt. c.* 6. *Dn. P. Theodor. disput. Crim.* 6. *th.* 3. *lit. M* aut monasterio, cui inclusa est, quod alimenta vicissim ipsi debet *gl. in l. consensu* 8. *S. vinum* 5. *verb. sibi habere C. de repud.* cedere cogitur. *Wes. in parat. ff. ad L. Jul. de adult. num.* 19. *col.* 1296. Divortio facto dicimus. Secus enim est, si morte matrimonium fuit dissolutum *Bart. lib.* 2. *consil.* 96. quo casu maritus delictum remisisse *gl. in l. libertatem pen. vers. sancimus verb. præstare. C. ad L. Jul. de adult. Bald. lib.* 3. *consil* 300. *Castrens. lib.* 1. *consil.* 403. *in fin. Tusch. pr. concl. lit. A. concl.* 227. *num.* 9. *cum seqq* aut lenocinio, quod retentâ in matrimonio adulteratâ incurrit, *per l.* 2. *C. d. tit. add. Tusch. d. lo. num.* 9. *ubi alleg. it.* compensasse præsumitur *Boer. decis.* 338. *num.* 7. *Paul. Bulius in com. ad L. Lucius* 38. *ff. sol. matr. num* 10. Quod ipsum & in dotalitio. *d. c. plerumque* 4. *X. de donat. inter vir. & uxor. Nov.* 22. *cap.*

22. *cap. caetera.* 15. §. *& rursus in fin. Nov.* 117. *c. quia* 8. *vers. si de adulterio. in pr. Petr. Gregor.* 36. *cap.* 6. *num* 14. *Menoch. cas.* 419. *num.* 58. *& seq.* Jure quoque Saxonico *per gl. lib.* 1. Landr. *art.* 21. *& gl. pen. in* Weichbild *art.* 22. *Dn. Petr. Theod. d. l. col.* 4. Rauchbar. *p.* 1. *quaest.* 47. *per tot.* Rotschitz. *de dotalit. art.* 7. *& ibid. Dn.* Schultes *ad contraria respondens n.* 7. *Berlich. p.* 2. *concl.* 50. *num.* 87. *& seqq.* et iamsi dotalitium illud in feudo consistat, prout contra glossam, *lib.* 1. Landr. *art.* 21. *num.* 4. *vers.* wie aber/ob ein Weib rectissimè statuit Dn. Schultes *d. l. num.* 8. legato, *Beust. de matrimon. c.* 21. *Petr. Theod. d. lo. col.* 3. *post alios allegatos* aliisque lucris nuptialibus (quae qualia sint ex *l. faemina.* 3. *in pr. C. de secundis nupt. & Nov.* 22. *c. si vero* 23. *versic. & haec sancita*, liquet *add. Ritterhus. in Jur. Just. pr.* 4. *c* 4. *num.* 7.) *per. l. consensu.* 8. §. *si vero* 7 *C. de repud. d. Nov.* 117. *c.* 8. § 2. *d. c. plerumq.* 14. *extr. de donat. int. vir & uxor. Card. Tusch. concl. practicab. lit. A. d. concl.* 227. *per tot.* Secus in paraphernalibus obtinet, tum *argum. d. Nov.* 117. *c.* 8. §. 2. tum ob deficientiam textus, tum denique quia legum poenae interpretatione leniri potius, quam exasperari debent, *l. cum quidam* 19. *in fin. ff. de liber. & posth. l. pen. ff de poenis Sci. Gent. de secundis nupt. c.* 6. *p.* 35. *Wesenb. in paratit. ff. d. lo. ubi Bo[...]ius decis.* 3. 8. *& pl. alleg.* Quicquid etiam communis Dd. opinio in contrarium disputet, *ex. gl. in d. c. plerumq. in verb. dotalitio teste Jul. Clar. lib.* 5. *sent.* §. *adulterium Tennin. in d. tr. Cantel. c.* 6. *num.* 94. *vid. pl. alleg. apud* Rauchbar. *d. lo. num.* 11. Sic adulterae nec alimenta *Petr. Theod. d. col.* 3. *Card. Tusch. supr. d. lo. n.* 15. Nec utensilia, nec sponsalitia largitas, nec cibaria ulla debentur, *per Const. Elect. p.* 3. *Const.* 26. *& p.* 4. *Const.* 21. *Tomine, decis.* 28. *& pl. à* Rauchb. *p.* 1. *quaest.* 47. *n.* 35. *alleg.* Atque ita adultera civiliter coërcetur; In adultero quoque idem ferè juris est. Nam & is dotem acceptam propter nuptias donationem, quam in uxorem contulerat, & reliqua lucra nuptialia perdit, & ea omnia liberis non existentibus uxori proprietariè, si qui verò sunt, illi usufructuariè, his proprietariè eadem acquirit, per *d. Novell.* 117. *c.* 8. §. 2 *vers. & si quidem habeat uxorem adulter. & Novell.* 134. *cap. si quando.* 10. *in pr. d. l. consensu* 8. §. *penult. C. de repud.* quod si nihil horum factum, nec ulla de iisdem pacta intervenerint, uxori quarta pars substantiae mariti, peraeque atque illo mortuo,

Auth. praterea C. unde vir & uxor. defertur, *d. Nov. 134 §. si quando* 10. *Nov. 117. c. quia verò* . §. 2. *l. jubemus pen §. 1. C. de repud.* reliquis bonis ad liberos, aut proximos heredes redeuntibus, salvis tamen mariti alimentis. *gl. in d. l. consensu 8 §. virum 5. vers. sin habere* ... *ad l. Jul. de adult. num.* 15. *in fin.* ubi Justinianum Protheum hic egisse, quidem, sed parum modestè asserit. Notandum tamen hic de adulteris convictis, non vero tantùm accusatis locutos esse. Hic enim donec de veritate criminis constet, jura conjugum in suspenso sunt ac manent, adeò ut maritus sumptus litis ejus non tantum *Ponzan. de aliment. cap.* ... & alimenta interim uxori suppeditare cogatur *argum.* ... *ff. de agnosc. & alend. lib. 1. filius* 9. *ff de jur. de lib.* ... *10. num. 6. Thom. Trevisianus lib. 2. d* ... *Coler. de aliment.* ... *1. cap. 10. n. 37. & seqq. ubi pl. alleg.* Persecutio autem delicti hujus sive criminalis, sive civilis quinquennalis tantùm est *l. miles* 11. §. *adulterii* 4. *l. mariti* 29. §. ... *quinquennium* 6. *l. adulter.* 5. & *l. ita.* 28 *C. ad L. Jul. de adult. ubi Salicet. l* 1. §. *accusat-onem.* 10. *in pr. ff. ad Turpill.* Quamvis exceptio ejusdem perpetua sit, prout contra *Br. Alex in l. cum mulier. quæst.* 3 *ff. sol. matr. & Dd. communiter* statuunt, pro quibus vulgata illa facit regula, quæ ad agendum sunt temporalia, ad excipiendum sunt perpetua. *l. purè.* 5. §. *fin. ff. de doli mal. except. Scip. Gent. de secundis nupt. c.* 6. *pag.* 3.

b) Quod ipsum non tantùm in casu desperatæ complacationis & inexpiabilis animorum conjugalium exacerbationis *per supra allata*, sed & eo in casu, ubi ex mero fraudis sculo alter alterius vitæ insidiatur, obtinet. Indignum enim ejus sese facit favoribus ac beneficiis, cujus fata anticipare, mortemque accelerare perfidâ manu ac mente quis annisus fuit, ubi tantò gravius & atrocius hoc est delictum, quò levior ac vilior fuit ejusdem causa ac ratio, meritò ergo talis nihil à conjuge lucrari debet, *per l. consensu* 8. §. *si qua.* 2. *C. de repud. gl.* Landr. *lib.* 1. *art.* 22. *num.* 3 *vers* das dritte & *gl. in* Weichbild/ *art.* 22. *num.* 23. *post. pr.* Rotschitz *de dotal. art.* 6. *n.* 3 ... *decis.* 286. *ubi Pensold. n.* 145. *Berlich. p.* 3. *concl.* 36. *n.* ...

c) Prohi-

c) Prohibita nempè & injusti, ob quam de occisore accusatus & convictus lucris omnibus perceptis & percipiendis, etiam inter vivos donatis *l. si maritus* 10. *C. de don. int. vir. & ux.* dote item, *l. si ab hostibus* 10. §. *si vir.* 1 *ff. solut. matrim.* Omni que successione privatur, per Regulam juris, quâ interficiens interfecto, nec ex testamento, nec ab intestato, etiam ... jure ad ... vocetur, succedere non posse dicitur *l. Lucius Titius* 9. *in fin. ff. de Jur. fisc. l. cum ratio* 7. §. *fin. ff. de bon. damnat. Wes. in parat. ff de his qua ut indign. fac. cap. an ille qui fratr. dom. inter.* 37 *F.* 2. ubi frater fratrem interficiens ipsi in feudis non succedere debere statuitur. Quid v. si ob sui suorumq; defensionem conjunx conjugem interimat? Extra certè omnem culpam ac pœnam erit, cum jure suo utatur *l. ut vim.* 3. *ff. de Just. & Jur. Jul. Clar. in* §. *homicidium* *n.* 24. *& seq. vers. excusatur Tusch. in pract. concl. lit. D. concl.* 131. Unde maritum qui uxorem ἐν ἔργῳ deprehensam occiderit, nihilominus eidem succedere, cum jure hoc faciat *l. Gracchus* 4. *C. & l. si adulterium* 38. §. *Imperator.* 8. *ff. ad l. Jul. de adult.* dotemq; ejusdem consequi statuit *Decius. in l.* 1. *C. de Latin. libert. toll. Forst. de success. ab intest. lib.* 9. *cap.* 3. *n.* 25. cum certè illi, qui totà hereditate potitur, non nisi absurdè pars ejus denegari possit *Forst. d. loc.* Verùm communis Dd. opinio huic adversatur opinioni, quam etiam *post pl. alleg.* sequitur *Cöler. decis.* 176. *n.* 47. *Dn. P. Theod. Disp. crim.* 6. *th.* 3, *col.* 2. *in fin. & Marta tom.* 2 *ff. noviss. tit adulterium c.* 33. *Berlich. p.* 3. *concl. pract.* 36. *n.* 5. *& ibid alleg.* quorum ductum & nos *per l. nec in eâ* 22. §. *ideo a.* 4. *& d. l. si adulterium.* 38. §. *Imperator.* 8. *ff. ad l. Jul. de adult.* & rationes quas recensere hic supersedemus, hac vice sequemur. Hoc tamen addimus, ut si lege aut statuto permittente uxor adultera à marito interficiatur, ipsum omninò impunem non tantùm fore, sed & eidem omnem successionem, salvô tamen ejus ordine, deberi. *per d. l. Gracchus* 4. *C. ad l. Jul. de adult. Duar. in l.* 10. §. 1. *ff. sol. matr. & ibid. Gothofred. lit. M. Bacchov. ad Treutl. vol.* 2. *Disp.* 16. *th.* 6. *lit. a.*

d) Non quidem in totum aufugiendo, de quo nemo dubitat, *argum. l. indignum* 3. *ff. de his qua ut in dign. Const. Elect.* 26. *p.* 3. *ubi Berlich. concl.* 36. *n.* 13. *& pl. ibid. alleg.* adeo ut desertæ

dos restitui ac alimenta ex bonis desertoris præstari debeant, secundum sententiam in Scabinatu hoc Salano [illegible] *Anno 156[illegible]*, quam refert *Cöler de aliment. l. 1. cap. 1*[illegible] *n. 34.* [illegible] vel conjugis familiaritatem ac consuetudinem negligendo, [illegible] *infr. seq. lit. e.* dicenda; Alimenta inopi ac egeno non [illegible] nistrando, *Castrens. in l. si ab hostibus 10. §. si vir. 1. n. 4.* [illegible] *trim. Coler. decis. 257. n. 5. Modestinus Pistor. p. 2. quæst. 57.* [illegible] *Tusch. Tom. 7. pract. concl. lit. S. conclus. 511. n. 15. & seqq.* [illegible] *p. 3. concl. 36 num. 46.* Ægrotanti Medicum [illegible] [illegible] atque sic morbum mortisque periculum conservando, [illegible] *d. l. 10. §. 1. verb. lucrifaceret ff. sol. matr. Beust. p. 2. de* [illegible] *c. 70. in med. vers. quasi to maritus Cöler. decis. 11*[illegible] *n. 12.* [illegible] *concl. n. 120. & seqq. Berlich. d. loc. n. 34.* Indignus enim [illegible], qui quantum in ipso fuit, id egit, ut per negligentiam culpamque suam vel tædio, vel inedia, vel morbo conjunx periret, ejus successionis commodo *l. indignum* [illegible] *ff.* [illegible] *Schneid in Inst. tit.* [illegible] *vir. & ux. n. 23.* [illegible] *10. gl.* [illegible] *Landr. lib. 1. art. 21.* [illegible] *ff. sol. matr. n. 6. per. c. plerumque ubi gl. communiter approbata extr. de donat. int. vir. & ux.* [illegible] *in l. 1. 6. sed scimus 3. vers. item est arg. Cod. de lat. lib. tollend.* [illegible] *Forst. lib. 9. de success. ab intest. c. 3. n. 21.* [illegible] *p. 1 quæst. 47. n. 10. & p. 2. quæst. 20 n. 6 & seq. Berlich. d. concl.* [illegible] *Tusch. in pr. concl. lit. S. concl.* [illegible] *n. 120.* Ubi quæstio [illegible] an maritus uxorem ægrotantem de suo curare debeat, [illegible] quod impendit, repetere non possit? id, quod regulariter negatur *per l. legatum 3. C. de relig. & sumpt. fun.* [illegible] *l. quod in uxorem. 13. in pr. C. de negot. gest.* [illegible] *Sichard. &* [illegible] *Dn. Ordin. Foman in dictat. ad d. l. 3. quæst. 4.* Illud quoque non injucundæ est disquisitionis, an maritus uxorem [illegible] reptam fugiendo hanc privationis pœnam [illegible] quod non, præsertim si non in totum eam deserat, sed absentem quoque per intermedias personas eandem curet, idemque de omnibus necessariis prospiciat, atque sic verbum desertionis in *Const. Elect. pr. 3. constit. 26. in pr.* cum effectu intelligimus [illegible] nec

nec alieni videntur Rauchbar. *quæst. 10. p. 2. n. 18. Cöler. de aliment. lib. 2. cap. 5. num. n. 43. Ripa. de peste. c. 1. n. 20. in fin. & alii quos alleg. Berlich. d. concl. 56. n. 19.*

e) Quam cum justissimam divortiendi causam esse *jam. supr.* diximus; inde & hæc infallibiliter sequitur; Infidelem hîc nullo favore conjugis, cui fidem datam perfidè fregerat, nec beneficio ipsius matrimonii, in cujus leges turpissimè impinxerat, juvandû esse. *l. auxilium. 37 in fin. ff. de minorib. ubi d. gl. art. 21. lib. 1* Landrecht.

f) *Baldus in l. 1. §. sed scimus 3. C. de latin. libert. toll. n. 1.* quem sequitur *Alex. lib. 7. consil. 123. num. 7.* & utrumque *Berlich. p. 3 concl. pract. 36. n. 30. Forst. de success. lib. 9. cap. 3. n. 12. & seqq.* Unde in Scabinatu hoc Salano, marito istiusmodi, eò quod uxorem pessimè tractatam domo expulerat, hujus successio rectissimè denegata fuit, *M. Aprili Anno 1[illegible]17.* cum nemo propter culpam ac delictû suum ex alterius bonis lucrû sperare debeat *l. si ab hostibus 10. §. si vir uxorem 1. sub. fin. ff. solut. matr.* rectè tamen violêta hæc expulsio de ea accipitur, quâ mors expulsi subsequitur, quo in casu Dnn. Scabini Jenenses *d. l.* & Lipsienses in responso suo *de Anno 1569.* quod refert *Berlich. d. l. n. 31.* loquûtur, si enim superstes manet, privationê hanc inducere non potest, *Jason in d. l. si ab hostibus 10. § si vir uxorem. ff sol. matr. num. 4. vers. imò fortius Berlich. ibid. n. 32.* maximè cum salva jura matrimonii hîc maneant, sibique invicê conjuges alimenta debeât *Ludov. Peguera. decis. 20. & Marta. in ff. nov. p. com 1 tit. alimentis. c. p. 28.* etiamsi alter ab altero, non tamen malitiosè, sed justa de causa discesserit *Afflict. decis 10. Pontan. de aliment. cap. 13. n. 2. & cap. 14. n. 8. & ibid. alleg. st.*

g) Quibus nempè sanctissimum conjugii vinculum rediitur, & causa divortiendi præbetur. Quibus casibus donati opes inter conjuges factæ tacitè non tantùm revocantur *l. si marito 18 C. de donat. inter vir. & uxor. l. cum hic stat. s 32. §. divortium 10. l. & ideo 62 §. 1. ff. eod. l. 2. in fin. ff. de aur. & argen. l. Scip. Gentil. in tr. de donat. int. v. & ux. l. 3 cap. 16. in pr.* sed & uxor dotê *d. l. cons. versu 8 § penult. C. de repud. l. penult. C ad L. Jul. de Adult. Nov. 134. c. 10. Nov. 117 c. 8. §. 2.* quâ si nô attulit, quartam suorû bonorû partê perdit, Maritus quoque ejusdê culpæ reus, donationê propter nuptias, aut si quâ non habet, eandem quartam bonorum partem amittit,

 l. penult.

l. penult. §. si quis 1. C. de repud. Quæ bona si liberi ejus matrimonii extent in[illegible]dem proprietariè, conjugi v[illegible] innocenti usufructuariè, nullis vero liberis extantibus plenariè eid[illegible] acquiruntur, *d. l. consens. 8. §. penult. d. l. penult. §. 1. [illegible] de lucro C. de repud. d. Nov. 117 cap. 8.* Unde hæc Juris Regula enata, divortiô alterius culpa factô, in lucrandis dotibus & donationib. propter nuptias idem juris esse, ac si morte ejusdem finitum fuerit matrimonium *per l. quoniam. 9. §. ad [illegible] ibi ad similitudinem matrimonii morte dissoluti. C. de secund. nupt. & Auth. uxore C. ead.* (quamvis textuum horum lectionem receptam ex *Cujac.* improbet *Scip. Gent. de secund. nupt. c. [illegible] 6.*) *add. idem. lib. 3. de donat. int. vir. & uxor. c. 18. & seqq.* ubi de divortio bona gratiâ inito quid statuendum, disserit. Quæ enim causa divortio, multò magis huic lucrorum privationi sufficiens est, *Bart. in l. si ab hostib. 10. §. si vir. [illegible] sin. [illegible] matr. Berlich. part. 3 concl. pract. 3[illegible]. n. 11.* Et olim quidem variis modis divortia contingebant, variisque [illegible] viduitatis juribus mulctabantur, quo[illegible] quidem hodie exoleverunt. Sic uxor ideo, quòd vinum biberat, dote mulctabatur; Credebant enim veteres, nec falsò quidem, temulentiam pudicitiam expellere, unde receptum fuit, ut cum claves domus maritus uxori daret, solas claves cellæ vinariæ sibi retineret, *Plin. lib. 14. cap. 13 & Tertullian. in Apologet. c. 6.* Quod utinam apud nostrates quoque usu obtineret, rariora certè adulteria & omnis generis flagitia forent! Quæcunque enim fœmina vini usum immoderatè appetit, omnibus virtutibus januam claudit, & delictis aperit, verè ait *V. [illegible] de jurid. Rom p. 1. l. 5. n. 10 p. 18.* Quæstio hîc ex praxi quotidiana propullulat difficilima: An uxor deosculari se passa dotis, donationis propter nuptias, aliisq; juribus ac privilegiis indigna dicenda sit? Οὔτε πάντα, οὔτε πάντοτε, οὔτε παρὰ πάντων. ait ICtus *in l. solent. 6. § legatos. 2. ff. de off. proconsul.* quod ipsum haut malè huic nostræ Quæstioni quis responderit. Distinguendum enim inter *osculum Humanitatis* quod in Anglia *Munster. lib. 2. Geograph. 15. fol. 56.* in Gallia *Joh. Pierius lib. [illegible] hieroglyph.* in Moscovia *Sigismund. L. B. ab Herbenstein. in com-*

me[illegible]

men.rer.Moscovicar. in Persiâ *Xenophon. lib 1. Cyriped.* in Frisiâ *Ampl. Dn. Arum. Exercit. Inst. 20. th. 8.* in Belgio aliisque in provinciis peregrinantes summè honorificum esse referunt, cujus usus nec sacris literis incognitus, ut apparet *ex Gen. 29. vers. 11. Exod. 18. vers. 7. Tob. 7. vers. 6. & ibid. 9. vers 8. 1. Corinth. ult. vers. 20.* nec veteribus Romanis, honestatis & castitatis servantissimis, insolens fuit, prout constat *ex Dione Cassio lib. 59. histor. Sueton. in Vitellio. c. 7. & idem in Octavio. fac. l. 1. C. de domestic. ac protect. lib. 12. t. 17. Hotom. lib. de vet. rit. nupt. obs. 11. P. Greg. l. 8. c. 8. per tot. add. Gothofred. in l. si à sponso 16. C. de donat. ant. nupt.* Et *luxuria seu voluptatis*, quod libidinis incentivum vocat Pontifex in *c. nec aliqua 4. caus. 27. quæst. 1* & turpitudinis suspicionem Hispanis ac Italis imò quibuscunque Nostratium viris bonis & cordatis movet *P. Greg. d. loc. n. 15.* ita ut juramentum purgatorium uxorem alterius osculanti, se ipsius pudicitiam non attentâsse, justissimè detulerint Dnn. Scabini Salani *M. Jun Anno* 1617. Osculô enim ejusmodi libidinosô adulterium præparari *gl. ad l. 13. C. ad l. Jul. de adult.* matronarumq; castitatem prælibari non temerè crediderunt veteres *vid. Ovid. 1. amor.* Quod Belgæ hoc exprimunt rythmo. veel küssens op der lippens/ Maect vrintschap enter der schlip-tens. Unde P. Mævius libertum suum eò, quòd filiæ suæ nuptiis maturæ, quam literas docebat, osculum dederat, occidisse, filiamq; tàm tristi severitate virginitatem non solum, sed & oscula illibata ad maritum ut perferat, docuisse refert *V. Max. lib. 6. c. 1. add. Plutar. in Caton & problematis. Romanis. Plin. libr. 14. cap. 13. Scip. Gentil. de donation. int. vir. & uxor. libr 4. cap. 1.* In se ergo, ùt apparet, oscula sunt res indifferens, *Faceb v. ad Treut. vol. 2. Disp. 7. th. fin. lit. B. & Jul. Clar in §. adulterium. n. 16. & ibid. allegat.* quæ in dubio in meliorem accipi debent partem *c. fin. extr. de præsumpt. l. cum. pater. 77 §. rogo. 25. ff. de legat. 2. l. 30. in pr. vers si non ingrati. C. de inoff. test. Alciat. de præsumpt reg 2. præs. 8.* Proinde ex circumstantiis de ejusdem qualitate judicandum erit, ut si præter morem gentis in loco suspecto, ab homine alioquin non adeò pudico volenti inferantur basia, hôc casu dote, reliquisq; lucris nuptialibus privandam esse

uxorem non infideles iremus, id quod communis est Dd. opinio *teste Matth. Steph. cent. 1. quæst. 99.* Non enim matrona ... meretricum alienis viris subbl. ndi ... *aut Conjicus*; & quis est, nisi ... rus putus Cornutus & petaurus, qui levitatem hanc meretriciam ... xoris humanitatem vocaverit, & ad poppysmata ejusmodi ... ne frontem quidem caperaverit, sed ... ad ... stam ad indignationem commonitus, cum Pisistrato illo Atheniensium Tyranno, si iis responderit, qui nos nostrosque amant ... scere debeamus, quid iis faciemus, quibus odio sumus? *Valer. Max. lib. 5. c. 1.* Multò certè rectius Rudolph. I. Imp. Rom. Episcopum Spirensem ob osculum Augustæ furtim datum exulare, ... agnum osculandum sibi quærere jussit, *Apolit.* im Regenten... *in Rudolpho. 1. p. 453.* Johan Becherer in der Thüring Chronic *pag. 305. add. Hunn. in resol. Tract. p. 2. pag 819. ... Menoch. arb. jud. quæst. c. 287. & idem. 5. præs. 41. n 26. & seqq. Fachin. 11. controv. 75. Ovven. 1. Epig. 263* Ex quibus facilè ... potest etiam ad illam controversiam, num ... turpiter & ... ludens, seu spurcè & luxuriosè ... contrectari patiens, prout lusum ejusmodi exponit Schenck *Barosin tit. 5. §. item si fidelis F 1. Boler. clas. 5. Disput. 20. thes. 42. & seq. Dn. Arum. Disput. feud. 5 ... 3.* eodem habenda sit loco? Tanto gravius enim hæc delinquit, quanto turpior isthæc contrectatio est, & adulterio propior, & si jure suo cadit, quæ minus peccat, multò magis illa cadet, quæ gravius; Ubi tamen notandum, pœnas illas privationis, jure, potissimum Saxon. non ipso jure, sed ad instantiam conjugis innocentis vel cognatorum ejusdem inferri, *per Const. Elect. 26. p. 3. ibi:* Auff den Fall da des verstorbenen Erben solches widersechten, *Müller. n. 2. sub fin. & Berlich. p. 3. concl. 3 . num. 22.* Atque hæc jam dicta indubiè vera sunt in divortio vero, quid vero si ex ... scribusculi forsan, quoad thorum ac mensam, separati fuerint conjuges, numquid & hic innocens nocenti lucra nuptialia ... præripit? Minimè, cùm separatio hæc solam cohabitationem ..., non etiam mutua conjugum lucra afficiat *per l. cum hic 32. §. si ... ff. de donat. int. vir. & uxor. Tiraquell. de LL. connub. gl. 1. p. 8. ... 13. Farinac. in pract. crim. p. 4. tit. 16. quæst. 143. §. ... num. ...* & meritò, quia etiamnum marito onera matrimonii incumbunt,

Tesaur. decis. 130 num. 2. ... decis. 10. n. 1. ... lib. 4. lo num. fin. ... Scip. Gent. lib. 3 de ... t. t. vir & uxor. c. 17 cum seqq. seqq. Ludovic. Peguera. decis. 20. & ex cod. Marta. in Dig. novi. tom. 1. tit. alimenta. cap. 28.

SECT. III.

Aut eodem soluto; *Ubi consideratur*, vel in viduâ tantum, *ut puta luxuriosè vivendo* a).

a) Sanè ut unum idemque initio matrimonii fuit castitatis votum, ita eodem finito eadem ejusdem videtur esse obligatio, tum ob commune DEI præceptum, non mœchaberis, tum evidentem juris rationem, quâ vidui priori in matrimonio vivere, *argum. l. fin. C. de bon. matern.* imaginem defuncti conjugis repræsentare *Rol. à Valle, lib. 3. cons. 15. n. 7. Bart. in l. quoties num. 2. C. de privil. scholar.* & secundis nuptiis, (quanto magis impiâ hac & impudicâ vitâ, quæ illatio est ipsius Justiniani *in Novell. 39. c. secundum 2. in princ. vers. fin. i. ... lex.*) DEUM, defuncti memoriam liberorumque caritatem contristare dicuntur *in Nov. 22. c. si autem 40. vers. nos a. Alex. lib. 2. cons. 20. n. 7. Card. Tusch. concl. pract. lit. V. concl. 203. n. 14.* Verùm enim verò negari non potest, pudorem ac castitatem præ maribus fœminas potissimum decere, majoremque castitatem ac continentiam ab his, quàm ab illis leges requirere *l. omnes. 2. §. fœminæ 1. C. de his qui ven. æt. Connan. 5. comment. 10. Rittershus. in Jur. Just. p. 4. cap. 4. num. 6.* & tantò strictius ab iisdem exigi, quantò turpius in eo ab iisdem peccetur *d. l. 2. §. 1. in pr. de stat. regul. in 6.* & ob proclivitatem frequentius *l. aut facta 16. §. fin. ff. de pœn. Dd. in l. auxilium 37. ff. de minor. Tiraquell. in ll. connub. l. 9. num. 132. 133. cum seq.* cum præsertim in maribus sola turpitudo, in fœminis verò cum turpitudine perniciosissima liberorum incertitudo, familiarumque confusio, in Rei tum publicæ, tum privatæ incommodum conjuncta sit & inseparabiliter veluti conglutinata, idque omnium ferè Gentium consensu receptum esse testatur *Wesenbec. in parat. ff. ad L. Jul. de adulter. num. 10. col. 295.* ita ut ibidem miretur, quare pœnam adulterii in fœminis mitiga-

mitigaverit Justin. in *Auth. sed hodiè C. d t. Nov.* 134. *c.* 10. Atque hiscè præmissis, quando & quomodò vidua luxurio è vixisse dicatur? dispiciendum: Et ut breviter reddamus, viduæ toties, quoties in castitatis pudorisq; leges impinxerunt, luxuriosè vixisse dicuntur. Quia verò in foro non poli, sed soli hic versamur, nec affectum animique dispositionem, quæ legum civilium coërcitioni non subest, *l. cogitationis* 18. *ff. de pœnis c. cogitationis de pœnitentiâ dist.* 1. *Gellius* 7. *Noctium. Attic.* 3. *Cujac.* 8. *observ.* 22. *Card. Tusch. in pract. concl. lit. C. concl.* 40; sed affectum, externumque actum, qui hominum in noticiam venit easdemque apud bonos & honestos viros ignominiâ gravi afficit, hic addendum esse omninò putamus, adeo, ut haud malè illa ob verecundiæ fines clam tamen trangressos sese excusaverit, *Si non castè, tamen cautè.* Primum autem (ut à summo amoris gradu ad imum descendamus) viduæ luxoriosè vivere dicuntur, quando impudicè & libidinosè cum illis consuescunt, seseque furtivô & meretriciô amore iisdem supponunt. Quo de nemo unquam dubitavit, unde etiam communi Dd. opinione iisdem omnia, quæ ex bonis mariti lucrari poterant, denegantur *per l. his solis* 7. *vers. de cæteris. in fin. C. de revocand. donat. ubi Bald. & Dd. per. Nov.* 39. *c. secundum.* 2. *Castrens. lib.* 2. *consil.* 147. *per tot. ubi hanc communem opinionem esse dicit Rol. à valle consil* 86. *n.* 19. *lib.* 2. *Card. Tusch. in pract. concl. lit. A. & concl.* 227 *num.* 6. *Tiraq in tr. de nobilitat. c.* 18. *n.* 16. *Jul. Clar. in §. stuprum. vers. pariter. Menoch. de arb jud. quæst. cas.* 288. *n.* 26. *Gail.* 1. *O.* 95 *n.* 25. *Althus. lib.* 1. *Diceolog* 115. *n.* 17. quemadmodum est delictium *per Auth. iisdem pœnis C. de secundis nupt. d. Nov.* 39. *c.* 2 *post pr. Modest. Pistor. vol.* 1. *cons.* 3. *quæst.* 1. *n.* 2. *& seq. Thom. g. dec.* 18. *n.* 1. *& seq.* quamvis jure Sax. Landr. *lib.* 1. *art.* 5. *in med. vid.* Ein Weib mag mit Unkeuschheit ihres Leibes/ ihre Weibliche Ehre kräncken/ ihr Recht verleurt sie aber darmit nicht/ *vid. Berlich. p.* 4. *concl.* 31. *num.* 18. *ubi pl. alleg.* Quid v. numquid & dotem? Id quod *Gometz. ad L. Tauri* 80. *& seqq. n.* 70. *& Ant. Fab. in Cod. lib.* 5. *tit.* 7. *decis.* 7. *n.* 1. *& seqq. Paul. Busius in com. ad l. Lucius* 38 *ff. sol. matrim. num.* 7. 8. *&* 9. *& rigidè admodum Sixt. de secundis nupt. c.* 7. *per d. Nov* 39. *c.* 2 *in fin. Bachov. ad Treutl. vol.* 2.

vol. 2. Disp. 7. th. ult. lit. B. negant; Rectius tamen id affirmatur *Castrens. lib. 2. consil. 147. Boër decis. 338. n. 1. qui communem hanc opinionem dicit vid. pl. alleg. apud. Jul. Clar. in § stuprum. n. 4. vers. caeterum Tusch. in pract. concl. lit. S. concl. 707. num. 15.* praesertim ubi intra annum luctus stuprum committitur cum *Dd. comm. quos sequitur Ann. Robert. 1. rer. judic. 13. v. Förft. lib 7. de success. 16. ubi hanc opinionem communem perhibet Ant. Guibert. de dot. cap. 6. num. 30. & seqq.* Nec immeritò, cum enim vel solis secundis nuptiis omnia lucra nuptialia amittat *l. 1. & 2. C. de secundis nup.* multò magis illicito legibusque damnato hoc coitu. *d. Nov. 39. cap. 2. in fin. princ. vers. si enim illas lex.* Unde Vasallum qui eo tempore viduam senioris stupravit, feudo cadere, Feudistae docent, *Borch de feud. cap. 8. n. 97. Dn. Suev. in praefect. feud. c. 6. pag. m. 132.* Sic reliqua quoque jura ac privilegia viduitatis amittit vidua stuprata, cujusmodi est dignitas & domicilium maritale & similia. *Clar. supra d. loc. n. 7. Tusch. ibid. num. 16. Felin. in c. pastoralis. n. 7. extr. de judiciis, Covarruv. pract. quaest. c. 7. n. 1. Gail. 2. obs. 98. n. 17.* Verum nunquid vidua secundò nubens luxuriosè vivere dici possit? dubitatur: Exempli gratia: Maritus legavit uxori 1000. si castè & non luxuriosè viveret, quaeritur an contractis secundis nuptiis legatum illud amittat? In qua quaestione, ne Domitiana cui videatur, pugnant utraque ex parte & rationes & authoritates Dd. gravissimae, Sunt enim non pauci, qui id affirmant, *Bald. in l. ult. col. 2. C. de indict. vid. toll. & in l. 1. col. 2. in 5. notabil. C. de rapt. virgin. & in l. cum filius 78. §. qui Mutianam. ubi etiam Imola. ff de leg. 2. & qui hac de controversia tractatum conscripsit Nicol. Fasanus quem sequitur v. Förster. lib. 7. de success. ab intest. c. 9. n. 17. cum pl. ibid. alleg. per Nov. 2 c. cum igitur. 3 in med. princ vers. optimum itaq; Nov. 39. c. 2. in fin. pr. vers. si n. illas lex. Nov. 22. c. si autem 40. vers. nos V. miramur, c. nuptiae 32. quaest. 1* cùm vidua secundò nubens castè viventi expressè opponatur *in l. fin. post. pr. C. qu. mul. tut. off. fung. ubi Bald.* nec n. si castitatis vocabulo largè sumpto castè vivere dicatur. *Cynus in l. fin. C. de judiciis.* Nec pauciores sunt qui negant, quorum Antesignanus *post Hippol. est Gailius*, communis practicae per Imperium Rom. observator exactissimus (quo encomio

 ipsum

ipsum dignatur *Mi[illegible] dan[illegible] d[illegible] prest[illegible] [illegible] lib. 2* [illegible] *serv 98 in[illegible] per l. 2 C. de se[illegible] [illegible] 5. 3. in pr. C. de [illegible] leg. schol[illegible] lib. 12. tit. 30 ubi Bart [illegible] Fa[illegible] d [illegible] perpet.* In quo opinionum conflictu ad negativam, magis perpendimus. Quamvis viduæ liberis jam ex priori matrimonio conceptis & editis, rectius & honestius à secundis abstineant nuptiis *[illegible] in Jur Jul. p. 4 c. 4 num. 5.* præsertim cum ob sinceritatem [illegible] moris conjugalis maritus defunctis adhuc superesse videatur, quod ipsū Valeriam Messalarum sororem, cur Servio marito mortuo alteri non nuberet, interrogatam, respondisse [illegible] Et eandem in sententiam Dido Sicheo marito mortuo *apud [illegible] 4. Æneid.* effatur.

Ille meos, primus qui me sibi junxit, amores
Abstulit, ille habeat secum servetque sepulcro.

Quid verò si vidua non quidem stuprari, sed, qui penultimus est amoris gradus, luxuriosè contrectari, h. e. in partibus illis, quibus mulieres sūt mulieres, quas [illegible] natura [illegible] locū, & utrinq; ita munivit ne [illegible] oculis patesceret, se palpari passa fuerit, numquid & cum viduitatis juribus cadit? Et certe cum & hujusmodi actus libidinosi & stupro quàm proximi in ignominiam defuncti ejusdemque familiæ cedant *Alexand. lib. 6. consil. num. 3. consi. 207. Tusch. b. in pr. concl. lit. v. concl. 204. num. 2.* omnibus quoq; illis, quæ à defuncto marito percipere [illegible] lucrari poterant, privandas esse putamus, adeò, ut si in anno luctus hæc contingant, dote quoque suâ cadant, cum suspicio sit, eas vivo marito idem consuevisse *Nov. 39. c. 2. in fin. princ. vers. fin. 1. liberorum. 11. ff. de his qui not. infam.* Quid verò si libidinosè se osculari patiatur vidua? Quod delectationis genus prurientibus & lascivientibus viduis proprium veluti ac innatum *fac. l. 2. vers. cum n. C. de indict. vid. toll Nov. 39. c. 2. in med.* Quia verò hic quoque in pudoris & verecundiæ leges peccat, læsi etiam pudoris & verecundiæ pœnas, quæ in jurium viduitatis privatione consistunt, nec nō incurrit *add. Menoch. in arb. jud. quæst. cas. 287. in fin.* Quin imo ejusmodi actibus planè non probatis tamen impudica viduæ vita vel ex solo multorum ad ipsam aditu præsumitur, & ex hoc præsūptione lucris nuptialibus privatur *Bald. lib. 4. cons. [illegible] &*

Tusch.in pr. concl. l. P. concl. 972. n. 2. & l. A. concl. 357. & l. S. concl. 70 . n. 23. Verùm enim verò hæc singula ratione illarum nuptiarum vera sunt, quorũ respectu viduæ sunt ac dicuntur: Exempli gratia, Seja, Titio marito mortuo, nubit Sempronio qui & ipse diem suum obit: Hic cũ Seja non Titii sed Sempronii vidua sit & dicatur, proinde luxuriosè vivendo lucra ab eodem, non à Titio percepta, perdit, cùm præsertim ratio privationis, quæ consistit in eo, quod vidua quamdiu manet vidua, cum defuncto marito in matrimonio vivere præsumatur, indeque forum, dignitas & domicilium mariti ipsi concedatur, hic cesset. *Alvdest. P. flor. vol. 1. cons. 3. quæst. 1. n. 21. & seqq. Berl. p. 2. concl. pract. concl. 51. n. 54.* Sed prius quã abrumpamus, unũ hoc superaddimus, nũquid luxuriosa vita viduo in amittẽdis lucris ejusmodi nuptialibus aliisque viduitatis juribus planè nihil nocet? Equidẽ *Prosp. Farinac. in pr. crimi. p. 4. tit. 16. quæst. 142. n. 59. vers ita etiam & v. & seq. quem ref. & seq. Berlich. p. 4. concl. pract. 31. n. 28.* vitã ejusmodi impudicam maritis æquè nocere ac uxoribus statuit. Idquod salvis tamen tantorum virorum judiciis nobis haud placet, quin potius viduum ejusmodi impudicum, quantũ alioquin etiam peccet, quantisque pœnis sese obnoxium faciat, impunem hîc pronunciamus, subnixi *gl. lat. ad text. german.* Landrecht *lib. 1. art. 5. lit. G. vers. & an hac pœna. 1. gl. lat. ad text. germ.* Landrecht *lib. 1 art. 31. lit. D. in med. vers. sed quicquid sit consuetudo servat. & seq. add. supr. in princip. hujus sect. allat. a*

SECT. IV. & Ultim.

Vel in viduã ac viduo simul, *veluti secundas nuptias, contrahendo* a) *conjugis mortem non elugendo* b) *eandem non vindicando* c) *aut juribus suis renunciando* d).

a) Odiosas esse & ominosas, in uxoribus præsertim, secundas nuptias *jam supra* diximus *add. Gail obs. 98. n. 2.* maximè ubi intra annum luctus præmaturè nimis contractæ fuerint & celebratæ, unde etiam malè non tantũ in LL. audiunt *l. lex quæ 2. §. servi etiam. v sed etiam contra. C. de administr. tut.* sed & varias in jure sustinent pœnas. Nos memores instituti nostri hac de re,

 quam

quam latè etiam alioquin pateat, paucis agemus: Dupliciter autem pleriq; faciunt nuptias ſecundas, quædam ſunt i[illegible]tutæ, quædam non; Utræque vel contrahuntur extantibus liberis ex priori matrimonio; Vel non extantibus: De m[illegible]turis prius diſpiciemus: Illarum autem pœnæ afficiunt vel utrumque, vel viduos ac viduas tantùm. De prioribus prius agendum: Hic ubi nulli prioris matrimonii ſuperſunt liberi, jure noſtro civili (ſecus ac jure Canonico *c. 1. & 3. extr. de ſecundis nuptiis. tt. & c. 3. extr. de bigam. non ordin. Rittershuſ. [illegible] Juſtin p. 4. n. 4. n. 3.*) ſecundæ nuptiæ impunes ſunt, ita ut magis præmio digni videantur, qui ſuſcipiendæ prolis in Reipub. & privatæ conſervationem indulgent deſiderio *tt. C. qui num. liber. ſe excuſ. Gellius 2. Noct. Attic. 15. Duaren. 1. Diſp. 40. Cujac. in l. 2. ff. de Excuſat. tutor.* Sin verò aliqui ſuperſunt; Hoc caſu proprietatem lucrorum nuptialium, aliorumque bonorum omnium morte conjugis ad ſe devolutorum amittunt novi nupti, quam liberis illis ſervare, ipſique ſolo eorundem uſufructu contenti eſſe jubentur, *l. fe minæ. 3. §. illud 1. l. generaliter. 5. & Authen. Ex teſtamento C. de ſecundis nupt. Nov. 2. c.* [illegible] *Hartm. Hartm. tit. 43. caſ. 7. à n. 1. Gail. ſupr. d. loc. à. n. 1.* ita nec ullam alienandorum eorum (quantum ſc. ad proprietatem, ſecus quoad jus utendi fruendi, quod alienabile eſt *arg. l. 6u. 11. §. uſufructus 2. ff. de pignor. l. arboribus 12. § 2 ff. de uſufr.*) habeant facultatem *d. l. 3. verſ. nec quicquam d. l. 5.* [illegible] *pr. verſ. alienandi ſane* ſed ſi qua ab iiſdem alienata fuerint vel revocentur, vel ex bonis parentis ſuppleantur *d. l. 3. in pr. verſ. itaque defuncto. Rittershuſ. d. l. à n. 8. uſque ad num. 13. Scip. Gent. de ſecundis nupt. c. 9 pag. 55.* In eo tamen inter viduos ac viduas ratio diverſitatis eſt manifeſtiſſima, quod nempe hæ pro rebus mobilibus (ſecus ac immobilibus, in quibus non idem conſumptionis periculum *Rittershuſ. d. l. n. 14.*) à defuncto marito perceptis & uſufructuariè tantùm ad ſe delatis, cautionem uſufructuariam à liberis petitam, cautio enim non exacta impunè non præſtatur *l. 1. §. quod ait. prætor. 1. ff. quod legator. l. 1. §. non exigit. 1. ff. ut in poſſ. legator. Bart. in l. hac edictali. 6. §. his illud. 3. C. de ſecundis nuptiis*) præſtare teneantur

tur *d. l. hac edictali 6. §. his illud. 1. vers. mobilium & seqq. Nov. 2. cap. 4. vers. si autem. Nov. 22. cap. 45. §. si vero. Scip. Gent. d. loc. c. 10. pag. 59.* illi vero non item, tum *per d. l. 6. §. 1. C. de secundis nupt. 22. cap. 45.* quæ leges matri tantùm hoc onus imponunt, tum quia plus confidunt affectui paterno quàm materno, tum quia patria potestas cui subsunt liberi, hanc cautionem non admittit, *per l. cum non solùm. 8. §. fin. autem. 4 vers. hoc procul dubio. C. de bon. quæ liber.* cum alioquin sibi ipsi cavisse videantur *l. Imperator. 50. ff. ad Sconsultum Trebellianum Dd. ad l. fratres à fratre. ff. de condict. indeb. Scip. Gentil. d. loc. c. 22. in fin. Rittershus. d. loc. num. 18. vid. supr. pag. 206.* Huc pertinet & illud, quod vidui secunda ad vota liberis prioris matrimonii extantibus transvolantes ex propriis suis bonis novo conjugi plus dare aut relinquere non possint, quam uni ex liberis, cui minimũ tribuerint, dederant *l. hac edictali 6. in pr. vers. quod si plures C. de secund. nupt. Nov. 22. c. optimè. 27.* Exempli gratia: Moritur Titius relicta Seja uxore cum tribus liberis, hæc denuo nubit Sempronio, pactisq; initis filio natu maximo 1000 secundo genito 500. natu minimo 300 (quæ inæqualis bonorum divisio parentib. omnino licita *per l. parentib. 8. C. de inoff. testament. l. ult. C famil. hercisc.*) relinquit: Hic Seja non plus quam 300. quæ minima est liberorum portio, marito relinquere potest, *d. l. 6. & Nov. 22* ita ut superfluum non vitiet, sed vitietur, seu condictione ex lege revocetur, *d. l. hac edictali 6. vers. fin. v plus C. de secund. nupt. Rittershus. d. c. 15 n. 2. & n. n. 16* ubi in novissima reformatione Noricâ *lib. 6. sub. tit. 28.* Von Heyrathen *tit. 33. §. ult.* item sancitum ostendit, cujus juris ratio cuivis in proclivi est, præsumptio nempè immoderati in novum conjugem affectus *l. lex quæ 22. §. servi etiam. C de administ. tut.* quo de ex *Homer. Odyss. 6. lib. Scip. Gent de secundis nupt. cap. 16.* disserit, ejusque exemplum de Bona Sfortia Poloniæ Regina proponit *Thuar. lib. 11. Histor.* Quò pertinet & illud, quod filia prioris matrimonii dotata, & statuto à parentum successione exclusa, odio secundarum nuptiarum, non obstante statuto, ad successionem parentum admittatur,

 cujus

cujus juris ratio est *in l. generaliter 5. §. in his & Auth. hoc as seq. C. de secund. nupt.* adeò, ut nec jurata filiæ renunciatio eundem lucris illis bonorum parentum excludat, prout plures pl. allegatos statuit *Gail. 2. obs. 93. n. 9.* Atque hæ pœnæ utrique sunt communes, restant eæ quæ alterutri imponuntur, ubi vidui melioris videntur conditionis, quàm viduæ; hæ enim plures & graviores secundò nubendò incurrunt pœnas, quàm illi. Hinc vidua dignitatem & omnia privilegia prioris mariti per secundas amittit nuptias *per l. fæmina 8. ff. de Senator. & filii 22. §. 1. ff. ad municipalem. Nov. 22. cap. non tamen 36. l. mulieres 13. C. de dignitat.* ita ut vidua nobilis plebejo nupta vulgaris conditionis efficiatur. *Job. Vaud. lib. 2. quæst. ult.* quod & veteribus Romanis in usu fuisse ex eo apparet, quod Virginiam Auli filiam eò quod patricia plebejo nupsisset, sacris pudicitiæ matronæ arcuerint *Liv. lib. 10. c. 23. pag. m. 601.* Cùm verò usu vulgi uxores nupsisse dicantur, quam primum per sponsalia fidem matrimonii futuro marito fecerint: Quæritur, an dignitatis & conditionis ejusmodi mutatio statim à sponsalibus, an verò à nuptiarum consummatione demum incipiat? Præjudicialis hæc est quæstio, inter viduas nupturientes agitari consueta, quæ si vilioribus nupserunt, pristinâ mariti defuncti dignitate sibi abblandiunt, fastuq; citò transituro, superbiunt; Si dignioribus, hic eas adeò intumescere & supercilia efferre videas, ut & sese defunctorum uxores vocari nefas putent, summæque religioni ducant. Quæritur ergò, quid juris? Putamus consummatis demum nuptiis, eam conditionis immutationem contingere, tùm quia *prædictæ leges* omnes tantùm de uxoribus & maritis, non verò de sponsis loquuntur. Tùm quia non nisi latâ quadam & impropria verborum significatione sponsus & sponsa conjugum nomine veniunt, *per leg. oratio ubi Bald. ff. de spons.* etiam jure Canonico *per cap. presbyteri. dist. 34. §. viduas fin.* & Saxonico *per text. expr. ... 6.* Landrecht *Art. 45. ibi:* das Weib ist jhres Mannes genossen aber der Ehren vnd Würdigkeit/die der Mann hat zu hand als sie in sein bette trit. *Möll. ad const. Elect. part. 3. const. 29. n. 6.* Quibus nec obstat *l. nuptias 30. ff. R. J.* & *Nov. 22. cap. 36.* & ratio

priva-

privationi, cùm vel ex nuda tantum desponsatione mutuæ affectionis paternæ suspicio, odii novercalis metus & contristatæ defuncti animæ periculum æque ac in consummatis nuptiis hic militet: In pœnalibus enim & odiosis ejusmodi strictè procedendum, nec extra terminos evagandum *l.* [illegible] *de pœn. Card. Tusch. in pract. conclus. lit. E. concl. 665. per tot.* Cùm præsertim non nisi in atrocissimis delictis affectus pro effectu habeatur *Felinus in c. 1. post. n. 9. vers. limita 2. extr. de offic. deleg.* & proinde pœna nuptiis tantum dicta impunita faciat sponsalia *per text. express. l. 9. §. 1. & l. 10. §. 1. ff. de his qui not. infam.* Quamvis id diffiteri non possimus, dignitatem viduarum sponsalibus jam cum viliori contractis, paulatim vilescere, & tandem in totum evanescere; Sic porrò, ut ad institutum redeamus, vidua educationem liberorum, ob contractas secundas nuptias perdit *Nov. 22. c. ejusdem. 38. quod de jam supr. pag. 189. & seq.* Nec donationem liberis factam ob ingratitudinem, nisi tribus ex causis *Auth. quod mater. C. de revocand. donat.* liquidissimè & indubitatò probatis, revocare potest, *l. cum apertissimè 10. C. de secund. nupt.* Denique mater quæ tutelam liberorum susceperat, secundis nuptiis ipso jure eandem perdit *Auth. Sacramentum C. quan. mulier tut. Bart. in l. si quis 11. ff. de test. tut.* & legitimis aliis deficientibus *l. 3. § per nult. ff. de leg. tutor.* ad dativos tutores devolvit, per ea quæ elegantissimè tradit *Bart. d. loc. num. 22. & 27.* ubi, si non redditis rationibus, nec petitis aliis tutoribus alteri nubit, eorundem successione privatur, *l. sciant. 10. C. de leg. hered.* novique mariti bona omnia pro rationibus tacité obligat, *l. si mater. 5. C. in quib. caus. pign. tac. contrah. Nov. 22. c. si a. tutelam 40. l. 2. vers. sed ne. C. qu. mul. tut. offic. fung.* Viduæ quoque præter supra recensitas hic quoq; peculiarem sentiunt pœnam: qualis est, quod pro legato vel fideicommisso ab alio liberis relicto cautionem præstare debeant, *l. jubemus 6. §. 1. C. ad SCtm. Trebell. & Nov. 22. §. placet. 41.* id quod patri, honesto alioquin ac probo viro grave est & contumeliosum, *per l. testamento. 17. in fin. & ibid. Bald. ff. d. testam. tut.* Quemadmodum etiam moribus quorundam locorum omnium bonorum suorum

ſuorum inventarium conficere, liberisq; prioris matrimonii tutores, ſalvâ tamen ipſis rerum liberorum adminiſtratione, conſtituere coguntur. Id quod tamen non ſatis tutum ac conſultum, ideoq; etiam jure improbatum *Ritterſh. d. loc. cap. 6. in fin.* Ex hiſce jam dictis facile colligere eſt, opinionem *Angeli Aretini conſil. 39. num 9.* quâ pœnas ſecundarum nuptiarum de mulieribus conceptas, in viro quoque ad ſecunda vota tranſeunte locum habere aſſerit, ſimpliciter veram non eſſe; Quicquid etiam eandem magis communem vocet *Oldr. ad conſil. 33. & ex eo Tuſch. in pract. concl. lit. N. concl. 163. num. 1.*

b) Atque hæc de ſecundis nuptiis maturis; Videndum nunc de immaturis & præcipitatis ſeu intra tempus luctus contractis: Hic præter pœnas *jam ſup praced. hac lit.* recenſitas, aliæ ſingulares ſponſis ejuſmodi incontinentibus, & vix exacto novendiali ſacro alienos in amores irruentibus præſtitutæ ſunt. Loquimur autem de uxoribus viduis, mariti enim uxores ſuas lugere non compelluntur, *per l. uxores 9. ff. de his qui not. infam. vid. ſupr. pag. 153 & ſeqq. Roman. conſil. 182. Tuſch. d. loc. num. 5. & ſeq.* Illarum autem pœna quintuplex eſt; primum enim infamiam incurrunt, *l. 1. verſ. qui eam 7. & l. liberorum 11. §. 1. & ſeq. ff. dict. tit. l. 1. in pr. & l. 2. C. de ſecundis nupt. l. ſi qua 4. in pr. C. ad SCtum Tertul. P. Gregor. lib. 9. ſyntag. cap. 26. n. 48.* II. Non niſi tertiam bonorum ſuorum partem in ſecundum maritum ullo titulo transferre poſſunt, *l. 1. in princ. C. de ſecundis nupt. eleg. Tuſch. in pract. concl. lit. U concluſ. 404. & ſeq. & concl. 407. n. 1.* III. Teſtamenti factionem paſſivam amittunt, *d. l. 1. verſ. omnium.* IV. Omnia à defuncto marito quocunque titulo ſibi relicta in totum, etiam quoad uſumfr. amittunt, *d. l. 1. verſ. his etiam & l. 2. C. de ſecundis nupt.* V. Non poſſunt ſuccedere cognatis ſuis ultra tertium gradum *d. l. in fin.* Quin & veſtes lugubres ex hereditate ipſi datas perdit, quemadmodum etiam, ſi præmaturè nimis easdem depoſuerit, *Bald. vol. 5. Conſ. 418.* Quæ pœnæ tamen in quinque caſibus viduis quoque remittuntur, quos *vid. apud. Ritterſh. in J. Juſt p. 4. c. 3. à n. 10 & ſeqq.* Quos inter an & hic referri poſſit, qn. conjunx conjugi novas nuptias ultro ac conſulto permiſerit, quæritur? Et quidem primâ fronte videtur dicendum, quod ſic; Tum quia, ut quilibet alius, ita conjuges

juges quoque favoribus pro se introductis renunciare possunt, *per l. pen. in fin. C. de pact. l. si judex. 41. ff. de minor.* tum, quia consentientibus nulla fit injuria nec memoriæ contristatio *l. 1. §. usq; adeo 5. ff. de injur. l. cum donationis 34. C. de transact.* Tum denique, quia liberorum consensus secundas parentum nuptias à pœnis liberat, quæ communis est Dd. opinio, *quam post gl. Accurs. Angel. Decium, & alios pl. sequitur V. Först. de success. ab intest. lib. 7. cap. 13. num. 1. & 2.* cur ergo non etiam conjugum. Verùm rectius hic distinguimus inter nuptias intra annum luctus, & post eundem transactum contractas? Has impunes esse, secus ac illas, putamus: Cùm enim in nuptiis illis præmaturis honestas & utilitas publica versetur *per supr. adducta*, nihil certè dispensatio seu consensus conjugis defuncti hîc operabitur *per l. jus publ. 38. ff. de pact.* nec turpia & inhonesta licita & honesta reddet, *l. turpia 54. l. fi. quis inquilinos 112. §. ult. ff. de leg. 1.* aut vim ac efficaciam legum post fata ejusdem inhibebit aut retardabit. *l. nemo potest 55. ff. d. tit. V. Först. d. lo. n. 6. Rittershus. in diff. jur. civ. & Can. lib. 2. cap. 6. pag. 118.*

c) Non minima est suspectæ fidei, simulatique conjugalis amoris suspicio, ad internecionem conjugis ne hiscere quidem, aut vel levissimè indignari. Proinde jure cautum, ut, qui interfecti gaudere vult favoribus ac privilegiis, ejus quoque mortem vindicet, reosque quàm poterit diligentissimè persequatur, *per l. cum fisco 9. l. si sequens. 15. in pr. ff. ad SCtum Silan. l. heredem 17. ff. l. si ea 3. l. cum fratrem 9. C. de his quib. ut indig.* Id quod etiam Galli (quibus tamen alioquin jus nostrum vel allegare tantummodo nefas est *Besold de Republic. lib. 1. c. 8. Lansius. in Orat. pro Gallia p. 169. Dnn. Carpzov. in Disp. inaug. de Regal. cap. 4. thes. 707. post med.* adeo ut nec *Thuanus* Historicorum omnium ferè veracissimus *lib. 35 Histor.* vulgatissimam quandam juris nostri regulam non petitâ venia & impunitate allegare ausus fuerit) perquam studiosè sequuntur, prout testatur *Renat. Choppin. de privil. rustic. lib. 3. cap. 11. pag. 313.* Tantò magis in conjugibus id obtinebit, quantò arctiori ac firmiori hi præ illis conglutinati sunt vinculo ac necessitudine *l. ei qui 20. ff. de his quæ ut indign. Beust. tr. de jur. connub. p. 3. c. 6. post pr. Bart. in d. l.*

in d. l. si sequens. §. *cum ex parte ff. ad SCtum. Silan. n* 1 *& in l. ei qui* 20. *ff. de his quæ ut indign. num.* 1. Unde etiam nihil planè ex bonis interfecti conjugis superstiti debetur, sed portio ejus tanquam vacans fisco accrescit, *d. l. ei qui mortem* 20. *Bart. in l. si ab hostibus* 10. §. *si vir. uxorem* 1. *n.* 2. *ff. solut. matr. Berlich. p.* 3. *concl.* 36. *n.* 6. & 7. Ita tamen ut æs defuncti alienum (secus ac in casu quo ex delicto defuncti *l. cum filius*, 76. §. *ult. ff. de legat.* 2. aut verò in bona omninò vacantia succedit fiscus, quibus casibus ad credita tantùm *l. non possunt* 11. *ff. de jur fisc.* & justa legata tenebitur *l* 3. §. *cum ex causa.* 4. *ff. eod.*) non tantum, sed & legata ab eodem relicta solvere cogatur *d. l. cum fisco* 9. *ff ad SCtum Silan. l.* 2. §. *ult. ff. si quis aliq. testar. prohib. l. in facto.* 60 §. *ult. ff. de condit. & demonstr Choppin. d. l. pag.* 314. *lit. A.* Id quod hoc in casu speciale est, cùm alioquin portio conjugi in conjugem fidemque conjugalem delinquenti ablata heredibus lucro cedat, *P. Heig. p.* 2. *quæst.* 33. *n.* 37. *& seqq. Möller in comm. ad Constit. Sax. p.* 2. *Constit.* 20. *num.* 3. *& seqq. Berlich. ibid. d. concl* 36. *n.* 29. Regula enim juris est certissima, quòd quotiescunque indignitas respicit favorem & offensam certæ personæ factam, ut hic, tunc quod indigno negatur, non fisco, sed offenso acquiratur *Bart. ad l. hereditas. C. de his quibus ut indig. per l. si legatarius* 25. *C. de legatis. l post legatum.* 5. §. *amittere* 2. *ff. de his quæ ut indign. Choppin. d. lo. pag.* 313. *add. Gothofred. in not. ad d. l. ei qui* 20. *ff. de his quæ ut indign. lit. B.* Jure Sax. vindicatio hæc mortis solis maritis, non etiam uxoribus incumbit *per text. lib.* 1. Landrecht *art.* 42. *&* 46. *Fasch. diff. jur. civ. & Sax.* 63. adeò, ut nec de lucro ex transactione de non vindicanda cæde ab agnatis facta percepto, quicquam percipiant, *Reinhard. diff. jur. civ & Sax.* 46. *Henning. Gœd. cons. de homicid.* Wesenb. *in par. ff. de SCto. Silanian. in fin.* Quæstio hic movetur non levis controversiæ, num sc. conjunx, vindicationem mortis conjugis alteri impunè cedere possit? De quo videatur *Renat. Choppin de privileg. rusticor. d. lib.* 3. *cap.* 11. ubi hanc Q. in judicio Gallorum Andegavensi utramq; in partem ventilatam, non tamen decisam proponit.

d] Juris enim brocardicum est notissimum, quemlibet favori

favori pro se introducto renunciare posse, *per l. pen. circ. fin. C. de pact.* quod tamen multas exceptiones & limitationes recipere haut ignotum est ex *l. si convenerit. ff. de pact. l. 1. §. & ideo. 1. ff. de dot praleg. l. cum hi. 8. ff. de transact. l. 1. C. de usufruct.* ita ut non nisi in terminis lege expressim permissis obtineat. *Gothofred. ad d. l. pen. C. de pact. in not. lit. M. Felin. in c. significaverunt, in 9. col. circ. fin. de judiciis: eleganter Gail. lib. 1. observat. 40. numer. 10. & seq. ubi exemplis idem demonstrat, quibus addat Cardin. Tuschus in pract. concl. lit. R tom. 6. concl. 170. & seqq.* Unde facilè conjicere, quid de renunciationibus viduarum sentiendum sit. Cùm enim illæ ob sexus, judiciique fœminei imbecillitatem contra propria commoda plerumque laborent, *l. si pater 4. C. de Sponsal.* & sæpissimè ad suggestionem & delinimentum maritale vel quidvis comprobent, eò infirmiores sunt earundem renunciationes, ac proinde non nisi sub forma, *supra* præscripta subsistunt; Unum tantùm hîc renunciationis viduarum proponemus dubium. Cessit vidua dotalitium mariti defuncti heredibus ejusdemve Creditoribus, numquid fructum simul abdicasse dicendum est? Et sane cessione usumfruct. finiri *ex §. finitur 3. J. de usufruct. l. si usufructus 66. ff. de jur. dot. & aliis* satis superque liquet. Id tamen in persona viduarum distinctionem recipit, ita ut non nisi adhibito Curatoris consensu hæc cessio stringat, *argument. l. si Curatorem 3. C. de in integr. restit. minor.* atque ita *post* Rotschitz *tr.* Vom Leibgeding. *c. 8. num. 12. ibiq; Dn.* Schultes *num. 13. usque ad num. 19.* statuit *Berlich. conclus. pract. p. 2. conclus. 17. n. 61. per gloss. in* Landrecht. *libr. 3. art. 76. in verbo* Lehn oder Leibgeding *num. 6. vers.* Leibgeding aber ist / Quibus nec obstat *Nov. Elect. 15. part. 2.* prout eleganter demonstrat *Dn.* Schultes *d. lo. n. 17. & seqq. ubi vid.* Aliud & diversum planè est in viduo: Ille n. quin lucris nuptialibus aliisq; favoribus undecumq; sibi debitis, modò minor non sit, ubi servatur dispositio *d. l. si Curatorem 3. C. de in integr. restit.* nec renunciatio illa in fraudem tertii fiat *Gail. d. observat. 40. num. 10. Card. Tusch. d. conclus. 170.* renunciare possit, nulla planè est dubitatio *Decius consil. 260.*

 adeò

adeò, ut si non solvendo fiat, nec Creditores ejus hanc renunciationem tanquam in fraudem ipsorum factam revocare possint, cùm edictum illud Prætoris *de reb. in fraud. Cred. non alien.* tantùm ad diminuentes patrimonium suum, non ad eos, qui id agunt, ne locupletentur, pertineat, *per text expr in l. quod autem 6. in pr. fac. lex*, 1. §. *1. & lex. 3. ff. quæ in fr. Cred. Wesenbec. in parat. ff. eod num.* 8. *Scip. Gentil. de donat. int. vir. & uxor. libr. 4. cap. 6. ubi ad. l. de rebus* 13. *C. de donat. ant. nupt. pagin.* 432. *& seq.* Quibus nec contradicunt *l. alienationis* 28. *ff. de V. Sign. l. in fraudem* 45. *in princip. ff. de jur. fisci. l. venditor. 2. §. non tantum 4. ff. de hered. vel action. vendit.* prout ostendit *Bart. ad d. l. quæ autem 6. ubi vid.*

Atque hæc ex diffusâ ac difficilimâ hac Viduitatis materiâ, nostro pro instituto, decerpsisse, & σκιαγραφίαν veluti ejusdem exhibuisse hac vice sufficiat; DEO ter Optimo ter Maximo sit Laus & Gloria in omnes æternitates Amen!

De

De

JURE CONSILIARIORUM

DISCURSUS NOMICO-POLITICUS,

Quondam etiam editus

ab

HENRICO NEVVENHANIO

U. J. D.

Nunc noviter revisus, & piæ recordationis gratiâ, quâ Manes Patris prosequitur, typis iterum submissus

à

JOHANNE LUDOVICO Newenhahn.

I. N. D. N. J. C.

Justissima est illa *Servio Sulpitio à Q. Mutio facta exprobratio* in l. 2. §. Servius 43. ff. de orig. jur. *Turpe est patricio & nobili & causas oranti, jus in quo versaretur ignorare: Idem ne mihi Consiliarii munus, indignè quamvis, bono*

 cum

cum DEO jamjam subituro, jure quis oggannire posset, discursum hunc de Consiliariorum jure publicæ valedictionis loco omnium bonorum examini divinâ aspirante gratiâ exponere operæ pretium duxi.

I.

CONsiliarius à consilio; Consilium autem quibusdam à silendo *Fest. lib. 3.* Nonnullis à consiliendo, *Prat. in lexic. verbo consilium.* Aliis verò rectius à consulendo deducitur.

2. Quemadmodum autem voculæ consilii varia sunt significata. *Cic. pro Roscio. Salust. in bell. Jugurt. Azo in summâ rubrica. C. de vindict. libert. & apud consil. manum.*

3. Sic nec Consiliarii vox unius est significationis: Ego omissis iis hic Consiliarium personam à superiore quodam administrandæ Reip. præstitutam describo, *Christ. Matth. lib. 3. pol. Exerc. 2. theor. 2.*

4. Consiliarii differunt aut gradibus, aut objectis, aut functionis duratione: Hinc alii summi, alii medii, alii infimi: Quidam item rerum Ecclesiasticarum; quidam secretiorum; quidam militarium; quidam judicialium. Alii item perpetui & ordinarii wesentliche. Alii temporarii sive extraordinarii. Von Hauß auß bestellte Räthe.

5. Cujusmodi species omnes & si quæ sunt plures, quas refert *ex Frid. Furio. Ceriolan. in lib. de concil. & consil. Princip. Hænon. in Disp. pol. 4. th. 6. lit. a.* circa Reip. gubernationem in partibus sibi creditis unicè occupantur *§. fin. proœm. Instit.*

6. Hîc quadrupliciter considerabo Consiliarium. I. Ut est constituendus. II Ut constitutus. III. Ut dimittendus. IV. Ut dimissus. Qui ipsi discursus hujus nostri limites erunt ac veluti stadia.

7. In constitutione consiliarii personæ occurrunt agentes & patientes: De utrisque videndum!

8. Con-

8. Constituere autem Consiliarium possunt omnes Principes ac Magistratus, qui mutuatitio consilio indigent.

9. Immò etiamsi ipsi propriò judiciò ac consiliò valeant, consiliariis tamen stipati esse debent: Vix enim est ut unus atque alter omnibus negotiis in administratione occurrentibus sufficere possit *Bodin. de Rep. lib. 3. cap. 1. post pr. Rever. Dn. D. Joh. Gerhard. Colleg. ac Compater m. observandus decad. 4. quæst. pol. 1. Hœn. d. Disp. 4. th. 10.*

10. Et quis nescit, omnia regna, civitates, nationes, usque eò prosperum imperium habuisse, dum apud eos vera consilia valuerunt. *Salust. ad Cæsar. Choker. lib. 2. thesaur. pol. cap. 23. Contzen. lib. 7. polit. cap. 13. §. 8.*

11. Hinc jura præsumunt, Principem, quicquid fecit, de consilio suorum Consiliariorum fecisse, ita ut contrarium dicenti onus probandi incumbat *Panormit. in c. quanto. num. 7. extr. de his quasi à prælat.*

12. Adeò quidem ut *secundum Andr. de Isern in cap. 1. qui success. ten. 1 F. tit. 9.* & qui hunc refert ac sequitur *Martin. Garrat. in tr. de consil. princ. quæst. 21.* principi sine suo consiliario ne quidem credatur; Id quod tamen ego haut statuerim.

13. In persona in Consiliarium eligendâ attendenda sunt requisita quædam, quæ vel sunt Electionis, vel Eligendi.

14. Electionis sunt, ut eadem fiat. I Sine privato Collegarum aliorumque affectu, solius Reip. gratiâ. *argto l. un. in pr. ff. de L. Jul. ambit.* Quo ipso Reip: malè consulunt illi, qui non nisi sanguine vel affinitate sibi junctos publicas ad functiones evehi ac promoveri faciunt. *Besold. elegant. in Consil. pol. cap. 2. num. 22. & 29.*

15. Pessimè autem omnium illi, qui proxenetica futuri Consiliarii magis, quam ejusdem qualitates spectant: Plerumque enim usu venit, ut ubi venalia sunt officia, ibi officiorum & juris administratio quoque venum exponatur *Wesemb. in Parat. ff. de L. Jul. ambit. Besold. d. c. 2. n. 21.*

16. Deinde sine omni ob vel subreptione. Quid vero frequentius quam pomposis commendationibus etiam indignissimum quemvis summos ad honores extolli. Contra quàm

quam voluit pontifex *in c. estote. 120. causa 1. quæst. 1. vid.* Fürstl. Tischreden. *lib. 1. cap. 6.*

17. Nunquid autem sine ambitus vitio Consiliarii munus peti possit, quæritur: Omnino, modo verecunde fiat ac modestè, ne servitia sua principi obtrusisse magis, quam obtulisse videatur.

18. Quamvis enim, ut in simili loquitur Hadrianus Imp. teste JCto *in l. 2. § post hunc 47. vers. primus. ff. de Orig. jur.* hoc ipsum non peti sed præstari debeat *fac. c. honorantur. causa. 32, quæst. 2. in fin. Contz. d. lib. 7. pol. c. 13. §. 7.*

19. Quia tamen, Principes petentes quam expetitos malint, & Musæ, seculo præsertim hoc Martio, ubique ferè vapulent si non prorsus exulent, nec servitiorum ista oblatio jure improbari potest.

20. Requisita Eligendi sunt vel primaria, vel secundaria; E primariis illud præcipuum ac primum est, ut doctrina polleat ac eruditione; Alienis enim necessum est ut videat oculis, qui propriis hebescit, id quod omnibus literarum ignaris contingere solet. Secundum illud *Menandri Epist. 3.* Vir literatus duplo acutius videt.

21. Quid ergò? illiterati omnes indiscriminatim à Consiliariatus dignitate exulare debebunt? Sanè inveniuntur non nunquam tam felicis judicii viri, qui acumine suo facile omnem literarum defectum supplent, atque sic magno cum Dominorum commodo consiliis adesse possunt.

22. Sunt item certi illiteratorum gradus; Aut enim imperitus ejusmodi nec scribere nec legere potest §. *similiter. 8. J. de Excus. tutor. l. 6. in fin. ff. eod.*

23. Cujusmodi ἀναλφάβητον nulli unquam consiliarii officio commodè præesse posse indubium est; Cum certe is, quicquid sapit, aliena mente, atque sic mutuatitiè tantum sapiat, ita ut Asinus ad lyram non injuriâ exclametur.

24. Aut vero legere quidem potest, scribere tamen haut item *l. libellorum. 3. §. item. 2. ff. de accusat.* Aut denique & legere & scribere potest, literarum tamen studiis insuper nunquam vacavit, atque sic juris planè est imperitus *l. 2. C. de postul. Zas.*

ad

ad l.pen.num.5. & seqq. C. eod. Magn. Dn. Ordin. Foman. Colleg. ac Compater. m. observ. in prælect. ad l.un. C. qui pro sua jurisd. quæst. 5.

15. Cujus generis homines certis in negotiis, ut puta militaribus, nummariis, mercimonialibus & similibus, haut verò in iis quæ juris sive publici sive privati cognitionē requirunt (ut æquitas cerebrina, quæ hisce homuncionibus collacrymante Astræâ ac partu immaturo ac infelici innasci solet, evitetur *l. si servū. 91. §. sequitur. 3. ff. de V. Oblig.*) in consilium adhiberi posse videbatur. *argumento l. 1. C. de offic. Vicar. Mart. Garratus d. tr. de consil. princ. quæst. 13.*

26. Veruntamen, quicquid sit, rectiùs videtur dicendum illiteratos istos quomodocunque etiam dictos Consiliariorum cætui nunquam tutò adsociari posse *Panormit. in c. ad nostram num. 4. extr. de consuetud.*

27. In quibus verò consistere Eruditio illa debeat, quæritur? Et Juris tum publici tum privati cognitio quin Consiliario summè necessaria sit indubitatum planè puto. Hic erit optimus, *ait Plaut. in Epid.* Hic poterit cavere rectè, jura qui & leges tenet *Chokier. lib. 3. thesaur. pol. cap. 8.*

28. Quid E. sola ne juris scientia, exclusis reliquis disciplinis ac scientiis omnibus Consiliario futuro sufficiet? Minimè gentium. Theologiam enim & Philosophiam studio juris præmittendam ac veluti præsupponendam esse omninò arbitror. *Hav. Disp. pol. 4. th. 25. lit. B. & seqq.*

29. Ita tamen ut non perfecta & absoluta utriusque studii cognitio, quæ etiam vix sperari potest, hic requiratur, sed ea, quæ politicum ejusmodi rebus gerendis aptiorem reddit & cordaciorem, sufficiat.

30. Quo ipso apparet qua de Philosophiæ parte hic loquar, non theoretica illa quæ meris in speculationibus consistit, quæque ad disputandum ac sermocinandum, quam consulendum, magis apta *Hœn. d. loc. th. 26.*

31. Sed de ea, quæ in actione consistit, & virtutis officii & benè vivendi disciplinam continet, morali scil. familiari ac civili: Quâ etiam de Philosophia *Plato 5. de Rep.* accipiendus videtur, quando dicit, tum demum felices fore ac perpetuas Respub. cùm aut Reges philosophentur, aut philosophi regnent. *Dn. Gerh. d. Decad. 4. quæst. 2. Chokier. l. 3. th pol c. 7.*

32. Quòd idem *Plato Epist.10.* docet, ubi ait. Constantiam, fidem, animi sanitatem, veram Philosophiam esse, alias autem quascunq; & aliò tendentes sapientias, si elegantias & argutias quis dixerit, verè censeatur appellasse, *Chokier. d. cap. 7.*

33. Quid verò, numquid Theologi & personæ merè Ecclesiasticæ consiliarii munere fungi possunt? Id quod in rebus Ecclesiam ac religionem (modo tamen Seculares quoq; adhibeantur *vid. Besold. d. loc. cap. 5. n. 4.*) concernentibus tralaticium est.

34. Sed quid de rebus politicis ac profanis? Et sunt qui hic quoq; Clericos consiliarios esse posse statuunt, adeò quidem ut etiamsi extra suam Ecclesiam consulendo, morte præveniantur, irregulares tamen haut fiant. *Bald. in Auth. habita. C. ne fil. pro patr. & ex eod. Mart. Garrat. Laud. tr. de cons. princ. quæst. 30.*

35. Cum quâ tamen opinione quomodò concordet *rubr. & titul. extr. ne cleric. vel Monach. secul. neg. se immisc.* ut & *l. consulta. 23 post med. C. de testam. & l. repetita 36. C. de Episc. & Cler. Ubi absurdum & opprobrium esse dicitur, si clerici periti se velint ostendere disceptationum forensium.* Id ipsi viderint. *videatur Bodin. lib. 3. de Rep. cap 1. & 8. P. Greg. lib. 13. de Rep. cap. 20. num. 2. & cap. 21. per tot. Lips. in not. ad lib. 3. polit. cap. 5. in pr.*

36. Dixi [*th. 29.*] perfectam & absolutam studiorum cognitionem in Consiliario non requiri: Quid ergò si existeret quis eruditionis absolutissimæ ingeniique acerrimi, numquid illis, qui paulò tenuioris profectus, ingeniique non adeò felicis, præferendus? Nequaquam.

37. Nam faciliùs ex satureia lanceam conficeres, quàm ex hisce probos consiliarios *Athen lib. 5. cap. 1.* Ignea enim, ut *Lipsius* vocat, ejusmodi ingenia, rebus novandis quàm gerendis aptiora *Curt. lib. 4.* in multiplici inventione & copia natant, nec facilè reperiunt cui insistant. *Caspar. Ens in nucl. sui historici. p. 2. pag. 209. Besold. d. loc. cap. 13, num. 2. & pl. seqq.*

38. Unde rectè *Thucyd lib. 3.* hebetiores quam acutiores ut plurimum melius Remp. administrare statuit; præsertim cum hi fiduciâ ingenii sui ac doctrinæ omnia suo ex cerebro dimetiri æstimare ac judicare soleant, aliorum votis ac judiciis prorsus posthabitis ac neglectis. *Schonb. lib. 3. polit. cap. 23. Chokier. lib. 5. th. pol. c. 1.*

39. N

39. Nec malè *Bald. in c. dilecti. post. princ. extr. de judic.* statuit, nimiam subtilitatem magis reprobari quam nimiam grossitiem, quippe quæ non tantoperè lædat Remp. ac illa *fac. l. sed hac. 33. ff. de excus. tut. Diss. Jason. in l. cum stipulati sumus § sequitur ff. de V. O. Cui respondet Tiraquell. de pœn. leg. temp. caus. 12. n. 2. & 3.*

40. Ingenio tamen ut alacri & excitato valeat oportet; id quod colligi potest, si in dicendo argutus, in respondendo promptus, in accipiendo facilis, in docendo clarus, in seriis cautus fuerit. *Hænon. Disp. pol. 4. th. 18.*

41. Eruditioni autem rerum experientia conjuncta ut sit necesse est; Speculativa enim rerum cognitio non nisi in altero seculo Consiliarium pariet ac efficiet, *Camerar. cent. 1. hor. succes. cap. 44. Livius lib. 35.*

42. Experientiam verò hic non intelligimus eam, quâ quis se omnium rerum peritum exhibere aut omnia repræsentare potest der zu allen Sätteln gerecht ist: Sed eam quæ citra omne πολυπραγμοσύνης καὶ μυρεοτεχνίας vitium Consilia juvare potest & ornare. *Vent. de Valent. in parthen. litig. lib. 2. c. 2 num 36.*

43. Quæ cum nec in senilem, multò vero minus in jevenilem hominis captum cadat, justa quoque ætas in eligendo consiliario attendi debet.

44. Quamvis enim non desint exempla eorum, qui juvenili ætate hac in statione operam præstiterunt egregiam, quales fuerunt Nerva, *l. 1. §. 3. ff. de postul.* Celsus *l. si servum. 91. §. sequitur 3. ff. de V. O.* & alii.

45. Et senes ætate etiamdum devexâ plerunq; judicio valeant; quorum aliquot recenset *Menoch. lib. 6. de præsumpt. cap. 46.* Adeo ut certus ætatis annus ob naturæ & ingeniorum varietatem neutrobi poni possit.

46. Quia tamen exempla ejusmodi immaturæ ac serotinæ aptitudinis rara nimis sunt, & veteres minorem annis 30. & 60. majorem Magistratui ac Ordini Senatorio minimè præficiendum statuerunt *Plin. ad Trajan. Senec de brevit. vit. cap. ult. Cic pro Rosc. Amerin.* Schönb. *pag.* 298.

47. Medium intra 30. & 60. ætatis annum huic provinciæ magis convenire dixerim *Dn. Gerhard. d. c. 4. quæst. 3. Pet. Fab. ad l. 2. ff. de Reg. Jur. num. 29. & seqq.*

48. Ita tamen, ut semper major ratio habeatur dignitatis & aptitudinis quàm ætatis: Tempora quippe Virtutem non prima negant, non ultima donant; Et canities ætatis non prudentiæ est index *Menander. Chokier. lib. 3. thesaur. polit. cap. 5. Hæn. Disp. pol. 4. th. 23. & th. 12. lit. B.*

49. Experientiam eloquentia quoq; ut comitetur oportet, non quidem canina illa facundia, qua blateronum vulgus, quibus sermo in ore nascitur non in pectore *Gell. 1. N. A. 15.* ad clepsydram latrare valet. *Cic. 3. de Orator.*

50. Sed ea, quâ quis illa quæ in mandatis habet, aut concepit, congruè ac succinctè, & quintam velut eorum essentiam proferre & efferre potest, magis de rerum circumstantiis, quàm verborum lenociniis sollicitus. Satius enim est cum Bartolo barbarum esse, quàm cum Rabula Ciceronianum *Pacian lib. 2. de probat. cap. 1 num. 12. & seqq Tacit. 13. annal. Senec. Epist. 115. Besold. in Consil. pol. cap. 15. num 19. & aliq. seqq.*

51. Alterum requisitum consiliarii primarium est, ut virtuosus sit, vitæq; integritate reliquis præcellat. Consiliarius enim malus optimum suum consilium dedecore suo imbuit. Unde Lacedæmones, cum homo improbus bene consuluisset, idem consilium ab alio proponi jusserunt, & mutatô autore illud secuti sunt. *Conriz lib. 7. pol. c. 13. §. 7. Hænon. d. Disp. 4. th. 32.*

52. Præsertim verò pietati studeat, quam solam & unicam hominis custodiam verè dixit *Mercur. Trismegist.* Ductum Imp. nostri Justiniani secutus, qui in nomine Domini nostri Jesu Christi ad omnia consilia omnesque actus semper progressus est, ipso teste in *l. 1. & 2. C. de offic. præfect. Afric. Constit. Tanta. de Confirm. ff orum. Nov. 6. in præfat.*

53. Cum enim impietas omnem peccandi metum expellat & omnis mali radix sit ac viva veluti scaturigo; Quid ab homine impio quod Deo gratum, principi honorificum ac Reip. salutare, unquam expectari potest? *Daniel. Otto in Diss. jur pub. cap. 13. pag. 326. Besold. d. loc. cap. 9 num. 9. & seqq.*

54. Consiliarii quippe, qui nullo alio quàm Principis dicuntur respectu, idololatræ sunt; Qui solius regni, athei ac Machiavellistæ; Qui sui ipsius, Epicuræi ac voluptuarii, qui verò pietatis & justitiæ, conservatores sunt Regis ac Regni *Christ. Matt. lib. 3 pol. Exerc. 3. sect. 2. theorem. 7.*

Cautè

55. Cautè ergò sibi caveant Principes, ne eum qui peregrinæ religioni addictus est, consiliariorum in consortium recipiant, quantamcunque etiam pietatem præ se ferat & vitæ sanctimoniam.

56. Mansuetudo deinde quantum ornet consiliarium, dici non potest: Quid enim illos, sive apud Principem, sive apud ejusdem subditos perficere credideris, qui meram ad severitatem rigorem & inhumanitatem ita compositi, ut asperrima rupes facilius emolliri possit, quam hi à sententiâ suâ sæpè etiam malè præconceptâ deduci / Schönborn. 3. *polit. cap. 23. circa fin.*

57. Idq; est quod sapienter dixit Sigismundus Imp. Reges ac Principes in terris beatos esse, si exclusis superbis, mansuetudinis humanitatisq; cultores in curiam adsciscerent *ref. Ænea Sylv. lib. 2. comm. de reb. gest. Alphons. Christ. Matth. d. loc. sect. 3. pag. 363.*

58. Αὐτάρκης denique ut sit, & sorte suâ annuoque salario contentus, ab alienis abstineat, nec ex lite aliena suum sibi quærat commodum, necessum est.

59. Secus ac faciunt illi, qui captandis donis inhiant, justitiamque venalem exponunt, manibus oculisque, ne suum faciant officium, auro obligatis: *Chokier. d. lib. 3. cap. 19. Besold. d. loc. cap. 11. n. 1. cum aliq. seqq.*

60. Unde è tripode hoc dictum ait *Caspar. Ens. in nucl. Histor. polit. p. 2. pag. 217.* privatæ res semper offecere publicis consiliis. Nam pessimum veri affectus & judicii venenum sua cuique utilitas, quæ fidem & probitatem evertit.

61. Et nullum officium est tàm sanctum ac solenne, quod non comminuere ac violare soleat avaritia *Cic. pro Quinct.* quâ in Principibus præsertim & Remp. gùbernantibus, nullum vitium tetrius unquam extitit. *Casp. Ens d. loc.* Schönb. *d. lib. 3. pol. cap. 23. in fin.*

62. Rectissimè itaque veteres Lege latâ prohibuerunt, ne qui agros hostibus finitimos haberent, ad consilia bellica admitterentur, q. ob privatæ rei curam minus ingenuè suadere possent *Arist. 7. pol. 10. P. Greg. lib. 24. de Rep. cap. 6. num. 10.* Schönb. *d. loc.*

63 Quo fine & hoc jure cautum puto, quod consiliarii nisi pretium perdere velint, res subditorum emere non possint *l. fin. C. de rescind. vend.* ob suspicionem concussionis.

64. Quæ cessat quando emptio consensu principis facta est *l. C. de his qui pro. me. jud. non app. l. non est 23. ff. quod met. ca.* Bald. *in l. aufertur. § quod à præside ff. de jur. fisc. Mart. Garrat. d. tr. quæst. 4.*

65. Quâ tamen in re, ne vitando unum, alterum incurramus extremum, putarem aureum illud JCti. *in l. solent. 6. §. legatos 2. 2. ff. de offic. proconf.* rescriptum quam tutissimè hic servari posse; Non omnia, ait, neque quovis tempore, neque ab omnibus, Valde enim in humanum est à nemine accipere, sed passim vilissimum, & omnia avarissimum.

66. Verum virtutibus hisce & similibus omnibus pro subjecto semper substernenda est nativitatis legitimitas; Quæ si abfuerit, Consiliarium quamvis virtuosissimum plerisque exosum reddit.

67. Immo rarissimi sunt, qui ab infectâ hac radice deficiunt, etiamsi omnem virtutem præ se ferant; Unde non ineptè Bastardi quasi Böse Arth quibusdam dicuntur *Keller. de offic. jurid. polit. cap. 22 pag. 549. Besold. supr. d. loc. cap. 7. num. 4.*

68 Secundarium Consiliarii futuri requisitum est, Personæ gravitas, quæ consistit I. In corporis proceritate. *Chokier. lib. 3. thes. pol. cap. 4.*

69. Gratior enim est pulcro veniens è corpore virtus; Et corpus exile ac deforme rarissimè inhabitat animus nobilis ac formosus *Guaz. de civ. convers. lib. 3. Camerar. cent. 3. horar. succes. cap. 41.*

70. Et deinde in morum elegantia: Quinam verò illi sint, quæri hic posset? Et quidem vulgus Aulicorum hic rogatus, ex obtutu oculorum, apposito verborum blandiloquio, gestu corporis, festiva manuum pedumque flexione, & aliis id generis inanitatibus, eos metiretur. Sed erroneè, *vide Besold. d. loc. cap. 16. num. 14. & seqq. ibiq. alleg.*

71. Quamvis enim gestus ejusmodi aulici, si moderatè ac tempestivè usurpentur, nec Consiliario dedecori sint: Hic tamen eos intelligo, qui personam ac dignitatem Consiliarii exornant,

ornant, principisque existimationem conservant. *Besold. ibid. num. 59 & seqq.*

72. Hinc non injuria Domitianus Imperator consiliarium suum ob nimiam gesticulandi saltandique peritiam, q. eâ principis authoritati multum detraheretur, ordine movit *Sueton. in Domitian. cap. 8. Camerar. d. cent. 3. horar. success. cap. 97. pag. 365. P. Greg. lib. 24. de Rep. cap. 6. n. 12.*

73. Quo loco notandi veniunt hi versiculi *à Dur. de pascal. in Aul. pol. reg. 77.* citati.

Ne gesticulatim loquere, aut caput manusque.
Jacta: Nimis hæc optimè dicta devenustant.
Sed nec sic, quasi cum alio levis loquare,
Spectes aliorsum: Tua frons sit aperta fronti,
Sed utrumque modestè dabis, alterna reponens.
add Kell. d. l. 2. c. 6.

74. Quæ tamen corporis qualitates, ut minimè negligendæ, ita internis animi dotibus nullo modo præferendæ sunt. Illa siquidem pessimis cum bonis sunt communia, hæc verò non nisi in bonis reperiuntur. Quare ubi hæc adsunt, facilis jactura istorum est *Cas. lib. 3. sphær. civit cap. 11. Otto diss. jur. publ. c. 5. p. 119.*

75. Interim verò ubi in Electione duo concurrunt, quorum unus bonis hisce corporisque qualitatibus præditus est, alter vero non. In dubio istum huic præferendum esse dixerim. *Diss. Reuter. apud Dn. Arum. in Jur. publ. vol. 4. disc. 17. th. 13.* In dubio inquam. Ubi enim de virtute & eruditione alterutrius constat, frustra curamus externas ejusmodi corporis qualitates, ita ut doctus indocto, etiamsi centuplicatò majori ac agiliori, præferendus sit.

76. Electo jam & constituto Consiliario, consideratur vel ejusdem officium; Vel verò officii ejus dignitas.

77. Officium Consiliarii ipsum Dominum concernit ac Remp. Idque vel perpetuò; vel in certis tantummodo actibus.

78. Ibi Domino suo fidelitatem debet Consiliarius, quæ omnium virtutum est veluti congeries. *Besold. supr. d. loc. cap. 9. num. 1.* Idque *vel committendo*, ut servet omnia quæ literis vocationis suæ In seiner Bestallung promisit, Commodum scil.

Domi-

Domini, õni modo ac ratione promoveat, & incomoda avertat.

79. Quod fiet, si principem ac Remp. eo quo debet amore sincerè prosequatur. Parum enim est acutè perspicere quæ facienda sint, ornateque loqui posse, si odium Reip. Consiliario fuerit, quo minus id, quod sentit, exprimat. *Hænon. d. Disp. th. 30. lit. A.*

80. Quid verò num consiliarius etiam non requisitus monere & consulere debeat? Quid ni? Exigit id enim fides in limine officii data & accepta in verb. Soll er uns getrew hold und gewertig seyn. *Besold. d. loc. cap. 10. n. 29.*

81. Modò id rei, loci, temporis, aliarumque circumstantiarum conditio ferat: Alioquin enim facilè curiositatis aut arrogantiæ suspicionem, & cum hac principis indignationem incurreret Consiliarius *Hippol. à Collib. de consil. pag. 209. Dn. Gerhard. d. Decad. 4. quæst. 4. Besold. ibid. n. 48. & seqq.*

82. Præsertim ubi irrequisita ejusmodi dicendi libertas vel audaciæ, vel imodestiæ vitium sibi attrahit & inurit *Junius. quæst. polit. 24. Hænon. d. Disp. 4. th. 34. lit. C. & th. 37.*

83. *Vel omittendo:* Ut ab omni fraude dolo & calumniâ abstineat; Econtra verò frontem apertam, linguam parcam, mentem clausam, manusque puras inviolabiliter custodiat. *Keller. d. lib. 2. c. 6. pag. 319.*

84. Quod fiet. I. si omnem adulationem (quæ una unica fere Regnorum ac principatuum pestis est. *Quâ de perquam, ut solet, eleganter Senec. lib. de benefic. cap. 30.*) fugiat, candoremque undiquaque exerceat: Totius enim injustitiæ nulla capitalior injuria est, quàm eorum, qui tum, cum maximè fallunt, id agunt, ut viri boni videantur *Cic 1. offic.*

85. Numquid ergò planè non dissimulare licet Consiliario? Omninò. Imperare enim nescit, qui nescit dissimulare, *dicente Friderico III. Imperatore.* Modo tamen bono fine, bonaque fide, in negotiis pub. non privatis id fiat *Keller. d. loc. cap. 5. in princ. Chokier. lib. 3. thesaur. pol. cap. 2.*

86. Quo pertinet aurea illa JCti Regula: In cognoscendo, inquit, neque excandescere adversus eos, quos malos putat, neque precibus calamitosorum illacrymari oportet. Non enim

est

est constantis & recti judicis, animi motum vultu detegere. *in l. observandum. 19. in fin. ff. de off. præsid.*

87. Deinde si lingvam compescat, ne vel concredita temerè effutiat. *Cessar. Ens supr. d. loc. pag. 214. vid infr. th. 198. & seqq. Chokier. d. lib. 3. cap. 15.* Unde haut male Poeta:

Eximia est virtus præstare silentia rebus
At contra gravis est culpa tacenda loqui.

88. Et inde factum puto, quod Curia nonnullis silentium, & Consiliarii Silentiarii dicantur. *Contz. d. lib. 7. polit. cap. 13. §. 7. Prat. in lexic. verb. silentiarii.*

89. Vel verò in principem aut Remp. suosque Collegas injuriosè invehat. Consiliarius enim non obtrectator sit, nulli molestè nimis æmuletur, nullum maledictis, nullum contumeliâ, nullum verbis vehementioribus nec absentem nec præsentem prosequatur. *Durus de Pascalo reg. 81. & seqq. reg. 161. & seqq.*

90. Hic (*vid. thes. 77.*) Consiliarii officium spectetur, *vel* ante consultationem; *Vel* in consultatione; *Vel* post consultationem.

91. Ante consultationem de rebus deliberandis probè præmeditetur, ut tantò promtius consilium exponere deinceps possit. Res enim periculosa est; de rebus quandoque non satis cognitis extempotaneè judicare *Tacit. lib. 3. annal. Keckermann. l. 1. system. pol. c. 7. Hænon. d. Disp 4. thes. 49. lit. B.*

92. Unde illud eo die, quo in Senatu propositum est, haut disputandum, sed in sequentem Senatum differendum esse, ne quis ea posteà excogitet, quibus decreta ac vota sua inepta tueatur, malitque salutis publicæ quam opinionis de se jacturam facere, *Thom. Morus lib. 2. cap. de Magistratu* haut malè consuluit.

93. Et ad consultationem accedens omnes privatos affectus exuere, & qualitates personæ publicæ competentes induere debet. *Mart. Garratus d. tr. quæst. 26. Ventur de Valent. in parthen. litig. lib. 1. cap. 2. in fin. Chokier. d. loc. cap. 17.*

94. Hinc perquam pia ac prudens est ista, quæ in Curia Ratisbonensi tabulæ marmoreæ insculpta legitur præmoni-

tio. Quisquis Senator curiam officii causâ ingrederis, ante hoc ostium privatos affectus omnes abjicito, iram, vim, odium amicitiam, adulationem; Reipub. personam ac curam subjicito: Nam ut aliis æquus aut iniqvus fueris, ita quoque Dei judicium expectabis ac sustinebis.

95. Sic etiam *Bodin.* Senatorem, inquit, in limine senatus odium in adversarios, gratiam adversus amicos; pervicaciam ac arrogantiam ex se ipso exuere oportet, *lib. 3. de Rep. cap. 1. pag. 376.*

96. Præsertim verò Consiliarius omnem æmulationem ac simultatem adversus Collegas fugiat; Exemplum secutus Aristidis, qui cum Themistocle in legationem missus postquam ad urbis portam veniret, Vis ne, ait Themistocle, inimicitias hic paulisper deponamus, recepturi eas cum redierimus, *Plutarch. Casp. Ens. d. part. 2. p. 216. Chokier. d. loc. cap. 17.*

97. In consultatione rectè non tantùm (quod & prædones facere possunt ac sicarii) sed & benè instituendâ, necessum est ut consiliarius attendat. I. Ad Rem de quâ consultandum, an honesta sit ac jure licita?

98. Cum enim sacrum quiddam sit consultatio *Plato.* consiliorumque gubernaculum lex divina esse debeat *Cyprian. in Epist.* facile colligere est, res impias ac inhonestas in consilium deferri nec posse nec debere.

99. Quid ergò si ejusmodi quid, quod illæsâ conscientiâ probare non possit Consiliarius, proponendum esse sciat; Num bonâ fide intereà domi delitescere possit? Ita quidem pseudopoliticorum vulgus putat, sed falsissimè per ea, quæ tradit, *Innocent. & Abbas in c. 1. extr. de his quæ fi. à major. part. capit. Besold. d. loc. cap. 10. n. 33.*

100. Si enim non rogatus publ. boni ergò consilium dare principi tenetur *per supr. thes. 80.* dicta: Quantò minus salvâ fide occasionem effugere poterit, ne rogetur *Dn. Gerhard. Decad. 4. quæst. pol. 5. Contzen. d. §. 7.*

101. Quid verò si in iniquâ sententiâ persistat Princeps ejusque executionem Consiliario paulò iracundius demandet, quid Consiliario faciendum? Putarim hic jussui principis non tantopere recalcitrandum.

102. Quam-

102. Quamvis enim ingenui sit & candidi viri, Concordiam cordis & oris fovere, & quod mente voluat, verbis aperire, *add. c. si Dominus 90. caus. 11. quæst. 3.* adeò ut immortale decus sibi comparaverit Lavacrius Curiæ Parisiensis Præses, qui Ludovico XI. Galliarum Regi Curiæ exitium minitanti, nisi leges à se latas promulgaret, Mortem respondit potiùs subibimus, quàm iniquas tuas Leges ferri patiemur. *Lansius in Orat. contra Galliam pag. 338. vid. Chokier. lib. 3. th. pol. cap. 13. Hæn. d. Disp. 4. th. 34. lit. B.*

103. Quia tamen quàm plurimis παῤῥησίαι ejusmodi intempestivam extremam miseriam peperisse, testis est Calisthenes, testis est Clitus, testes sunt omnium temporum historiæ Schönb. *d. l. 3. Cap. 24. pag. 30 ; Casp. Ens d. loc pag. 203. Besold. alleg. loc. n. 54. & seqq.*

104. Donec deferveat animus principis, ad dies aliquot executionem differendam, atque tunc tantò tutius dissensum aut mandati iniquitatem exponendam esse putarem *per l. si vendicari. 20 C. de pœn. ubi Gothofred. c. si quando 5. extr. de rescript. Mart. Garrat. tr. d. loc. quæst. 6. vid. Maul. de jurib. inter Domin. & subd. tit. 3. n. 3. & seq.*

105. Quid autem si per majora superetur, num tum demum tutò consentire poterit? Minimè. Quin potiùs allatis, quas habet, rationibus iniquitatem rei detegat, ac in dissensu immotus persistat.

106. Quod tamen in sententiâ reverà iniquâ obtinet, non in eâ, quæ opinione talis; Hic rectius facturus est Consiliarius, si à sua ad reliquorum cedet & accedet sententiam: Syncerius enim & verius præsumitur Judicium, quod plurimorum sententiâ comprobatur dicente Pontifice. *in c. prudentiam. 21. in fin. pr. extr. de off. jud. d. leg. eleg Tuschiu in pract. conclus. lit. C. conclus. 764 n. 1 & per tot.*

107. Deinde media quoque consilii observet, & ut honesta, legitima & expeditu facilia sint, videat, *Hæn. d. Disput. 4. th. 48.* Unde si fiscus laboret, pessimè isti consulunt, qui subinde novas comminiscuntur exactionum formas, *P. Gregor. lib. 24 de Rep. cap. 6. num. 11.* quales fuerunt istæ, quæ olim pro umbrâ, pro aëre, pro spiritu captando & pro lotio, Vespasiani

in morem indicebantur. *Clapmar. lib. 5. de arcan. Rerump. cap. 14. Besold. d. loc. cap. 5. n. 12. & seqq.*

108. Nemini enim magis nocent hi Consultores, quàm principi. Nam cum instar Corporis sit Resp. Quid fieret si caput omnem sangvinem, medullam, nutrimenta membrorum traheret? Nihil certè aliud quàm membris omnibus jam tabefactis interitus totius corporis *Kellermann. d. lib. 2. cap. 8. pag. 326.*

109. Unde rectissime Trajanus Imp. fiscum lieni comparasse fertur, cujus incrementum, ut totum corpus debilitat & enervat, ita etiam crescente fisco principis, subditorum decrescunt substantiæ. *Pezel. in mellific. hist. part. 1.*

110. Et denique ad finem respiciat, ut consilium suum primariò ad gloriam Dei, secundariò verò ad Reip. salutem ac utilitatem collimet ac collineet. Salus enim publica, ut cuique, ita inprimis Consiliario suprema lex esse debet, *dicente Cic. off. Timpl. lib. 3. pol. cap. 3. quæst. 7. n. 4. & 5.*

111. Inprimis vero sobrius ad deliberationem ut accedat necesse est, nec enim eructanda sunt vota ac consilia, quod indigesti cibi est indicium *Fuchs. lib. 2. Instit. Medic. sect. 5. cap. 25.*

111. Quomodo enim quis gravatis jam mero viribus consultationibus adesse? Aut verò debitâ cum attentione ingenii aciem, eas ad res, quæ in deliberationem cadunt extendere poterit? Quicquid etiam Germani veteres & alii contrarium servaverint, Schönborn. *lib. 3. cap. 24. n. 303.*

113. Assiduus item sit, illiusque quod dixit Alexander μηδὲν ἀναβαλλόμενος observantissimus. Unde etiam *Cicero pro domo*, boni Senatoris est, ait, semper in senatum venire. Et *idem Epist. 11. famil.* omni tempore deposito, inquit, debemus liberè Reip. consulere.

11. Quâ ratione factum ut à reliquis muneribus & honoribus immunis sit Consiliarius *vid. infr. th. 150. & seq.* nec sine principis licentiâ extra civitatem ire possit *Bald. in l. Demum, C. de Decurion. Martin. Garratus d. tr. quæst. 23. & 24.*

115. Ante omnia vero Consiliarius in Consilio omnia quæ quisque profert, & quibus argumentis corroborat, excipiat, ne in respondendo vel minimum aberret.

116. Unde

116. Unde Lycurgus, *teste Plutarch in ejus vitâ*, nullas picturas Dicasteriis appendendas, ne Consiliariorum cogitationes iisdem distraherentur, sed eadem in locis ab omni strepitu remotis instituenda statuit esse *Keckermann. lib.* 1. *polit. cap.* 7. *pag.* 153.

117. Et indefessus, qui laboribus non facilè debilitetur, sed indies alacrior evadat, & diu noctuque pro commodis Reip. vigilet; Nec enim ut scribit *Homerus* 29. *iliad. B.* oportet noctem integram dormire consiliarium virum. *Chokier. lib.* 3. *thesaur. pol. cap.* 3.

118. Liber insuper & mente & linguâ. Quid enim si principis indignationem veritus judicium suum exponere non audeat? Aut quid si votis superiorum perterritus quod velit loqui non possit? *Casp. Ens. in d. p.* 2. *nucl. histor. pag* 212. *Cic.* 1. *offic. Chokier. d. loc. cap.* 13.

119. Quibus casibus de Principis ac Reip. salute omninò actum est, *Jun. quæst. pol.* 23. Schönborn. *lib.* 3. *pol. cap.* 24. *Hæn. d. Disp.* 4. *th.* 50. & *ibid. pl. allegats. Besold. in Consil. pol. cap* 3 *num.* 5.

120. Veruntamen hæc fulmina ex vitro sint Consiliario; Non enim sufficit sapientiâ & fide præditum esse, qui principis Consiliarius est, nisi etiam animo præditus sit, ne in consulendo offensionem pertimescat *l.* 1. *C. de assessor. & domest.* nec consiliis juxta metum locus est *Camer. cent.* 3. *cap.* 23. *hor. subc. pag.* 81. & *Middendor. Dn. Gerhard. d. decad.* 4. *quæst.* 5. *Contzen. d.* §. 7. *Hæn. d. Disp. thes.* 40. *lit. B.*

121. Nimis namque timidum esse ac meticulosum Consiliario haut convenit. Cujus rei exemplum vid. *apud Lansium in Orat. contr. Galliam. pag.* 139. & *seq.*

122. Multum tamen hac in re potest ille suffragandi modus, qui vel Curiatim instituitur; Aut verò si Viritim, literis non voce expeditur. Ita enim & accuratior sententia aut certè liberior erit sine alterius gratiâ aut offensâ *Dion. in Augusto. Casp. Ens. d. loc. pag.* 228.

123. Ut & perspicuus; Detestandi enim sint illi Consiliarii, qui supposito sermone utuntur, Die ihre Wort auff Schrauben stellen. *Keller. d. lib.* 2. *cap.* 2. quique veri copiam

 haud

haud faciunt, sed suspensa & quo ducantur inclinatura respondent *Tacit. lib. 11. annal.*

124. Et qui ita verba moderantur, ut quicquid evenerit, rectè dixisse videantur; *Contz. d. §. 7.* De his verissimum est illud, vel invident, vel fallere conantur, qui obscurè dicunt docentque *Camer. cent. 2. cap. 47.*

125 Quid verò si consiliarius per verbum credo, videtur, respondeat? Responsum confirmasse dicendus est.

126. Etiamsi enim ejusmodi verba sæpissimè dubitativè ponantur *l. 1. §. dejecisse, 12. ff. de vi & vi arm. l. singularia 15. ff. de reb. cred* Haut rarò tamen assertivè quoque ponuntur *l. Titio. 71 §. 3 ff. de condit. & demonstr.*

127 Hinc formulam solennem esse, quâ judices non esse aliquid, sed (dubio procul modestiæ gratiâ) videri dicebant. *ait Scip. Gent. in Apol. Apul. n. 45* Et consideratissimum verbum (videtur) appellat. *Cic in Orat. pro Flacc. Scip. Gentil. d. loc.*

128. Et denique providus, ne vel nimium festinet; Aversamur enim eos, quorum consilia velocius. quàm asparagi, cocta sunt, prout loqui consvevit. *August. apud. Sueton. c. 87.* Præsertim cum nulla res possit esse festinata simul & examinata. *Chokier. d. lib 3. cap. 20. Contz. d. c. 13. §. 7.*

129. Nam quemadmodum in omni stirpium genere ac fructibus observamus, serotina diutius asservari; Quæ verò festinantius maturescunt, flaccida fieri ac putredini obnoxia.

130. Sic actiones ac consilia præcocia non absque dispendio parum diuturna & ut plurimum perniciosa esse cernimus *Christ. Matth. d. lib. 3. systém. pol. Exercit. 3. sect. 2. theorem. 15. Camer. d. cent. 2. cap. 23. pag. 81.*

131. Nisi cunctationem omnem excludat; Cunctatione enim opus, ubi perniciosior est quies, quam temeritas *Tacitus 1. Histor* & ubi consilia capienda potius quàm quærenda. *Chokier. d. l. 21. Richter. axiom. pol. 145. Hen. d. Disp. 4. th. 49. lit. A.*

132. Vel verò sibi suoq; judicio plus æquo fidat; Inscitia enim, ut Thucydides ait, fiduciam, prudentia cunctationem gignit. Et consilia ejusmodi calida & audacia prima specie læta sunt, tractatu dura, eventu tristia. *Liv. l. 45. Casp. Ens. d. loc. p. 218. Hen. d. Disp. 4. th. 31. l. D.*

133. Pro-

133. Procul ergò sint à Curiis Lacones isti, qui consilii, quamvis egregii, quod non ipsi attulere, inimici, & adversus peritos pervicaces, *ex Tacito, inquit Contzen. d. lib. 7. pol. cap. 13. §. 7. Besold. in Consil. polit. cap. 10. n. 65.*

134. Quid si res nimis intricata ac difficilis non liqueat Consiliario, quid faciendum? Respondit hic *Marc. Vertran. Maur. in lib. de jur. liber. cap. 20. in fin* Ego, *ait*, ut de quarundam rerum inscitiâ confiteri summam scientiam existimo, dicam primum cum *Ovid.* Non liquido satis est cognita causa mihi. Quod si me officio mero Prætoris aiquis premat, cogereque velit pronunciare sententiam, prudens inscitiæ jurabo de causâ Non Liquet. Hæc ille.

135. Et fuit quidem apud judices Romanos in usu, ut vel per lit. A. quæ est absolutionis; Vel per lit. C. quę est condemnationis; Vel per lit. N L. quod ignorantiæ est symbolum *Cic. pro Cecinna. Gell. 1. N. A. 14.* ut urnam conjectas responderent *Fr. Pollet. in Histor. jur. Rom. libr. 4. cap. 14.*

136. Verumtamen hic suffragandi modus ab usu temporum nostrorum planè recessit. Mallem ergo hic ipsum Principem cum *Jasone in l. placet. C. de SS. EE. per c. adversus 6. vers. propter. extr. de immun. Eccles.* Aut verò peritiores desuper consulere: *de quo vid. Tusch d. lit. C. concl. 768. per tot.* Quicquid etiam posterius hoc dissvadere videatur *Scotus in Tacit. lib. 1. annal. pag. 20. n. 48.*

137. Quod si neutrum horum Principi arrideret, aut rei in consultationem datæ conveniret, socium consultorum mihi ad id adjungi peterem aut *n* ἀπέχειν tenerem prout *ex Alber. de Ramp.* consulit *Tusch. d. lit. C. Concl. 771. n. 4. Besold. d. c. 14. num. 110.*

138. Post consultationem in consiliario requiritur *Constantia*, ne sententiam pridie expositam postridiè revocet & immutet Nihil enim est, *ait Cic. 1. off.* quod tàm deceat quàm in omni re gerendâ, consiliaque capiendo, servare constantiam. *Chokier. d. lib. 3. c. 14.*

139. Quid

139. Quid verò num consilii mutatio planè interdicta Consiliario? Ita quidem visum fuit Zenoni, qui sapientes sententiam nunquam mutare debere docuit *ref Cicer. pro L. Muræn.* Quem secutus est quondam Cancellarius Philippi II. Burgundiacus, qui, quamvis in re levi, officio, quàm dictâ semel sententiâ abire maluit. *Bodin lib. 3. de Rep. cap. 4. pag.* 458.

140. Veruntamen ista constantiâ dicam, an pertinacia seu ut *Contzen. d. cap. 13. § 7.* vocat, superbæ stultitiæ perseverantia? Utpote Reip. admodum detrimentosa culpanda magis est quam laudanda *Dn. Gerhard. dict. Decad. 4. quæst. pol. 6. Chokier. d. loc. & cap.* 17.

141. Puto ergò consilium semper in melius emendari & posse & debere; In deterius verò nunquam: Magnæ enim sapientiæ est, revocare quod quis male locutus est, *c. magnæ caus 22. quæst. 4. Panormit. in c. cum cessante. num. 6. extr. de appellat. & Jason. in l. prætor ait. §. si aliqn. num. 6. ff. de nov. oper. nunc.*

142. Sitque Consiliarius hic nauclero similis, qui cum eò quò cupiat pergere non possit, eò quò potest cursum dirigit, ac sæpe velificatione mutatâ procellis ac tempestatibus obtemperat. *Cic. lib. 1. Epist. fam 9.* Sic sapiens sententiam tanquam aliquod navigium è Reip. tempestate moderatur. *Cic. pro Balbo. & ex eod. Lipsius. 3. polit. num. 5. Chokier. lib. 3. thes. pol. cap.* 2.

143. Interim tamen melius facturus est Consiliarius, si providâ cunctatione omnem sententiæ mutationem effugiat, & quod semel statuendum est, diu deliberandum esse perpendat.

144. Deinde audaciam in facto seu executione adhibeat Consiliarius; Celeriter enim deliberata peragenda sunt *Aristotel. 6. Ethic. 6.* & ut inquit *Salust. in Catil.* ubi consulueris maturè facto opus est. *Caspar. Ens. d. p. 2. pag.* 219.

145. Utitur siquidem Consiliarius eadem potestate ac jurisdictione, quâ Dominus, eumque repræsentat in onere ac honore. *Bald. in l. etiam in princ. C. de fideicomm. Keller. de off. jurid. pol. lib. 2. c.* 1.

146. Et absque executione consilii inventio mutila est & imper-

imperfecta. Unde prudens est Britanniæ Regis filio Henrico data admonitio *lib. 2. don. Reg.* Lentus & providus *ait*, sis in consulendo, stabilis & constans in statuendo, promptus & expeditus in exequendo. *Wimpler. lib. 3. polit. cap. 3. quæst. 11.*

147. Modum tamen in consultatione definitum ne excedat, videat: Quid verò si eundem excesserit, num valet quod egit? Minimè.

148 Hinc est, quod quamvis regulariter ab executione sententiarum appellari non possit, *l. ab. executione. 4. in pr. ff. de appell. l. quoniam. 21. C. eod. l. ab executione 5. in pr. C. quor. appell. non recip. Rosbach. in process. civ. tit, 73 numer. 18. Berlich. p. 1. concl. pract. 35. n. 47.*

149. Ubi tamen executor vel sententiam malè interpretatur, vel verò modum ejusdem excedit, appellatio omninò locum habeat. *d l. 4. §. 1. & d. l. ab executione 5. Rosbach. d. tit. 73. num. 19.*

150. Sed quid si ex post facto appareat, malè consultum esse, num adhuc sententiæ stare debebit consiliarius? Haud quaquam, nisi malum malo cumulare velit, *eleganter* Schönb. *lib. 3. pol. c. 25. in fin.*

151. Nam & sententiæ quæ vires rei judicatæ jam obtinuerunt monstrato per instrumenta noviter reperta errore nonunquam retractari possunt *Wesemb. in Parat. ff. de jure jur. n. 11. in pr.*

152, Atque hæc (*vid. supr. th. 76*) de Consiliarii officio: Sequitur nunc officii ejus dignitas, quæ *consistit* vel in titulis, quibus non tantum Amici *l. 4. C. de contrah. stip. l. Divi. 17. ff. de jur. patron.* parentes *l. ex Div. 4. C. de locat. conduct.* & de familiis principum esse perhibentur.

153. Sed etiam viri illustres *l. quisquis 5. in pr. C. ad L. Jul. Maj. Jason. in l. quacunq. ff. de off. ejus cui mand. est jurisd. num. 10. fol. 44.* excelsi ac patricii *l. ult. C. de consul. Donell. 2. comm. cap. 26. ubi Dn. Hilliger. lit. K.* veteribusque Decurionibus similes *Bart. in l. 1. cir. med. ff. de offic. assess. & in rubr. C. de Decurion.*

154. Paras item corporis principum dicuntur *l. quisquis 5. in pr. C. ad l. Jul. Maj. c. si quis 6. quæst. 1.* quod scil. cum principe unum corpus constituant. Et principem per omnia repræsentent *Bl. in l. etiam in pr. C de fideicom. Keller. de offic. jurid. lib. 2. c. 1.*

Kk 155. Vel

155. Vel in privilegiis: Cujusmodi sunt. I. Quod jure nostro nobiles sint *per l.1. C. de præpos. labor. l. fœmina 8. ff. de senator. l. 1. C. de domest. & protect.* Nobiliumque mundo utantur Policeyordnung *de Anno 1530. & Anno 1548. tit.* von Adel *vers. 2.* Cum ubique principem suum repræsentent *Bl. d. loc. Tiraq. de nobil. cap. 6. num. 9.*

156. Adeò ut crimen læsæ Majestatis in Consiliarios Imperatoris æquè ac in ipsum Imper. committi possit *d. l. 5. in pr. C. ad L. Jul. Majest. Jul. Clar. lib. 5. sent. §. læsa Majestatis. n. 5. Bocer. cl. 5. Disp. 4. corol. 1.*

157. Sive privato illud fiat odio, sive publico ipsius Principis seu Reip. intuitu *l. item. 15. §. si quis 35. ff. de injur. Decian. tr. crim. lib. 7. cap. 5. n. 3 & 4. Hænon. Disp. Jact. 24. thes. 2 quæst. 4.*

158. Unde etiam consiliarii instar aliorum nobilium *l. nullus. 4. C. ad L. Jul. Majestat.* quæstionibus ac torturis subjici haut debent, *l. severam. 10. C de dignitat. Alberic. in l. Divo Marco & in l. Decuriones. C. de quæst. Mart. Garrat. tr. de consil princip. quæst. 7.*

159. II. A patriæ potestatis nexu liberi *l. ult. C. de consul. lib. 12. Brisson. in lexic. Donell. lib. 2. comm. 26 & ibi Dn. Hilliger. lit. K.*

160 Et III. ab omnib. onerib. & munerib. aliis immunes sint; Sive personalia illa *Bart. in l. unic. C. de mulierib. Dd. in l. medicor. C. de Professor. lib. 10.*

161. Unde nec Tutores vel Curatores *l. Jurisperitos. 30. l. administrantes 41. ff. de Excus. tut. l. verum. 11. §. ex facto 2. ff. de minor. l. fin. C. de silentiar. lib. 12.*

162. Nec procuratores sive ad litem sive ad negotia esse *l. si quis 34. & ibi Bart. C. de decurion. lib. 10. & idem in l. universas. C. eod.*

163. Nec decurionatum gerere *l. pen. C. d. t.* aliudve officium sine principis indultu suscipere possunt *l. libertus 17. §. sed 4. ff. eod. Municip. cap. 1. dist. 89. fac. l. sancimus 6. C. de advocat. divers. judic. 1. Bald. in l. demum. C. ubi Decur. Marc. Garratus d. tr. quæst. 23. & 24.*

164. Sive patrimonialia sint; Hinc nec Hospitem recipere *d. l. Medicos & l. fin. C. de Profess. lib. 10. Fr. Lucan. tr. de fisco. p. 3. num. 3.*

165. Nec

165. Nec collectas pro ratio vel facto Principis, cui inserviunt, impositas solvere tenentur *per l. Curiales 21. ubi gl. & C. de Decur.*

166. Cum ipsorum curâ ac industriâ Resp. & communis tranquillitas, ipsiusque Principis Majestas conservetur *Heig. p. 1. quæst. 18. num. 22. P. Frider. lib. 2. de mandat. cap. 45. num.* 14 *Winzler. de Collectis. observ.* 16.

167. Quid verò, an etiam à collectis imperii immunes erunt Consiliarii? Sanè *Winzl. d. loc. Heig. Thoming. & alios ibid. alleg.* id affirmare videtur *per l. actores. C. de Exact. tribut.*

168. Id quod mihi quoque, non tamen simpliciter arridet; Distinguendum enim hic inter collectas Imperii ordinarias & consuetas, vulgò gemeine Reichs- oder Türckensteur: Et inter extraordinarias & insolitas, vulgò, der gemeine Pfennig. Ita ut illic affirmativam, hic negativam obtinere statuam. *fac.* Königliche Satzung von gemeinen Pfennig zu Wormbs/Anno 1495. *in pr.* Reichs Abschiede zu Augspurg Anno 1500. *tit.* zu Außgang der sechs Jahr. *Cothman. 1. consil. 11. n.* 82.

169. IV. Quod in Collegio existentes ut Doctores sedeant, *Benius tr. de privileg. JCtor. p. 3. in proœm. num.* 37. immò reliquos Doctores hujusmodi in officio non constitutos, etiamsi antiquiores sint, præcedant. *Benius d. loc. n.* 33.

170. Et denique quod Collegis suis sine herede mortuis exclusò fisco succedant *l. 1. C. de heredit. decur. ibiq. Bart. Mart. Garrat de tr. quæst.* 5. Omnibusque reliquis privilegiis, quibus olim Decuriones, quorũ in locum surrogati sunt Consiliarii, gaudeant. *Bart. in l. 1. circ. med. ff. de offic. assess. & id. in not. ad rubr. C. de Decur.*

171. Vel (*vid. supr. th. 152. & th. 155.*) verò in in præmiis, quæ vel sunt *ordinaria*, cujusmodi sunt annua salaria, quæ pro qualitate personæ & laboris constitui debent. *Alber. de Rampo. in tr. de consil. haben. quem citat Tusch. d. lit. C. concl.* 771 *num.* 5.

172. Ubi tamen præcipuè id attendant Principes, ut Consiliariis suis tantum annuatim dependant, quantum ipsis ad sui familiæque exhibitionem ac sustentationem sufficiat. Id quod præsentissimum est contra δωροφαγίας turpemque Consiliariorum quæstum remedium, prout sapienter animadvertit

 Justini-

Justinianus noster *in Nov. 28. cap. 4. §. 1. post. med. vers. quid enim facerent &c. adde Besold. d. loc. cap. 2. num. 10. & cap. 11. numer. 21.*

173. Vel (*vid. thes. 171.*) verò *extraordinaria*, ut munuscula ac donaria; Quæ utrum Principes suis conferre debeant Consiliariis, dubitari potest. Et quidem negat Schönborn. *d. cap. 26. Besold. d. loc. cap. 18. n. 26.*

174. Ego contrarium dicerem, præsertim in casu tenuioris salarii vel ipsorum principum gratiâ; Qui enim liberalitate utuntur benevolentiam sibi conciliant, & quod aptissimum est ad quietè vivendum, caritatem. *Cicer. 1. de finib.* Quis, Juvenalis ait, virtutem amplectitur ipsam, Præmia si tollas?

175. Hinc plerique Consiliarium eligendum esse cum promissione, præmiorum scil. pro officio benè gesto; Et cum comminatione pœnarum videlicet, pro re malè gesta; Rectè statuunt. *Althus. in polit. cap. 22. pag. 292. Hænon. d. loc. th. 47. per lit. A.*

176. Verùm hæc singula indubitatò vera sunt in Consiliariis Principum *text. eleg. in l. fin. in fin. C. de quadrien. præscr.* quorum appellatione veniunt etiam Imperatores ac Reges *l. Princeps. 31. ff. de Legib.* quibus Electores comparantur *Heigius. p. 1. quæst. 4. num. 51. Magnif. Dn. Arum. Colleg. ac Compater m. suspiciendus. in discurs. ad Aur. bull. 3. th. 11.*

177. Quid verò juris in Comitum Baronum liberarumque ac Imperialium civitatum Consiliariis? Numquid iidem eodem jure gaudent?

178. Sanè de iis qui gradu Doctoris vel licentiæ, aut verò generis nobilitate fulgent, nulla est dubitatio; Cum vel extra omnem ejusmodi functionis respectum plerisque hisce juribus fruantur. *Fritz. apud Dn. Arum. vol. 1. Discurs. jur. pub. 16. thes. 14.*

179. Sed quid de reliquis? Adhuc idem dicerem; Cum præsertim Consiliarius ejusmodi Dominum suum repræsentet *Bl. in d. l. etiam. in pr. C. de fideicom.* adeoque ejus intuitu in Collegio Doctoris locum occupet, immò eundem etiam seniorem, nisi pari jure fruatur, præcedat. *Benius tr. de priv. jurecons. p. 3. in proæm. n. 33. & 37.*

180. In consiliario dimittendo consideratur causa dimissionis

onis vel ejusdem jura. *Causa* dimissionis vel est gratiosa & vel culposa;

181. Gratiosè dimittitur consiliarius dum vel rude donatur, vel verò tempus aut negotium, ad quod constitutus erat, finitur.

182. Culposa illa dimissio vel præsupponit dolum, vel culpam; Hancque vel latam vel levem; Et hanc vel specialiter sic dictam, vel levissimam.

183. *Jura dimissionis* vel sunt activa vel passiva: Illa consistunt partim in *Excusatione*, partim in *Exactione*.

184. Inter alias justissima est illa excusatio, quando bonum fidumque consilium malus secutus est eventus, fortunæque lusus omnem fidem ac industriam consilii elusit.

185. Cum sæpe prava magis quàm bona consilia prosperè eveniant, & secundum illud, optimè cogitata haut rarò pessimè cadant. *Caspar. Ens. p. 2. pag. 232. Timpler. lib. 3. pol. cap. 3. quæst. 8. num. 6.*

186. Nihil enim iniquius est, quàm consilia non ex animo, sed ex eventu æstimare, cum certè impossibile sit, regulam dare, cui exceptio fortunæ non competat. Schönb. *lib. 3 polit. cap. 25. circ. fin. Casp. Ens d. loc. Besold. d. loc. cap. 14. num. 53.*

187. Unde justa hæc nata est execratio; Careat successibus opto, quisquis ab eventu facta notanda putat. *vid. Caspar. Ens d. loc.*

188. Et prudentissima est Curiæ Heidelbergensis hæc inscriptio, qui consuluit, præstare fidem, non eventum debet; Nec enim de rebus æternis, vel quæ demonstrationes admittunt, sed de futuris & quæ aliter atque aliter evenire possunt, consultationes instituuntur *Besold. dict. cap.* 18. *n.* 5. *& seqq.*

189. Hinc perquàm scitè ac prudenter Mecænas Augusto suadet: Eos qui rectam probamque sententiam dicent, & lauda & honora, illarum enim ex inventis benè audies: Qui verò aliter, neque ignominia affice, neque accusa. Mentem enim illorum considerare oportet, non autem aberrationem castigare. *Curt. lib.* 3.

190. Et rectissimè quidem, defuturi enim sunt qui suadeant, si malè suasisse periculum sit *Caspar. Ens. d. p. 2. nucl. histor.*

pag. 232. Macchiav. lib. 1. de Rep. cap. 13. Besold. saepe d. loc. cap. 18. num. 2.

191. Quid verò, cui probatio incumbet? An princeps dolum vel culpam, an verò Consiliarius bonam fidem probare debebit? Prius dico.

192. Cum pro gestis à Consiliario stet omnis præsumptio, bona scil. fide eadem facta esse. *Kell. d. lib. 2. cap. 1. pag. 226. & seq. Mascard. de probat. concl. 419 Bl. in l. 1. C. de serv. fugit.*

193. *Exactio* (*vid. supr. th. 182.*) vel est salarii; Id quod sine fraude ac morâ Consiliariis dependendum.

194. Adeò ut si anno nondum finito moriantur, nihilominus integrum heredibus debeatur; Nec perceptum, tanquam indebitum restituere cogantur *l. 1. §. Divus 13. ff. de Variis & extraord. cogn. Wes. in Parat. ff. eod. n. 5.*

195. Quid si Consiliarius certo negotio adhibeatur, partesque non viâ juris sed amicabiliter ad concordiam redigantur, num adhuc salarium integrum solvendum? Omninò per ea quæ habet *Jason. in l. si Titio. ff. de legat. 1.*

196. Vel (*vid. thes. 182.*) damni dati: Consiliarius enim omnia damna etiam casu fortuito passa, occasione officii gesti, à Domino repetere potest *Ludolph. Schrader. tom. 1. cons. 40. n. 91. Kell. d. c. 1. pag. 7.*

197. Unde etiam pro sumptibus itineris, ac domicilii translati molestiis donarium aliquod & eo ante abitum mortuo, ejus viduæ ac liberis debetur *Besold. d. tr. c. 1. n. 20.*

198. Hæc (*vid. thes. 182.*) vel sunt *dimissionis gratiosæ*, vel *culposæ*, vel *utriusq;*: *Hic* fidelitatem, quam juravit Domino, in aliquibus etiamnum debet.

199. Quæ consistit potissimùm in eo, quod sibi juratæque suæ fidei concredita reticere debeat. *Rutg. Rul. tract. de Commiss. p. 1. c. 25 per tot. & lit. D.* alioquin secundum *Lucanum.* vasi ejusmodi hac & illac diffluenti arcanum aut celet, claudenda est lingua sigillo. *Contzen. lib. 7. polit. cap. 13. §. 7.*

200. Futilis enim non tantùm, sed & perfidi est ingenii, non commissa tacere; Unde etiam capitis supplicium hoc nomine incurrit Consiliarius. *l. si quis 38. §. transfuga 1. ff. de pœn. Panormit. in cap. 10. extr. de immun. Eccles.* 201.

201. Sive propalatio istâ linguâ fiat, sive mente; Multi enim, ait *Polyb. lib. 9.* sermone quidem celantes, ipso aspectu ac vultu, aut factorum aliquo secreta revelarunt. *Lips. in not. ad lib. 3. pol. cap. 3. Richter. axiomat. pol. 112. Hœnoo. d. disp. 4. th. 40. lit. A.*

202. Id quod tamen de honestis consiliis, non contra pietatem & salutem Principis & Reip. datis accipiendum. Hæc enim quamvis juratò silentium promissum sit, impune revelari possunt ac debent *Panormit. in c. Ego numer. 7. extr. de jurejur. Mart. Garrat. d. tr. quæst. 32. fin.*

203. Cui affine est, quòd nec post dimissionem patrocinium in causa illicita contra Dominum ejusque subditos sine prævaricationis notâ ac pœnâ suscipere possint. *tit. ff. de prævaricator.*

204. *Gratiosè* porrò (*vid. thes. 197.*) dimissus retinet pristinam dignitatem & titulos. Et si rude is donatus annuum salarium insuper ipsi jure debetur, Schönborn. *lib. 3. polit. cap. 26.*

205. Si denique (*vid. supr. thes. 197.*) *culposè*; Distinguendum est; Aut enim dimissus est ob dolum, aut verò ob latam culpam, & tum famosus non tantum est, *l. 1. ff. de his qui notantur. §. suspectus. 6. J. de suspect. tut.*

206. Sed & de malo consilio Principi suo tenetur. Tum ad damni dati restitutionem *Panormit. in c. sicut dignum, n. 15. & ibid. Felin. extr. de homicid.*

207. Tum pœnæ præstationem, per ea quæ habet *Innocent. in c. noverit. extr. de sentent. excomm. Panormitan. in c. adversus 29. & seq. extr. de immun. Ecclesiar.*

208. Verissimum enim & infallibile est illud, quod dicitur, malum consilium consultori pessimum *Camerar. cent. 1. hor. subces. cap. 9.* Et

> Fructus consilii primis auctoribus instat:
> Sic opifex tauri tormentorumque repertor
> Qui funesta novo fabricaverat æra dolori
> Primus in expertum Siculo cogente Tyranno
> Sensit opus, docuitque suum mugire juvencum;

Claudian. lib. 1. Conz. d. §. 7.

209. Si

209. Si ob levem verò, non æquè; Multò minus ob levissimam. *Dyn. in c. nullus de R. 1. in 6. Panormit. in c. nuper. 29. n. 7. extr. de sent. excomm. Bal. in l. 1. §. 1. ff. si mens. fals. mod. dixer.*

210. Hic enim locum habet vulgata illa juris Regula, quod consilii non fraudulenti nulla sit obligatio *l. consilii. 47. in pr. ff. & c. nullus. 62. d. R. 1. in 6. l. 2. ff. mandati Ampl. Dn. Suevius. Collega ac Compater m. observandissimus in dictatis add. l. 47. & ibid. Regulist. communiter. add. Bertachin. in repert. verb. consilium. n. 30. pag. 642. Besold. d. cap. 18. n. 1. & seqq.*

Atq; hæc pro temporis angustiâ ex amplissima hac & diffusâ materia excerpsisse sufficiat!

Laus sit æternæ pia Trinitati.

FINIS.

ERNESTUS FRIDERICUS

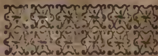
SCHRÖTER. U.J.D. & in SALANA ACADEMIA PROF. PUBLICUS

Benivolo Lectori,

S. P. D.

ETsi benivole Lector, vino vendibili (ut veterum proverbio edocemur) non opus est suspensâ hæderâ, & proba merx facilè reperit emptorem: tamen dum ad editionem hujus operis, quod Vir Nobilissimus, Amplissimus atque Consultissimus Dn. D. HEINRICUS NEUVVENHANIUS, JCtus celeberrimus, primùm Historiarum ac Poëseos in hac Salana Professor Publicus, post deinde Perillustris ac Generosissimi Domini, Domini Ludovici Güntheri, Sacri Romani Imperii Quatuorviri, Comitis in Svvartzburg & Honstein &c. laudatissimæ memoriæ Consiliarius gravissimus concinnavit, ac per aliquot Disputationes antehac publici juris fecit, ab ejus Filio Domino Johann Ludovico Nevvenhanio Cive Academico, ac Bibliopola hujus loci primario interpellatus,, accedo, pauca quædam, ut iis quasi exsuscitati Studiosi, Justitiamque colentes alii majori amore & studio hunc librum prosequantur, in recommendationem ipsius præfari lubuit. Recommendandus autem hic Liber venit multiplici ex causa. Primò propter Materiæ, quæ in eo tractatur, raritatem, summamque ejus utilitatem; Licet enim de hac materia sparsim hinc inde Dd. aliquid

tradiderunt, nullus tamen, quantum mihi constat, adhuc fuit, qui illam ita nervosè methodicèq, disposuit, ac in unum quasi fasciculum collegit. Utilitatem verò quod concernit, quid sanè frequentiùs in Judiciis tàm Ecclesiasticis quàm Secularibus accidit, quam quod Viduarum causæ in considerationem veniant? Ubi profectò Justitia magnum pateretur detrimentum, si judicaturus nesciat, quænam sint Viduarum jura ac privilegia, cùm aliàs secundùm Gl. Juris Sax. *lib. 1. art. 20. in pr.* viduarum cura maximè ad generosa pertinere debeat pectora. Deinde propter insertarum Quæstionum illustrium ac difficillimarum copiam, quas in hoc libro ita decisas reperies, ut non tantùm quid pro Autoris sententia, sed & contra eam faciat, scire haud obscurè queas. Accedit in super, quod non rarò in eo, quando hac in materia Jus Civile Romanum à Saxonico Jure discrepat, & quod magis est, quomodò in hac vel illa causa dubia à Scabinatu hujus vel alterius loci, ut & aliarum Academiarum Facultatib. Juridicis pronunciatum fuerit, traditum sit. Non mirum igitur alicui videri debet, quod hoc tempore, quo quemlibet scribendi libido stimulat, Nevvenhanii Tractatus à tinearum corrosione vindicatur, in lucem publicè profertur, & omnibus communicatur. Tu verò, benivole Lector, eo magno cum fructu utere, ac Vale!

INDEX
RERUM ET QVÆSTIONUM
tractatûs hujus locupletissimus,

UBI

Primus numerus sectionem, secundus Paragraphum, tertius paginam denotat.

DONATIO.

DOS.

An do-

EDUCATIO.

FELONIA.

FEUDUM.

FIDEJUSSOR.

An ma-

Nobilis

OPERÆ.

OSCULUM.

P.

PACTUM.

PACTA DOTALIA.

PARIA.

Paria

SECUNDÆ NUPTIÆ.

SEPULTURA.

SPONSI.

STATUTUM.

DOTALITIUM.

An do-

EDUCATIO.

FELONIA.

FEUDUM.

FIDEJUSSOR.

Paria

SECUNDÆ

SECUNDÆ NUPTIÆ.

SEPULTURA.

SPONSI.

STATUTUM.

 An statu-

STUPRUM.

SUCCESSIO.

TESTAMENTUM.

An ele-

TUTELA.

VIDUITAS.

& hæc

& hæc

FINIS.

